

D. WILLIAM HENRY,
CHEMIE,
VOOR,
BEGINNENDE LIEFHEBBERS
OF
AANLEIDING,

om de nuttigste schikkinge practica,
zonder groote kosten en een onbegrijp-
pigen toelief, in het werk te stellen,
benevens een aanteekening, tot het
onderzoek der minerale wateren,
der mineralen, der drogstoffen,
der pharmaceutisch chemie,
de bereidingen, en de ge-
bruiken der scheikunde,
de proevenmiddelen, ten
nutte van jachters
en landgeesters, ge-

19
4
10
様

宇田川蔵書

*lijk ook tot schetsen,
hac andere nüttige
oogmerken.*

UIT HET ENGELSCHE, NAAR DE
TWEDE OORSPRONGLIJKE
UITGAVE, VERTAALD EN
MET DE AANMERKI-
NGEN VAN DEN H,
EER.

J. B. TROMMSDORFF,

hormmeder, uitgegeven door
DOLPHUS YPEY,

*voorbure hoogleraar in de genees-
kunde te franken, thans med.
Eter te amsterdam.*

te AMSTERDAM, bij
WILLEM van VLIET.
1808.

VO-

V O O R R E D E

VAN DEN

V E R T A A L E R .

*Het werkje van den HEN-
RIJ; 4 jaar mij thans, in het neder-
duitsch staats, den leugingen
heden verboden, bevat, in een be-
knopt stuk, de kennis der schin-
kundige wetenschappen en is maar
om nomal, door voortbeginners
geschikt, omdat in hetzelve, een
voortreffelijke trapwijze opklaren,
de orden van raaken wordt gebo-
ren, waardoor de leuning, volgens
een kuinige aansienlijke keling van
leestellingen, van de geringste
leer, tot de sterkste en de
slijkste takken der wetenschap,*

17-

ndt opgeleid. 99007
geen wonder dat, dat dit merkje
in ingeland reeds met speed is bekend,
kt, en dat de heer TROMMSDOR-
FF, en de uitmuntendste dichter,
de Schicklingen, het boekje in zijn
taal heeft overgebracht en met enige
belangrijke aantekeningen heeft ver-
meerderd.

in deze vertaling heb ik de aan-
teekeningen van den heer TROMM-
SDORFF overgenomen en gemerkt
met T. hier en daar heb ik ook
enige kleine aantekening, met
hand, bygedrukt. etc, het geen ge-
maakt, in een groote mate, kon-
d zou hebben kunnen worden:
ook van het men het hoofdvoorn
7a-

Van het merkje, uit het oog, hebben
Schicklingen, 4 geen namerlyk hier in be-
stand, en de Noernaamste uit de kin-
gen en graden der Schicklingen, en
and; in een klein boekje, by welke
dezen te brengen. Zy, die hier
uit het stuk de beginnelen der wete-
nschaps hebben zijn gemaakt, king,
en ontrent alles uit de vinger onder,
richtingen bekomen, uit een aantal
van uitmuntende werken. Noemal
uit het Syllabus des Council, et de
Chimiques van FOURCROIJ, en uit
het handboek der Chemie van ROMM-
SDORFF. op zonnige plaatsen, en
as- ik het dienstig oorduld, het me
iet, dat tot opbeholding kon over-
ken, telken toe, haafte bijgevoeg-
ter-

terwijl ik de Noorrichen van de hee,
ren HENRY en TROMMSDOR-
FF, als voor de Nederlanden be-
de, met een belangrijk verlatte,
als achtergelaten.

A YPEY.

INHOUD.

EERSTE DEEL.

I. Voorbericht voor hem, die zich in de
Schiedende willen openen.

II. Systematisch over hem, die
te samen, of ten minsten, voor een
gedalte, door de heelingen, in 4 deelen
kunnen worden geteld.

1. Schiedende over de heelingen, over,
kinding &c.

2. eigenschappen en werkingen der
warmte, of over

Warmte, of over de temperatuur, over,
de heelingen

Warmte, of over

Schiedende over de warmte, of over,
de heelingen

IN

Damp.

3. gasen ook 't algemeen.

4. Nuisstofgas.

5. stikstofgas en salpeterstofgas

6. ~~verbinding~~ ~~thicht~~

7. waterstofgas.

8. Samenstelling en ontbinding van het water.

Samenstellende proeven.

ontbindende proeven.

9. eigenschappen van het water.

10. eigenschappen, algemeen eigenschappen.

Kuiske kali. Kuiske natruim.

Kuiske ammoniak, of ammoniak.

11. Kuisen, in 't algemeen.

12. koolstof. koolstofdioxide en de ~~verbindingen~~ ~~verbindingen~~.

koolstof

ko-

koolstofdioxide.

koolstofdioxide lichaamen. koolstofdioxide in kali.

koolstofdioxide natruim.

koolstofdioxide ammoniak.

13. 2 wasel; 2 wasel in ~~verbindingen~~ ~~verbindingen~~.

wasel

2 waselkuis.

waselkuisgas.

waselkuis kali.

waselkuis natruim.

waselkuis ammoniak.

waselkali en natruim.

waselwaterstofgas.

14. stikstof of salpeterstof; salpeter in ~~verbindingen~~ ~~verbindingen~~.

salpeterkuis.

sal-

- Salpeter-gas
- oetzend stikgas.
- Salpeterzuur kali.
- Salpeterzuur ammoniak.
- Salpeter en deszelfs verbindingen.
- Kontzuur kali.
- Kontzuur natruim.
- Kontzuure ammoniak.
- oetzend Kontzuur.
- oetzend Kontzuur kali.
- natruim.

Verkeking der ammoniak door geozij-
kend Kontzuur.

- Salpeter Kontzuur.
- 25. phosphorus; phosphorzuur en des-
zelfs verbindingen.
- phosphorus.
- phosphorzuur.

pho-

o Keeten-aarde

- phosphor-waterstoffgas.
- 16. borzuur en deszelfs verbindingen.
- 17. arden.
- kalk en haare verbindingen.
- flin-aarde en haare verbindingen.
- zuur-aarde.
- Strontian.
- 18. de metaalen in 't algemeen.
- 19. goud.
- 20. platina.
- 21. zilver.
- 22. kwik-zilver.
- 23. yzer.
- 24. koper.
- 25. lood.
- 26. tin.
- 27. zink.
- III
- 28. bituuth.

29.

29. arsenik.

30. antimoniëem.

31. magnësiëem.

32. kobalt.

33. nikkël.

34. groeiende helpsthandigheden.

35. dinstelijke helpsthandigheden.

TWEEDE DEEL.

aanleiding tot het onderzoek

der minerale wătten, en

der minerale lichamen

in't algemeen.

I. onderzoek der minerale wătten.

probermiddelen.

ontbinding van baksteen. Noodentw. sp.

probermiddelen der loogkatten.

salnoten tinstellen.

kwikdelkwik.

salpeter en salpeterigkwik.

kwikingkwik en de naar mede gekie-

nde lichamen.

kwikere en koolstofkwikere loogkatten.

kalkwater.

ontbinding van zwavel-

metaalen.

IW-

Zwa-

Industriële ijzer.

Industriële ijzer en andere. Zout,
en dan het ijzer.

Sulfaatijzer lood en zinklood.

Sulfaatijzer koperzout.

Blaauwlood en kalk.

ontbinding der zouten in alcohol.

alcohol.

Industriële zouten.

tafel der hulpstoffen, die men
in minerale water kan gebruiken,

en, en de middelen om het
te ontdekken.

ontbinding der minerale wateren
in dampen.

ontbinding der mineralen.

manier om een onbekend mineraal
te ontdekken.

ont-

ontbinding der zouten.

— voor de en stenen.

— brandbare hulpstoffen.

— metaalstoffen.

— — lage der zouten weg.

— — lange der droogen weg.

DERDE DEEL.

gebruik der scheikundige prober,
middelen, tot verschieden nutti-
ge opmerken.

I. middelen, om stoffen te ontdek-
ken.

manier, om het zilver te ontdek-
ken.

den bytenden pillemaat te ont-
decken.

lood en koper te ontdekken.

II. Regelen, volgens welke men de hui-
skind der scheikundige be-
obachtungen, van welke men
in de geneeskunde, een of andere
opmerken bedient, kan ontdekken.

III. gebruik der scheikundige prober-
middelen voor koper en handshakers.

IV.

VI. aanwending van scheikundige prober-
middelen, ten nutte van prober-
ers en eigenaars van landerijen.
ontleding der kalk en het kalksteen
het mergel.

het akkergrond.

V. verschillend gebruik der scheik-
undige probermiddelen.

L.F.P.

文庫 8
B 225

8
335

Eerste Deel.
Eerste afdeeling.

Voorbericht voor hem, die zich
in de Scheikunde willen oeff-
enen.

De volgende weinig waarschijn-
ingen zijn voornamelijk voor hem
daargesteld, welke geen gelegenheid
hebben, om Scheikundige voorleeken,
gen bij te wonen, en die hij, hem,
en kennis, in deze Meesterschap,
allem uit boeken, en door het doen
van proeven, moeten bekomen.

De voornaamste kwadeigheid, met wel-
ke hij te kampen hebben, die, zonder
hulp van een leermeester, zich in

eene vletter schap trachten behouden
te maken betreft de kunste der boek,
en gelukkiglyk valt dit in de sch,
schiende niet een bekwaamlyk, des,
yl my, in het engelsch, stude voor,
treklyke leerboken, zo van soor,
roegelyke merken, als van vertaa,
lingen, skitten. Voor het tegen,
woordige zal ik mij, tot het opnoe,
men van eenige weinige, bepaalen,
die voldoende sijn, om iemand die een
maatig verstand en eene behoorlyke
kennis bezit, met de algemeene
beginnelen der scheikunde bekend
te maaken. de eenige skriften
zal ik voor de gewone, welke be,
gerig sijn, dieper in deke vletter
schap in te dringen, ter behoorlyk,

en plaatte, stermelien.

Onder alle leerboken der sche,
ikunde geeft dat van LAVOISIER,
van eenstbeginnenden, voorleken
het meeste genoegen en is tuffend
het nuttigste. het eerste deel van
dit werk, t welk de algemeene ge,
ondhese der scheikunde bevat,
moet met opmerkzaamheid gelezen
worden en wel begrepen sijn, en
men verder kan gaan. ² ook is het
noodwendig, en men de volgende ho,
of stukken van dit werk begint
te lezen, andere leerboken te be,
studeren: bij voorbult, dat van CA,
PTAL, FOURCROÏ en NICHOLSON. de
ze sterven het outbrekende in
de beginnelen van LAVOISIER, voor

al met betrekking tot de Scheikun-
dige Verhoudschappen, wier wetten
in Scheikundenkunde ten vollen
gekend moeten worden, als de gron-
dlagen van alle Scheikundige Ver-
klaaringen. huft zich nu de eer-
stebeginnende de algemeene gronden
der Scheikunde eigen gemaakt, uit
het eerste deel van LAVOISIER en
uit de beginselen van CHAPTAL
en de eerste gronden der Scheikun-
dige nomenclatuur-beskat, zo is hij
in staat, uit de proeven, die hij nu
vervolgens nemen zal, het waare nu-
mer te trekken. Bij herhaling zijner op-
sporingen kan hij nu alhier de strak-
gemelde order volgen, of zich, tot een
regel van merken, houden aan de

grondstellingen van CHAPTAL, of van
^{RC}FOUROI, op een naaimder bepaalde
aanhouding tot merken. Zullen hij nu
& der volq, naaimdeuigen spreken. (a)
bij het doen van proeven bedielt ik
ten hoogsten aan, kinderheid en order-
inder aarden vat, of glazen fles, moet
zijn opschrijft hebben, & geen & waer in
balletene aanduidt: ten hij men aansto,
and, op & gelijgt, moegt weten, wat daan
in is. teffens moet de dag, waer op
de proef genomen is, en het oogen-
te der delste, worden opgetekend. in den
beginne moet men zich waer, met
(a) in Duitschland ontbrenkt het mint
aan een spronghke wateren, die in den
kerlij oprecht, berien de franische
kerbecken, te sterkenen Reije. bij

Noorb. de kunstena van HERMBSTADT,
HILDEBRAND, GREN. &c mijn eigen handboek
der Scheikunde is voor eenst beginnende
geschikt en ik vleys mij, door kort,
bondigheid, geen nadeel aan de kundel-
ijkheid te hebben toegebracht. t. voor
de hollander kunnen tot verstelling
van LAVOISIER + bev. dienen de me-
ken van JACQUIN en CASTELEIN v.

³ met een groot tuffend, bezig hoer,
den, ander kind wordt de aandacht li-
chtelijke verstrooid, waar door dikwijls
ge wichtige veranderingen onder het hoo-
p worden gheen. tot het vormen van
een soortreffliken waarnemer, bereygt
sul toe, het nauwkeurig optekenen
der verschijnselen, die in het doen der
proeven worden waargenomen. hier

door wordt men tuffend, verreffend, in de
konst, om scheikundige verschijnselen
konstmatig te beschrijven; iets, 't geen,
so men op kien en naam keuring,
het kint, geen gering talent is.

Wanneer ik, beden alles, op nauwkeuring
ghid, bij het doen der proeven aandri-
nge, so wil ik daar mede niet rade-
shien, een oerduurkeure middel,
so de opmerkzaamheid, of een in kle-
inigheden loopende methode van het
uitwendige dit toestelt. allen door
middel van florentijnse vlespen, be-
vragen, scholen en wijkelken, kunnen
vele der nuttigste en godeligste pro-
even in het merk worden gesteld, en
wanneer men deze vlekten behoe-
velijk, naar de verandering der om-
stan-

Ottendigheden, niet te gebruiken, kan men
niet groote uitgasen bespaaren. (b).

(b) een van degenen maat, in den be-
ginn, geen genlytige groeden onder-
nemen, dewyl hij daar geen goed ge-
lyk van kan verwagten. hij trachtte
dies eerst handigheid te bekomen, door
het behalen der gemaklykste groeden,
volgens aanleiding der volgende afde-
ling. I.

4 TWEEDE AFDEELING.

Systematische rij van groeden, die te
zamen, of ten minsten voor een gedeelte,
voor de leerlingen in 't werk kunnen
worden gesteld.

De kleinste dier groeden is, in 't al,

gemeen, voor diegenen berekend, die
geen in 't vorderen voortel beletten. onder-
tusschen was het noodig, dat degenen
enige, der welkenheid vlege, vorderen
vermogen, die merktingen, van een gro-
te nauwkeurigheid vorderen. Komme
groeden, van een verschillenden aard,
die tot opheldering dienen, zijn meermalen
reken genoemd, doch dit is, de meest
mogelyk was, vermijde. Voor iedere
groef gaat een begraaf worttel, 't welk
keer door wordt opgehouden.

EERSTE VERDEELING.

Schikkinge van de groeden, oplossing.

tot welke groeden zijn enige rijen,
kelken, of noch linder, diepe kringel,
den, en voor de oplossingen vorderen;

tijdsche vlespen, of kobben, noodzaak,
lyk.

1. Dommige lichaamen hebben geen ver-
wandfchap tot elkanderen. Wanneer die
in water, of kwikzilver in water
onder elkanderen worden gemengd, zo
verbinden zij zich niet met elkanderen.
de die in het water gaan naar boote,
en in het kwikzilver zinkt op den
grond.

2. Praeder van oplossing. Zuur of
kalkwater in water; knijt in verdien
kalkwater.

3. inftand der merktingelyke verdub-
g, op de grootere merkzaamheid van
behuikendige ver wandfchap, tot verande-
ring der oplossing. Stukken knijt
of marmer worden, in verdien kalk-

thuis, veel langzaam opgelost, dan
van gelijke hardheid die stappen
tot poeder gebragt. het raspen en
kleinmaken men heit en van an-
dere stappen, in de kunstten der geme-
nen levent, der schappen gelyk door,
tije voorbeelden.

4. hute vlesstoffen zijn sterkere op-
lopende middelen van koud. (c.)
meng in hier onden water, en van
al de dampking, drie onden koudel-
koud vada, tot poeder gebragt. een
gedutte van dit koud kal, door vch,
adden, opgelost kunnen worden, do-
ch menit men de warmte te hulpe,
van dat dat koud gauttelijk ver-
mijuen: terwijl hier, naarmate de vch,
is tot miderom koud wordt men ge-
du.

kannte des Reints, op den bodem, in
eene geringe onder vast Ral Rotten.
Dit laatste verschijnsel is een voorbeeld
van Crystallisatie.

5. Door de oplossing worden de licha-
men Rer stijn verdurd. men ontbin-
de twee groenen Zwavelkies ijzer
(groen Nitriool) in eene maat water,
en doe hier van eenige Druppels in en
wijkelk vol water, om der soort eenige
druppel aftrekkel van galnaaten in te
laaten vallen. deze verdurde oplossing
wordt strakt pijsperkerstig, en bewij-
st, dat ieder Druppel der gebruikte ma-
at water, waar in het ijzer Nitriool
is opgelost geweest, een besprijnbaar
deeltje van het ziele bevat. (d).

6. Koningse lichaamen worden veel ge-

thindes en sterker opgelost, kon ander-
men die lost een ois gedeeltelind wu-
ter, een derde deel van Rijn geuligt op,
van Zwavelkies

(c) deze stelling is niet waar, kon,
der enige bepaaling. de warmte
bedorndt niet de oplossingen in het
algemeen. echter vindt men verschil-
lende zelfstandigheden, bij Noord. Rote-
ten, die Rijk in heet water in heet
water in geen grootere menigte op-
lossen dan in koud. tusschen ont-
kenden (lossen) en oplossen (uixtoren)
heeft enig onderscheid plaats, op 't
welk de schrijver niet getit heeft.
Zie mijn handb. d. chem. 5 ff. I.

(d) de oplossing is eene verdueling
tot in het oneindige, hij bestaat in
eene

eene Scheikundige Doordringing der stoffen. hier kan geen uitsluitend bestaan der deeltjes plaats vinden. Dit is nu ^Rkaats metaphys. anfang. der natuurwiffensch. §. 95.

6. Soda (glauberheit.) een bestandeel van Ruschelkruine kali (tartar. Nitriol.) en maar een vijfthonderste deel van Ruschelkruine kalk.

7. De merkwaardigste beschrijving be-
vordert de oplossing. men laate een klein stuk wijstunruine vallen in een glas, gevuld met eene blaauwe lakmaas ontbinding. laet men dit glas stil staan, dan zal het ruine na het na verloop van eenige uren, dat het der vloeistoffe, 't geen het naastbij geraakt, roodderden.

ook begint men het rogt om te roen, nu dan wordt alles op eens rood.

8. De lichaamen werken niet op el-
kanderen, voor dat een of beide in een opgelosten toestand zijn. (A) men ne-
me droog wijstunruine met droog-
ge kolonkruine kali (geenen vast loog-
heit), zo zal 'er geen verbinding pla-
ats hebben, tot dat 'er water worde
by gedaan, 't welke de vereeniging van
het ruine met het loogheit be-
vordert en trakt een geweldige
oplossing dat gebooren worden.
(B) op een stuk blaas, van drie of
vier quadratduimen grootte, straaj-
e men ^{droog} een klein beetje wat salpeterruine
koper, (f). en men rolle het te-
samen, zo zal 'er niets gebooren.
doch.

Daar indien men het nader ^{ont} ont-
 t, het gader een weinig ^{ont} bevocht, en
 het bladje wederom, zo ras mogelijk,
 te Ramen rolt, tenzij de ^{bei} bei-
 (e) dake stelling vordert eenige be-
 gaaling, en ^{gist} gist wel auctrent de ^{me} me-
 ste zelfstandigheden, maar niet ^{om} om-
 trent alle. men ^{moet} moet bij voorbe-
 to frisch gebrande hoogzuivere
 kalk met frisch geblinnde ^{zou} zou,
 Fluore ammoniak. ^{agutieren} agutieren
 zal men de ^{vereeniging} vereeniging der ^{zou} zou-
 standigheden, met den doordrin-
 genden reuk bespreuen. T.

(4) Valpeterkies-koper, wordt ge-
 maakt, wanneer men koper ^{stijfel} stijfel
^{ont} ontbindt, in een mengsel, van een
 deel Valpeterkies, en drie deelen

water, melk rog, zo ras het met dam-
 pen ophoudt, wordt afgegaten en uit-
 gedampt tot droogwordens toe, in een
 koppen, of aardewerk schaal: ^{wanneer} wanneer
 het in een melk toegestopte ^{melk} melk moet
 worden behand.

7. ^{beide} beide einden van het roltje, zo
 sterk als mogelijk is, te Ramen wor-
 den gedrukt, dan zal zich een sterke
 damp ontwikkelen en het tin zal
 hier het worden, ja, zo de proef ^{na} na
 it-de ^{verreichte} verreichte -vaardigheid ^{verricht} verricht
 wordt, zal men ook licht ^{verneemen} verneemen

Dit berijst, dat het Valpeterkies ⁿⁱ ni-
 et, dan in een opgelosten Staat, op
 het tin ^{werken} werken kan.

9. Twee lichamen, die met elkand-
 ren ^{geene} geene ^{verwantschap} verwantschap hebben, worden
 door

Door tusschenkomst van een derde, ¹⁰
et elkanderen verbonden. Duid ^{bijde} kanten,
in de eerste plaats, die en water niet
met elkanderen worden verbonden: do,
^{fransche} ch doet men daar wat kuischindes to,
og bij, dan kan die ^{bijde} snereniging op het
inrichte ^{dit} daargesteld worden. De kalc is,
in dit geval, het middel van snereni-
ging.

10. Voorbeelden van sneradiging. Zo
niet water zo veel kuischindes heeft
opgelost, als daar in ontbanden kan wo-
rden, dan doet men, het water is
sneradig. Wanneer kuischindes geen
merkking meer doet op het daar in
gebrongen krijt, dan is het sneradig
sneradig. (9).

11. De eigenschappen, welke de lichaam,

en op zich zelve bekaten, worden
zoos sneradige snerbinding opgehe,
ven. Delt sneradige kuischindes en
ongelaste kalc, die onderbonden sner
bijtend en sner sneradig, de sner
gevolgen in 't geheel, zo sner sner met
elkanderen worden sneradig: sner de
sner ontbinding sner oplosbaar, sner,
en die kalc op zich zelve in een
hoogen graad oplosbaar is door water.
thant doet ook het kuischindes de kuischindes
sneradig sneradig sneradig sneradig
terwijl ingelijkt de kalc sner geen groene
kleur meer in sneradig.

12. Verklaaring van de enkele sneradig,
sneradig bij sneradig. A. Doe-

(9) de uitdrukking sneradig is betre-
kkelijk en heeft geen betrekking, als
sneradig.

Dij niet gewonnen wordt, in betrekking,
tot een of andere eigenschap der lich-
aamen. Zie mijn handb. d. chem. 16,
70. T.

A. Doe zwavelzuur bij de verwarming
van olie en water, volgens de volgende
proef daargestelt: Dit zal het loogroot
in zich trekken en de olie afscheiden,
die boven op zal drijven. in dit geval
is de verwandenschap van de kalk tot het
zuur grooter, dan tot de olie. B. Doe
bij een oplossing der zwavelzure kalk
(volgens proef 2. bereid) wat zinderen
aanzinders loog: dan zal het loogroot
zich met het zuur verbinden en de
kalkaarde zal naar beneden gaan of
precipiteerd worden.

13. Voorbeelden van dubbele verwan-

enschap bij voorkeuren. Menk in een
oplossing van zwavelzure zink in wa-
ter, een klein stuk lood, zo zal het
lood onderandere blijven, gelijk ook het
zwavelzure zink, om dat het zink ge-
sterker aangetrokken wordt, door het zwa-
velzuur dan het lood. Naeg den volge,
als alyuine lood bij het zwavelzure
zink, zo zal zich het lood met het zwa-
velzuur en het zink met het alyuine
zuer verbinden. Van denzelf het zwavel-
zure lood in water onoploselijk is,
zal het, in de gedaante van een wit
poeder, naar den grond vallen: tenzij
het alyuine zink opgelost zal blij-
ven. De veranderingen, die in deze
proef plaats hebben, worden door het
volgende tafeltje uitgedrukt.

Chijne Kruis Kink.
Zwavel Kruis Kink en Chijne Kruis Kink
Kink. Zwavel Kruis en lood. lood
Zwavel Kruis lood. wat-

(k) in mijn handb. d. Chim. vindt men de
opstelling der voornaamste Schnijplessen
de verwantschap. § 47. waar bij men
noch deugt Recherches sur les lois
de l'affinité par le cit. BERTHOLLET de
inter-Verbindingen über die getelle der
Verwantschaft von dem B. BERTHOLLET
uit het fransch door G. FISSCHER^R. be-
gin 1802. T.

9 wat de volkomene verklaring der
figuur aanvat, welke nictig begrip
der den meest beginnenden zo belangrijk
is, zo wijde ik den linker tot BERGMAN
NS verhandeling over de verwantschap

67 Noorkeiske.

TWEEDE VERDEELING.

Eigenschappen en Werkingen der Was-
mteystof. (i) Werkingen van de
warmteystof der temperatuur of
van de onverbodene warmteystof.

I. De warmteystof doet alle lichamen
uitdillen. A. de uitdilling van vloe-
ibare stoffen ziet men aan het kwik,
Ritser, in den thermometer. B. In de
licht gelijkende vloeistoffen toont men
in, door een half met licht geluid,
de vloeistof toegebonden blaas bij het
te brengen, de blaas wordt dan ras
geheel gespannen en barst, zo de hitte
groot genoeg is. C. de uitdilling der
vast lichamen toont men, door middel
van een ijzere staaf, die koud maakt

alkeering vast tusschen twee vaststaande
de punten en die door een ring, waar
in zij vast, kan getrokken worden
wordt vervolgens deze staaf heet gema-
akt, zo zal zij merkelyk in lengte to-
nemen en niet meer door die openin-
g gestooten kunnen worden.

alle deze lichamen keeren weder-
terug tot hievan voorige grootheid, zo
wat zij koud worden.

2. De inrichting der thermometer
is gegrond op de eigenschappen der uit-
zetting. men vindt in NICHOLSON-
5 grondstellingen der Scheikunde
een hoortreffelyk onderzocht, aan-
zende de manier om thermome-
ters te

(i) ik dule hier gene proeven mede
over

over het licht, de wijf de schijf blink,
ingen deel ingesnikkelde zijn, van die
in het vuur. zo langt b.v. de merk-
ing des lichts, door deel van de vigen,
schijf af, om de lichamen te ontdeinen,
zo danige raaken niet kunnen sterfte,
an worden, zonder een bondige ke-
niet der metaal oogen. in 4 derste
lg zal echter deel over de scheikunde,
ge winking des lichts gesproken wor-
den.

¹⁰
te maken, in het eerste boek, 4 derde
hoofdstuk. (k).

3. een gelijke tek in afneming van
warmte, brengt in de lrik der ther-
mometers een gelijke uitzetting en
na entrekking te vige. men menige
een pond water van 172 graaden met

te vige
brengt

een pond water van twee-en-dertig gra-
den. De helft van het overschot der
onderbondene warmte van 't heet water
zal in het koude dringen. Dat is: het
warme water zal 70 gr. kouder en het
koud 70 gr. warmer worden. aldus $178 -$
 $70 = 108$ of $302 + 70 = 102$. om intusschen
dit arithmetisch middelpunt te bekomen,
moet de Graaf met veel doorzichtigheid
worden genomen. Zie Crawford over
de dierlyke warmte.

三十二七十七葉ノ百〇二トナ

4. onderbondene warmtestoffen tracht
zich steeds in evenwicht te zetten. Man
neem een aantal lichamen van ver-
schillende temperatuur in de helfte
onveranderd geplaatst worden. Zo
kullen by alle de helfte temperatuur
namen. plaatst men die in een li,

cht, die 60 graaden warmte bezit, glas,
ijerd, gresdijfel, boeckend Water en ande,
dingen van een verschillende te-
mperatuur, zo kullen by alle, binnen
kortin tijd, de helfte graad van war-
mte aanwippen.

5. De lichamen hebben een Norma-
gen om de warmte te leiden, 't geens
richt in verschillende plaatsen niet,
in de helfte tijd plaats heeft.

A. Vaste lichamen leiden de warmte
in allenlyke richtingen, opwaards, nede-
rwaards, en ter zijden, gelijk men
toonen kan, door middel van een ijzeren
staaf, wiaat inde vgemakken naar
alle kanten gedraaid wordt.

B. Vonnige lichamen leiden de war-
mte Hof sneller. Van

(k) de hoogkintyche luttel kal beten
koldanong bekomen, zint GEHLERS, bij
Sivalischen watenb.: alwaar ook andere
goede bronnen worden aangewelen. T.
De hollandsche luttel kal onder anderen
Mule Gade onder nictingen Wenden
in de bekende Merken van wolle. V.
II
Dan andere. men neemt twee staden,
van gelijke lengte en dikte, de ene van
ijzer en de andere van glas. men be-
trijft het ene einde van beiden gelijk
matig met was en verhitte de beide
andere einden op de helpe wijze. Str.
als kal men zien, dat het was, aan
het ene einde der ijzeren staaf, veel
 eerder kal smelten, dan aan het einde
der glazen staaf: ten bewijze, dat ijzer
een sneller warmte leider is, dan glas.

C. ¹⁷⁶Maakken een lichtvormige Riet Stang
digh den leidden de warmte, op een
andere wijze, als de stalle: te witen
door een plaat. (Hier aandering) haaren de
lein: men neemt een glazen buis, van
ongeveer tien duimen lengte en een
duim wijde. men giet daar in afters
khal van lakmoes, tot de hoogte van een
duim en vulle dan de pijp met koud
water, 't geen men hier langzaam, ten
ge den rand hat binnen loopen, en de
vermenging der vogten te beletten. De
vult men nu de pijp beneden, dan kal
de lakmoes ontbinding in der hoogte st.
ijgen en het geheel van kleineren, doch
geschiedt de verpitting, aan het bo-
vste einde, dan blijft de gekleurde
stof op den bodem. men vult nog
and.

andere proeven, die dit bevestigden,
in de bekende Verhandelingen van den
grave Ruyford. Dits blijft een stuk
ijz enige uren lang ongesmolten, wa-
ruer men het in het water op den
bodem houdt, terwijl het aan de open-
stakke oogenblikkelijk smelt. Dits kan men
ook eens pyp met kokend water een
tje lang) boven een stuk ijs houden,
ver 'er smelting plaats heeft.

6
5. Het punt van kooking is, bij versch-
illende lichamen, niet hetzelfde. Dits
kookt acether in een warmte van
104 gr. alcohol op ¹⁸² en water op
212 gr. volgens FAHR. Noemt versch-
ilt de snelheid van het koken der
vloeistoffen aanmerkelyk, naar mate
van de drukking der lucht. Dits
thermometer

kookt water, onder de luchtledige klok,
op de lichtpomp, met 180 gr. en buiten
hulpsel met een noch geringere warmte.
1) De sluurdultjes trachten steeds
van elkander te wipen en toe,
len de afstootende kragt mede aan
de lichamen, waarin zij zich bevind-
den. hier door worden vette licha-
men in vloeibare veranderd, terwijl
vloeibare daar door in dampen, of
aan licht gelykende vloeistoffen, ver-
gaan, welke laatste door de drukke-
ng der dampkring kragtdaadig weg-
drukt tegenigegaan. LAVOISIER heb-
de de vloeibare waarmening op met
ethelyke vloeibare vloeistoffen in het
eerste hoofdstuk van Dijn werk
men kan dits, als 'er een
aan-

aanmerkelijke Drukking) van deze
Dampkring) plots heeft, het Water tot
op 400 gr. Merhitten, eer het in
Damp zal oergaan. (m.)

1. 6. onlosbonden Warmtestoffe beïndend
de Werkingen der Scheikundige Over-
wandenschap. Dits Verueningen tin
en lood rijk uit, dan door de Sme-
lting. in andere gevallen kan men
rijk van de Warmtestof bedienen, om
kruunverueninge Reïstandigheden
miederom te scheiden. Dits Worden
lood en kwarsel in een hoogen graad
van hitte van elkanderen afgekon,
dend. Derlyl de Warmtestof de wer-
kingen der Overwandenschap beïndet,
7, Schijnt hij als een oploppend middel
te werken, zodat, Wanneer de licha-

amen door haar van een Worden
gescheiden, welk selgenst maet uit
deze Werking, op de grondstelling,
en der Veruening. Dits Wordt,
in het aangehaalde Voorbeeld, de Hitte
stet, de kwarsel van het lood geschei-
den, om dat de eenstgenemde Reï-
standigheid, in een hooge temperatuur,
is, door een groote menigte van
onlosbonden Warmtestoffe verueninge,
met de Reïste in een grotere Veru-
ndelching op heeft, dan met het lood.

(l) in een welkomen lichtledige
minute kookt het water, mede door
de enkele warmte der hand, gelijk
blijft dit de lichtledige praust,
lyrische bollen. I.

(m) tot diezelfde praust heeft
men.

men een sterken ijeren pot. Van
naden, bekend onder den naam van
Dijgotten.

De vastlegging der Warmte,
Stoffen is de oorzaak der
Aanbaarheid.

8. 7. De halbare Warmte, ofte de tem-
peratuur van het ijs, wordt door
de zelfde smelting niet veranderd.
een thermometer staat, in gestoten
ijs, op 32 gr. in staat noch op het
zelfde punt, als het is mede vloeibaar
is geworden.

9. 8. ik toch moet het ijs, gedurende
de de smelting sul warmte stof in,
24 gr. men plaatse een pond water
van 32 gr. warmte, en een pond ijs,
in verschillende glazen, in een

sterk, welke temperatuur beiden
het driepunt loopt. en in het water
de warmte op de beide glazen gelijk,
maakt. Het water zal nu,
de eenige ijsen vloeijen, en het
ijs gesmolten is, de temperatuur van
het sterk hebben bekomen. met
dit alles moet echter het ijs ook
warmte hebben aangevaaren, om dat,
volgens de derde graad, een huter
lichaam met een kouder, niet in de
natuurlijk zijn kan, vorder aan
het vloeijen zijn warmte mede te de-
len. waanuit volgt, dat de warmte,
die in het ijs gevonden is een door-
middel van den thermometer niet
beprebaar is, daar mede vloeijen
die vloeijen moet zijn geworden.
eisen.

evenwel als 't ¹²houtvuur, met kat,
kaarde stonds. zalle zyne kragt,
vertrekde eigen schapen verliest.

10

9. De heerselheid der koudte warmte,
teftof, die in het ijs dringt en daar
mede, gedurende de ontbinding,
wordt afgevoerd, kan door middel een
ner graaf worden aangevloken.
by een pond water van 172 gr. vae,
ge men een pond ijs van 32 gr. de
graad der warmte zal nu niet, gelijk
in de derde graaf het arithmetisch
middengetal, maar daar stree be-
meden, 32 gr. zijn. Van 102, het
arithmetisch middengetal, trekke
men af 32, zo blyken 70 gr. over,
welke de heerselheid der warmte an-
weyken, die, gedurende de smel-

ting, met het ijs scheikundig verbou,
den is, bedragende een deel vuur,
staf, als noodig is, om een pond water,
van 32 gr. temperatuur, tot de hoogte
van 102 gr. te verheffen.

noch andere voorbeelden van het
inruigen der warmteftof, gedurende
het smelten der lichamen, verzoekt
de menging van zwavel en kienken,
Roet, of van zwavel en salpeter,
zuur, welke beide mengfels, zo men
+ noemt, een versterkte koude daar
stellen. (ii) ^三 Hule Rouiten ^三 versterkt,
gen ook, gedurende kinne ont-
binding in water, veel warmte, en
de daardoor versterkte koude is zo
groot, dat men daar water, en zelfs
kalk, in kan doen bekrieken. De
ver-

verste deelen proeven kan gemak-
kelijk gewonnen worden, met in eenen
duertig Drachmen Water te doen smel-
ten, elf Drachmen ammoniakroot,
tien Drachmen Valpiter en Restien
Drachmen glaukerroot alle tot een
voeder gestooten. De Reuten, het
een na het ander, zo als zij hier
voorkomen, in het water ontbonden
lijnde, zal men, met het insteeken
van een thermometer, dikwijls onder-
scheiden, dat de knik beneden het
knikspunt daalt: Wanneer een klein
mug Water in een glazen pippe gedaan,
aan een deil in het scheivogt gestakt,
en, binnen veertig minuten be-
merken zal. Zie WALKERS verhan-
delingen hier over in de philosoph.

transparitions voor de jaaren 1787, 88,
89 en 95,

三十三
Wanneer daarentegen onoplosbare li-
chaamen vast worden, zo laten zij wa-
rme te stof los, of gelijk men gewoontlijk
spruikt, brengen zij warmte voort.

A. Wanneer water volkomen stil staat,
kan het koud worden, beneden de 32
gr. Zonder te bevroren, doch beke-
egt men het helder nie een weinig,
dan stolt het aanstonds, en de th-
ermometer wijst 'er in tot gr. 32 gr.

B. men doe, bij de sterkerdige ont-
binding van Zinkdelphure kalk, of
van een ander in alcohol onoplos-
selijk middelroot, eden zo deel
van het laatstgenoemde vogt. Daar
nie het water een naauwkeurige ver-
wan-

wandvchaas heeft tot het alcohol, dan
tot het middelenpunt, hieraan niet het

(11) over de kuitingenwone kracht
der kuitruine kalk, om met Inuus
konde voort te brengen, Rullen wij
in 't slordalg uitwaeriger handelen.

+ Het Riek warmde en doet het Ro,
iet nederplaffen: bij welke gelegen-
heid Riek een aanmerklijke war-
mte ontwikkelt

III De Warmtestof is de oorzaak
der Dampen.

II. De Damp van kookend water he-
eft door nide dezelvde temperatuur.
men verschafft Riek eenen tinnen
ketel, met een gat in het dekkel, waar
door men een thermometer kan wor-
den gestoken. men stulle dien, voor

een gebulte, met water en plaatse
den bol des thermometers, een of tal
in duimen boden des Relpes opensta-
kte. Wordt nu dat water aan het
koken gebracht, zo zal de thermome-
ter, wiens bol geheel en al, door den
kookenden damp omringd is, tot 212 gr.
de hitte des kookenden waters, wij-
zen. Daar nu het water, wanneer
het aankomt met koken, studee so,
ortvaert veer van te nemen, en
men het Rieke toch niet, door een
meerdere richting des thermometers
ontdekt, zo volgt daar uit, dat die
meerdere warmtestof Riek in een
scheikundige verbinding moet ver-
nden.

III 12. De oploffing der warmtestof, ged.

geduurende de uitdamping, wordt door een groot koolken-
men besogtigd, bij herhaaling,
een thermometer met alcohol, of
met aether, en stelle den lijk
bloot aan de licht, zo zal men
zien, dat de kolk, bij iedere nieu-
we besogting, zal daalen, dewijl
deze licht uitwaalsende vloe-
stoffen, geduurende haare ver-
damping, de warmte des thermo-
meters tot zich trekken. op deze
wijze kan men (vooral met behulp
van den toestel van Cavallo. les-
chneider in de philos. transact. van
1781. P. 509.) het water, in een dun-
nen kogel van glas, doen bevroren
ken. behulpde hest plaats, wanneer

men wat water in een dunne pijp
doet, en die, in een glas met ae-
ther gestoken, op den lichtpomp pla-
atst. want, tenzij de licht wordt
uitgepompt, sterkt de aether, in
et een groote gewintheid, waar door
het water van zijne warmte beroofd
wordende bevroest.

13. integendul wordt 'er warmte
ontminkt en uitgedruken, wanneer
dampen wederom in dogt overgaan.
de warmte, welke door de ster-
kking des dampst wordt uitgedruken,
wordt door de volgende proef aange-
toond. men mengt honderd gallon
water van 50 gr. met een van 212
gr. de temperatuur van dat water
zal ten meisten bij, met $1\frac{1}{2}$ gr. stook-
gr.

ge worden. men doe hier volgens een
 gallon water in damp overgaan, en
 verdikke den belding, door middel van
 een gewoon kookvat, door honderd gal-
 lonen water van 50 gr. thans zal
 dit water eene meerdere warmte
 van 11 gr. bekomen. Bijgevolg hier
 mogen acht ponden water, uit damp
 verdikt, den warmtegraad van hon-
 derd gallons koud water $9\frac{1}{2}$ gr. me-
 der te verhitten, dan acht ponden
 enkel kookend water konden doen.
 hier uit hiet men, door eene licht-
 te rekening, dat ho men de warm-
 testof, alhier, door den damp, een
 honderd gallons water, medegede-
 te, in een gallon kan ophoopen, de
 temperatuur van de belding tot 950

gr. Kou moeten stijgen. Bijgevolg
 leids een pond water, in den staat
 van damp, meer hitte, dan een pond
 kookend water, in de vloeistofheid
 van 950 tot 212.

DERDE VERDEELING.

Over de Dampvormige Vloeistoffen
 (gassen) in't algemeen.

tot het nemen van proeven met
 gassen zijn vele merktingen nood-
 zaaklijk, die in een klein chemis-
 ch kabinet ontbreken; in welke in-
 tusschen de stoffen, uit welke de
 gassoorten voorgebragt worden, aan-
 merkende kunnen zijn. het zal den
 ontdeginenden hier dienstig zijn,
 enige der noodwendigste merktingen te

te kenden, om Rich, by het aankom-
pen derdelde, daar naar te kunnen
nichten. ik gelage hier gure an-
dere, van die gure, welke gelage
het noodbaaklyk zijn, om eenige al-
gemeene proeven, met betrekking,
tot dake. Helftstandigheden, te kin-
nen doen.

De vaten, die vlijvicht worden,
tot proeven met galhoorten, zijn
gedultelyk de Rodanige, die de
Stoffen, waar uit zij ontlikteld
worden, bevatten; gedultelyk de
lke, die daar by worden aangevoerd,
om de gebooren wordende galen op
te vangen.

I. tot het bereiden van. welke gal-
hoorten, die onder groote hitte

voortgebragt kunnen worden, zijn gl,
aken, vlijvicht, met gellijne ste-
ppen, door welke krongetogene gla-
spijpen gaan, voldaende, die, naar
mate van het oogmerk, van vlijvicht,
illende grootte en gedaante moeten
zijn. Kan men Rodanige niet be-
men, zijn ook gemeene vlijvicht,
door wier doorboorde kieren gebo-
gene gladen pijpen gaan, tot de ont-
likteling van vlijvichten galhoor-
ten voldaende.

Doek voor Rodanige galhoorten,
die, tot haare ontlikteling, een gl,
oeyende hitte van nooden hebben,
moeten de Stoffen, die dieldel op-
lesken, in aarden netorten of pij-
pen opgesloten zijn, of ook al in
Inter.

schuansloopen, wier Rindgaten vakt
zijn tegenagete. aan de opening
van Rilt een taetel wordt dan,
tot afleiding van 't ont^{der}stane g
und gips, op 't odanig een wijke ge
boogen, als de onstandigheden vor
deren; vastgemaakt.

2. tot het opnemen van de gaden,
zijn gladen, van verschillende groo
te van noeden, waar van koning
ge hoerkin moeten zijn, met kal
den en gelle ~~per~~ gladen. Hopen
nodanig gladen, waar van koning
ge een, in l'ebik duimen slende,
sde schaal moeten vastatten, zijn
tot het nalpeinen van de eigen
schalpen en werkingen, die de
krachtige stoffen, noodwendig.

.. tot het nemen van doortgelijke
groeden moet men, noch een bak
hebben, die ettelijke gallons water
kan bevatten. nemen men een,
die heel groot is, so kan men ha
ar, uit hout, maken, doch een kle
ine kan dit dermit ten worden
sterkhardig: wantende men den in
leid van dit merkting) schikken,
naar mate van de grootte der gladen,
die men denkt te gebruiken. op een
of anderhalve duim van boden pla
stet men een bord, [t'geen ten na
sten bij de halve oppervlakte van
den bak of kuip k'laet] op 't selk
de gladen, die met licht rillen wo
den gesteld, nodanig kinnam wor
den geplaatst, dat zij niet onvallen.
tot-

tot bestemming van de buislenheid
van licht, gebruikte men een glazen pijp
p, van achttien duimen lengte en in
de vierde duim wijde, die aan het
eene eind gesloten is, en een vliek,
al bevat, sterkt in duimen en in tien
de duim der breedte. Daar bij behoort
noch een kleine maat, die ongeveer
een inhoud heeft van twee cubik
duimen en die op dezelfde wijze is
sterkt. Voorts moet men ook n,
op voorken zijn van lichttrichters,
om de gaten, uit wijde vaten in
nauwere, oder te brengen. Deze,
in alle andere werktuigen, noodig
tot proeven, met verschillende gas-
soorten, kan men vinden, op de af-
beeldingen, geplaatst in PRIESTLEY-

5. proeven, met de Lichtsoorten, en
in de, grondbegin. Reken van LAVOIS-
IER.

tot nodige gassoorten, die door wa-
ter opgeloopt kunnen worden, heeft
men een kwikbuis van een
duim. Wil men maar eenige proeven,
oder het algemeen, met de ster-dikbare
gassoorten aanstellen, dan kan men
volstaan met een kwiktopje van elf duim
men lengte, twee duimen breedte en
eene duim diepte, gemaakt uit een
vast blokje massijkaat: doch wil
men inderiger onderzoekingen in-
het werk stellen, dan heeft men er
een van nooden, die grooter is.

(o) Deze kuip, die men de pneuma-
tische tobe noemt, wordt beter ster-
van-

waardig uit sterk rood koper, of ook
uit fijn ijzerblik, ¹⁴ geen met een goet,
de bovensten des niet is omlotrokken,
I.

~~is~~ men, in het nemen der proeven
met lichtroeten, noch ongeeffend,
zo doet men wel, zich ten dien ein-
de, in voorraad, eenige beekwaamheid
te verschaffen, met gemeene lucht, uit
het ene glas in het andere, steeds in
grootte verschillende, om te gieten,
van de proeven, die dienen, tot ver-
klaring, van den aard der gaten,
in ¹⁴ algemeen, wil ik hier een of twee
aankomsten, die aantoonen, op hoe
danig) een wijze, de warmte tot in
deze zelfstandigheden aankomt, is.
in de eigentlijke dampen, bij voorby,

to in den damp van kookend water,
schijnt de warmte tot maar zeer
kort verbonden te zijn: want zo-
vat de temperatuur der winden, der
laat deelde het water. Doch in de
gaten is zij, door een deel sterkere
verwantschap der winden, en kan van
deelde niet gescheiden worden, door
de vermindering der temperatuur,
waar in zij zeer voortgebracht. Deze
eigenschap is een vast kenmerk der
gaten, dat zij naamlijk bijna, onder al-
le verandering, van drukking en van
temperatuur, kunnen lichtgestalte be-
houden. ook behooren in de de clat,
de eenige lichtgelijkende zelfstan-
digheden, die door water opgelost kin-
nen worden, en daarom tot haare
best.

be waaning door kalikkilders opgeb,
loten moeten worden. de volgende
Graaf beschijft, dat de warmtestaf,
in de gaten van de hie, aldaar voh,
idkändig verbonden is.

men doe, in een kleine Retort,
van of twee ouden keriken roet, en
half een deel de wadellieer. hier door
wordt een groote hoeveelheid van gas
gebooren, 4. deelt, de men 't behoude,
den mil, op kalikkilders de rane,
de moet worden. tot ons tegen wo,
rdig oogmerk, voorziet men zich van
een glazen bel, die van beide zijden
open is. in de een opening best,
stigt men de half der Retort en
in de andere een gebogen pijp, die
in een glas met water gaat (hier LAV-

ISIERS Chemie T. IV. Fig. I. G.) en men
den toestel plaat, hangt men in den
bel een thermometer, om de warmte
van het gas te bepalen. zo ras
men aan het stoken gaat, zal men ont,
den vinden, dat het kalikkilders de
thermometers binnen den bel, maar
enige weinige graaden zal stijgen,
terwijl het water, waar de pijp in eind,
gt, kookend het zal worden. in dit
geval trekt de lulle van het roet
in het zeutheer, de andere de hel,
de in gas, en verbindt zich daar
mede scheikändig, waardoor men ha,
ar. aan deken, gedurende dieke in,
thetting, door middel van den ther,
mometer, niet kan bepalen.

de invloed, die de drukking des
Danc-

Dampkringt heeft, op het ontstaan des
gasloorten, kan, door een geschikter pro-
of, beleden worden, dan door die
van LAVOISIER, te vinden in het
eerste hoofdstuk van zijne grondbegin-
selen, daar intusschen menig eerst,
beginnende lodenig een toestel niet
krist, als LAVOISIER. Vordert, wa-
ar echter toch wel in de gelegen-
heid is, om een lichtpomp te bek-
omen, de kan ik een meer gena-
kelijke manier aan de hand ge-
en, waardoor het helpe eden goed
betooft kan worden. men giet wat
aether, in een glas, van onder
gesloten pijp, die ongeveer het drie-
men langte en een halve Duim
dellig heeft, en stulle die pijp

der volgend met lakmaestwater. nu
glinde men handig de opening der pijp
op, met den duim, en keere de belde op
naast boven, wanneer de aether, door
zijn meerdere lichtheid, de belde,
ste plaats dal innemen. Der volgend
brengt men den mond der pijp, lang
der den duim weg te nemen, over,
op den bodem van een bingfaasje, vol
lakmaestwater, en plaatse den ge-
hulde toestel op de lichtpomp, onder
eene klok van genoegzame hoog-
te. Doe ras men nu de licht uit,
pomp, het rich de aether uit, gaat
over in eene sterktege lichtstof-
je, en drijft het lakmaestwater uit
de pijp, terwijl, de ras men de druk-
king der licht, door de belde op nu
ant.

in te laten, wederom daarstelt,
het lakmoes aftraktiel wederom opkli-
mt, en de aether op nieuw de ge-
sante van een rogt aanneemt.

VIERDE VERDEELING.

Quin-Stoffen.

311
1 Het Quin-Stoffen kan uit verschie-
dene zelfstandigheden bekomen worden.

A. uit bruinsteen of ijde, wanneer
hetzelde in een Snaphaanloop, of
in een aarden Retort, gloeiend word
gemaakt. ofte men voege, bij een
deel bruinsteen, (water-magnesium
of ijde) twee Deelen sterk zwavel,
Quin, en verhitte dit mengsel, in
een Retort, of in een ander gla-
zen vat, boven een lamp.

4
B. uit het rood lood of ijde, (rood lo-
menis) + geen, met of zonder zwavel,
Quin, wordt het gemaakt.

C. uit verschiedene andere of ijden,
of uit melke, in 't gevolg, nader zal
worden gesproken.

D. uit Salpeter-Quin kali (Salpeter)
+ melk, in een Snaphaanloop, of in
een aarden Retort, wordt het ge-
maakt. (p)

E. uit geotijdeerd Quin kali
(miniaal potassee of ijden) + melk in
een, met een bestreken glas,
of een aarden Retort, wordt gloei-
gend gemaakt. De op deze wijze
bekomene ledendicht is wel Quin,
oder, van die gene, welke men op
andere manieren bekamt, voor naam-
lijk.

bijk dat gene, 't welk zich op het be-
atet ontvlakkelt, 't geen ook daarom at,
konditijk wordt bewaard.

Dit gas heeft de volgende eigensch-
appen. I. Het wordt door-

(p) de Snaphaanloop is hier niet bruik-
baar, omdat de KruisHof zich met
het ijzer verbindt. insgelijkel worden
de aardse retorten ras doorgedree-
ten, wanneer men daar Salpeter in
gloeiend maakt. I.

Door water niet opgeslorpt, of ten
minst ten, in eenre zo geringe maate,
dat men, door het met water te sch-
idden, gene bespeurbaare verminder-
ning der heerdulheid ontdekt.

2. alle verbrandbare lichamen be-
anden daarin, met een sterken gas,

at,

A. Stukt men een brandenden Rook,
Stok, die aan een ijerdraad is
vastgemaakt, in duide lichtstoffe, zo
brandt hij met den schoonsten glast
(men zie LAVOISIER T.V. fig. 8.) wordt
een Kaars uitgebladen, en, ter wyl,
de gas noch glimt, in duide licht,
gestoeken, zo ontstekt de Rook zich
op nieuw oogenblikkelijck, met een
klijnen slag.

B. een gloeiende heerdulke, aan
een ijerdraad vast gemaakt, en in
dit gas gestoeken, verspreidt een aan-
tal glastrijke vonken in de rondte.

C. Phosphorust, op een tinnen sch-
eltje, of in een lepeltje van ijzer
of Porcelain, in dit gas verbrand,
ge-

groot het schoonste licht, & geen op een
ijzerlijge wijze voortgebracht kan worden.

D. men neemt wat klein ijzerdraad,
en knijpt het, om een stukje van
glas, of ijzer, in de rondte, en men
als of men een spiraalsteden wilde
maken. Dan trekt men het steen,
die uit, en knijpt aan het einde
des ijzerdraads, een stukje kindga,
aan en knijpt het delide in ged,
molten rotsdel; terwijl men het
der einde des ijzerdraads in een
stuk klein salt maakt. Hierop
stelt men een fles, die ongeveer
een maat vogt houdt, met een
spoor, en delide met de opening naar
binnen geplaatst hebbende, steekt men
en het gekwarteld kindgaarn in bra,

nd en dompelt het aan den kink
saltgemaakt ijzerdraad in deke kond,
+ licht. aanstonds dal het ijzer, met
een glansrijk licht, verbranden en
een aantal van wonken verspreiden,
die op den bodem van het glas vallen,
de, het delide licht doen springen. door,
gaande sterhaet men dit, door hand,
ter hoogte van een halven duim, op
den bodem van het glas te strooijen. (g)
(LAVOISIER Tab. IV. fig. 17.)

E. Wanneer men ierst dan den kink
derglichen pyrophonid (ofter welken selij
keneden broeder rillen handelen) in
dit gad brengt, slijgt 't met een slag
in brand, eden als biltknid.

3. gedruende, dat is 't in het kink,
tofgal verbrandt, hermindert dat gad

in haastheid. om dit door eenen
af te bepalen, die alle moogelijkheid
aan waalen uitprijt, heeft men een
toestel van rooden, die naar een
bief hebben kunnen kinnen;
sluikende men denelden beschouwen,
in het reede hoofdtek der grandke
ginkelen van LAVOISIER. ondertus,
voren kan men de rook ook op volgen,
de manier, haent een weinig meer,
der naamkeurig, bepalen. men sluit
de eenen glazen klok van maatige gro-
otte, die boden met een halv eenen
gesloten stop, waorheen is, met kinn,
stoppen. waort nu eenen truit,
tje van gebogen ijerdraad, bodanig en
geden, als in fig. 16. van NICHOL-
SONS chemie, wordt afgedrukt, het

geen men op den bodem der pneumatisch,
sche tot dit, hier die men boden het wa-
ter. op dit truitje plaatje men een
vlak tinnen schoteltje, met wat phospho-
ren of zwavel. waort, keere men de
klok met het kinn-stoppen noordrichtig
om, en brenge dit knaphandig onder
het schoteltje, tuffens de klok, na het
uitnemen der stop, tot den bodem der
tot indampende, waorheen een gedee,
te van het gat boden uitgaet en het
water, nu binnen en buiten de klok,
eiken hoog staat. zo nat dit plaats he-
eft, stukt men den phosphoren of
zwavel aan, door middel van een glazi-
jend ijerdraad, boden door het gat geto-
ken, 't geen nu
(a) dit springen der glazen wordt ge-

makelijk verbindend, met wat water
in dezelde te doen. het best maakt
men, tot zodanige proeven, gebruik
van glazen klokken, of van glazen
cylinders, die van boven geticht zijn,
en diep, en beneden in water, of
kalk staan. I.

men aanstonds met de stop naar beneden,
keurig moet worden gestooten. de
eerste (het merk) der verbranding,
is, het nederwaalen des waters in de
klok: doch zo ras de stoppe verbrand
en het glas heet geworden is, zo zal
men [door het opklimmen van het water
in het glas] zien, dat het gas ^{aanmer-}
kelijk verminderd en opgeslorpt is. (r)

4. alle lichamen bekomen, door hun
verbranden in zuurstoffgas, een ster-

verandering van zwaarte, die gelijk is,
aan des heerdheid van het opgeslorpte gas.

om dit te bewijzen is men een omfla-
gige taak van nooden, en de liden,
die dezelven niet bezit, moet men
genoege, met het gas, met LAVOISIE,
R. edle deke sprak Regt: behandelende
hij dit stuk in het vijfde hoofdstuk zij-
ner grondbeginselen.

5. Zuurstoffgas verandert aanmerkelijk
het zwaarte liden. men onderscheidt,
dat een min, een vogel, of een an-
der klein dier, dat waalen langer, in
een glas met zuurstoffgas, dan in een
met dampkringel licht van dezelfde gro-
otte.

6. deke merk) schijnt in verband te
staan, met de opheffing van het zuurstoff-
gas.

gaat, door het bloed.

men plaatse. Wat bloed, onder een klok, die ten deele met zuiver Stofgas gesluit is, en beiden knikbuisjes staat. (Strakt) wordt het zuiver Stofgas door een gedultte opgeslopt, terwijl het bloed zijne kleur veranderd en helder rood wordt. Ende kleurverandering, van roodant in rood, kan men ook bekijken, met het bloed te doen in een glas, met zuiver Stofgas gesluit, en het klesje te schieden.

VIJF-

(*) Wanneer de phosphorus in zuiver zuiver Stofgas verbrandt, en de klesje in de vreesichte houdselheid in dat gas geplaatst is gesluit, dan ontstaat, na de verbranding, een volkomene lichtledige ruimte. GOTTLING heeft

men hier eenzijdig werking des chrosten, om deke. groef met naaiend, keuringheid in + sterk te stellen. In mijn handb. der Chemie I 173 en 174.

VIJFDE VERDEELING.

Stikstof ofte Salpeterstofgas.

0 三十一
I. op de volgende manier kan men dit gas, niet alid geheel zuiver, maar echt, en voldoende, om deszelfs eigen vekaippen te toonen, bekomen. men neemt ijken vijlrel en krukstel, van alk. erlen, mel, en maake daar van een deug, + Gew, op deszelfs vlijke, als ra. erlen. gesloep is slud. IV. N°. 4 op een geslchikt steinspunt, boden water, moet worden geplaatst. men sette hier oder een klok, met gemene licht, en laate het men-

mengsel, maar eenige dagen onder staan,
do wel men zien, dat de licht, die zich
in de klok bevindt, dal verminderen, en,
het water in de hoogte dal stegen, tot
dat 'er sindelijk maar drie stonde duelen
der licht, die in 't begin aanwezig ge-
weest is, quillen overblijven. Hier volgend
wordt het schotelje, met het ijzer en de
thuisdel, door het water ^{ne} weggevoerd,
men, om met de overgebleven ^{de} licht
de vloeisichte groeven in het merk
te stellen.

2. Dit gas, heeft de volgende eigenscha-
ppen:

- A. het wordt niet opgeslorpt door water.
- B. het bliedht oogenblikkelijk een brande-
nde, kaas en alle andere branden,
de lichamen uit.

6
蒙气

C. het is een sinnen nadeeling, zo
dat hij, daar in sterken.

D. planten leden en bleiven 'er 14,
redig in.

E. mengt men drie duelen van dit
gas, met een deel zuurstoffgas, dan bek,
omt men een mengsel, 't welk in zijne
eigenschappen gelijk is, aan de licht der
dampkring. plaatst men daar bij door,
keets een brandende kaas in, do
dal die eveneens, als in de gesloone
dampkringlicht, branden.

ZESDE VERDEELING.

Dampkringlicht.

3. Dit tot hier toe gezegde niet men
dult, dat ook dampkring een mengsel
hij, of lieder een vereeniging, van
talen

twee verschillende gaten: te weten van
 Rein-Hofgar en van Hietgar. De Schei-
 kundige merklingen der licht schijnen
 in tusschen alleen, van het wettig met,
 de bestanddeel, af te hangen. De bran-
 sbare lichamen verbranden immers
 alleen in de lucht, in gevolge van het
 Rein-Hofgar, 't geen dezelfde bestaat, en is
 zelve uitgeput, dan is de lucht niet
 meer in staat, de verbranding te on-
 derhouden. (1). Dat het Rein-Hofgar van
 de overige lucht wordt afgescheiden, be-
 wijst men, door de volgende proeven.

I. men verbrande Nitratel, of phos-
 phorid, op den manier, welke nlij. in
 Med. IV. N°. 4. beschreven hebben, do-
 ch men neemethans dampkringlicht,
 in de plaats van Rein-Hofgar. De ver-
 brand

branding, dat nu, in geen ziele, zo
 godeloos zijn, als voorheen, en ook spoer-
 dig oplosden: tenzij men, na de be-
 koming der glazen, zal zien, dat de
 oplosping veel geringer gemaekt is, dan
 toen men de proef deed met Rein-Hof-
 gar.

2. men neem twee glazen pijpen,
 die beide aan het uene einde gesloten
 en, en met gelijke stoffenlingen afge-
 deeld zijn. men vulle de een met
 dampkringlicht en de andere met Rein-
 Hofgar en Nitte. De omgekeerd, in twee
 plaatsen, die beide gelield zijn, met een
 oplossing van Nitratel.

(1) Verschiedene brandbare lichamen
 heiden in de dampkringlicht lang
 op niet branden, en zij noch den
 geh.

gehelen voorraad, van het aan de Rijk
Rijns Hofged, kortend hebben; hier van
Rillen mij beneden de redenen uit hoe,
mij melden.

硫化理 (三十三号) 三三三 (一)
Rohard'sche kali (sulphat potassie.)
Deze kal in de Jap, met gewone licht
gestikt, in de hoogte stijgen, tot dat, na
verloop van eenige dagen, drie vierde
deelen van de oorspronkelijke ruimte
overblijven. Doch in die Jap, die het
Rijns Hofged bezit, kal het nogt veel
hooger stijgen, zelfs kal het yde, zo het
volkomen Rijnsder genutt is, geheel en
al worden opgesloopt. De verklaring
leken Menschijkelen ligt hier in opge-
vlooten, dat Rohard'sche kali de eigen-
schap heeft, van de Rijnsstof op te slo-
open, doch niet de Stikstof, waardoor

behelder op de licht vrent, zo lang
als daar in Rijns Hof aanwezig is.
hier door kan deze ontbinding gebre-
ikt worden, als een proefmiddel, om
de hardheid van dit gas, in deze dan-
pning, op verschillende tijden en pla-
tten, te ontdekken. een merkterd
merktung, volgens deze inrichting,
is ontlangt door GUIJTON, als een
indiameter gebruikt. zie NICHOLS,
ON philosophisch jaermaal, Vol. I. P.
268 en TILLOCH philosoph. magazien.
Vol. III. P. 191.

3. De dampkringlicht onderhandt.
het dierlijk leven, in de sterre Rijk Rijk
in-stofged bezit. de ingedemde licht,
na de uitademing onderloopt, heeft
eene aanmerklijke hardheid van
Rijns-

kuur Hoggak verlooren, ongeveer tien
of twaalf hondertste deelen. Voor de
Linnen wordt de lucht reeds natelijk,
en dit gedeelte thuishere lucht gehut
is nietgepist. Nu dat 'er eene aanmerk-
lijke hoedelijkheid van dit gas afreikt
wordt, om de lucht voor de adembaa-
ring geschikt te maken. Daar de on-
theding, der nietgeademde lucht, kennis
wordend, van stoffen, oder welke mij
nog niet gesproken hebben, bij Moorbul,
o van koolstoffkuur, zullen mij dit on-
derzoek, tot eene nadere gelegenheid, niet
stellen.

ZEVENDE VERDEELING.

Water Hoggak.

⁴¹ om rich van water Hoggak te doorling,
get

7
giet men kwarstelkuur, 't melk met stijf
of Reumaal so veel water verdunnd is, in
een glas, of in eene kleine retort, op
ijerlijdek, of op kleine ijeren Spijten.
hier op volgt eene opbruilfching, gelij-
kende welke het water Hoggak ontalick,
keld word, 't geve men behoerlijk maat
opvangen.

⁴² Dit gas heeft de volgende eigenschappen.
Open. I. het wordt door het water niet
opgehoort, ten minsten niet, in eene
aanmerkelijke hoedelijkheid. 2. het is braan,
baar, gelijk de volgende proeven beslij-
ken.

⁴³ A. men stulle een stoffje met dit gas,
2. en houde den mond naar beneden.
Dan bevinge men daar nedre eene braan-
dende kaars, so zal dit gas kuur Nat,
ten

ten en met een Rukkend Slammetje,
Rouder geruisch, verbranden.

B. Vul een blaas, die voorheen is
met een kraan en een pijpje, wel
naarmer dan een tabakspijp, met dit
gas. Drukt men nu op beide blaas en
houdt men, voor het Straaltje, + welk
uit het pijpje komt, een brandende kaars
of lamp, zo zal het lichte in brand bli-
gen. bedit men Rodanig een toltel ni-
et, zo kan men den Volgenden, noch
meer een volidigen vlieg, in slaan. aan
een apothekers vlesje, van ongesker
acht onder inhoud, verhitte men een
Struk in de rondte, ongesker twee
duim boden den bodem, en besogtige di-
en, met terpentijnolie, om het glas te
voen afpringen. Hoort boone men ^{door} _{een}

een kerk, die in de opening gatt, en
gat en stieke daar een pijpsteed door,
waarna men de kerk in de opening
sticht, en alles behoornlijk luteert. da-
n velle men het glas met water, en
kure het onderst boden, tiffend het
gat van 't pijpsteeltje wel met den sin-
ger sluitende en stieke tiffend den
pijpsteel in een glas gedult met gas,
waar door het bodenst glastje zijn wa-
ter zal laten uitloopen en met licht
gedult worden. waerop sluite men
welker de opening van den pijpsteel, met
de singer, en plaatde het glastje met
pijpsteel en al geheel en al onder wat-
er, waardoor de licht, gedruinende
het inderingen van het water, met een
Straaltje voor den dag zal komen, en

Door.

door een brandenden Inwaskelstok van
van 4 water te houden, in brand vlin-
gen. Dede manier, om het gas in bra-
nd te steken, derkide ik boden de
gewoonlijke, volgens welke men het
Rilde aanstekt, zo als het uitloeiit,
door het dunne Gijpje veltymaakt, in
het vlijje, waar in de voortbrenging
van het gas geschied. Derlyf ik daar
door eenmaal een geweldige uitba-
rting gezien heb, en ik meermalen
van gevallen heb gehoord, waar in iets
diergelijks het plaats gehad.

C. Doe in een sterk glas, 4 melk
ongesker vier onsen water houdt,
een mengsel, uit gelijke deelen geme-
ne licht en waterstoffgas. Stukt men
niet dit mengsel aan, dan zal het
bra-

branden, doch niet stillerlyf, gelijck
in Groot A, maar met een snellen
en klinkenden slag. Bekint men
niet van een grooter glas, dan moet
men het in een doek inwikkelen, om
de ongelikken die, door het aansteken,
en springen van het glas, verschiet
houden kunnen worden, voor te komen.

D. Dierlyfke Groot kan ook met Ruis-
stoffgas, in de plaats van met Dampf,
kningslicht, gesamen worden: doch
niet dient men een andere edelheid,
ghied, in het mengsel, in ayt te nee-
men, door een deel Ruisstoffgas, met
twee deelen waterstoffgas, te versien-
gen. De slag wordt niet veel gewel-
diger: warmer men, ten dien einde,
een zeer sterk glas moet nemen en
het

hetzelfde wel ter zegen ontdekken, en
alle, ongelukken voor te komen. E. De-

(+) deke (graaf wordt hier aartig)
genoemen, met den toetel, bekend on-
der den naam van het brandend licht,
spiltoel.

E. Dikke graaf kan men ook, bodem
water, nemen, door middel der ele-
ctrische stonk. ten dien einde moet
men zich voorzien, van een sterke
glazen pijp, ten lengte van twaalf duim,
men en terwyde ongeveer van drie
duim, waar van het ene einde
gesloten is. op den afstand van een
duim, of een halven duim, van't
gesloten einde, laat men twee graaf
drillen, en in ieder een koperen lid,
en valt maken, zodanig, dat hunne
pise

pijpen, binnen het glas, ongeveer een
achtste duim van elkander, staan. in
deze pijp, die voort met water gevuld
is, brengt men boven aan een knip-
kruim, of noch minder hoefelheid,
van een mengtel van waterstofgas en
kuisstofgas, in de evenredigheid van twee
en tot een. Hier volgendes houdt men
de pijp stil en laat een electrische stonk,
door het gas, vlaan. Wanneer men
een slag zal hooren, en zien dat
de gaten stroomelen Rijn: zo zij men
elk volkomen kinden, en in de stonk
elchete edelredigheden, des mengels Rijn
is gesluit: heeft men, tot de menging,
gemeene dampkningslicht gesoomen,
van dal men zien, dat het overblijft
niet in staat zij, om de stam te onder-
hou-

houdsten; de stijl het waterstoffgas die lei-
cht van al zijn zuurstoffgas heeft be-
rooft. Van hier heeft men het de-
nbranden van waterstoffgas in pijpen,
op welke naauwkeurigere verdeling,
en ⁱⁿ worden gesneden, aangewend, als
een middel, om de zuiverheid des
lichts na te spooren: 't melt aan den
vóltmeter van VOLTA tot grondslag
dient.

○ F. De Vermindering van waterstoff-
gas en zuurstoffgas, door de snerping,
ing kleiner gronddeelen, laat rich-
sok, door een langzaam verbranding,
betoegen. men vult een lang glas met
zuurstoffgas en een blaas met water-
stoffgas: zijnde die blaas voorheen met
een kraan, waer in een lange meta-

alen pijp, als een s gebogen, en in een
pijpen spits eindigende is vastgemaakt.
voorts drukt men de blaas en stukt
den fijnen lichtstraal aan, die uit de
spits voortvloeit, sulken men handig,
onder water door, brengt in het omgekeer-
de met zuurstoffgas gevulde Glas. op deze
manier dat het steeds met een branden,
den straal voortvloeiend waterstoffgas,
in de snerpichte helderheid van zuur-
stoffgas verbrand worden, en houdt men
lang genoeg aan, met deze verbrand-
ing, dan zal het water geheel tot bodem
in het glas klimmen. in het eerste begin
der graaf zal, door de merkking der
lulle, een gedulte der licht. in de
gedaante van bellen, beneden uit het
glas, door het water kunnen uitgedruken
wer-

Wanden, waar door het overtuigd wordt,
in welke trap haare opklimping heeft
plaats gehad. Men dit sterkt kan men
hoor komen, door een glas te nemen, +
welke bodem een half heeft, waar
aan men een ledig gedrukte blaas met
vult kindt, zo kan de uitgebluste li-
cht niet minder vliegen, maar
zal in die blaas gaan. Wanneer nu
de greef-gehul afgeleepen en alle be-
kante is, dan drukt men die blaas
nieder om ledig in het glas, waar door
men gemakkelijck zal kunnen zien, hoe
veel kinnertofgas vertind is.

Wanneer deke greef met gemene
dampkringvlucht wordt genomen, in
plaats van met kinnertofgas, dan zal
dat de vermindering der licht deel

geringer. Bij zal van het welke deel
der minste, welke het gas in den be-
ginne des loeg, niet te worden gaan.

4. Natuurtofgas heeft een draagvermogen
niet.

5. Het is hier het welke brandbaar is, zo
worden toch daar in de brandende li-
chaamen uitgebluscht. men bringe een
omgekeerd glas, met dit gas gevuld, bodem
eene brandende kaars, en drukke het glas
een weinig nederwaards, zodanig, dat de
brandende pit gehul en ^{al} door dat gas
omgeven is, zo zal het ~~licht~~^{licht} ogenblik-
kelijck uitgaan.

6. Het is den dienen naderlijg. dit kan
men door een minit, of een ander kle,
in dienstje, beschijven, + welke men anders
niet een glas ophiet. [het welke stikt ogen-
bli-

[bliklyk.]

17. Het is veel lichter van gekigt, dan de
Dampkringlicht.

A. men plaatse een glas, met dit gas
gevuld, met zijne opening naar boven, en
laate het driel, gedurende eenige mi-
nuten, staan. Dan zal men, door een
licht instekende, bespeuren, dat dat
gas verdalener is. [thand zal name-
lyke geen gas meer branden, en het in
gedompeld licht zal niet, gelijk voorheen,
ogenblikkelijk uitgaan.]

B. laat men daarvontegen het glas,
met dit gas gevuld, met zijne opening
beneiden waards staan, dan zal men zien
dat het gas in het glas geblusken is; de-
lyk de bodem en de zijwanden van het
glas, thand de licht beletteden, rich mlyk
te-

te maaken.

C. sluit een blaas, die met een kra-
an voorzien is, waar in een tabakspijp
is vastgemaakt, met waterstoffgas; doop des,
volgens de opening der tabakspijp in een
prop, en blaas daar mede een reupel.
deke zal niet, gelijk die gene, welke
de kinderen maaken, val naar bene,
den vallen, maar wel in der hoogte op-
vliegen. op deke eigenschap van het
waterstoffgas, beruist deshelft gebruik
in de lichtbollen.

8. Schoon het waterstoffgas nadelig is,
door het leden der duren, huft dit, ten
oprichte der plantgewassen, geen plaats,
deke groeijen in het veldt voortspoedig en
geraaken uolang in bloey.

ACHTSDE VERDEELING.

De Samenstelling en Ontleding
Van het water.

in de derde verdeling N° 3. E. niide
gehoort, dat die Stoffen en waterstoffen,
in de bevoorijde eslen reijheid, met
alkalinea verband, geheel en al over,
volgden: en nu den aard van dit pro,
dukt aanvullender te kennen onder,
reken, want de graaf boden kulkheden
verbaat worden. Geschiedt hiulke, dan
het men kien, dat het voortbrengel der
verbranding uit reiner water bestaat,
naar door dit blijkt, dat het veld niet
totu beginzelen is te samen gesteld.
intusschen moet men het op de re
alijke geboeren water niet beschouwen,
en, als de bloote vereeniging van tw

en lichtsoorten; maar nu moet al,
leen begruipen worden, plaats te heb,
ken, ten oprichte haaren grondlagen.
Lijkt de ~~stof~~^{stof} en warmtestoffen, die
hien de gedaante van gasen gasen, ge,
liuende de verbranding, in een
aanmerkelyke heerdigheid verdwijnen.
men vergate niet, dat ieder gas ten
minsten twee bestanddelen hebbe, te
mlen een met deaarte begiftigde
stoffe, die zich in een afgescheiden toe,
stand, denkelyk, zo men haar alleen kon
hebben, in de gedaante van een vast ofte
vloeibaar lichaam, zou vertoonen; en
een ten intosten fijne vloeistoffe, die
wij warmtestoffe noemen. in dit gesel
hebben de gassoorten een gemeenschapp,
aljk bestanddeel, te mlten, de warmtestof
(1809)

(mogelyk ook de lichtstoff) ook verschies,
dene grondlagen. de grondlag des eenes
is het waterstoff, en die der andere kuis-
stoff: welhalpen men het water in
st beschouwen, al te samengeteld, in
+ waterstoff en kuisstoff. Dit kan
op twee realige wyse bekleeden wor-
den: te weten door synthese, dat is
door de verbinding der beide bestand-
deelen: en door analyse, dat is, door
de ontleding des waters in zijne best-
tanddeelen, en door de daarstelling
deszelfs, onder eenen bestemde gedaen-
te.

1. Synthetische bekleeden.

A. Nimm een blaas, die voorzien is
met eenen kraan en ongebogen pijp,
gelijk in de stend. 7. No. 3. met water-
stoff

stoff. giet men volgend eenen platte,
tipe van een schotel half vol kwik, en
plaat men in eenen, met drooge damp-
kringlicht gedilde glazen klok. drück
de blaas, zo dat het waterstoffgas niet
dekselde, met eenen staaltje, in't gat,
en steek dat staaltje in brand. licht
hier op de klok, aan de eenen zijde een
whinny buiten den kwik, en breng
het brandend staaltje daar onder, zodda-
nig dat de klok steert daarop geheel weder,
om in den kwik monde geplaatst. in den
beginne zal, voor de uitkettende warmte,
een gedulte licht ontstijken. zoek gedie-
uende den voortgang der verbranding,
zal de licht in water overgaen, en rich,
tegen de wanden van het glas, verdik-
ken. dit water is zijne oorsprong ver-
sche

schuldig, van de verbinding van de wat,
erstat met de Rijn-Stat, die Rijn in
de lucht berijdt.

B. Lijft men geen kulkwilder gene,
op, om de diepe Graaf in 't veld te ste,
Men, de reune men de volgende. Voor,
die is van een glazen bol, groot genoeg
om drie of vier wateren water te bevat,
ten, die tuben tegen over elkander ge,
plaatste openingen heeft, meer naar,
een eeniger maate naar Rijn-Stat
getrokken, op de wijke der halven van
metanten. Laat, door de benedenste op,
ening, een brandend straaltje water,
Statgad gaan, tot midden in den bol,
van Ral de stroomde en bedorsten lie,
cht borden uitgaan en door de beneden,
ste opening wederom worden aange,
schul.

schul. Door de diepe stroomde, Ral een
bepaalde kerkheid van water gebooren
worden, dat Rijn tegen den kinnen kant,
Men het glas Ral stroomde.

C. My Rijn van den heer CUBBERTZO-
N, in London, verschuldig de uitvinding
ding van een Rijn mel uitgedragten
tafel, die minder kostbaar is, dan and,
ene merktingen, uitgedonden, ene de
Lamenstelling van het water te berijde,
n. men kan de Rijn tafel beschouwen
en afgebeut stonden in NICHOLISO-
NS, journaal. Vol. 11. pag. 235. of in
't philosophisch magazijn. Vol. 11. p. 317.

(ii)

D. Die-

(ii) de tafel van MAIJER beschouwen
is mel de onbedingte ik de Rijn Rijn
Lelke, en heb mij niet, voor langen
tijd

ty, die Rijnne knikbaarheid ontteing,

2. ten opzichte der Grijtken men
ook den Rijden ook het saan Rijn.
de konstwerken tuingmaaker BONI, II,
te erlangen, maakt de Rijden voor
88 Rijn guldens. T.

D. Die gelegenheid heeft, de Rijnne groot in
een groot glit te doen, met de nodige
nuancering, om den inhoud te
bekennen, die pluge naar oer raad
met LA VOISIER'S grondbeginselen.

E. Wanneer men het sterbranden, van
een groote menigte water-Hofgas en
Rijn's of gas, men maaken ook kobit,
Rijden herhaalt, de Ral men eindelijc
te een aarmentlike heerdheid wa,
ter bekomen.

Anas

Analytische Bepijlen.

De analytische proeven met het water-
Rijn van tubulerbij aard; en stelijc die
gijn, welke met een bestanddeel af,
Rondenlijk lidenen. ten tubuler de R,
Ranje, die met de beide bestanddeelen
lidenen, te weten, Rijn-Hof en water,
Hof, ook beide in den toestand van een
gas.

Van den eersten aard Rijn de volgende
men een Vraag van loop, waarna de bod,
en ontbrekt en die diit een open pijp
is. Rijn de Rijden met Ramege waan,
gen ijderdraad. maak aan het een in,
a. van dien loop en nietentje salt, wa,
en in wat water is, en aan het ander
einde een knou geboogen pijp, welke in
de loopt onder het bord van een chemi's
ch

de Gravimatische toelicht. Den Graafloos
loop legge men horizontaal, of lieker het
einde, waar 't retortje vast is, wat hoog
ger, in een eden, die tegen onder elkand,
enen tuten gaten heeft, of lieker op een
rooster, zo als hem LAVOISIER gebruikte.
(tab. VII. fig. 2.) Wanneer het stuur
in den eden aangehaaken en de loop
gluwend is gesloeden, plaatz dan een
kump onder het retortje. nu dat de
damp des waters onder het ijzer gaen en
ontleed worden. de Ruisen Staf sluen
igt sich met het ijzer en de water Staf dal
men, in een gasformige gedaente [uit het
einde van de ongeboogen glazen pijp] bot,
men. Deke manier is wel de gemakke
lykste en de goedkoopste, om die water
Staf gas te verschaffen, wannec men

dan van een grooten voorraad men
nooden heeft.

B. Dezelvde Graaf kan men ook op een
de wijze in 't merk stellen, dat men
in plaats van een Graafloop, een
sanden pijp neem en het ijzerdraad, men
inkeuring vlegge, zo door als na het
einde der Graaf. dan dal het gas van
het ijzerdraad [in 't water gas] markerke,
lyk stermdend beender worden: en zo
men van tuffend 't gebruikte water nae,
inkeuring heeft gesloegen, dal men die
liel, 't gas 't door de ontleding onder
gaan heeft, ten nauwsten kunnen bespe
den. op deze manier dal geblyken, dat
het stermdend gas van het ijzerdra
ad, en 't gas van 't water Staf gas, te
damen, genomen, zo sul bedraagen dal,
alt.

als het neerslikte water had gekookt.
uit proeven van deelen aard, met de gro-
otste nauwkeurigheid in 't merk gesteld,
2, gelijk mede tiffend, door de Sijthe,
tische proeven, is gebleken, dat het wa-
ter, volgens het gewigt zijner grondbe-
deelen gerekend, bevat 0,85 waterstof of
oxygene en 0,15 waterstof of hydroge-
ne. van waar het waterstofgas elf
maal lichter is, dan de dampkringdicht,
zo is de inhoud der gaten, die men wil
akt worden, om water daar te stellen,
volgens de uitgebreidheid gerekend, om-
gedoor als twee tot een: dit is, van twee
cilindriemen waterstofgas tot een cil-
indriem waterstofgas.

C. op een gelijksoortige wijze kan het
water, door middel van kuitkolen, ont-
le-

leid worden; doch met een anderen uit-
komst, gelijk wij in 't vervolg zien wil-
len.

D. er bestaat noch een manier, om
het water te ontleden, doch door dezelfde
bekomt men geen waterstofgas. Dit ge-
chiedt, door de werking van levende pla-
ntgewassen, die men waartoe in 't geheel
kan gebruiken, of alleen 'er de bladen
toe nemen. Steek een aantal bladen
van een boom of plant in een klein
glas, vol water, waartoe hier gesceijft
enige scheuten kniel en munt kunnen
gebruikt worden: hier vervolgens het
glas onderste bodem, met de opening in een
gat met water, en stel het in de zonne,
straalen, zo dat de door water omgevene
bladen, daar ten volen door kunnen wo-
rde-

den getroffen. zolang zullen zich licht-
tblinden aan die bladen vertoonen, die zich
allengskens vergrootende, tot boden in het
glas zullen stijgen. Deze bekenking)
zal de laag voortgaan, als de opgestooten
plantdeelen gerond blijven: ten tijde men,
by het onderzoek van dat gas, zal beken-
den, dat het bijna kinder Ruisstofgas is.
in deze Graaf verbindt zich den halven
de waterstof met de planten, tot alom-
vondel en graai dekelde toekomst;
intusschen dat de Ruisstof, haare vry-
heid bekwamt.

40
41
• De tolke aard van proeven, door
welke het water in zijne samenstelling
de deelen ontbonden wordt, en die
keide zich vertoonen in de gedaante van
waterstofgas en Ruisstofgas, hangt af
van-

van de werking der elektriciteit.
A. tot de eerste deelen proeven wordt
eene sterk werkende elektrische machi-
ne verwischt. Dit wasmerken waar-
dig steek is de uitvinding van eenige
schiedkundige Hollandsche scheikunde-
gen en het bekendste middel is het
voorschrijven eener elektrische vort, door
eene bepaalde hoeveelheid van water.
De toetel, welke de heeren DELMAN
en VAN TROOSTWIJK daar toe gebrui-
kten, is eene glaspip van een achttien
duim middellijn en van twaalf duim,
men lengte, aan welke eene einde
een gouddraad ingesmolten is, 4 mel-
k, ongeveer ter lengte van ander hal-
ve duim, in de pijp vooruitsteekt. Do-
or het open einde der pijp gaat eene
and-

andere Maad, zodanig daar in valt gem,
maakt, dat hij ongeveer Nijf achtste Deel
van den aenstgemelden Merstijderd is.
Merstolgens stult men de glazen Gijp met
overgehaald water, gelijk ook het schaal,
ja, maar in die Gijp, met het open ein,
de naar beneden, geplaatst wordt.

heeft men dikke volbragt, dan laat
men, door middel van het quaddraad,
door het water electrische schokken
gaan: en de die schokken sterk genoeg
zijn, kunnen zich, bij ieder derdel,
mer, lichtbellen ontontkelen, die zich
bieden in de Gijp, zo lang kunnen mer,
kamenen, tot dat het einde der boden
ste Maad niet meer met water omring
d is. De rest de Gijp die dit kenne is
gekonden, zal de volgende electrische
von-

stank de licht in brand steken, zo dat
het water weder in der hoogte zal stij,
gen en 'er naar eenen Ruis kleine
hoedheid gaer zal overblijden. Daar
men nu, tot hier toe, geene andere
lichtstappen kent, dan waterstapgar
en Ruisstapgar, die met elkander
gemengd, door den electrischen schok
in brand slijgen; tenzij in de Gijp
niet anders is dan water: De, mag men
stellig bewijzen, dat deze galeenten,
uit het ontledde water hun oorspron
g hebben aangemoeten.

B. Door den heer CUBBERTSON is
een Merstijderd en minder moeilijk
te toetstet uitgedagt, om deze spraak te
nemen. men kan den belsten beschou
den en afgebeut vinden in Dr. PEA
RS-

RSONS Verhandelingen in phil. tra-
nslat. 1797, of in NICHOLSONS, ju-
nal. deel I en 2.

† C. Deelplaatje Graaf kan ook, met in-
der gemakkelijken toestel, dien een ind,
er Riek aanschaffen kan, worden ge-
noomen: door middel naamljk der ontlang-
v ontdekte koken van VOLTA, een uit-
sinding, die van wegen haar genligt,
in de natuurkunde, om den doorvang-
strijdt, met de genligtigste ontdekkin-
gen, die gedurende de jongstderloop,
ene reukle Rijn gemaakt: wordende
de Riele op de volgende manier name,
ngeltd. laat door een kopergaten, van
dertig tot vijftig, in Rand gegooten, stuk-
ken Rink vershardigen, ieder zo groot
als een waalken, doch merkelyk dikker.

voor-

voordien is van een gelijc aantal
stukken Rilder, dien groot. als de
Rinkplaatjes. laat onder stultjes uit
in wullen lap knippen, ook al van
deelplaatje grootte, en druk de Rilde
uit, nadat Rijn eerst in een sterken
pekkel vooruat gemaakt Rijn geslept.
Merddalgend schikte men die Rie Rie
stendigheden op de volgende wijze.
Rilder, Rink, Vogtige wolk, Rilder, Rink
oc. tot dat men een genoegzaam aan-
tal deken Driedubbelde lagen, van ten
minsten twintig of dertig stukken, op
elkanderen gelijc kufft, zodanig, dat
een Rilderstuk + geheel koken bed,
kint, om het aanraaken der beneden-
ste Rilderen plaat gemakkeljk te ma-
aken, is het dienstig, onder de Rilde
een

een lang smal stuk Blatin, of Linnen
lood, te leggen, + welk eenige Linnen,
en Noornit, teekten. Hier volgens
bedoogtigd men de handen met pikel,
veert met de eene hand het tin,
blad aan, en met de andere het
bodemst Rilders-tuk: waerop men een
slag, door de beide armen, zal slaan,
en, melker sterkte edelheidig zal
rijn, een het getal der gebruikte slaan,
tij. (N)

Door middel van deuren toestel, kan
men het water zeer gemakkelijk ont,
suden. Daar toe neemt men een
enge glazen Gijp, en steekt in de
beide opene einden een stuk kint,
en door ieder deker een ijerdraad,
na dat de Gijp met water gevuld is,
nae

moetende die beide einden van't ijke,
draad, drie sterke Linnen van elk,
anderen afstaan; waarna het einde
van het een ijerdraad in den band
gebragt moet worden, met het bodemst
einde der kolom, en het ander met
het bodemst-einde. na deze ster,
binding, zullen zich aanstonds licht
blaasen sterkenen en in de hoogte
stijgen, terwijl het ijerdraad een dig,
tbaar verkalking zal ondergaan. in
deze graaf wordt het water ontlid,
nodanig, dat de kint-stof zich met het
ijer sterkindt: terwijla

(N) de goedkoopste manier, om de kolom
van VOLTA op te richten, is die gene,
welke RITTER beschreef van kint, bel,
staande uit koper, kint en nat bordpa,
pür

prir. I.

terwijl de waterstof de gedaante van een gas aanneemt.

Wanneer men in deze groep, in plaats van ijzer, een metaal neemt, + geen rich niet met de waterstof des waters verbindt; dan zal men, sedeneer als in de proeven van de heeren DEIMAN en TROOSTWIJK, een mengsel van waterstoffgas en van waterstofgas bekomen.

in het journal van den heer NICHOLSON zijn een aantal van water meningen, door NICHOLSON, CARLISLE, CRUIKSHANK en ander, die door de galvanische kolom van den voortgebracht, medegedeeld. (ii)

NE-

• NEGENDE VERDEELING

eigenenschappen en werkingen van het water.

1. I. het water bevat licht. Dit kan men toonen wanneer men water plaatst onder de Receptant einer licht, pomp. gedurende het uitspompjen, is er men de lichtkellen, in een groote menigte, door den dag komen. int, gelijk ontbikkelt rich licht uit water, gedurende dat het selde kookt, + welk men door middel van en daar toe geschikt toestel, kan verzamelen. (x)

2. Help in het droogte weder is het water in de licht des dampnings. plaats een vlakke schotel met wat kolenruine kali (een geringe stalle) (ii)

27, maar het gewoone
(18) de hoogdrukt Vele lichte stinkt.
die stukken in zijn geheel in de aan-
sien der phlogiston van GILBERT. I.
(X) de licht, die men in het water
stinkt, is geen noodzakelijk bestan-
deel van het pulser, 't is gewoonlyk
Zamptkringlicht of kolenkruis gal. I.
gewoone mijnsteenruit (ij) in de open-
licht. Hierin slijmige dagen dal
het Ruit draagt, of geheel slijmbaar
zijn. om dezelfde reden slijmigt
het water, 't melk in een vlakke sch
otel van de licht wordt blootgesteld:
't wordt namelijk door den dampkring
opgelost.

51
3. het water lost vele lichamen op.
de lichamen, op welke het water slij-
migt.

inkt, noemt men oplosbare in water.
Zie scheidling I. No. 6.

4. gedurende de oplossing der licha-
men in het water volgt een verande-
ring in de temperatuur. in welke
gevallen wordt, gedurende de ontbin-
ding, een ophoping der warmte,
stoffen waargenomen. of met andere
woorden, 'er wordt koude geboren,
gelijk in de gevallen, in scheidling II.

No. 9. slijmigt. ook in andere gevallen
wordt de warmte stoffe ontwikkeld. Dit
verhoogt doorgaans het slijmigt, en
gedurende zijn oplossing in water, de
temperatuur van het ontbindend vocht,
en droog blyvend loogruit dat dit noch
melk vanmenflijker. Zo mel het kolen-
stet slijmigt kali, als het zuivere, wanneer
rij-

Hij gevestigd bleef in Rijn, volgen in de
den gewonen regel, en slagen,
gedurende de ontbinding, warmte af
op. Maar nu de verschiktheid het al
of niet gevestigd bleef in de
Ruiten hoofdzakelijk hier van af hangt,
dat het water, in den eerstgenomden
niet, maar in den laatsten al, vch,
kündig verbonden is, zo mag men stel-
len, dat de koudte, welke door de ont-
binding der eerstgenomden Ruiten wo-
rdt voortgebracht, moet toegeschreven
worden aan den overgang des waters,
+ welk in de Ruiten tandigheden be-
reijpt is, uit den vatten in den al-
vbaaren toestand. 5-

(4) in de plaats van kolentafhuine
kati men liever uitgedampte
Ruit-

Ruithuine kalk: want de Ruit
kansen weinig zuuren, geheel vch,
baar Rijn. T.

5. gedurende het ontbinden der Ruiten
in water, wordt een groote menigte
van licht vrij gemaakt. Deze licht
is merklijk, voor een gebulte in
het water, besat gebult. Dat die licht
niet alleen uit het Ruit door komt, wordt
beleden, voor die graaf, moet de volgen,
de verandering, te nemen. men mer-
pte een of twee onsen Ruithuine
natrium (glauker Ruit) in een phivol en
gite de Ruit al dan het water. de Rijn
ch in het Ruit verbindende licht Ral
rich spoedig losmaken, doch naar een
klein gebulte daarvan Ral, ingedolge
de grondstelling van Ruit. 7. N°. 7. ont
bon

bonden worden. nu scheidde men de
sphaal, het Reit dal verdaljenen, en
er dal Riek, gedurende de oplossing,
eene minde voorraad van licht ont-
mikkelen. de licht, die thans te
door-schijn komt, wordt uit het water
afgescheiden, in gevolge de scheid-schap,
tusschen het water en het Reit, die gro-
ter is, dan tusschen het water en de
licht. dit geval is derhalven een
voorbeeld, van onaf-scheidige scheid-
schap, bij voortduren.

5. gedurende de oplossing der
lichaamen wordt de uitgebreidheid des
waters veranderd. men neemt een
glas, voorzien met een nauwelijks van,
een hals, en vult het helde met
water, tot op drie vierde der lengte
van

van den hals, na daar een of twee
onbere gluiser Reit te hebben ingedaan:
meurende het water zo voor-richtig, als
mogelijk Rij, op het Reit worden gegoeten,
om dat niet eerder te doen smelten, dan
noodig is. voortv bindt men een draad
om den hals, nauwelijks op de hoo-
gte van het water, en scheidde hierop
het glas. nu dal het Reit smelten, Riek
van Rijk licht ontdean en, in gevolge
daarvan, dal het water aensmerkelijk bene,
den den draad Rinken. deke scheid-
ding van minste ontstaat, uit de ver-
laaging der temperatuur van het water
want, zo dal het helde Rijk weenige tem-
peratuur miderom heeft bekomen, dal
men onderscheiden, dat het water, door het
daar in ontbonden Reit, eene grotere
reii-

minuten inwendig. De bishop van Blam,
deff heeft waargenomen, dat het water,
door de ontleding van een trueduiken,
dijte gedeelte van Rijn gesligt aan Ruit,
nutt een Ruitbare Vermuering) van
uitgebreidheid bekent. De de waarnee-
ming alleen weder legt ginegraam de
stelling van Rijn, die minnute tijdsch,
en de waterduits onderstellen, in
welke Rijk de Ruitdelen Rouden kel-
nen. opheiden, Ronder de uitgebre-
idheid daar van te der grooten.

五十五
7. De oploppende kracht des waters
wordt door de Vermuering der Duit-
king des dampkrings Vermueringd.

Doe in een florentijnche Rles
en goed Rwasel Rieure natruim en
naar een groot water. Laat dit men
ghel.

ghel koken, waardoor dat Ruit ontbonden
Rat worden. Roid Rer Volgens noch, ge-
duurende eenige minuten, met koken
aan, om de Rucht ghel en al uit Rit
mengel te Drijden, en stop de Rles van
Riel Rigt, Ro als Rijn van Ruit Rier komt
met een kink, die, om het in Dring,
en der Rucht Ro Riel te Rerkerder te
belitten, noch met een natte Rlaas
moet worden oertrrokken. Ro Ral
het Rlas Roid Rat geworden Rijn, Rer
men de Rles Rchudden, Ro Riel men
Riel, Ronder dat er Rijk eenige Rer,
andering Rat openbaaren, doch trekt
men de kink van de Rles en Rchid
men Rer Volgens Rer Rle, van Rat het
Rogt opubliktijk in een Ralt lichaam
oer Ruan, ten Rlijf er Rer Rte ont Rik,
kel.

het zal worden. niet alleen bevestigd
deze groot de stelling, onder welke
in zij hier spraken, maar zij bevestigd,
ge ook de algemeene waarheid; van
deedeling II. N°. 10. Dat naamlijk ste
de warmtestof wordt losgemaakt, wa-
nneer vloeistoffen in een vast lich-
nam overgaan. Hij is de tegenstelling
g hier waarheid, dat 'er koude ont-
staat, of dat 'er warmtestof wor-
det opgeslorpt, wanneer 'er rivet door
water vloeit onthouden.

516
8. Het zal oerentellig zijn, hier meer,
der te zeggen, van de mede sterme,
De waarneming, dat de damp, door
de verbinding der warmtestof, met het
water, geboren wordt; of ook verder
over den overgang van het water in ijs
het

10
het te laten; intgerond, dat het laatste
gemelde, gedurende die veranderinge
ne uitgebruiddheid, van acht tot negen, is
groot, en dat hier het water, gedurende
zijn verandering, in staat is, de sterk-
ste vaten te doen springen. ter welker
tijde wordt het ook specifiek lichter, wa-
ardoor het ijs steekt boven op het water
drijft. (2)

TIENDE VERDEELING

517
Loogkanten. algemeene eigenschappen.
de eigenschappen, welke de drie loogkanten,
en (a) met elkanderen gemeen hebben, kan-
men door een oplossing van zuiver kali
(potas) toonen.

A. de loogkanten veranderen stelsel blaas,
in de rassen, bij voortdurend een aftrekkel
van-

van de bloemen, in groen,

B. Hij bekitten een scherpen pijn bij
zonder eigenen smaak.

C. Hij sieren, van die en water, tot een
middel van versuiging). D. -

(R) de eigenschap van het water, om zich,
gedurende de bedrukking, uit te zetten,
ontstaat daar uit, dat het drooglijft water in
der daad een kristallinatie ondergaat. T.

(A) de schrijver erkent drie loogsoorten,
en hoe hier ik, hier in, in't geheel niet
met hem overeenstemmen, zo moet ik hier
toch die verduidelijking behouden, derlijft ik anders
de gehele tekst zou moeten versanderen.
ik neem het loogsoorten aan, maar ik kon
barijt, de kalk en den strontiaan onder de
loogsoorten, en niet onder de aarden tellen.
uitvoeriger heb ik mij hier ophier uitgeleefd,
en

in, in mijn scheikundig handboek. (536.

ff. T.

D. Hij sieren de stof, en wanneer
de ontbinding sterk genoeg is, versanderen
Hij de stof in een gas, of slijmerige
sp.

Reinere kali (potassa), en reinere natron
(soda.)

Deze loogsoorten bekomt men droog, wan-
neer men kunne oplossen in damp, ge-
lijk ook de andere manuskripten, bij gelegen-
heid van de beschrijving hunner bereiding,
zullen aanstippen. De drie bekende loog-
soorten zijn intusschen niet welkome sch-
ikundig reinen. ook zijn hunne eigensch-
appen, in den staat van drooge lichamen
beschouwd, niet zeer belangrijk, derlijft hij
doorgaans in een ontbonden staat gebruikt
wor-

worden. inmiddele kan men 'er het vol,
gende van vaststellen.

A. Rij trekken het vogt uit den dampkring,
y sterk aan en worden vloeibaar.

B. Rij lossen zich hier gemakkelijk in
water op, en versorruken, gedurende
de ontbinding, warmte.

C. Door een matige warmte worden rij
niet vluchtig; waarom rij ook vaste loog,
kalken genoemd worden, [in tegenstelling van
het volgende.] (b)

五十九

Reinere ammoniak, of reiner slijg loog,
kalk.

De ammoniak is, in rijne reinen toestand,
in den staat van een gas. om het vloeibele
te bekomen, moet men zich, van de volgende
de manieren van werken, bekennen. A-

(b)-

(b) in een sterk, tot niet worden toe,
glijend stuur, worden rij toch eenigzins
niet vluchtig. zie mijn handb. v. Chem. (I)
588, 548. T.

A. men mengt gelijke delen Reinere
ammoniak (sal ammoniak) en ongeloste kalk,
nadat rij vloeibele, afzonderlijk, tot poeder
er rijne gebracht, en de deelsde in een
klein retortje. voort te stelle men het
glas boden een lamp stuur, om het zich
ontwikkelend gas, boden kwik vloeibele, op
te vangen.

B. men verhitte in een retortje, boden
lamp stuur, een sterkerde oplossing.
van reinen slijg ammoniak (sper-sal.
ammon. calc. vit.), en sterkerde het
niet vloeibele gas, als boden.

Dit gas heeft de volgende eigenschappen.

A.-

A. het heeft een sterken leytenden reuk:
B. het blijft de stam onmiddelyk uit, en
is den zinnen medelyg.

C. het is lichter, dan dampkringlicht.
wanneer men dit een vliet met dit gas
open laat staan, zal'er een verschij-
ning, tegen dampkringlicht volgen: wit,
leuke deuse, en dat zij duarder is, naar
beneden gaan, en het ammoniak-gas uit
drijden.

D. het is niet brandbaar, en versdekt
leid ook geen slag, wanneer 't met water,
slaggas gemengd wordt.

✠ E. het wordt met groote snelheid door het
water opgeslorpt. Zo men maar eenige Dr.
cuppen water brengt onder het glas, waar
in dit gas, boden kwik zilver, is verlamd,
zo zal het gas onmiddelyk worden opge-
slo-

sloopt, het kwik zilver zal in het glas rij-
zen, en zo het gas volmaakt zilver
gekleet is, het glas geheel stillen. en
nige brokjes ijz doen de zelfde uitwerking,
king, op een nog meer in 't oog loopen,
de zijde.

F. het water, met dit gas verladigt,
bekomt een eigenaartigen scherpen re-
uk. dit is 't gas, dat men noemt, ge-
st van sal ammoniak [met verzegelde kalk
bereid] of liever een oplossing van zilver
in water. deke outking,
ding sterkt wordende, laat haar gas uit-
der led, gelijk boden ghege is.

✠ G. dit gas wordt door de elektriciteit
ontleid. men neemt een glazen buis,
met twee leiders door zinn, gelijk in ster.

7. NO. 3. E. om daar een tusschen am-
no-

moniaatgas in te doen, en 'er een aantal
electrische vonken door te laten gaan.
Wanneer dit 150 of 200 maalen gedaan is,
zo zal het gas driemaal zo veel ruimte
innemen. brengt men nu water in de
pijp, zo zal het gas niet, gelijk voorheen,
geheel opgeslorpt worden, maar 'er zal een
gedeelte overblijven. Dit bewijst, dat 'er
een nieuw gas, van een anderen aard,
niet geboren zijn. ook zal men, bij het
onderzoek, bevinden, dat hetzelfde uit
waterstoffgas en stikstoffgas bestaat.

H. de ontleding des ammoniaats kan
vergeijkt, door het gas vanikeren ener
sterkzadige ontleding van dit gas in
water, met behulp, van den boden besch,
reeds taetel, gemakkelijk beenderit wor-
den. gediurende welke praet zal
Rich

Rich eene aanmerkelijke hoedheid
van gas ontvankelijk, van 't melk, zo
men 't, met een ontbinding van Roka,
sulphuri (Rokadel lester) bepraet, maar
een klein gedeelte zal opgelost wor-
den, 't melk ^{zuurstoff} is. het overige
bestaat uit waterstoffgas en stikstoffgas.

Merkiens baare lichaamen, Ruisen, Mer-
kingen der Ruisen met loogkristen.

ELFDE VERDEELING.

over de Ruisen in 't algemeen.

in het algemeen hebben de Ruisen de
volgende eigenschappen.

A. Bij sterken de blaauwe Rappen
der planten rood. ^{bedient} men Rich, ten dien-
sinde, van de aftrekkel van blaauwe
del-

deelen der plantgewassen, en van daar
meke gedroefde papieren, om Ruisen te
ontdekken. Laat eenige Druppelen der
dield Ruiselruis, of van eenig ander
ruis, vallen in een aftrekkel van lak,
meel, zo zal de kleur aanvonds rood
worden. (c).

B. Zij hebben een Rogenwanden Ruis,
ren Smack. (d).

C. Zij verbinden zich scheidsindig met
de loogruiten en versieren gantche,
lyk de eigenschappen der halfstandig,
heden. men kanle tulle onken water
blaasid, met Nicotintroop, en doe daar
ints bij, van een opliffing van Ruis,
ene kali, zo zal de kleur groen wor-
den. zo men de versichte doorlich-
tigheid handeld, zal de blaasde kleur
mede

mederom hersteld worden. in dit ges-
al heeft noch het Ruis, noch het loogru-
t, de odenhand, of, met andere woor-
den, er heeft een volkomene ver-
iging plaats. ene der meest waar-
digste eigenschappen der loogruiten
en der Ruisen, die, voor hinnen ver-
eeniging, plaats had, vordelijkt duit bij
hinnen verbinding. ook zal men, bij
verder onderzoek, onder vinden, dat alle
de overige eigenschappen, die zij afken-
derlyk bezaten, door deese vereeniging,
zijne verloren gegaan. TWA-

(c) de Ruisen doen niet alle blaasde
kleuren der plantgewassen rood worden,
maar alleen die groene, welke licht,
door de werking van het Ronnelicht de-
vlijgen. bij voorbeeld, de tinctuur
van-

van lakroes, de kroonbladen van kroon-
 bloemen, de blaauwe blootjes &c. eenig-
 ge Ruiken worden echter die bla-
 uwe kleuren niet rood, maar ver-
 den dezelde oogenblikkelijk: bij voor-
 beld het okijdeurde Ruitruis en't
 gecontourde Salpeterruis. I.

(7). Redanig is ook het vereichte u-
 mer waare scheikundige verbinding:
 bij dezelde behoren de eigenschappen,
 der Rijk verbindende lichaamen, meer
 of min verloomen te gaan. heeft dit
 geen plaats, dan is'er maar een por-
 verandering gebeind. I.

六十三

TWAALFDE VERDEELING.

Koolstof, kolenstofruis, kolenstofruisre lich-
 aamen, stendene verbindingen der koolstof.
 I. me-

六十四

• I. men verkrijgt de koolstof, (e) niet
 niet volkomen, maar toch, tot bereiking
 van ons oogmerk, genoegzaame Ruiken, wa-
 nter men, van datt beroofde vlikken
 iken, beken of anderen hout, in een
 bedekten smeltkroes, uitzait. wil men
 de kool, in gedaante van suiker, gebrui-
 ken, dan Ruikert men de zelve verder,
 door haar pijn te stooten en met stend
 Ruitruis af te wasschen, om'er dilt de
 rankangende aardachtige deelen van af te
 scheiden: waarna men haar, bij herha-
 aling, met overhaats water, afroet.

2. de kool is zwart, volkomen smaak-
 loos, zonder reuk, brois, gemakkelijk tot
 stof te brengen. Mer-

(e) wij Ruiken niet nalasten, hier in
 + korte gewag te waeken, van de kuisige
 out-

ontdekking van GUIJTON MORVEAU;
die ten vollen bewezen heeft, dat de
waare Duidere koolstof de Diamant is,
welke, met een gering gedulte koolstof
samenrijg, de gewoone koolstof waarmakelt,
en die daar mede ten vollen overreedt,
gt, in het koolstofkool (gas Carboni-
cum), noorheen ook salte licht genoemd,
overgaat. Hier hier over, in het kool,
annalen de Chimie tom. XXXI. en tom.
XXXII. Dese genlytge ontdekking bren-
gt niet weinig toe, tot den triumph der
hedendaagse Schiekunde: noorheen geb,
ruiken de staklianen, met sul Vrijen,
dese tegenoverping, dat LAVOISIER den
vleing Dijne carbone afzonderlyk kon
toonen, van hij hier phlogiston. doch
thant 4, het hier geheel anders mede ge-
leg-

legen. het phlogiston is een, koolstof,
in gebonden. de koolstof is bewezen
de Diamant te zijn. V.

3. Verbinding der kool met koolstof. (H.)
3. Wanneer men een koolde kool in kool-
stofgas steekt, gebeurt 'er niets, doch na,
akt men haar vooraf afgeend, dan ver-
brand hij daar in, met een phitterenden
glans. Mid men dese groot nasienken-
rijg nemen, vooral met betrekking tot
het doortbrengel, dan moet dulket boden
kulkilster gebonden. hier verbindt
dick de koolstof met de kool, en dese
samenrijg wordt, in de gedaante van een
gas, boden den kulkilster van de hand: Zonder
dat 'er in dit geval een vermindering
van nitgedbreidheid plaats heeft.

4. een andere manier, om de kool met
de-

de Ruisstof te verbinden, heeft plaats;
wanneer men waterdampen, onder glazen
de koolen, laat gaan, door middel van een
tafelstel, onderkomstig met het beschou-
wen, Rond. S. N. 2. B. hier wordt het
water ontleed, Rijn Ruisstof verbindt
zich met de kool, terwijl zich de water-
stof met een gedeelte der kool vereeni-
gt, en een mengsel daarstelt, 't welk
in 't sterfvolg beschouwen zal worden.

De verbinding der kool met de Ruis-
stof wordt genaamd koolstofruis gas.

216
I. No. men volkomen Ruisstof
Ruis gas bequert, om de eigenschappen
van hetzelfde te betoogen, dan is geen
der bovengemelde manieren van sluiten
aan te wenden. De eerste beginselen
moet derhalven een anderen weg inla-
an,

aan, waer van bij den grond noch niet be-
griipt, doch die in 't sterfvolg sterklaard zal
worden. men onderse, in een gebouwen glas,
wat

(x) of lieder der Ruisstof kool des koolstof-
gas met Ruisstof, want de gebouwen kool
moet beschouwd worden, als een mengsel,
bestaande uit een verbinding van kool,
restof en asch. ook de vat Rijn een onzuiver
Ruisstof. I.

gestooten krijgt, of poeder van ongebranden
kalksteen, en gite daareop Ruber Ruis-
't melk, met stift of desmaal de sluit water,
sterdend is. wat zal 'er een gas gebo-
oren worden, 't geen men soeken kanik,
Ruisstof moet opvangen. intusschen is
deze manier, van het gas op te vangen,
niet voltrekt noodraaklijk, kennende.
Ruis-

ruikt ook boden water geschieden, ho men
het van Houdes mil gebruiken. Zijn eigen
schrijven zijn de volgende:

六十七
A. het blicht de allam uit. men
plaatse een glas, met de re stoppe ge-
sult, met zijn opening naar boden, en
laate daar een brandend licht in raken,
zo zal het oogenbliklijk worden uitge-
slicht.

B. het is schadelijk voor de dieren.
Doe een muil, of een ander klein di-
rtje in een glas, met dit gas gesult
en sicut het naaimelkenig af, om het
in dringen der buitenlicht te beletten,
zo zal het diertje, na sterloop, van een
of twee minuten, sterben.

六十九
C. dit gas is koud, dan gewone
dampkringel licht. laat een lange glazen
bli-

kuil, melker een been staet in het glas,
waar in het gas ontvlukt zal worden,
+ melk de stoppen, bij N. I. stermd, beset
telkenmal melkelkaats melke worden
omgeboogen: gelijk bij LAVOISIER. TAB.
IV. fig. I. E, Rodanig, dat het open einde,
van het lange been raake, tot den boden,
van een droog ledig glas; dan zal het
koolkuis gas de gewone licht van dit
drieten, om dat het koud is. de
grotere koudte dan dit gas kan in,
en ook, op de volgende wijze aantoonen.
Wanneer het glas gehul en al met dit gas
is aangevuld, + gun men daar dit kan we-
sten, dat een, daar in gedompeld, licht,
oogenblikkelijk uitgoot, zo neem men een
kleiner glas, en plaatse, op deszelfs bod,
en, een brandend licht. Hier volgens gite
men

men, uit het eerste glas, het gas in
het tweede order, edeneens, als of men
water ontleent, stookt dat dat licht
uitgaan, op dezelfde wijze, als of het
in water ontleent gedampeld.

E
+ D. Koolzuur gas wordt door water
opgeslorpt. men stult een glas ten
dele, met dit gas, en laate het omge-
keerd aser water staan, zo dat het alle
opsteend' opgeslorpt worden, tot dat 'er
niets meer van te vinden is. sul
spoediger dal dit geschieden, wanneer
het glas gelchied wordt. hier-door kan
men, met het water, eenen eden groote
uitgebreidheid van koolzuur gas sorkin-
den, als hetzelfde bestaat, [dat is, een
Ciebickeim water ten een Ciebickeim van
dit gas opslorpen] + sulc hier door een
aan

aangenaamen prikkelenden smaak bekent.
suke. Menneiging, laet sich hier gema-
kelijk volbringer, door een toestel, in
de glasontteld te bekomen, sulke het
merkting van root of van Parker gema-
nd wordt.

E. Door koken kan het koolstof gas
wederom uit het water worden gedru-
ven. ook daar door, dat men sulc wa-
ter, onder het ontvangglas einer licht,
pomp, plaatst. gedruvende het licht,
pompen, dal de licht met de sulc
sulheid uitvlaijen, dat het water schijnt
te koken. daar de gemeene minerale
wateren, niet de sulc koolzuur gas, on-
thouiden [als water, + geen daar mede, door
konst, geheel sorkudigd is] gesken sij, op
de lichtpomp geplaatst, ook geen de ster-
ke

de uitbarsting van wasser licht.

F. Koolstofruis gas, met water verbe-
reden, verwilt de blaauwe kleuren der
plantgewassen rood. Dit toont men,
door een stuk blaauw papier in dat
vogt te steeken, of door hetzelfde te
vermenggen, met een aftrocktel van lak,
meer. Deze Graaf bevestigt, dat dit gas
een plaats onder de ruisen verdient.

†
†
G. Koolstofruis gas, slaat het kalkwa-
ter neder. Deze eigenschap verbin-
t met gekend te worden, dewijl men
hier door, het koolstofruis gas daar,
alwaar men het verneemt, gemakkelijk
kan ontdekken. men doe het gas,
zo als het zich ontvult, door kalk-
water gaan, wanneer men oogenblik
hal dien, dat het zo melkachtig traibel
Mor-

wordt, als het door een doorschijnend
vat. ofter men menige gelijke deelen wa-
ter, + melk met koolstofruis gas
verradige is, en dan kalkwater, wanneer
dezelvde nederplofing, zal gebeuren.

2. Door de Graaf G zal men onder vinden,
dat 'er in stule gevallen, door de verbran-
ding, koolstofruis gebooren wordt. men
stulle de pneumatisch-scheikundige tob
met kalkwater, en doe boden dezelvde een
licht, onder een glas, dat met dampkrin,
geslicht geduid is, branden, tot dat het
licht uitgaat. bevestig men nu het
glas, zo zal het kalkwater melkachtig wor-
den; + geene melkachtig, maar speediger,
en in een meerderen graad, gebeuren
zal, wanneer men ruisstoffgas gebruik.
+ koolruis, + melk in dit geval, door
de

de verbranding, wordt voorgesteld, maar, att de overige licht, door waare in- menging, spoediger ontbrennen, dan an- ders gebeurt. Deu Rijn, om de stam te onderhouden. Wanneer derhalven eenige brandende halfstandigheid in Rijnstoff of gas of in dampkringlicht, boslen kalkwater in hetzelfde een nederplotfel veroorzaakt, 't welk, met opbreuving, door Rijnstoff wordt opgelost, dan kan men met zekerheid besluiten, dat er koolwater- stoff is voortgebracht.

3. de ademhaaling is nietgelijks een bron van koolstoff. slijt men een dier op in dampkringlicht. boslen kalkwater, zo zal zich de geboorte van het koolstoff- toonen, zoo het daarin voortgebracht be- thinkel. Dezelve werking heeft plaats in Rijn-

stoff of gas, zoek in een aanmerlijker trap. slijt out, dan men koolstoff, door de ademhaaling, kan men ook beu-lijken, met uitgaadende licht, door middel van een pijp, door kalkwater te blaasen, denz- l hetzelfde daar door aanstonds metkagtig wordt. het met de licht. verbonden koolstoff- stoff maakt de Rijnstoff niet alleen, tot de ademhaaling, ongeschikt, door de over- rustiging van een gedulte der Rijnstoff, maar overnekt ook andere medulen. hier door kan een dier, in een bepaalde hoedelheid van dampkringlicht, veel langer leden, wanneer het koolstoff, zo- val het zich ontdektelt, wordt afgeschei- den, dan wanneer 't Rijnstoff door mede gemengd blijft. men heeft ook waargenoo- men, dat wanneer een mengfel, uit Rijn-

stof gas en koolzuur gas, tot de ademhaaling
gebeëdigd wordt, hetwelk den dieren na,
deelig is, schoon daar in eenen noch veel
grootere voorraad van zuurstof gas voor
handen is, dan in de lucht plaats heeft,
welke wij gewoontlijk inademen.

4, het koolstofzuur gas heeft een gewigt,
eigen inhaad op levende plantgewassen:
doch de details daarvan verschillen, naar
maat der aanwending.

61
62
Water, met koolstofzuur gas verdund,
wordt de planten zeer snel, wanneer men
er het aan de wortelen geeft. het koolen,
zuur ontleidt zich; de koolstof wordt
een vaststellend deel der planten en de
zuurstof wordt vrij, onder de gedaan-
te, van een gas.

ongit men varentegen plantgewassen,
door

Door knikrildes afgevoeten, met koolstof,
zuur gas, dan wordt de gezondheid der be-
le, vooral in de schaduw, aanmerkelyk
verandert. SAUSSURE de jongere, onder-
zocht, dat een aanzienl koolstofzuur gas,
4 melk een wechtyle deel der aangezenderde
dampkringslicht ontstrikt: voor de groei-
ging vordt ten hoogsten nadelyk is: ter-
wijl het, in de zelfde erkennedigheid, aan
de wortels aangebragt, zich ontleed en
den waddom op eenen richte baare wijze
versterkt.

Koolstofzuur lichamen in 't algemeen.

het koolstofzuur verbindt rieht met loogsal-
ten, aarden en metaalen en vormt daar
door eenen rijk van verbindingen, die men
koolstofzuur lichamen noemt. thans
hilt

Wullen wij alleen op die uitkomsten letten,
en die uit het zelfst verbindingen met
de loogzouten ontstaen.

Koolstofzuur Kali.

Koolstofzuur gas wordt in eene groote
hoeveelheid opgeslorpt, door eene ontbinding
van koolzure Gotal. De eenvoudigste
manier, om dit te bewijzen, is de vol-
gende. Nimm eene gemeene vles met
dit gas, besien water, en stop de openin-
g met den deim, als dezelde getuid
is. neem verder eene schotel, voorheen
met eene oplossing van koolzure Kali, zo,
danig, dat 'er meerder is, dan de vles
bevatten, kan, en plaats dezelde daar
onderstboden in. de ontbinding zal
in de vles klimmen, en zo het gas
vol-

volkomen zuiver is, dezelde Wullen. N
en volgend gite men de ontbinding vles,
er in de schotel, en Wulle de vles op
nieuw met schoon water, om dezelde,
door haar in de tab ledig te laeten loo-
pen, op nieuw met het gas te vullen.
Van welke men als voorheen en herhaalt
dies meer maaken: Wanneer men zal
bewijzen, dat die loog, stelligke maan-
ten, zo veel gas, kan opslorpen, als zij
welke uitgebreidheid beriet: ten wijl die,
der water niet meer, dan eene, aan't
welke eene gelijke uitgebreidheid van
koolzure, kan aannemen.

B. onderzoek van de hier door bewij-
ste verandering van het Kali. het
heeft niet meer dien sleemigen door-
dringenden smaak; het vernieft de vles-
ten-

leestoffen niet meer; doch het blijft de
blauwde kleuren der groeiende Rijk,
tandigheden groen worden. een men
het Rijkder Kali met dit gas verbond, de
gale'er, door een menging met de
deind Rijkder Rijk, geene zichtbare ver-
andering. doch schijnt men het hand,
met dit, of met eenig ander Rijk,
de dat er een opbruifching ontstaan,
welke voortdurend, uit het gas, in de
straklyneelke praet, opgestompt. geschiedt,
et de de der menging in een veld en
derdant men het gas, de dat men be-
ken, dat het teke ten vollen de eger,
schaffen van het koolstof Rijk gas berit. (9)

C. in deken vereenigden toestand, met
koolstoffeliker, vindt men het kali geboon,
lijkt met gemeene velen. de in den to-
op

ophandel voorkomende, gata, en praet,
lat; het onjuste veld en het alreem,
Rijk der apotheken, is toledien Rijk,
in een verschillenden trap van Rijkde,
vheid. de hoedelheid van het koolstof,
Rijk, in de de boogvelden berit, kan men,
en, door een gemakkelijke praet ont-
dekken. men velden, van een tot twee
honderd groenen kali, in een velden,
tijdske veld, en gite door enige veld
ter op. teffens neem men een,
met de deind Rijkder Rijk, gestelde veld
oel, praet die met de andere veld in
een veldschaal, en legge in de andere
schaal de veld, als tot het esen veld noo-
dig is. is dit geschiedt, dan gite men
de veld van het Rijk in de kali ont-
binding, tot dat er geene opbruifching,
mee-

meer volgt. Van Dal men vinden,
dat de schaal niet gemigt onderloopt; 't
melk berijkt, dat de kali, door zijne
sterking met het rivier, een beelde,
in baar sterken aan gemigt ondergaen
heeft, 't melk rich waarmede men de
paalen laat, met in die schaal, waar in
de vlesjen staan, zo veel kante te
leggen, tot dat het eindelijk hersteld
is. (1)

D. Daar het dikwijls van groot waarde,
lang is, te weten, hoe veel medendijk
kali, een bepaalde hoeveelheid van pot,
of, of paarlatch bevat, zullen wij hier

(2). de verschillende manieren, om een
rivier kool, of rivier kali daar te stellen,
het ik beschrijven, in mijn handb. d. Chem.
mic. B. II. § 1197. — 1203. T.

(1) De beste groot naadende enig dal men,
den genomen, van moet het glas, waar in
de kali verdrigd worden dal, mijn rivier,
en het rivier daar in, langzaam, en in kle,
ine gedeelten, worden bijgevoeten; deslyf als
der rivier, door het spatten, licht uit van de
sluift of verbeeren gaat. I.

hier des manier dermelken, volgens welk
te men rijkte kan ontdekken. De ster,
kte van het kali richt rich, naar de
menigte van het rivier, die, tot de helft
verdriging, noodzakelyk is. Wanneer den
halven een onse, van een soort van
potas, tot haare verdriging, een bepaal,
de menigte van rivier spandert, en een
onse van een andere soort, tot haare ver,
driging, de dubbele hoeveelheid van rivier
van nooden heeft, dan is die laatste soort,
un-

was zo sterk, als de eerste. om juist
een voldoende vergelykings middel te
hebben, moet men bittendig een Reiner Van
bekeerde sterkte gebruiken. Dit kan,
beveel met juist met de toekomstige ge-
lykstermigheid, echter, tot het dagelijks ge-
bruik genoegzaam voldoende, volbragt mo-
den, door gewoon geconcentreerd kweeksel,
reiner (nitricolelier), tot een gelijkmatigen
graad, te verdunnen. men neemt, bij
voorbij, tot het grootste, een deel kweek-
selreiner, en vijf delen water, om daar van
te kunnen ontdekken, hoe veel van dit
reiner, tot verdunding van een gegeven
menigte van looghout, noodzakelijk zal
zijn. (i) ten dien einde mengt men een
halde onse kali, ofte meer daarvan, in een
glas, met eenige onsen water, en filtreert de

ontbinding. Hier volgens, mengt men het
reiner, en dat het gebruikt wordt, en
gint daar van der volgens de stuk bij,
tot dat de opbreiing ophoudt, en tot
de blaauwe kleur, van lakmaelpapier,
die door wijkvrijen rood wit gemaakt, en
et wederom blaauw wordt gekleurd. als
dan is het punt der verdunding bereikt.
men mengt men de vles met het reiner,
om te ontdekken, hoe veel van het gebrui-
kt is, van het verdundend gebruikt de
sterkte van het looghout aanvullen. [hoe
minder namelijk de-
(i) het is nauwkeuriger de de sterkte.
van het reiner te bepalen, door dit reiner,
of voortondergeschikt gebruikt, + melk
giteind, door middel van een verome-
ter, of van een nauwkeurige hydrom-
sta-

statische dehaal F.
de Rijkarte, van het iusgelijkst Noorff gende,
ogen Rijk, de minder 11, de deel sterker
hal het loogheit Rijk, dat men beproeven
midde]. een andere minder nauw,
mkeisige manier, om de sterkte te
betemmen, grondt zich, op de volgende
eigenschap van het koolstof Rijk kali.

E. het koolstof Rijk kali wordt zeer
gemakkelijk in water ontbonden: neem,
ende het Rijk, in een gewoone tempera-
tuur, dan kan men meer aan, dan Rijk
zijn gewigt. Wanneer beproeven een
loogheit, 't geen bijna geheel uit kool-
stof Rijk kali bestaan meest, door een
minder oplosbare hulpstandigheid, gelijk
doorgaans plaats heeft, moogt sterksalicht
Rijk. No kan men het bedrog ontdek-
ken,

ken, door te beproeven, hoeveel water
tot het Rijk oplosing nodig Rijk. onder,
tusschen worden er, tot sterksalichting de
n. Gotal, ook hulpstandigheden gebruikt, die
e zeer licht smeltbaar Rijk, gelijk Rijk,
kenheit. No men dit sterksalicht, deent men,
en, tot de boden sterksalicht, Rijk toe,
sluicht te nemen, om de waarheid te on-
+dekken.

F. het kali is, in den beproevenen loog-
stof Rijk ten toestand, 'er noch sterke van
af, om volkomen sterksalicht te Rijk; Rijk,
ken den sterken loogheitigen smaak. men
kan het Rijk, tot een veel hooger trap,
daar mede sterksalichten, door middel des
sterksalicht van root, of van een anderen
tafel. Dooft men de sterksalicht loog,
me de de behandeling, Rijkst uit, dan
jehi-

schiet behelste van, in geregulde kristallen,
welke zijn gekristalliseerd koolstofzuur
kali, 4 deelen, in honderd deelen, in heid,
veertig deelen kali, drie en veertig ko-
olstofzuur en Residuum deelen water.
het bevat dus een veel grooter menig-
ghe van zuur, dan het gewone, 4 geen
voorziening bestaat in 170 deelen kali, 23
deelen zuur en 5 deelen water, op
ieder 100.

G. het gekristalliseerd koolstofzuur
kali is daar in, van het gewone, onders-
cheiden, dat de smaak veel zachter is,
dat het, aan een vlotte licht blootge-
steld, droog blijft, en dat het veel minder
er smeltbaar in water is: want in een
gematigde temperatuur smelt het wa-
ter daarvan, maar een vierde deel
van

van zijn gewicht. is de bereiding met
de behoortige langthuldigheid volbragt, dan
is deke getalte de zuurste, waar
in het koolstofzuur kali verkregen
kan worden.

H. koolstofzuur kali wordt, door de
sterkere zuuren, bij voerb. door zwavel-
zuur, salpeter, en Rijnzuur, ontleid,
welke zich met het kali verbinden en
het koolstofzuur losmaken.

Koolstofzuur-natrium.

de oplossing van het koolstofzuur,
door een ontbinding van zuur natrium
kan, door de boden aangevoerde proe-
ven, getoond worden. zijnde alles, wat
noorhen, aangaande het koolstofzuur
zoude gelyk is, ook op dit toepasselijk:
alle

alleen met de uitrondering, dat ko-
alstofhuur natruum minder is dan
de scherp huft, met het water, dan het
kali, zo dat het rulle daar van meer
de helpt dan hij geslyt oplost. ook
de schillen de kristallen, van die van
gekristalliseerd kali, in form en geda-
ante. het koolstofhuur natruum is,
in den koophandel bekend, onder den na-
am van barilla, mineraal abrali &c.
ook Bodanig, als het in 't gemeene leden
voorkomt, moet kuiser.

Koolstofhuur ammoniak.

A. het ammoniak is, in zijn kuiser-
taestand, alleen, onder de gedaante van
een gas, overhanden, 't welk boden
kuiser met menschen opgestangen.

14.

1. koolstofhuur bestaat, volgens in een
lichtvormige gedaante. ook brengt
men deke galkraantien boden kuiser,
die (een deel koolstofhuur gas, en twee
of drie delen ammoniakgas) bij elkan-
denen, zo rullen hij beide kuiser gedaante
van gas overhanden, en verdikt worden, tot
een wit stoff lichaam. 't welk men koolstof-
huur ammoniak noemt.

B. koolstofhuur ammoniak behoort, in
een hoogen graad, den kenbaaren reuk van
het stoff loogheit. ook wordt het, door
een waartige hitte, zeer licht stoff, 't welk
kegenreint het gas is met de andere kuiser,
stofhuur loogheit, en verdikt, en het
sleibaar wordt. den opstijgenden damp
kan men medenem, tot een stoff lichaam,
inroeken, 't welk een voorbeeld geeft van
sub-

Sublimatie, 4. Welk gebruik kan gemaakt
worden, door het koolstofkieser ammoniak
in een Retort te doen, daar een re-
cipient aan te hangen, en de stoppe te
verhitten. Het koolkieser ammoniak 12,
al dan in der hoogte stijgen, en rich
in het Recipient tot een witte korst
wordt dikken.

C. Het koolstofkieser ammoniak trekt
het de licht gene vochtigheid aan,
zoek sterker onder aan gezigt; in
andere opzichten gelijkt het echter aan
het koolstofkieser kali of natuur. Het
middel, om rich hetzelde te onderschei-
ffen, het beneden in de vinger worden
aangeworpen,

Verbinding der koolstof met de water,

Stof; geboorte van het gekoold water,
Stofgas.

Wanneer men het water ontleidt, door
hetzelde boven gloeiende koolen te laten
gaan, (k) bekomt men twee verschillende
voortbrengfels. 1. er ontstaat koolstofkieser,
ingefolge der menigving der koolstof me-
et de kieserstof van het water: ten tijde de
waterstof van het water verbonden word,
k, met een ander gedeelte der koolstof
en gekoold waterstoffgas geeft. Uit dit me-
ngsel, kan men het koolstofkieser afscheiden,
door hetzelde te scheiden, met kalk
en water, ter dikte van een room.
(kalkroom) met elkanderen gemengd: hebben,
de van het gekoold water Stoffgas alleen
orden blijven.

Dit gas heeft de volgende eigenschappen.

A. 12

A. het wordt niet door water opgelooft.
B. het is brandbaar. Dit laat zich ken-
nen, door eenen proef, als van sterd. 7. N.
3. B. Doch men zal onderscheiden, dat
de vlam, van die van het waterstofgas
onderscheiden is, zij valt niet haare kle-
ur in 't donker blaauw.
C. geschiedt de verbranding, boden
kalikhelder, dan zijn koolstofhuur gas
en water de voortbrengfels. Door de
verbranding van huur waterstofgas
wordt enkel water geboren. dan,
bij het verbranden dezer zelfstandigheid,
zijn talen brandbare lichamen aanwe-
zig, te weten waterstof en koolstof.
dat hier koolstofhuur geboren wordt,
kan men bewijzen, door dit gas op kalk
water te verbranden, gelijk in sterd 8.

A. h.

A. het kalkwater dat er aan aanstonds
melkachtig worden.

D. dit gas is zwaarder, dan huur wa-
terstofgas en in gelijke, dan dampkringel,
licht. het door mede gemaakte kuisel,
wien vallen, gelijk de gewoonlyke, naar
beneden. ook zal een glas, met dit
gas gevuld, en onderste boden geplaatst
[Roodaig, dat het niet te naauwkeurig,
op de tafel, of op het bord, vliete] binnen
enige minuten, met dampkringellicht
gevuld zijn; tenzij dit gas [door zijne me-
ndere zwaarte] als mogelijk.

DE TIENDE VERDEELING.

Ruband, Rubandhuur, Rubandhuur lichamen,
dubbele verbindingen der Ruband.

I. de Ruband komt op volgende manieren
voor-

door: te smelten, als Rubidumkleem en
in vellen. De eerste soort, is onder het
algemeen, de reinste.

2. De Rubidum smelt gemakkelijk. een
geringe hitte is voldoende, om de Rubidum
te doen smelten, en wordt hij van
langzaam afgekoeld, zo vormt hij geringe,
kleine kristallen.

3. De Rubidum ontvlucht door de hitte.
men vult wat Rubidum, op een bodem
van een ijzeren gips, en verstopt de
opening met papier, om de sterke grom-
menschap, met de buitenlicht, te beletten
[want anders zou de Rubidum in brand
vliegen]. Noemt men hitte men die hitte
kennen: zo zal de Rubidum in der hoogte
stijgen.

4. De Rubidum is niet smeltbaar door hitte.

5. Hij is brandbaar. in de open lucht
brandt hij, met een schone vlam, en sterft,
opmid een zeer doordringenden reuk. Noemt
het hij, in een afgesloten lucht, verbrand,
dan heeft er opslorping plaats, doch hij
gaat uit, en al het Rubidum dat hier licht
vertoord is. in Rubidum brandt hij,
met een glanzig licht, ook is in het,
het de opslorping aanmerklijker, doch
blijft men af, van welkome te worden.
het voortbrengdel dier beide verbrand-
dingen is:

Rubidum, vermengd met veel Rubidum,
tig Rubidum, 14 vult in elke beenderking teff-
pend geboren wordt. Noemt men de
manier van werken met de gese ij, op
welke het Rubidum gewoonlijk wordt
gebruikt, zo is het toch, door een eerste,
beg-

beginnenden, hier goed, den uitkomst
eier verbranding te onderscheiden: voor
al naar de eene verandering hier waerlijk
is. men spoelt de glazen de glazen af,
waar onder de Rubadil verbrand is, met water
uit, zo wel het een Rijnse spreek becomen,
het wel de blaauwe plantkleuren rood doen
worden, en met de loogwater gebruiksch,
en. het met dit een Rijnse Rijn, en da
ar het, uit de verandering der Rubadil
met de Rijnse Hof, ontstaan is, neemt men
het heldere Rubadil Rijn. en de eijgen
geen van dit Rijnse te kennen, maar
+ men maar wat Rubadil Rijn, zo als
het ontloopt wordt, laten haalen. [de
eigenschappen van dit Rijnse Rijn de vol
gende]:

A. het Rubadil Rijn heeft een
elij

lijachtige zelfstandigheid. Dit dat men be
spieren, door het heldere, uit een glas in een
ander, te gieten.

B. het is ongeveer twee of drie maalen
Rubadil, van water. men weegt maar
een klein glas, + geen eerst met dit Rijn
en, en nabehand met ongekocht water,
geduld wordt.

C. in Rijn Rijnse toestand is het stolkome
en doorloopen en zonder kleur.

D. wordt het sel met water vermenig,
D, zo ontstaat 'er een aanmerklijke be
the. 'er volgt teffens een vermind
ning van uitgebreidheid. Wanneer men
namelijk een maat van dit Rijnse ver
mengt, met een maat water, zo bekomt
men geen twee maaten, maar aanmerk
lijk minder. Daar bij de vermeniging

een sterke hitte ontstaat, zo moet men de verdunning niet in eens doen [de nylt onder kind de glazen beesten]. men moet het Ruiser ma, ar, bij kleine gedeelten, in het water doen, en telkens de bekoeling af wegten, en men op niemant war Ruiser bij heeft. aan Rijnne groote aantrekkingskracht tot het water, is het toe te schrijven, dat dit Ruiser zo aanmerkelijk in Ruisante toeneemt, als het aan de lucht wordt blootgesteld.

E. Het komen Ruiser Ruisdel Ruiser, blijft, heel verdien, geheel doorschijnend. het Ruisdel Ruiser, + melk men in de winkelstind, onder den naam van Nitrioololie, laat, met water verdien Rijnne, een aanmerkelijke helderheid van een wit poeder vallen, + melk uit verschillende onreinheden bestaat. (1)

E. om het Ruisdel Ruiser in Ruiseren, moet men het, uit een glazen reant, geplaatst op de Randkapel van een reuterkeruostien, overhaalen. Deke bekoeling heeft haare Ruisarigheden, en een roek overhalen che niet moet deelde niet onderneemen. het kan bijna niet worden gemaakt, wanneer men het met schuud water verdien, de onduidelikheden bekoelen laat, de heldere vloeistof afgiet en deelde, tot den voorigen graad, wederom doet dit, danpen.

G. het Ruisdel Ruiser. wordt, in de gewone temperatuur des Ruisstrings, door brandbare lichamen ontled, en bekomt een donkere kleur. een Stijte bovine Ruiser, of een Druip olie, in een poeder, van dit Ruiser gedaan, maakt het bruin, in

in een met de tijd kwant. men moet hiervan
dit kwant bekeken in glazen vlespen, die
van glazen stoppen voorzien zijn. want
zo maar een klein stukje kwant in een
aanmerkelijke hoeveelheid kwant valt, zo
wordt het kwant op de gemelde wijze veran-
derd. (m).

H. in een hooge temperatuur, wordt het
kwantelkwant, door brandbare lichamen, ook
verder ontled. men

(l). Dit doet voornamelijk het engelsch
kwantelkwant, 4 melk meermalen ontbonden
kwantelkwant lood bevat. 4 melk bij de
sterking, van het nu verkwant kwant,
niet meer, in een opgelosten toestand,
kan gehouden worden. I.

(m) het kwantelkwant werkt hier, door nu,
wel van zijn groote versheid, tot wat
wet-

water, welke kenmerkt, tot een gedeel-
te, van de kwantelkwant de kwantelkwant met
een deel van haar kwantelkwant, tot water
kwant, 4 gun door het kwantelkwant wordt
aangetrokken. Daar thans de kwantelkwant
tine versheid, die kwantelkwant der
kwantelkwant, veranderd is, staat kwant een
deel der kwantelkwant neder; terwijl kwant de
overige kwantelkwant, kwantelkwant en kwantelkwant
tot adijkwant kwantelkwant. het kwantelkwant de
kwantelkwant in de kwantelkwant, door brandbare
kwantelkwantelkwant, niet ontled. Die wijzen
lijft. Handb. d. Chemie 7 255. I.
men stille ^{het} kwantelkwant deel van een gla,
die kwantelkwant, met kwantelkwant, en kwantelkwant
zooer bij wat kwantelkwant van kwantelkwant
derkwantelkwant men nu dit mengsel, boden
een brandende lamp, is kwantelkwant een
groot-

grootte menigte van gas worden losge-
maakt, dit is de men, door een ge-
boogen glazen pijp, die in den mond der
retort is vastgemaakt, in een ongetand,
en met water gevuld glas, of, zo men
het hebben kan, van gebroekte men daars
toe een taylor met kalikridder. gebind-
rende deke bevestiging trekt de koo-
l tot een gedulte rivier-stof tot rijk,
is het kwalidrivier, en maakt kool-
stof rivier gas. geheel ontliind word
achter het kwalidrivier nat, zodat er
noch een verbinding van kwalid en
rivier-stof overblijft, doch waar in het
laattgemulde in een kleinere kor,
welke rijk bevindt, dan in het kwalid-
rivier. deke verbinding bestaat
in de gedaante van een gas, en ^{naar} _{eig-}

eigenschappen zullen straks weder onder-
zoekt worden. om in te vullen de van
warring te overnemen, welke de bij-
menging van het koolstof rivier, met het
minne voortbrengsel, in de grootte van
kinnen maken, is het beter, het deke
op een wijde te bereiden, door welk
te deke herontreiniging geen plaats
heeft, doch waar van wij, voor als
noch, de reden niet kinnen opgeven.

(n) men quite, op een heel kalikrid-
der, twee deken kwalidrivier, beide deke,
geul het geheel gemulde en kookt dat men -

(n) voorloopig kinnen wij achter hier
van den grond aanteonen. de metaal,
en, en deit ook het kalikridder, zijn
helpstoudigheden, die de rivier-stof gene-
skelijk aannemen en aannemen ma-
iten-

sten, indien zij met zwaren sterven de
Rollen worden het geconcentreerd
sulfer geeft dit hier een deel van
zijn zuurstof, aan het kwik het sterkt, or
n, en sterft, door dit sterft, sterft,
ander in zwavelachtig zuur, + geen
in de gedaante van een gas vliegt,
lied. het geconcentreerd kwik sulfer v
weenigt zich daarentegen, met het
sterft, noch onder andere zwavel zuur,
en blijft in de retort terug. I.
men mengsel, tot groot worden toe. men
doe het mengsel in een retort en
stelle die bloot, aan een sterk vuur,
om het gas daar in bevonden wordt,
over te brengen. tusschen de retort
en de ontvanger, moet geplaatst zijn
een holle glazen kogel, om + gedulte
N. wa-

Zwavel zuur, + stelt aan de ontleding ont
schaffen moet, op te vangen (zie LAVOI
SIER, TAB. IV. fig. I. 5.) het dit sterft,
neigen gas wordt, volgens de grondstel
lingen der nieuwste nomenclatuur, geno
emd.

Zwavel zuur gas.

4. Deel heeft de volgende eigenschappen.
- A. het heeft een prikkelenden stoffik,
konden reuk, die volkomen overeen,
komt met dien, welke uit de brand,
ende zwavel opklimt.
  - B. het is zwavel, van dampkracht,
acht.
  - C. het blischt de brandende lichaam,
en iet, en doodt de dieren.
  - D. het maakt de zijde wit, of doet die
blusken. (o)

E. he

E. het wordt door water opgeloopt, het
wel naar in een geringe hardheid (p)

F. Deke waterachtige ontbinding doet
het lakmesaftrekkel met rood worden,
gelijk de rinnen doorgaan doen, maar
verniet de kleur geheel en al.

G. Wanneer men Rubelkruis met
dit gars veradigt, 't welk plaats heeft,
als men dit gars, door het ruis, doet
gaan, zo bekant het door geschit-
theid, om zich, door een matige wa-
rme, te verdikken.

H. Rubelachtig ruis wordt naderom
Rubelkruis, men-

(o) een tinctuur uit roode rooken,
door water, getrokken, wordt door dit
gars geheel verblukt, enige druppel
volkomen Rubelkruis herstellen de roode
kle-

kleur. I.

(p) Wanneer het gars slijder is, dan
wordt het in een grote menigte
in mel door water opgeloopt. I.

Wanneer men, aan het ruis, de ruis
staf naderom geeft. Zoo bij een de-
el water, 't welk met dit gars ver-
adigt is, wat bruinsteen, (magnesium
oxide) een zelfstandigheid, met welke
de ruis-staf naar lozijl verbonden is.
Zo zullen de prikkelende reuk van
het water, en alle de overige ruis-
schaden van het Rubelachtig ruis,
oogenblikkelijk verdwijnen.

beide ruisen zijn geschikt tot
verbindingen, met de loogruiten.

verbinding van het Rubelkruis met loogruiten.
Rubel-

• Wasserkieser-kali (Vulphur potasse).
men bekent dit zout, wanneer men
Kieser-kali met ^{Wasser} ~~Wasserkieser~~ vers,
radigt, en de oplossing kristalliseert,
+; zijne eigenschappen zijn de volgende,
de:

A. het kristalliseert zich in kleine
rethkantige prismen, die in rethkantige
pyramiden, met driehoekige zijden, in-
digen.

B. het heeft een bitteren smaak.

C. op gloeiend ijzer, of op gloeiende
kolen geworpen, knapt het; in een
sterke hitte wordt het vliebaar.

D. water, van 60 gr. Fahr. warmte,
lost daar maar een rethtiende gedeel-
te, van ¹⁰⁰ ~~100~~ gewigt, van op: kookend
water ontbindt daar van een vijfde.

E.-

E. hondert delen bevatten 30,21 delen
Kieser, 64,61 Kali en 5,18 water.

F. Dit Wasserkieser lichaam wordt, in
een hooge temperatuur, door koolstof
onthut. men mengt een hoeveelheid
van dit zout, met het derde deel van
^{Wasser} ~~Wasser~~ gewigt fijn getooten koolstof, en
stelt dit, in een smeltkroes, bloot,
aan een sterke hitte. de koolstof
zal zich met de Kieserstoff, van het ^{Wasser}
~~Wasser~~ Kieser, verbinden, en in de gedaante
van koolstoff-Kieser gaar, verdwijnen. het
overblijvende is een, in 4 toekomende
te beschrijven menging, van Wasserk,
en Kali. (e).

• Wasserkieser-natrium (Vulphur Soda).

E. Dit zout schiet aan, in geringe
ach-

achtzijdige kristallen, van een prisma,
tische, of rijnvormige gedaante, met af-
gestampte eindpyramiden.

B. het smaakt sul bitterder, dan het
schoonig roeit, en smelt ook lichter in
den mond.

C. het sterkt op het ijzer, en
damp, door naamelijk rijn kristallise-
tie water te verlieden, waar in een
wit poeder overblijft.

D. aan de lucht blootgesteld wordt
de opperflakte stoffig, en vermindert,
in gewigt.

E. in water is het ruim oplosbaar.
in een temperatuur van 60 gr. lossen
drie deelen water een deel roeit
op: kookend water lost daar 20 deul
van op, als rijn gewigt bedraagt.

Wul-

Wulstrijne Ammoniak.

A. het wulstrijne ammoniak schiet aan,
in lange platte prismen, met 6 zijden,
welke met 6 korte pyramiden eindigen.

B. het trekt de vochtigheid, uit de lucht,
sterk aan.

C. in een matige hitte smelt het
en sterkt, door een sterke hitte
wordt het ontleed. men zie de ver-
handeling van den heer HATCHE-
TT, in de phil. transact. van 1796,
of DAVIJS Geschieden. D. de

(a) het wulstrijne kali vindt men, in
ieter asch van planten, in een grootere
overvloed. de gemeene potasch is'er ook
aanmerkelijk door sterontreinigd. T.

D. de rijnere salte loogroeten beoos-
den het beste, van rijn wulstrijne, en
ma-

maaken het ammoniak vrij. Hier-om ont-
staat 'er een sterke bligge loogrouitige
reuk, wanneer men ruiker kali, of natri-
um, met het zout, vermengt.

De verbindingen van het ruikerachtig
ruiker, met de loogrouiten, bezitten geene by-
zondere eigenschappen, en zijn dik, voor
de ontfleggende, met hun belang-
rijk. Die intusschen dit onderwerp na-
aukeuriger verkijst na te gaan, denk-
den wijke ik, tot eenige voortreffelij-
ke verhandelingen, in de annales de
chemie. Vol. I en 24.

• De bleek verbindingen der ruiker,
verschilt met loogrouiten, en ander-
zels met waterstofgal.

De verbindingen der ruiker, met de bij-
ke-

de vette loogrouiten, het natrium en het
kali, zijn elkanderen, in haare eigen-
appen, zo gelijk, dat het geene van de
eene gelegd wordt, ook van de andere
waar is.

I. De ruiker kan, met beide beide loog-
rouiten, volgens den watten, en den
droogen weg, verbonden worden. om
eene verbinding, van beiden aan, langst
den droogen weg te stobringen, merge men
gelijke delen ruiker en koolstofruiker kali,
of natrium, + geen volkomen droog is,
en smelte dat, in een smeltkruis. het
gesmolten mengsel zal 'er, bij het uitgie-
ten, roodachtig, of lederkleurig uitkruis. ook
kan men zich denken ruikerzels, met
de ontbinding van het ruikerzels zout, zo,
of middel van kuitkelen, verschaffen.

ru-

Die het Moorig artikel G. deke beke,
nking, kung den natten nlig, bestaet da
ar in, dat men Potaschbloemen, en een
loog van natrium, of kali, met elkan deen
krokt in een glas; wordende de Potasch
of beide manier ontbonden.

2. de Potaschachtige loogkanten behitten de
volgende eigenschappen.

A. in een vogtigen toestand sinnen zij
wachtelyk en smaken lulyk.

B. zij veranderea de rookkanten
in het groene, gelijk de ruistere loog,
kanten doen. (r).

C. het sel, de zijde, en andere dierlij
ke veltvindhigheden worden zij zwart.

D. door alle ruinen worden zij ontled.
men giete, in noothd werking, een rook
akke loog van Potaschkali en laate daer
koo-

loofstoggar door slagen. na den loop,
van eenige dagen, is de Potasch nedergeble,
gen en het loofstoggar, met het loogkant
verbonden. deke ontleding stelt oogen,
bliktelijk, wanneer, bij de Potaschige loog,
een der sterke ruinen wordt geseegd. bij
voorleeds, Potasch, Salpeter of Ruithier.
men bekant alsdan een verbinding,
van het loogkant, met het aangewende ru,
ier.

E. de sluibeare Potaschkalkien slarpen het
ruierstoggar. op. dit kan men sien, liet
de ruide in ^{リテル*} ^六 b. beschruene Groe,
den. onderzukt men alsdan de sla,
andering, die aldaar berdent iv, is dat
men verindien, dat de ruierstoggar rich,
met de Potasch, tot Potaschrui- verbonden
leuft, 't welk rich der volgens, met de kali,
tot-

* タン
アキ
ニ
ス
レ
クト

tot Wasserstoffgas, heeft bereinigd.

F. gaat men Wasserstoffgas, op een
hoog van Wasserstoffgas of natruim, de stof
of een geweldige opbrenging en de
ontwikkeling van een watervolig gas,
+ geen boven water opgehanger en geen
and wordt.

Wasserstoffgas

1. men bekomt dit gas op de aanvullende
reine manier, of ook voor een mengsel,
van drie deelen ijersulfid en een deel
Wasserstoffgas, naar 't gewicht geroekend, in een bed

(r) deels in hien gewoone het hoogheit
de osterhand heeft. I.

be- bedekte krans te smelten. een gedee
lte van dit gesmolten mengsel wordt
in een glas gedaan, en voar op de
Wasserstoffgas of Wasserstoffgas gevoeten, naar door

dan

dan het Wasserstoffgas rich ontvli
khelt. (v).

2. Dijne eigen schappen dijne de Volgende.

A. het stinkt ten uitersten onaangena
am, gelyk stille ijzer.

B. het is brandbaar en verbrandt gehe
el stel, of met een uitbersting; naar
maat, men het vooraf gemengd heeft,
met Wasserstoffgas, of met Wasserstoffgas.
gedurende het verbranden wordt, door de
vermenging van de Wasserstoffgas, met de W
asserstoffgas, water voert gebracht: ter wijl, juist
de Wasserstoffgas met de Wasserstoffgas, Wasserstoffgas,
of Wasserstoffgas Wasserstoffgas voortkomt.

C. Dijne, knik, knik, en andere gevoelen,
te metaalen, maakt het more sig: witte loo,
voert plaat en oogenblikke lyk Wasserstoffgas door
aan.

D.

D. het wordt voor water opgeslorpt, +
welk daar voor een bijzondere gasruik
bekomt, welke aan het herrogater, en
aan de zwaarig minerale Roodelwite,
ren, hier bijzondereen ruik geeft.

E. water, met het gas overladigd, ver-
st een aftreksel van stroomen groen:
merkende het liis, als een loograit. (+)

F. voor de loograiten wordt het groen,
gelyk opgeslorpt, welke daardoor bekomen
een bijzondere kleur en ruik; gelyk
ook de eigenschappen, om de Ruiserstoff te
verminderen. De verbindingen met dit
gas (hydrofijlphures) worden deusplagend
kennend. Dits heet de-

(V) ofter de eigentlijke natuier der Ruiser,
sulalkalien, gelyk ook ofter het Roodelstoff,
gas, kan men een uitvoerig bericht, en
een-

van volledige verzameling der Zaadkru,
ten mindere, in mijn Vijft. handb. d. Chem. 4
439 - 453. en 653 - 701. I.

(+) quarsine, doch onder rood. I.

De verbinding, met de potas; met quarsinels
waterstoffgas verbonden kali, of Roodel-
waterstoff - kali, + welk rich, van het Ruiser,
sul Ruiser kali, daar voor onderscheidt, dat,
liiten de Ruiser, hier ook waterstoffgas,
mede in verbinding komt. Dit deke ver-
binding wordt dit gas voor de Ruiseren uit,
gedruken.

VEERTIENDE VERDEELING.

verbinding der stikstoff met de Ruiserstoff,
waar door het salpeter Ruiser gebooren wordt;
salpeter gas, of Ruiser stikgas, verbinding,
gen van + salpeter Ruiser met loograiten.

I. De Directe verbinding der stikstof,
met de Ruisstof, welke teffens een vijn
+ hetisch bewijs oplevert, aangaande de na-
tuur van dit Ruis, wordt bevestigd; wan-
neer men elektrische Vonken, door een
mengfel van stikstof en waterstofgas, laat
gaan. Daar men in d'zelve beide groot
niet kan overstaan, zonder een afbeul-
ding, en een nauwkeurige beschrij-
ving, welke ik hier weder, in beide opz.
ichten, naar de oeverhandeling van CAVE-
NDISCH in de phil. transact 1785 DC.

2. Wil men dit Ruis ontleden, zo wij,
de men het Ruis, door een gloeyende ge-
deleinen pijp, en dange de voortgebrag-
te gasen op, die zich, als stikstofgas
en Ruisstofgas, voorstellen.

3. Het salpeter Ruis heeft de volgende
eigen-

eigenschappen.

A. het is zwaarder dan water, in de edel-
vredigheid van 1,5, tot 1.

B. het is welkenen helder en zonder kleur.

C. het smelt de koud gel.

D. wanneer het met water verdund wor-
dt, ontstaat er warmte, die echter,
op verre na de groot niet, is als de
hutte, die, door het verduinen van het
Ruisstof Ruis, geboren wordt.

E. dit Ruis, van het Rommelicht bloetge,
steld zijnde, wordt een lang stroogul en al-
langzaam diep orangekleurig. Dit gebe-
ent, door die rich het Rommelicht met
de Ruisstof verbindt, waardoor de beton-
king des Ruisstof Ruis bevestigd, tot
de stikstof, verminderd wordt. (ii)

F. in dit Ruis is de Ruisstof naar een
led.

loosjes verbonden, hier door wordt het, do,
er alle brandbare behaaren, die daar door
verkeerd worden, ontled, + welk, naar mate
dehelsde, met de Ruisstof, meer of minder
verwandenschap bezitten, sneller of langzamer
men geschiedt. de koolstof ontbindt het
Ruis en 'er ontstaat koolstofhuur gas:
kennende ook teffens de stikstof worden
door den dag gebracht, wanneer, bij de proef,
op het gehalte en op den graad van ster,
niet, behoort te worden getest. om de ontlee,
ding van + salpeter Ruis, door de koolstof,
behoort te worden brengeu, met men het,
dehelsde, oder glanzende koolen, door een
poricelaine pijp, laten gaan.

G. van metaalen wordt het Ruis ind,
gelijke ontled. bij doorbute, door ijzer, tin,
zink, koper &c. en met met verschijneld,
ver-

verschillende, naar mate der verwandsh,
af, van ieder metaal, tot de Ruisstof.
gemakkelijk kan men het Ruis, met wat
salpeter Ruis op ijzer of Ruisdijldel te ge,
ten. 'er dat een heilige, met orode, de,
nepen dehelsde hitte, ontstean, en het
metaal dat verkeerd worden.

H. geschiedt deke werking der metaa,
len, op het salpeter Ruis, met minder he,
stigheid, dan dat men een niaal stoort,
brenghel, in een gadsformige, gedaante be,
kemen. men verduinne, ten dien einde
wat salpeter Ruis, met talcumaal de deel
water, en losse daar in. van.

(2). dit kleinere van + salpeter Ruis,
heeft allea plaats, in het condensatou,
de Ruis. met water verduind Ruis en,
begaat, door + licht, geen verandering. I.
van

Van op koperdijfel, of wat knikkelder,
zo het noodig zij, met behulp van warmte.
Dit moet in een glas geschieden, en het
hier door borlen water opgehouden voort,
rengdel is

Salpeter gas.

De eigenschappen van dit gas, zijn de
volgende:

A. het ondergaat door water geen ver-
mindering.

B. wanneer het, door water, goed is
afge waschen, veroorzaakt het geen reuk,
zo dat het lak-maal papier, door 4 water
in 4 uren gebracht, wit rood wordt.

C. het blaasht de vlam uit, en is den lina,
en radeling.

D. wordt het met reuk-stof gemengd, dan
ontwikkelen zich roode dampen. men
word-

wordt hitte gebaar en de uitgebreed-
heid [der gaten] verminderd. Zijn de gaten
beide volkomen duidel, en geschiedt de
verruiging in behoorlijke edelheid,
zo zullen zij geheel stonlijnen: teffent
zal het salpeter-reuk wederom worden
voorgesteld.

E. het lijdde gebuigt, doch op eenen mi-
nider aan merklijke wijze, door middel
van dampkring-licht. De de vermind-
ering [der licht] staat in edelheid,
heid, met de helderheid van 4 reuk-stof
gas, 4 welke zij bevat. Dits worden
honderd maaten dampkring-licht en acht
en vijftig maaten salpeter-gas, die bestan-
honderdste delen stik-stof-gas inhouden,
ongeveer tot negenenventig maaten ver-
mindert. Retent men daar van elf

ma-

maaten voor het stikstofgas, + melk in
het salpetergas is opgeloozen, zo vindt men,
en, door de onderrechte licht, achten,
tweintig henderdste delen Ruisstofgas.
Op de onderstelling, dat dit gas alleen
Ruisstofgas, en geen ander, verdikt,
niet het Ruis gebruik, als middelen,
ter, om de Ruisheid der licht te be-
proeven. verschillende vonden zich, bij
dit onderzoek, zo vele omstandigheden,
die aanleiding tot dwaaling kunnen ge-
ven, dat men de uitkomsten van het be-
proeven, zo maar niet blindlings kan aan-
nemen. Help niet, na dat de heer
van HUMBOLD hetzelfde zo aanmer-
kelijk verbeterd heeft (zie annales de
chimie vol. 28. p. 123.) ik houde het
Wandelkalk voor een Ruisder beproe-
ven.

Kingmiddel der licht, en Rodanij oorsel,
+ de heer BERTHOLLET is ook oorsel,
annales de chimie vol. 34. p. 73.

F. de geboorte van een Ruis, door de
vermenging, van salpetergas, met damp,
Kinglicht, of met Ruisstofgas, wordt zo,
op de volgende graaf beken den. men
doen een stuk lakpapier van 4 kluisden,
op den bodem van een glas, + melk daarin
met water wordt gellid. Het volgende
keere men het glas onderst boden en laate
daar zo veel salpeter gas in vlijen, dat
het lakpapier was geheel door omringd is. hi-
er door zal in de kleur gemerlij, draag-
kering door vellen, doch laat men is ook
dampkinglicht, of Ruisstofgas in komen,
van zal dat papier oogenlijck rood worden
gekleurd.

G. Dat het veld nitrytane kuis, het sal,
peter kuis rij, bezigt de volgende proef.
men vullt een glas met kwikzilver en
plaatte het omgekeerd insgelijks in kwik,
zilver. Noortz laate men het laag van
kuisere kali in dat glas opklimmen, en daer
rop kuisstoffad en salpetergas, in de
kwaetschte erkennedighid. Stelt men
dervolgens de hier uit voortkomende
ontbinding, een tijd lang, bloot aan de
licht, en dampst men hier [tot dat 'er
een veld boden gekormend wordt] uit,
so zullen 'er kristallen aanschiuten
van salpeter kuisorkali, een veld,
+ melk uit kali en salpeterkuis be-
staat,

H. het salpetergas wordt, door het
salpeterkuis, opgeslorpt, melk's eigen,
scha-

schaffen waardoor aanmerkelyk veld,
den veranderend. men doe dit gas, so
als het gebooren is, door kuisboer
salpeterkuis slaagen. Dit kuis zal
straks geheel van kuis veranderen,
tot dat het veldlyk oranje kleuring veld,
rdt, en dampen voortbrengt. in den
vun toestand wordt het salpeterig kuis
ier genaemd, derlyf het middel kuis,
stoff besat, van het ongekleurde kuis
ier.

I. het opgeslorpte salpetergas wor-
dt, door een maatige hitte, veld,
om uitgedreuen. men maake het bij
H. gekleunde kuis maatig kuis, van
zal het veldde velderon geheel veld
vanden. bij het doen deker graef.
moet het licht worden afgeueend.

K.

K. Salpetergas wordt ontleid, wanneer het lichamen ontmaet, die een groote betrekking hebben, tot het Ruïerwater, en begint. Dits ontleidt ijverlijk het helder, en wordt daar door geotijde, en een bealijde van de tegenwoordigheid der Ruïerstoff in het gas. Welke, het kali en gelijksortige dingen doen de helpe uitwerking.

L. het salpeter gas wordt, door het groen Rookselruïer ijser, en door het Rookruïer ijser, opgeslorpt, + geen, ten opzichte van het stikgas, geen plaats heeft. om dits te bepaalen, hoe veel het salpeter gas daar van bestaet, stelt men het helder, in een, met een schaal voorruïer, glazen Gijp, aan de werking van de loog van een dier
Rou-

八二
按
三
年

Ruïer bloot. het is noodig, dits dier, aangaende te onderzichten, om men de werking van dit gas, op de dampstroom, nyslicht, om het daar in begreepene Ruïerstoffgas te bepaalen, kan gebreiken.

M. een heer WILNER te Cambridge (Phil. transact. 1789) hebben wij een belangrijke proef te danken, om de bestanddeelen van het salpetergas, ^{zamenstellinge} als synthetisch te bepalen. in een aarden Gijp, van ongeveer 20 duimen langte en $\frac{7}{8}$ duim wijdte, die aan beide einden open is, doe men een deel grof gestooten bruinsten, dat dier, daar mede bijna geheel gevuld is. die de legge men in een oven, die twee gaten onder malkanderen heeft, en verbindt het een einde met een gla-

glazen Retort, die een sterke ontbin-
ding van kristallene ammoniak (Spir. Vol.
ammoniaci cum Melle Rosa) bevat: terwijl,
aan het ander einde, een gebogen
glazen pijp sluiten moet. hier op wordt
de oven gestookt, en zo ras de brui-
nsteen glajend is, de ammoniak ge-
st in dampen door den helm gedre-
den. hier voor wordt het vlieg loog,
out, rijpe waterstof vereenigt zich,
met een gedeelte der kristal of des
bruinsteens, en gaat over in water:
terwijl de stikstof, met een ander
gedeelte der kristal of vereenigd, het
salpetergas voortstelt. het op de de
voorgestelde gas kan, voor middel van
een gebouwen toestel, worden verhandeld.
N. een andere raadzaak, welke de
tegen

tegenstellinge betrekking van het ammoniak,
en de verbindingen der stikstof, voortstelt,
mild, voor eenige jaaren, door den heer
W. HIGGINS ontdekt. men verhoogt
tusschen met sterk salpeterdamp, en zo
ras de roode dampen opgehouden heb-
ben, voeg men daar wat ongeloste kalk,
of een loog van kristallene kali, bij, zo
zal ter een sterke ammoniakreuk ontste-
en.

Gestijverd stikgas, of DAVIJS salpe-
ter stof

(nitrouid stof.)

Deze vereeniging bestaat ook uit twee
stoff en stikstof, maar in een andere
verhouding, en wordt, op verschillen-
de wijzen voortgevoerd.

A. Wanneer men gebouwen salpetergas,
een-

enige dagen lang, staan laat op ijzer
schijfel, of op andere zelfstandigheden,
die de liër-Hot sterk aantrekken, da
wordt dit gas, in geotijdeerd stikgas,
al veranderd.

B. Wanneer men Rijk of tien in ster
keind Salpeter-Riër oplost. maar, in
geen deeler gevallen, wordt het gas Riër
der geneeg bekomen, om Riër eigen,
schaffen behoort te bepaalen. om het
volkomen Riër te verkrijgen, is de vol
gende manier van werken de beste.

C. men voege koolstof-Riër ammoniak
bij sterkeind Salpeter-Riër, tot dat het
Riër sterkeind is. dan danke men
die loog uit, met ier noch wat koolstof
Riër ammoniak bij te doen, uit vreeke,
dat hi te veel moet Riër sterkeind

tijd. dit, met eenen Raete warmte, gedroo,
gd moet worden in eenen glazen retort
gedaan, en in het Raetbad gedestilleerd,
met eenen warmte, die niet boven de 500
graaden van F., gaat, tot welke een
organische kump toevoegd is. men ster
keind het gas boven water, en laate het
enige uren, en het gebruikt wordt, sti
lyaan: gediinende melken tijd het, door
het berinken van eenen witte melk, ge
heel doorschijnend Raet worden.

dit gas wordt, door de hollandsche phi
siciëndigen, geneemd geotijdeerd stikgas,
of geotijdeerd stikstof gas. (geotijdeerd
of abote.) kortheids halven, en om den
naam te doen overeenstemmen, met die van
andere stikstof verbindingen, neem ik
het Rijk, met den hier DAVII, salpet
er.

er zijde (H) (nitroacht zijde)

Dit gas bezit de volgende eigenschappen:

A. een kaars brandt in het licht, met een glanzend licht, en een knakend geluid. een Rij uitgaat, wordt de vlam van buiten wit, en van binnen blaauw.

B. daar in geplaatste brandende phosphorus brandt, met een stormende en geluid.

C. brandende Ruschel, hier in geplaatst, gaat uit, wanneer haare vlam klein is, doch wordt hij daar sterk brandende ingedrukt, dan ontrent hij, met een ledendige of rookkleurige vlam.

D. gloeiende koolen branden sterker in het licht.

E. ijzerdraad brandt 'er bijna roodachtig, als in Ruineetgas.

F-

F. voor water, waar uit stroomt de lucht wat gekookt, wordt

(H) een volkomene ondernichtig aan, gaande dit gas, bekomt men, voor het liden van DAVIJS chemische en filosofische onderzoekingen. Londen 1801.

wordt het snel, tot ongeveer op een tien de na, opgelost. een helderheid van dit gas, die meer, dan de helft van 't gebruikte water bedraagt, zal liden, op deke wijke, stroomlijnen.

G. het met dit gas stroomende water geeft hetzelfde en veranderd wederom, wanneer 't het wordt gemaakt,

H. het stroomende de blaauw vlam der stroomen niet.

I. het heeft een uitsteken aangenaam smaak, en een ruwaken aangenaam reuk.

K-

K. Doss 4 bysorgen van kuisstofgas,
of van salpetergas, wordt het niet ver-
mindert.

L. is een mengsel uit dit gas, en is het wa-
terstofgas, hetwelk zeer licht is.

M. Dieren, die in dit gas zijn opgesloten,
en, sterfen van honger.

N. een der wonderlijke eigenschappen
van dit gas, die gedurende de tijd,
in ademen wordt waargenomen, is zij-
ne werking, op het menschelek lichaam.
het veroorzaakt hier geen nadelige ge-
volgen, deszelfs het, gedurende de adema-
ling, met de in de longen overhanden
zijnde dampkringvlucht, gemengd wordt.
om dit gas in te ademen, brengt men het
op in een rijden geolijden buidel, of
in een blaas, die met een kraan en

644

gijp worden is, en ademt het van, de lang-
uit en in, als geschieden kan. de geest-
slordingen, die hierdoor, bij de menschen,
worden voortgebracht, zijn zeer verschillen-
de, naar mate van hun getal. over
het geheel genomen volgt er een zeer
sterke stemming op, die naar het
aange

naam —

(ii) bijna alle de opgasen, van de eigenschap-
pen van dit gas, strijden met de proeven
der hollandsche scheikundigen. Volgens Lavoisier
Chymisten, brandt noch phosphorus, noch zwavel,
noch de koolstof in dit gas, maar alleen de
waterstof. zie mijn vijft. handb. der chemie
§ 748. ff. I.

naamt typerk der dronkenschap gelijkt.
een groote roolijkheid, een onbederpen-
bare begerste tot lichen, een prikkelende

rij-

nij der levendigste denkbeelden, en een
ouge woone lichtheid der spierbesleugingen,
zijn de gewoone gevolgen, die hier door
worden voortgebragt. ook moet ik hier
nocht byvoegen, dat, op alle zulke aangena-
ame gewoontedingen, niet volgt, die on-
derdrukking van de werkzaamheid der
Reuzelen, die doorgaans plaats heeft, wann-
er hij door geijste dranken zijn voort-
gebragt.

O. uit de proeven van den heer DAV-
VIJ volgt, dat honderd deelen van dit
gas, naar het gewigt gerekend, bestaan
36,7 Waterstof en 63,3 stikstof, of, wan-
men men de tiende deelen weglaat, be-
staandertig deelen Waterstof en drie,
indertig deelen stikstof

Salpeterkalk.

een driet Vijftiethetich beuigt, der
Ramenstelling, van dit zout, bekennt men,
voor Salpeterkalk, met Kalksteen, of met
Koolstofkalk te verduigen. na
de uitdamping der oplossing, vindt men
gekristalliseerd Salpeterkalk, of Sal-
peter.

Dit zout heeft de volgende eigenschap-
pen.

A. het kristalliseert zich, in prismatis-
che achtkanten, doch gewoonlijk in driekantigen
prismen, met twaalfzijdige Spitzen.

B. tot zijne oplossing stondeert het zout,
maal 20 deel water, als zijn gewigt bedra-
agt, in 60 gr. warmte van facht. heetend
water lost er een deel van op, als het
koud onlost.

C. in een maatige hitte smelt het,

en wordt, naar de Normen, in welke
het gegoeten wordt, Valprunellae ge-
noemd. (M).

(M). De waare reden van dezen naam
vindt men bij BOERHAVE, Chem. T. II. P.
390. „ het heeft den naam van Valprunellae
„ (ligt de groete waer) bekomen, van de kintdek-
„ en, die waargenomen hadden, dat het een
„ kermittelijke ligerkoort, verdrickelijck
„ door een onantachtige kuldakte, hies-
„ van bij de Duitschers die brauwe genaeg-
„ end, het gelukkigst door dit poeder ge-
„ maken wordt. ” V.

D. in een gloeyende hitte wordt de
Salpeter onthut, in gevolge der verniet-
iging van zijn Rijn. bedient men
sich, ten dien einde, van een aarden
Retort, of van een nabesloop, de

bekomt men Rijnstappad, in een grooten
overvloed, deslyt een goed Salpeter daer,
van twaalfhonderd Cubickduimen opleest.
het selde is, tot de gewoone groeten, die
ider genaeg, doch niet, wanneer men
den naaivleevige uitkomsten verlan-
gt. (K).

E. gelycke Salpeter schijnt een Rijn
te bevatten, + welke den hoogen grad
van Rijnheid niet bekit, welke, aan het
gewoon Salpeter Rijn, eigen is: ter slyt
het ook een geringere verwandtschap,
tot het kali, heeft. No men immers
alkijn Rijn, op den slyt behandelen
Salpeter, giet, No verslyt Rijn Rijn,
in de gedaante van roode dampen: daer-
an toch het alkijn Rijn, op het gewone
Salpeter, geen de minste uitwerking
doet.

voet.

F. het Salpeterzuur Kali wordt, door een
kalkskool spoedig ontleid. men mengt
twee deelen Salpeter, met een deel gal,
toeten kalkskool, en streekt het heel, en
na dat het in een ijzeren pot gedaan is,
aan, onder een schoorsteen. de steen,
+ brenghet dusden verbranding, die men
door een geschikten toestel, kan opka,
melken, bije koolstofzuur en stikgas.
een gedulten van het kaliumzuur af,
st, met het kali streekt, en, doch
kan daar van, door de bijvoeging van
een sterker zuur, getrokken worden.

G. Salpeterzuur Kali wordt ook, door
Rusadil, ontleid. men mengt Rusadil en
Salpeter, beide tot poeder. gen-
het gal, dat er uit oorkomst, is het
Kali-

Kinderstof. Welken kinderen de water
het niet, gedurende den geheelen arbeid,
gebruiken, en mengt dat mengsel, bij
kleine gedulten, in een glazen smel,
+ kroes. de Rusadil zal zich, met de
Kinderstof van het Salpeter, streeken, en
Rusadilzuur doen gebooren worden, +
melk, in verbanding met het kali, Rusadil
zuur kali gebooren maet. dat dit laat,
+ genaemde Reit hier waarlijk gebooren
bij, kan men bewijzen, door de in den
smeltkroes overgeblevene stoffe, te doen
smelten en aandrieten, kullende men
daar door een Reit bekomen, + melk al,
de dikkelst eigenschappen bekent.

H. een mengsel, uit drie deelen Salpeter,
en, twee deelen koolzuur loogruit, en
een deel Rusadil, te samen gestreken te
de

Klein gemaakt, geeft het slagpoeder, +
melk met een gemiddigen slag in brand
sluigt, wanneer het, in een ijzeren lepel,
op gloeyende kolen, gesmolten wordt.

I. een mengsel, uit vijf delen salpe-
ter, een deel zwavel en een deel kruit-
skool, geeft het kruitpoeder. de water-
ialen moeten, eer zij gemengd worden,
afzonderlijk wel fijn worden gestooten.
Vervolgens worden zij, met een houten
stamp, te saamen gemengd; waarbij zij
bestendig met water besproeid moeten
worden, om de ontbranding voor te komen.
Eindelijk wordt het mengsel gekant, door
het kruit voor een rug te drijven en
te laten droogen.

K. Salpeterkruis kali wordt ook, door
zwavelkruis ontled. men zae wat graf

gestooten salpeter, met half de deel
zwavelkruis, in een Retort, met een
recipiant daardien. maakt men ster-
volgens de Retort kuit, de kruit sal-
peterkruis in 't ontstanggas onderaan,
terwijl 'er, in de Retort, een kerker-
ring van kali en zwavelkruis, het over-
blijfsel.

Salpeterkruis natruim.

het Salpeterkruis natruim [door een
natruim veldruim gemengd,] is een kruit,
+ melk gene eigenschappen bezit, die
bijzonder belangrijk zijn. dit kruit
wordt geboren, wanneer men salpeter-
kruis met kali natruim verpadi-
gd, of kruitkruit met salpeterkruis,
in een tochtel, ter destillatie gesche-
kt, behandelt. [in dit geval wordt het

Rubriker Rautkieser, door het sterke stook,
peterkieser, uitgedroeven: tenzij het
krachtgemeen rijk, met het matruim,
de basis van het keikenairt, voren,
nigt.]

Salpeterkieser ammoniak.

Dit kint is voor al daarom belangrijk,
omdat het geestigend stikgas, (metruim
o'ijid) daar uit sterkneugen wordt. Dan,
naar wij de bereiding van het kielde, om
gemelde stikgas te bekomen, reeds voren
beschreeven hebben, zullen wij hier,
naar van niet sterker spreken.

Rautkieser, geestigend Rautkieser en
kieser sterkbindingen met loogkieser.
I. het Rautkieser is, in zijn kieser
toestand, alleen als een gas, voorhan,
ken,

ken, + welk niet, dan voren kielde,
anderende blijft. Wanneer men de
eigenschappen van het Rautkieser stel end,
voren, is een kielde van taetel een
noodzaaklijk voren.

2. Dit gas wordt door licht sterkneugen,
wanneer men drag Rautkieser matruim
in een glas doet, en voren van sterk
Rautkieser, tot de helft van zijn geestig,
gint, [en voren het uitgedroeven gas,
voren kielde, voren kielde.] het kielde kielde
de volgende eigenschappen.

A. het kielde in een sterkneugen
ik.

B. met gewone licht in aanraking
gebracht, ontstaat er een witte wolk,
die een geestig is van de vorenheid,
stiedt in den vorenheid aan voren [die
h-

hich met het gas sneruigt.]

C. een brandende kraan wordt 'er in uitgebluscht.

D. door water wordt het, met groote spiedheid, opgedroogen. een of twee Druppjen water, in een groot, met het gas gevuld, glas, binnen gebracht, doen het keldje, in een oogenblik, geheel en al verdwijnen.

3. Wanneer water, zo sul als moegel, of is, met het gas sneruigt wordt, dan bekomt men het gewoon kruitkieser, in een sneruibaaren toestand. Deke water, achtige oplossing, van het kruitkiesere gas, bezit de volgende eigenschappen.

A. het is sneruikender, dan water, in een adernedigheid van 1170 tot 1000.

B. het sneruigt witte sneruikkende dampen uit.

C.

C. door brandbare Delfstandigheden wordt het niet sneruikend, Delf niet, niet behulp, van hitte.

D. Wanneer het met water sneruikt wordt, sneruikt men geen Delfsuerbaare sneruimending, van warmte.

E. het sneruikt Dief, met alle loogde, steen, en maakt daar mede byzondere middelkieseren.

Kruitkieser kali.

het kruit is van geen byzondere aanbelang.

Kruitkieser natron.

het kruitkieser natron is een algemeen bekend kruit, it welk een noodkruktlijt. kuitstandje der menschlyke sneruikheit is genoden, en in sneruikenden konsten, met groot nut, gebruikt wordt.

I. de Namenstelling van het kruit k...

men berlyken, door Raitkies met nat,
niet te herenigen.

2. Dettel's eigenschappen zijn de volgende.

A. Het verandert, tot zijne oplossing,
twee en een half maal zo veel wa-
ter, in een warmte van 60 gr. Fahr.
kookend het gemaakt zijnde, lost het
water weinig meer op. Hierdoor kan
Stallicumt zich de ontbinding niet, do-
or bekeeling, gelijk die van Salpiter,
meer door uitdamping.

B. allengstentz verhet wordende, smelt
dit Rait, en gaat, na de bekeeling, over
in een vast lichaam.

C. wordt het plottelijk het gemaakt, of
op gloeiende koolen gemorpen, dan heeft
de rozenaemde aftrapping plaats.

D.-

D. Het wordt niet ontleid, wanneer het,
met brandbare Raitstardigheden, ge-
glacé wordt.

E. Door een dettillatie, met Raitkies,
in water, wordt Raitkies afge-
scheiden - terwijf in de Retort een ver-
inding, van Raitkies met natruin,
overblijft.

✓ Raitkies ammoniak.

Wanneer een gelijke uitgebreidheid, van
ammoniakgas (verd. 10.) en van Raitkies-
gas, boven kwikbilden, vereenigd wordt,
zo verdikken zij zich, in een oogenblik,
ontstaande het als dan een witte wolk,
die aan de kanten van het glas, tot een
vast lichaam, wordt aangeslagen. Dit is
het Raitkies ammoniak, welke eigen-
schappen de volgende zijn.

A-

A. het kan verschuikt worden, en
laat zich niet, zonder eenige ontleding,
te ondergaan, sublimeren.

B. in vloten in het water smeltbaar. Drie
en een half deel water lossen, in een
ne warmte van 60 gr. van jaar. Daar
van op, een deel. gediurende de ont-
leding wordt 'er veel warmte af opge-
sloopt.

C. Wanneer men een ontleding
van Niter kali, of van Niter nat,
niet, bij dit Niter doet, dan wordt de
ammoniak losgemaakt, gelijk blijkt, uit
den reuk oprijpenden, prikkelenden reuk.

D. Zwavelkieser maakt het Niterkieser los,
uit dit Niter. Wanneer men, tot berei-
ding van het Niterkieser, dit Niter gebrui-
kt, in de plaats van kieserboort, zal

dit-

dit gevolg plaats hebben.

Gezigt van Niterkieser

I. • Dit Niter kan op de volgende wijzen wor-
den bereiden.

A. Doe in een Retort acht onsen
gevoen Niterkieser, en hier-onder vijf
gestooten bruinsteen, draeg een kroon-
ne pijp, aan de Retort, in plaats de
le, boden ten lampglas. 'er zal
een gas ontvlakt worden, 't geen
men, op de gewoene wijze, boven water
zal kunnen opvangen. 't de gewoene,
de hoeveelheid zal men ongeveer 160
kubik duimen gas bekomen.

B. meng acht onsen Niterkieser natruim,
met drie onsen gestooten bruinsteen, doe
dit in een Retort, die buiten dien no-

ch-

ch met een opening doorheen is, en
giet daar door, op dit mengsel, hier op
Ten Stobbinde Pwastelkruis, + melk, na
de verdunning, wederom koud is ges
orden. na het aankomen van een
maatige hitte, bekomt men het gas, ge
lijk bij A.

2. dit gas heeft de volgende eigensch
pen.

A. het heeft een diep gele kleur.

B. het heeft een steekenden sterftikke,
nder reuk. bij het deen van Graesden
met dit gas, moet men 'er vooral
voor zorgen, dat het Riech niet in een
aanwerkelijke menigte, door het sterft
stelspreide, naardien het, door de longen,
bij uitstrek radelijk en ontkragterend ster
kt.

C.-

C. in een temperatuur van 40 gr. R,
en jaer. wordt het een vast lichaam.
thant studeert het Riech, tegen de Wan
den der Water: waarom sommige phi
koudige stellen, dat het onder onder
de Dampen, dan onder de gaden, gere
kend moet worden.

D. brengt men een brandende kaand
in dit gas, so wordt de vlam groeter,
en 'er ontstaat een dikke rook.

E. phosphorid, in dit gas gebracht, wat
aanstonds Riech, en brandt ^{met} een
schoonen glans.

F. Verscheiden metaalen, als ijzer, Riech,
beitmuth, tin, koper, &c. branden in dit gas,
indien hij boven fijn gestijld Riech.

G. Pwastel wordt door hetzelfde gediend
en in Pwastelkruis brandend.

H.-

H. zijn gedroogd papier van heutzijde,
of wat meer, in dit gas.

I. het geotijdeerd Raitkuis gas vlen,
niet alle kleuren, van het groenijde
Rijk. men brengen naar een stuk
doek of papier, 't welk met lakmeest
gedroefd is, door water, in dit gas, zo
zal de kleur ras verdwijnen. van daar
hetzelfde gebruik in het bleeken.

K. dit gas wordt door water opgelost,
st. Dit geschied langzaam, als het water
stijltant, doch ongeveer spoedig, als er
bevalging bij komt.

L. deze waterachtige oplossing bekent
de kleur en den eigenartigen reuk, van
in dit gas. ook bekit het de eigenschap,
om plantenkleren te vernielen: waar,
om het instgeelyk, tot bleeken, gebruikt

kan worden.

M. wordt deze waterachtige oplossing
in een temperatuur gebragt, die meer
vlechtig, boden het snijpunt gaat, zo
zal zich het voorheen met het water
verbonden gas daaraan, als een vloeibaar,
deze vloeistof, afscheiden.

N. Stelt men deze oplossing bloot, aan de
zonnestralen, dan wordt het geotijdeerde
kuis ontled, de kuisstof verlaat het gas,
en het kuis veranderend wederom, in gas,
en Raitkuis. het gas kan men op de
gewoone manier verzamelen.

O. het geotijdeerd Raitkuis verbindt
zich, met de loogstoffen, en maakt bijzonder,
deze verbindingen.

Geotijdeerd Raitkuis Kali.

de-

De eigenschappen van het zout Rijn,
door BERTHOLLET ontdekt. men kan
het zelve bereiden, wanneer men geatij,
door Zoutkruis gek, zo als het Rijk,
uit de snerwinging van Zoutkruis nat,
ruim, Zoutkruis en krijnsten ontdekt,
kelt, door een bijtende loog van Kali
veel gaar, 't welk men gevoeglijk, door
den wijd peilken tustel, kan geschieden.
De Rijn, die in de alkalische loog gaat, moet
ten minsten een halve duim middellijn
hebben, om te verhoeden, dat hij, door
quere krijtallen, die licht zekken kun-
nen aanschieten, verstopt werde. is
de oplossing in het glas verbedigd, dan
sterdike men de langzaam en neme
allem, tot het gebruik, de eerst gaar
chitende krijtallen. Hij bekitten de

vol-

volgende eigenschappen.

A. Hij hebben de getaltes van ofaustijkt,
e Rijkrijdige bladen, of Rhomboidale pla-
sten.

B. in de del van verdund, tot hijne
oplossing, Redentien maal zo veel koud
water. is het water heet, den halven dij
delen daarvan twee delen zout op.

C. Wanneer het geatijde Zoutkruis,
Kali, in een omkleede Retort, aan de
destillatie wordt blootgesteld, zo smelt de
t aanschijf, en geeft, bij een vermeer-
dering van het stuur, Rijkrijdige van
de grootste Rijkrijdheid. honderd greinen
zout geven vijfen dertig Zoutkruis
gark. (y).

D. het geatijde Zoutkruis Kali stroomt
et de kleunen der plantgewassen niet.

Doel

doch doet men 'er wat Antacidium bij,
zo wordt het geozijdeerd Raitkies-
en toont zijne vernielende kracht. E.
(ij) in de Retort blijft ter zig gemene Ro-
itkiesre kali. een schoon beejf voor
de stelling, dat het geozijdeerd Raitkies
uit gemene Raitkies en de Raitstaf te
samen gesteld bij. I.

E. dit Rait wordt, door de sterk-
ere Raitkies, als Antacidium en Valpate,
skies, ontled. men saloppe maar een
ige greinen van dit Rait in wat sterke
Antacidium, zo zal zich een sterke da-
up verspreiden, en zo de menige ge-
oot genoeg is, zal 'er een uitkeering
volgen. deze groef moet die, met
naerlichtigheid, inorden gesamen. (2)

F. dit Rait werkt een sterk op bra-
nd.

ndbare lichamen.

a. men slypde talen greinen van het,
Rait, in een mortier, tot een poeder, en
doe daar by een grein Antacid. door een
dagte slyping, mengde men dikke sa-
vinkering, en brenge van het mengsel, in
een hoek van den mortier, en gese
daarop, met den slypder, een sterker
stoot, zo zal 't, met een heftigen slag,
slybranden. slykelt men het mengsel
in sterk papier, en slaat men daarop
met den hamer, zo zal de slag nog
sterker zijn.

b. men mengde slyt greinen van dit
Rait, met de helfte poeder van Raitstaf,
ool. onder het slyden zal het mengsel
in een in den brand slygen, doch kon,
der stul geluich.

C. slijp wat kwik, met half de deel
van dit kwik, te samen, en giet 'er dan
wat sterk Potaschkwikk bij, de hal 'er
plotslyk een geweldige ontbranding
volgend. Deke groot ischt, edeneend
als de volgende, enige onrichtigheid.

D. bij een grain van dit kwik, in de
montier sijn gestooten, stree men onge,
stus een halde grain phosphoriet, de
hal 'er, op de geringste wrijving, een
detonatie ontstaen. in deke groot m,
zet men sijn hand

(2). slijft men enige grainen van
dit kwik in een gecondensieerd kwik,
kwik, de ontstaan 'er kleine uitbreed-
tingen, die een geluid, als van een de,
aan een Rulspilslag, moeten ook het ge,
men de kwik kwik, scheidt het goetijde

de kwik van dit kwik af. T.

hand, met een handschoen, bedekken
en zich in acht nemen, dat de brand,
enke phosphoriet niet in het gezicht vli-
ege. (a)

e. goetijdeerd kwik kwik kali kan ook,
in de plaats van salpeter, tot bereiding
van het kwik, gebruikt worden, doch
de menging der bestanddeelen ischt
hier groote voorzichtigheid. inzonderh,
id moet men aanmerken, dat kwik
mengfels niet sul kwik moeten be-
vaten, derlyl de ondersinding ghend
hufft, dat de delde als dien van kwik in
brand vliegen. (b).

Goetijdeerd kwik kwik nitraim.

dit kwik heeft geen aanmerkelyke eigen,
the

schaffen. Van de scheidings, deels
hinnend met kali, onderscheidt het Rijk
hier door, dat het, uit de licht, de ve-
getigheid aantrekt.

met het ammoniak, laat het grotzideur
Routhier Rijk met verbinden, maar on-
thiedt daarentegen het Rijk, wanneer 't
daar mede gemengd wordt, zo in de ge-
daante van gas, als in zijn slechte
nen toestand. WESTRUMB sterkt, dat
wanneer slechte ammoniak giet in
een glas gegoten wordt, 't melk met
grotzideur Routh-

(a) het ontbranden van den phosphor,
hous, met dit Rijk, heb ik te valtiger
wijde het eerst ontdekt. men werkt
het Rijk, wanneer men, een of twee
groene phosphor, op een amboud le-

gt, daar het of acht groene grotzideur
Routhier kali bij mengt, en er met een
brede hamer een sterken slag op geeft.
met drooge Phosphor kali geeft het Rijk den
geneldigsten slag. I.

(b) een groot, die men daar mede in
preukrijt nam, heb hier ongelukkig af-
scheidene menschen komen van bij
om het liden. Den eerst beginnenden
moet men ten sterkten aanraden, gelijk
Roortige groene altoos, met hier groen,
de hoestulken, te beginnen. I.

Routhier gediid is, daar door een
ontbranding worde veroorzaakt: 't gun
mij echter niet heeft willen gelukken.

(c) de ontleding van het ammoniak,
door het grotzideur Routhier, geschiedt
het best, wanneer men dat gas, door

een glas, laat gaan, 't welk, met een
ontbinding van ammoniakgas in water,
gehuld is, en dat twee openingen heeft.
Van de een gaat een gebogen glazen
buis in den Pneumatisch-Chemischen
toestel, terwijl door de andere het
ruisende gas wordt binnengeleid. Het
gas, het welk daar door ontsaat, is
stikstofgas. Den grond dezer ont-
binding kunnen wij, bij een andere ge-
schied, meer wijzen.

Deze eigenschap van het ammoniak
is ten hoogsten nuttig, om de nodige
ge dampen, van het gestijverde Rait-
huur, die, bij de hulps bereiding, dik,
wijls ontsnappen, onschadelijk te ma-
ken. Nijc die dampen te vernag-
dij, dat bij stotikken te worden,

Ro is 'er nits beter, dan een, met am-
makgast bevestigden doek, door neel
in mond te houden.

Salpeterig Raithuur.

Het Rait, [gemeenlijk aqua Regia of
koningwater genoemd] is een vermeng-
ing van het Salpeter Rait, met het Rait-
huur, welke men bekomt, door twee
deelen Salpeter Rait, met een deel Rait-
huur, te vermengen; gelijk ook op ver-
schiedene andere manieren, die men in
de handboeken vindt aangewezen. (d) of
er Nijc ken behetsed vermogen, om het go-
id op te lossen, zal beniden nader gespro-
ken worden.

VII-

(c). Deze soort gelukt alleenlijk, als
het slechtbaar tijdens ammoniak ten hoogsten

gedonecentreed, en het gezeijde rook,
hier warm gemaakt en hier hinder is.

(d). Bij doorkud door de stormoging van
rook hier ammoniak met salpeter hier.

VIJFTIENDE VERDEELING.

Phosphorid, Phosphor hier,
Phosphor hier lichamen.

I. De Phosphorid is een brandbare
kristallijne, gelijk men uit de stoffe,
grote eigenschappen scheidt.

A. Gemakkelijk heeft hij een roodachtige
kleur, ook wordt hij, van alle
de onreinheden, ontdaan, zo kan men
hem, zo door schijning bekomen, als het ge-
smolten was. (e)

B. hij is zo zacht, dat hij in water
licht kneedbaar is.

C-

C. hij smelt in een zeer geringe warmte,
om dit te toonen, moet hij met
water bedekt worden, op dat hij niet be-
gint te branden.

D. aan de lucht blootgesteld, geeft
hij een witten rook en een bijkon-
dren reuk, tusschen met een schoon,
rook dwakelijkt, licht.

2. De Phosphorid het reuk hier,
in een geringe hulle. Volgens Dr.

HIGGENS is waartoe een temperat,
hier van 60 gr. reuk geneigd, als
hij volkomen droog is. hij brandt, met
een glanzrijk licht, een witten rook
en een stikkenden reuk.

3. Door schijning kan hij uitzijden
stoken worden. men schijnt een
klein stuk, tusschen sleipapier, zo
zo

dat het onmiddellijk vlier vatten en het
papier mede aansteekt.

4. in het vlierstofgas brandt hij, met
een helder licht, insgelijks in gezuurde,
en stikgas en in gezuurd zuurthuis-
gas.

5. De Phosphorus is vluchtig en kan
geestillend worden. om dit zodanig
te overnichten, dat hij, gebinnende de
beurking, geen-

(a) geheel vliedende Phosphorus is niet,
komen doorschijnend. I.

geen vlier vat, stille men de re,
toet voort met stikgas of met water-
stofgas, en bringe men den mond dezel,
de onder water. op deze wijze des,
tillent men den Phosphorus vliedend
vliedend.

6-

6. de phosphorus kan op verschillende
wijzen vliedend worden.

A. door de enkele blootstelling aan de
licht. men legge een stuk phosphorus
in een trechter, en steeke de pijp van
aan in een ledig glas. de Phosphorus
zal allengskens vliedend worden, tot
dat dezelde, na verloop van eenigen
tijd, geheel en al in phosphorus, in
zijn vliedenden toestand, in het gas,
zal loopen.

B. door de verbranding in vlierstofgas,
of in dampkringlicht. op deze wijze
verbrand zijnde, vermenigvuldigen, volgens
LAVOISIER, honderd delen phosphorus,
omst tot honderd en vijftig. men raak
eplinge ook deze soort het vliedende
hoofdstuk zijner beproefingen.

C. Door Salpeter-klein. Wanneer men phosphoriet, bij kleine stukjes in Salpeter-klein mengt, zo wordt de zelve ontleed. Het zelve klein-stof verbindt zich, met den phosphoriet en geeft het phosphoriet.

D. een gelijkeoortige uitwerking heeft het gestijverd kalf-klein, in zijn sleuwaaren toestand. De uitwerking van het zelve; als gas, is reeds boven vermeld.

na dat nu het phosphoriet dit, of anders, bereid is, zullen ook de graad der verkleining een de natuuren van het zelve verschillen, verschillende zijn. Dat klein, of melk, door enige verkleining van den phosphoriet, in de lucht ontstaat, wordt phosphorisch klein-

klein genoemd, dewijl het in een geringe mate gezuurd is: tenzij het, hetzelve kalf-klein genoemd worden phosphorisch klein. Verbindingen (phosphates). Deze verkleiningen kunnen uitvallen, niet zonder moeite, worden voorgesteld. Dewijl het phosphorisch klein, gedurende zijn verkleining, met de loogzouten, onder het opdampen, zich met noch meer klein-stof tracht te versnijten.

phosphor klein

Dit klein maakt men dit bereiden, waarvan men de beschrijving, in alle handboeken, vinden kan.

A. men kan het hebben in een droogen toestand. Hierin wordt het zelve

gebracht, door uitdampen en smelten
in een smeltkroes. Het voortbre-
ngen is hard en doorschijnend, als glas.

B. Het is niet vluchtig, en kan ook
niet, door hitte alleen, ontleed wor-
den. (f)

C. Wanneer men het in een aard,
in, Retort, met goedem van handte,
kool, verheert, ontleedt het zich. th
nu verbindt zich de zuurstof met
de koolstof en maakt koolstofzuur,
terwijl de phosphorus afzonderlijk in
de hoogte stijgt. Deuke is de gewone
en de beste manier, om den phospho-
rus te bekomen. (g)

D. Het phosphorus verbindt zich
met de verschillende. 1009-

(f) Het vooeg phosphorus wordt toch
ten-

ten dele, door een aan heidende glas
ijng, ontleed. Het ontleedt zich zuur
stof, en het edelig zuur verdwijnt, en
de gewante van phosphorus zuur,
deelt het deele. vluchtig is. Dat men,
alleen met bloot glasjen, niet al het phos-
phorus kan verdwijnen, ontstaat kon-
klijk naar dit, dat dit zuur, onder het
smelten, de wanden der smeltkroes ontbe-
edt, en daar door wordt vastgehouden. I.

(g) Volgens de theorie, zou zich bij
de distillatie van den phosphorus,
enkel koolstofzuur gas moeten ver-
men. Doch, volgens mijne waarnemi-
ngen, vormt zich hier noch een an-
dere gassoort, die zeer merkwaardige
eigenenschappen heeft, en die uit kool-
stoff, waterstof en phosphorus is te
de

Namen gesteld. ik heb dezelde genees-
mid phosphorhoudend koolenwaterstof-
gas, en het naauwkeurigen onder-
soekt. Zie mijn journaal der pharm.,
alio, 10 B. I. H. P. 30. H. T.

loofdranten, en maakt eenen bla-
sse van dranten, die phosphorzuure
dranten genoemd worden. Van deze is
het phosphorzuur natrium een der
genigtigste, sedert dat Dr. PEARSON,
het in de geneeskunde in voerde, en
het phosphorzuur ammoniak, 't welk
zou stifen, als een middel, om het stee-
gjen der lichamen te bevoeren, in de
praktijk met de blaaspomp, gebruikt wordt.

een andere verbinding van het
phosphorzuur, die, van vliegen haare
eigenschappen, gebruikt wordt, tot

dranten, die stroomakshabte in het
merk worden gesteld, is het

Phosphorisch waterstoffgas.

I. men bereidt dit gas, door wat
phosphor, in een Retort, met
wat zuivere kali ontbinding, te koo-
ken. het water wordt hier ontleid,
zijne zuurstoff verbindt zich met
den phosphor, tot phosphorzuur,
't welk zich van, met het kali, ver-
enigt, terwijl de waterstoff een
ander gedeelte van den phosphor
oplost, en phosphorisch waterstoffgas
geeft. bij de bereiding van dit gas,
moet de Retort, zo veel mogelijk, met
kali oplossing gesteld zijn. anders vindt
hal het gas, te veel het ontwikkeld is,

verbranden, de licht in de Retort,
vermindering ondergaan, en het wa-
ter, uit de top, in de Retort klimmen,
en. (h).

2. De eigenschappen van dit gas be-
gyn de volgende.

A. het vliegt onmiddelijk in den brand,
zo ras het, met de vrye lucht, in
aanraaking komt. men kan dit too-
nen, met wat van dit gas, zo als
het geboren is —

(h) ik bediene mij, tot bereiding
van het Phosphor waterstoffgas, van een
ne kleine phiaal, die met een langen
halv voorhin is, aan welken een
kromme glaspip is vastgemaakt, die in
den Pneumatilcken toestel gaat. de phia-
ool wordt door een lang hut gemaakt. I.

is, uit de Retort, in de vrye lucht,
te laten: Wanneer men aan schoon,
en glans zal gewaar worden.

B. Wanneer het smeltijk, met kuisstet,
gemidd wordt, detoneert het. Deke J,
roef met, met omrichtigheid, gemee-
en worden.

C. het helpde stelsel zal men,
na een vermenging, met goetijdeerd
konthuigak, of goetijdeerd stikgas,
verneemen.

de Phosphor is niet gelijkt op het,
baar in din, en geeft, in deke
gestalte, den Rozgeenden vleiwaer,
en phosphor, dien men, konde
nakesel, in 't gezicht en aan de ha-
uden, kan wijden. bij ontbindt rich
ook in ether, en het is een schoone
Dree-

groox dusen aether, bij kleine gedul-
tens, in het donker, op het water te
gieten: merkende daar door een sch-
itterend vuerlicht geboren.

het scheidende van phosphor,
sche (Stokjes), om daar mede [in't don-
ker een licht] aan te steeken, ber-
eijst hier op, dat de phosphor niet
meer droog, zijn sterkt, en mogelijk
ook een weinig grofzijkheid, moet
zijn. de eenvoudigste manier van
bereiden, is de volgende: men doet
wat phosphor, die door middel van
sleipapier droog gemaakt is, in een
klein vlesje, sterkt het vlesje, en
schijdt den phosphor, de rest bij
valkomen gesmolten is, de danig, dat
zij oraal, aan het glas aanhangt: wa-

16
waarna men het vlesje wel dicht sl-
uit, daar het vlesje bereid is. wordt
nu een geboone Rooklicht in dat v-
lesje gestoken en van mede alomte
in de rondte gedruken, so dat de pho-
sphonit daar aan hangen, en in de
licht branden.

ZESTIENDE VERDEELING.

Boraxkristal en de helpe sterkingen.

het boraxkristal wordt welken in de na-
tuur aangetroffen, (i) en is voorgaans
het voortbrengsel, van schietvuldige
ontferkingen. Zijne eigenschappen zijn
de volgende.

- A. het laat zich droog daarstellen.
- B. het heeft geen bitteren smaak, doch

schijnt echter de blaauwe plantent,
leuen rood en bruinacht op, met loo,
Witkruine looghouten.

C. het laat zich in water bekwamelijk
ontbinden.

D. het is vlieg en kan gesublimeerd
worden. (k)

E. in eene geringe hoeveelheid lost
het zich in alcohol op, en die ontbi-
nding brand met eene schoone groene
vlam.

F. het sterkt zich met looghout,
en. De voornaamste verbinding is
die met natrium, welke bekend is,
onder den naam van borat. Hier-
van kan het naderom geschieden wor-
den, door zwavelkruin, 't welk daar
mede zwavelkruin natrium maakt, een
kon-

Roest oplost—

(i) dat is vlieg, en in een kruinere taal,
tand, want anderzins is al het borat,
kruin een natuursprodukt, 't welk de
Witkruinere naar waar, Men andere ste-
verbindingen, afscheidt. het heeft des-
konst noch niet mogen gebreken, borat,
kruin te sterkerdigen. I.

(k) dit is een verbinding. het boratkruin,
is een, der tegen het kruin meest
bestendige, kruinen, en het vliegt, in het
kruin, tot een, naar het glas gelijken,
massa. Wanneer het vastig aan de wa-
rme wordt bloot gesteld, so word iets
van het kruin, op eene werkinggelijke
manier, mede in der hoogte geliept,
denlij het heet licht en beugbaar is.
Doch dit kan men geen sublimatie heet,
ten.

ten. I.

oplosbaarder, dan het borat⁷zuur, ⁺
welk luid, [door kristallisatie], da-
ar van gemakkelijk kan worden ge-
scheidt.

G. Het borat⁷zuur natruim luyt een
mengsel van natruim, waar van
ook het help^e eigenschap afhangt, om de
blauwe plantekleuren groen te ver-
men. (l) stelt men het bloot, aan een
vulaare hitte, zo smelt het op, en
verliest zijn kristallisatie-water,
vermindert men de hitte noch ster-
ker, dan smelt het tot glas, hetwelk,
nadat het koud geworden is, selke,
men doorschijnend is.

ZEVENTIENDE VERDEELING.

aarden. kalk.

I. De uitwendige eigenschappen derdelde
toont ons de gemeene kalk, die men, tot
het smeltesten en den landbouw, gebr.
uikt. in dien toestand is het delde ook
reiker genoeg, om haare scheikundige
eigenschappen te toonen: doch zij mag
te maar onlangt uit den brandoven
gekomen zijn. (m) 2. ha-

(l) het is deze eigenschap, die HAH-
NEMANN ⁷⁶derleide, om het borat⁷,
zuur natruim, door een bijzonder loo,
ghout, te houden, aan 't welk hij den
naam gaf, van alkali primum. I.

(m) men bekent het best een reuk,
ene ongeleschte kalk, waarvan men
dünne schijven van Korravisch mar-
mer, in een windoven, tusschen glo-
rij-

vrijende koolen, laat doorglacijsen. min-
der kuisder is de kalk, wanneer men
daartoe kijkt, in de plaats van man-
ner, gebruikt de gewoone gebrun-
de minerale [of steunkalk] - de
onkuisderste en bevat niet alleen
kieselaarden, maar ook veel klei-
aard, en is welken vrij van meta-
lische zuren. I.

2. hare betrekking tot het water.

A. ongeleschte kalk ontvangt het water
met ontwikkeling ¹¹⁵⁰ van een aanzienlijke
hitte, en met veel geluid en suelhe-
id. Dit onderzocht men, met wat wa-
ter, onder drooge ongeleschte kalk, te
oprengen: alle straks stromende dro-
ge schijndelen zullen van plaats hebben

en-

en de kalk zal tot stof vallen, kinn-
ende. Den graad der hitte is sterk ver-
sden, dat eenige brandbare lichamen,
en daar door in vlam geraaken. Doet
men daar water genoeg bij, om haer
de vorm van een klein drup te kinn-
nen gesien, so noemt men kuiske kal-
kmelk, of kalkroom.

A. de ongeleschte kalk trekt de vo-
chtigheid der lucht aan, en verdukt
allengskens tot seeder, edineens, als
of hij, op de borlen gemelde wijze, ge-
lescht was.

C. de kalk bezit een geringere op-
losbaarheid in water, en wanneer hij
opgelost is, so noemt men kuiske kalk
water. Deze oplossing vmaakt naar ka-
lk, maakt de blaauwe plantenkleuren
gro-

groen, verbindt zich met alen en
giet daar door een onvolkomen
kuis. om deze oplossing te bereiden,
maakt men de kalk tot een dun laag
lesphen, en daar vervolgens ⁱⁿ water
bij deen. dan roert men het
mengsel om, laat de kalk bezinken
en giet het helder slijt af.

3. Betrekking der ongeleschte kalk, tot brandbare zelfstaa- digheden.

A. de ongeleschte kalk sterkenigt
zich met twaalf, zo wel lang als den
oogen, als op den vochtigen onbeg. m.
en menge gestoeten kalk, met half de
stul twaalf en vierhite die, in een
gestoeten smeltkroes, zo zal men een

470-

goedkofft bekomen, + welk men twaalf,
kalk noemt, welke de eigenschap he-
ft, de dampkringvlucht te versuimen,
men, en, gelijk de andere verbindin-
gen van dien aard, het slijtstopgak
op te sloepen. of men koakt, in een
glazen schaal, gestoeten twaalf en
kalk, met zo veel water, als noodig is.
beide rullen zich, met elkanderen,
verbinden, en men zal een slijt,
vane twaalfkalk bekomen.

B. een andere genlijtige verbinding
der kalk is die, met den phosphoriet,
ofte de, door Dr. PEARSON, ontde-
kte phosphorkalk. men neemt een
aan het einde gestoeten, glazen pijp,
ongeveer van 12 duimen lengte en
van een derde duim middellijn, en

tek-

bekleedde kistels, ^{tot} een halve
duim, met gestooten einden, met
klij. hier in vlerge men vloerend
van een tot twee drachmen phospho-
oriet, en stalleke der vlerge, met
stiekjes ongeleschte kalk, ter grootte
van halve erntten. nu dat de me-
nd der pijp, met papier, gestooten
is, om het vlij indringen der lucht
te beletten, verhitte men het be-
kleedde deel der pijp, met hout,
koolen, en zo nu men geloof, dat
de kalk glaciende is geworden,
maakte men het benedenst deel
in gelijkt hiet, om den phospho-
oriet te sublimeren, en zijne dampen,
met de glaciende kalk, in aanre-
king te brengen. de kalk zal zich
met

met den phospho-
oriet, vlerenigen, en
termal een mengel, van een 100,
vleren kleer, ontstean. de phospho-
oriet kalk heeft die eigenschap, dat
hij, in de gemoene temperatuur, het
water ontleedt en phosphorisch wat-
erstoffgas voortelt. men laate daar
van een klein gedeelte, in een vlij-
glas vol water, vallen, en ter vlij-
ken, korten tijd, bobbels van phos-
phorisch waterstoffgas, optijgen, die
op de opper vlakte des water, met een
slag in brand vullen vliegen. is de
phosphor kalk met geheel vlijsch, dan
moet het water warm worden gemaakt.

4. Betrekking der kalk tot
de vlijen.

A. de ongeluichte kalk trekt het kool-
stoffkies sterk aan, doch niet, wanneer
dezelde volkomen droog is.

(a) men plaatse een brokje ongeluichte
te kalk, in koolstoffkies gas, de lens
knikbuis, zo zal er geene opzetting
volgen. Doch men keere een, met dit
gas gevuld glas, onderste bodem, en brenge
hetzelve, bodem kalkroom, zo zal men een
allermelste opzetting bespeuren, vooral,
wanneer het bevoogen wordt.

(b) men brenge een, met koolstoffkies
gas gevuld glas, bodem een pot, die
met kalkwater gevuld is. Zo zal men
hetzelve bemerkt, zal er een snelle
vermindering volgen, en het kalkwater
zal melkachtig worden.

(c) men plaatse een kom, met kalk,
wat-

water gevuld, in de opene lucht. de
pas, op hetzelve, een witte konst
ontpans, die, veldbroeken wordende,
naar den grond zal vallen: tenwijl
er strak veldbroeken een nederwaarts
voor in de plaat, zal komen. de reden
hier van is, dat de kalkaarden het
koolstoffkies gas, uit de lucht, aantre-
kt, maar door dezelde, in het water,
onoplosbaar wordt gemaakt.

(d) wanneer de ongeluichte kalk aan
de lucht wordt blootgesteld, dan tre-
kt hij uit dezelde het zwelt de stoff,
teghen aan, en meer na het koolstoff-
kies. maar mede, in korten tijd,
alle de eigenschappen, die haar, als
ongeluichte kalk, eigen waren, zullen
verdwijnen.

(e)-

(v) de ongeleichte kalk heeft een
sterken trek, tot koolstofzuur, wanneer
door het in staat is, hetzelven, aan
andere lichamen, te onttrekken, die
wonden, door haar, de koolstofzuur
loogzouten onttrekt. men mengt na,
mijkt een dikere hardheid omge,
leichte kalk [met water] tot een klein
deeg, en voegt daar een deel kool,
stofzuur kalk bij, roere alles wel ter
degen, om, en scheide het ontleedbaar
gedeelte van de rest. het koolstofzuur,
in verbindt zich, met de kalk, ter,
wijl het loogzout zich ontleedt, en daar
alle koolstofzuur berooft wordt. deze
manier is de gewone, om de loogzouten,
en, vate het koolstofzuur, te beroo-
fen.

(x)-

(f) in de ongeleichte kalk met kool,
of, naar de radig genoden, men
heeft men koolstofzuur kalk, met
melke de gewone kalksteen't naast
te verglijken is. bij alle koolstof,
zuur verbindingen dezer aard,
vindt men het kenmerk, van smaak,
sloofheid en van onoplosbaarheid in
water.

(g) de koolstofzuur kalk wordt pak,
door een sterke hitte ontleed. in een
aardse Retort op deze manier beha-
ndelt, bekomt men koolstofzuur gas,
en in de Retort blijft de bijtende
kalk alleen te rug.

(h) door sterke zuuren ontleedt hij juist,
gelijke ontleed. men mengt ongele-
ichte kalk in een glas, en giet daar,
op

op sterkend koolstofdioxide, de koolstof
deelsde, met de kalk, verbindingen
het koolstofdioxide zal vrij worden.

(i) koolstofdioxide kalk is, in koolstof
water, geheel onoplosbaar, doch kan
daar in zeer gemakkelijk oplosbaar
worden, als men het water met kool-
stofdioxide oversadigt, 't welk hier die-
selijk op de volgende manier kan wor-
den bereiden. in een glas, 't welk
ongeveer, tot op een duim met kool-
stofdioxide gevuld is, giet men wat met
koolstofdioxide oversadigt water. Straks
zal het water melkachtig worden, deslyk
het koolstofdioxide, met de kalk, een op-
loslijk lichaam maakt. Giet men nu
overvolgens hier meer van het water
bij, en schiedt men het glas met het
men

mengsel, de kal vindelijk het nederge-
stapene naderom opgelost worden.
hier niet volgt, dat de kalk, met een
pluimig koolstofdioxide oversadigt, en op-
loslijk bij, doch dat bij, door bij-
menging, een grotere heestelheid
daar van, in water oplosbaar worden.

(k) de koolstofdioxide kalk, die, door
een oversadiging met koolstof,
dioxide, oplosbaar wordt, wordt neder-
om afgescheiden, als dat oversadige
wordt uitgedrukt. Dit kan men,
door het koken, 't welk het oversadige
dioxide uitdrijft, de koolstofdioxide
kalk nederom ter neder slaan. kan
te sche, of koolstofdioxide voegbaar is
het helpde oversadigt, naardien bij
de oversadige koolstof nederom tot
nich

Rich trekken, waardoor de kalk naar
den grond valt.

B. Verbinding der kalk met Rutaschel,
Kruis, of Rutaschelkruis kalk.

(a) het Rutaschelkruis drijft het kolen,
Kruis, uit de kalk en men bekent
Rutaschelkruis kalk.

(b) Kalk is een zeer zware oplos,
bare zelfstandigheid, die, bij een ge,
woone temperatuur, vijf hondert de,
len water, tot hare gewoone oplos,
sing verdert.

(c) het is zwaar smakt of ruik.

(d) het is smeltbaar in een maatige
hitte.

(e) met een ontbinding van koolstof,
Kruis kalk gekookt worden, koft in
een dubbelt uitdrijding der bestan,

De

idolula platy. (u)

C. Verbinding der kalk met Salpeter,
Kruis. Dit is een zeer licht stoff,
aar. Reikt men weinig belang. (o)

D. Verbinding der kalk met Routhkruis.

(a) de kalk mengt met het Routhkruis, de
or ontbinding in hetzelfde, de eenige:
4 Rijk kruis, 1 Rijk koolstof, Rijk kalk.

(b) dit reikt bekend men insgelijk, wa,
naar men de zware kalk, met
Routhkruis ammoniak in. wa-

(u) het Rutaschelkruis verbindt de
kalk de eenige rich, naar en tegen,
met koolstofkruis, en valt op den
grond. I.

(o) een eigenschap van de Salpeter,
Kruis kalk is aanmerkelijk waardig
wanneer men naamelijk het reikt glee

je-

ijend maakt, zo handliegt het hier:
terwijl de overblijvende kalk de
eigen schaf bekent, van in het don,
ker licht te geden, F.

Water, in een Retort kookt, & kalk
stelt den ammoniakgeest in vryheid,
welke men Acidum [Spir. Sal ammon.
dum calc. dist.] in den ontvanger kan
sterk maken: terwijl de zuithuise kalk,
in de Retort te ruy blijft.

men bekent het helpe ingelykt, men
men men zuithuise ammoniak, met
koolstofhuise kalk, ster mengt, in melk
gevat men een koolstofhuise ammo,
niakgeest bekent. Van hier gebeurt
de ontleding eerst, in een sterke hitte.
ten dien einde mengt men de
helptandigheden geheel droog, in dat
del

dehelde, in een glazen of aarden Retort,
men een lange Hals, welke eindigt in
eene groeten glaskogel, die men,
met. Daar opgelegde natte deken, keel
houwt. thans Sal het koolstofhuise
ammoniak, in een drooge gestalte,
overgaan en rich, aan de inslenke,
ge openblakte des ontvangers, ster,
dikken. de hitte moet, op het laatst,
tot gleyen inlonden toe, worden aangezet.

(C) Wanneer de zuithuise kalk tot
honingdikte wordt uitgevrompt, ster met
dehelde, koud gevonden sijnde, een
onbekomene getrijstallijne waffe,
die men tot goeder brengen een, tot
het gebruik, kunnen kan. (P)

(D) Dehelde trukt de rochtigheid der
licht sterk aan, en moet het melk op
get-

geloopen worden bepaald. gelijk alle
andere licht vleitbare vloeistoffen, is ook dit, in water, zeer oplos-
baar.

(e) de merkwaardigste eigenschap
van dit zout is, dat het vloeit, met
smeest vloeit, de koude sterk
vermeerderd. Deze eigenschap vloeit
reeds, voor eenige jaren, te Götter-
berg, door den heer LOWITZ ont-
dekt, en is, na dien tijd, hier te
lande gebruikt, om het koolkalk
in 't groot, te doen vloeien. De
beste

(f) zo men de koolkalk
laat vloeien, bekomt men vloeistoffen
kristallijne kristallen, doch die
vloeien om door licht vloeien. I.

edle

schonheid is, van ieder, vloeistoffen
te nemen; moetende het zout zeer fijn
geloopen, en de vloeistoffen frisch vloeien
en vloeien vloeien. mengt men nu de
de vloeistoffen te vloeien, en het men
daar een thermometer in, dan zal de
kolk, met de grootste vloeistoffen
terwijl men, om de koude vloeistoffen,
vloeit te vloeien, vloeit van een ther-
mometer, van vloeistoffen, met vloeistoffen.
enige vloeistoffen vloeien van dit zout
vloeit vloeien, om een vloeistoffen
vloeistoffen van kolk te vloeien vloeien,
vloeien. met vloeistoffen vloeien van dit
zout, en vloeien vloeistoffen, in het vloeien
vloeien PEIJS en ALLEN vloeistoffen, vloeien,
vloeistoffen vloeien kolk, in een vloeistoffen
vloeien, te vloeien vloeien. de vloeistoffen
vloeien

der menging geschiedt, in dit gedeelte,
niet op eens, maar een gedeelte
naar het wordt, tot ontbinding der
materiaalen welke, gebruikt.

物
277

Door een nauwde pijp zijn twee
of drie ponden roet vloeende. men
doopte ten dien einde de kruk, die
in de rage glazen pijp bevat is, bij
herhaaling, in een mengsel, van een
pond van het roet, en van een pond
Vlaams. Zo ras het opheeft met
sluiken, bereidt men een nieuw
mengsel. met dit tussche zal men
niet misser, de kruk te doen be-
rukken.

het gebruikte roet kan men uit,
dampen, en tot een nieuw gebruik
veel kristallijnen. men kan over

de te praeden meender vinden, in het
phosphorisch magazijn. Vol. 3. P. 76.

E. Phosphorische met kalk verbonden.
de Phosphorische kalk maakt suipen,
suip, de bestanddeelen der beenen van
de dieren, uit, en om dit aardig te
el kind te bekomen, moet men behelven,
tot welkome niet worden toe, stoffen,
den.

de Phosphorische kalk is een suip,
loet, onoplosbaar roet, of wit suip,
in de natuur een aarde. het wordt,
door water uit te ontleed, 't smelt het
phosphorische vrij doet worden. dit is
het gewone middel, om phosphorische,
uit het gesteente, te bereiden.

F. Stijfsaet Phosphorische kalk, dit is een
hoogst onoplosbare verbinding. de stoffen
is-

ispaath, die in Derbyshire, en elde s,
gedonden wordt, is waaraan de re,
gelle bron. Inwelkivier ontbeet de
lele, en wordt by waar nede, in een
tevelt, tot overhaaling geschikt, beh,
andeld, ho gaat het vloeispaathvies of
er en kan, in een looden ontvanger,
ger, opgestangen worden.

in zijn vuiseren toestand is dit v
in een gas, 't melk, door middel
van water, verdikt kan worden. dit
is het eenigst vuis, 't melk velt,
ing heeft, op kistenaarde en op gla
s: waarom men 'er rich van kan
bedienen, om op glas te sthen, gelijk
men op koper doet, met salpeter-v
is. men zie WILSON'S verhand,
elingen in NICHOLSON'S journaal

vol-

vol. 2 p. 60. (a).

talkaarde of magnesia.

1. De vuisvrije talkaarde is wit, zwaar,
keloet, in water onoplosbaar, en vromde,
kt, gediende haare vromping met
water, geen hitte. 2. vrom-

(a) om met vromvies op glas te sthen,
bediene men rich van een vromde, waar,
van de plaatvrijder gebruik maken,
of ook, van een ontbinding van vrom,
chijne, en tekene daar in, met een
naad: doch men oventrekke den vromde,
stant van het glas vromde met vrom,
chijne. vromde men wat
vloeispaath in een smeltkruis, plaatre
die tusschen gloeyende kolen, en gite
naar van wat gedonde vromde vromde,
de-

in order. het vloeibaar dat zich, als
een dikke damp, ontwikkelt, en
naar tegen het glas opvangt. Maar
door, binnen enige minuten
ten, de gekulde tekening ingetijt
dat pijn. om het vloeibaar tot ge-
der te brengen, moet men dat doen,
af in een mel toegeketten kroes
glaasjen, waar in het kulle van, met
mel geschikt, tot stof dat overgaan. I.

2. wordt hij, met wat water bevoeg-
tigd, men de werking van koolstof-
kieser gas blootgesteld, zo wordt het k-
de opgevoerd, doch mel langzaam,
van bij de kalle plaats lutt.

Koolstoffkieser talkaarde bruint met
kieser op, door de uitdrijving van
melijk van het koolstoffkieser. Door

blo-

de uitdrijving van de hitte, wordt int,
geen het koolstoffkieser afgeleiden, en
de talkaarde blijft kieser te niet,
die als dan genoemd wordt gealene,
enke magnesia, of kieser talkaarde.

het koolstoffkieser heeft een groote
re ster wandelchap tot kalk, van tot tal-
kaarde. Wanneer derhalven kool-
stoffkieser talkaarde met kalkwater ge-
digenend wordt, zo trekt de kalk het
koolstoffkieser der talkaarde, tot kich,
en wordt onoplosbaar. Van hier is
het, dat de smaak van het kalkwater,
door koolkieser magnesia, wordt niet,
genoemen.

3. de talkaarde verbindt zich met k-
delkieser. Wanneer men geconcentreerd
kwasdelkieser, op kieser talkaarde, giet,
zo-

De ontstaat 'er een aanmerkelijke
pittle, en zijn bij beide volkomen
isler, men verspreiden zich stonken,
eet het mengsel. (r)

De verbinding der talkaarde met
Kwarselkruis, geeft een middenheit,
(+ melk men Kwarselkruis talkaarde
[val ikkamenste] noemt. Dit heet
schiet in kristallen aan, die een bit,
teren smaak hebben, en die heel
licht smelbaar zijn. Het heet
heet door kuisere, als door kool,
staphuise loogrenten ontled. Wanneer
een pond van dit heet, in een pond
kookend water, opgelost is, en men
daar plotselinge mede mengt de ont-
binding, van een gelijke hoeveelheid
koolstaphuise kali, in eden is heel

wa-

water. De kal is een subbele ontledi-
ng. plat hebben, waar door de beide
stapstoffen, in een oogenblik, tot een
vast stremsel, omlaag.

(r) kal duke praef geliktet, van met
de talkaarde worden gealimeerd zijn. I.
wordt dit, naar behooren, met water
uitgemastchen, de bekoemt men koolstof,
kruis talkaarde.

De verbindingen der talkaarde, met
andere kruisen, behetten geen eigen-
schappen, die hause beschrijving
noodig maken.

Aluinaarde of kuisaarde.

I. Men bekoemt kuisaarde kuiser, van,
mer men een ontbinding van aluina,
in water, door gekristalliseerde kool

110

Het kuisse kalk, nederstraat, om de beste
doorreken, van alle zwavelkuisen, te
bedrijven, moet men, volgens den raad
van GUIJTON, het bekinkhet op nieuw
mlv, in salpeterkuis, ontbinden, en
de lang voor-richtig salpeterkuisen 2,
mlaande in die oplossing brengen,
tot dat 'er geen melkachtige waken
meer in ontstaan, om dan de volge,
de de kuisen, op nieuw, te doen
nederstaan, of het salpeterkuis daan,
door uitdamping, van te scheiden.
(Annales de chimie XXXII. 64)

2. de kuisen heeft de volgende
eigenenschappen.

aan de tong hangt hij aan. wordt
hij met water bevochtigd, dan geeft hij
een hangende zelfstandigheid.

Do-

door slaagen wordt haare uitgetruid,
hij vermindert, en hij wordt hard.
in alle kuisen lost hij zich langzaam,
aan opj doch, onder alle haare ver-
bindingen, is die, met zwavelkuis,
alleen belangrijk. (V)

3. door haare verbinding met het
zwavelkuis bekomt men zwavelkuis,
ine kuisen, of aluin. (+) de-

(V) de kuisen lost zich, voor koo-
ken, ook op in bijtend loogkalk, en
wordt daar op door kuisen nederge-
lagen. I.

(+) kuisen kuisen en zwavel-
kuisen geven geen aluin, daar toe
is noch een bijtend van kalk, of
van ammoniak, noodzakelijk. de
aluin is dit een driezijdig lichaam. I.

De aluin onderscheidt zich, door de
volgende kenmerken.

A. Hij heeft een Reuten Ramentrukke,
naden vanaak.

B. Hij is in water oplosbaar, van't
melk rijt deelen, in een temperatuur
van 60 gr. een deel oplossen:
doek het water ontbindt'er veel
meer van.

C. In de oplossing kleurt de blaauw
in de plantsterken rood, ten bewijze
de, dat het Rijn hier de overhand
heeft.

D. Wordt beheld, met een out-
binding, van't koolstofrijke Kali,
stermengo, dan ontstaat'er een
oplossing; welke invogelikt, dat
het overblijvend Rijn door komt.

het

het beheld is ook de oorzaak, dat de
meeste portien, der Kalioplossingen,
geen behoudel staant brengen.

E. Bij een volgende bijvoering, van
loogheit, wordt de klierde neberg,
lagen.

F. Wordt beheldachtige klierde ge-
schikt, dan scheldt hij op, sterkt regel-
matige getaltes, en ster wandelt in
een drooge schubachtige vorm.

G. Hij wordt von-heit^{er} kool onthult,
die zich, met de Rijnstoff van't
Rijnkrijn, ster bindt, een de Rijnkrijn,
met de klierde steressig, te nig laate
een sterbinding van aluin, Rijnkrijn
en hoitkool maakt den konberg, sek
pyrophenit, tot welke bereiding,
gelijc deelen van aluin en bruine Rijn-
krijn

ker, op het stuur, zo lange, onder elk,
ander worden gesmolten, tot dat een
ene drooge massa bekomt. Men vervolgens
stoot men dit mengsel, tot een fijn
poeder, en doet het in een een
wasmachine, die met kien is bekleed,
en aan welke ook een glazen pijp
is vastgemaakt, om door door het
riek ontvlakkend gas af te leiden.
Wanneer hier op de phiool, in een
smeltkroes, in het vuur aan het stuur,
de mond blootgesteld, zo zal, door de
pijp, een gas uitgaan, 't welk men,
met brandend papier kan aansteken.
Wanneer dit niet meer door den
dag komt, dan neemt men den kroes
uit het vuur, en versigt de
opening der pijp, met wat vochtig
kle-

klei, om het inbrengen der licht, in
de phiool te beletten.

De dit bereide pyrophoriet is een
ruikt, door licht powder, 't welk vooz
onblikkelijk in brand slag, wanneer het
dit glas komende, aan de licht ster,
dit bloot gesteld. in vuur-stof gas gera-
akt het platdelijk in brand. (u)

Kiistenwaarde

I. Kiistenwaarde, of kiesel bekomt men
vrij bereikt, uit kiestenen, op de vol-
gende manier. men neemt enige
gemene kiesel-stenen, en calcineren
dezelde in een smeltkroes, in een
glaujende hitte; door welke behan-
ding hij broes worden en riek licht
aan stukken kraten stooten. Dit stu-
rien

nicht zijnde, menge men behelste, met
Drie of viermaal zo veel gesticht, van
koolstofrijke kali, en laate het men
ghel, in een kruis, met eene gestelde,
ge lütte, smelten, waer door men eene
sterking der keijtenaarde, met het
loogkruis, kal bekomen, dieke ontbinde
men in water, ylt men de loog, en
stoge daer bij, studeert het deel of
kruis, dan kal 'er onmiddelyk en,
en wederplaffing volgend, en zo lang
de de deest, doet men daer studeert
wat meer bij. het bekeekel ghevel
en al gered zijnde, giet men het
daer boden staande vlogt af, en wa,
vot zo lang, bij herhaaling, met het
water, af, tot dat het ghevel smaaken v
ij, waarna het moet gedroogd en ge,
glor

glor worden.

2. de-

(ii) de aluin is maar in zo sterke,
tot het maastellen van den pyropon,
ill; noodhaaklyk, als hij kali bevat, men
kan ook, vlot en kele potaschrijke kali
en kruitkool, een pyroponil bereid,
en. In de uitlegging van deze be,
merking in mijn sijstematisch hand,
boek der chemie) 677-689. I.

2. De op deze wijze bekomen ke,
stemaarde beket de volgende eigen,
schappen.

A. Hij is volkomen wit en smakt,
loot.

B. met water gemengd, maakt hij
een samenhangend lichaam, gelijk de
a maarde, en is, op het ghevel, droog
en hard.

C-

C. geen kuis merkt op haar, of ka,
lezen het blauw kuis.

D. Wanneer hij, op doorschneeden
manier bereid en fijn verdund wordt,
is hij oplosbaar, in een loog van kali,
langz. den hogtogen weg. terwijl hij,
in haaren ontbreiden staat, op de
wijze, in 't geheel onoplosbaar is. een
schon bewijst door de grondstelling I.

No. 3.

E. Wanneer hij, met een deel kool,
of of kuis kali gemengd, en in een oven,
aan een gemiddelde hitte, wordt bloo-
tgesteld, zo bekomt men een glas, 't
welk, in alle eigenschappen, met het
gewoon glas, overeenkomt. dat dit glas
door het blauw kuis ontdekt wordt, de
het komt voort, uit de kuis tenaarde,
die

de. luthelde inkeft. onder tuffchen
sijft het glas, behalven depe tralen,
ook noch meerdere te stellige beetha
indelen.

F. met een grotere menigte kali:
bij doorbuid, van twee of drie deelen,
tot een deel kuis tenaarde, bekomt men
een verbinding, die door Dr. BLAC-
K kuiselkali genoemd wordt. deze
verbinding is in water oplosbaar,
en geeft een doortreflijk doorbuid,
van de gehele verandering der eigen-
schappen eens lichaams, door de schei-
kundige verbinding: zijde is, in een
afgeschieden toestand, geen hulpsta-
digheid behaantlijker te ontbinden dan
ijstenaarde. Voorwaals noemde men
de verbinding, van het kuis tenkali.

ku

Kandelschichtigheid. Zinnaria [bij diepe
ontbinding gevraagd] maaken zich me-
ster van het looghoft en doen de
kijten naarde nederstaan, die in d'ge-
ke, door de zekere blootstelling aan
de licht, ingesolge van de in d'inging
van het koolstofhuur, van de kali af,
geschieden kan worden. (N)

Zuarnaarde.

I. de Zuarnaarde heeft, in haaren hie,
in haaren staat, een scherpen, bytend,
en, smaak, maakt de planten raffen
groen en droogtrekt, tusschen die
en water, tot een middel van d'ing,
eniging, (N)

2. Door kookend water hie opgeloo-
en is die ontbinding bekeerd, van phos-
st-

is de Zuarnaarde aan, in geregelle
krijstallen, metke de forse lubbou, van
platte ruffkante Gnismen, bij metke
tulle rijken, tulle kleinere instellingen,
in aan ieder einde, met een klein,
hoekige pyramide, ten einde loopen.

3. Deke Krijstallen, siet het veegt ge-
noomen rijkde, rijkde, in haer eijere krijst-
tallikatie water, door warmte, smelt,
baar, worden hie, van een groote
pitte, blootgesteld, van hellingen hie op,
gesden een dunne d'it, en laaten
een droog siet gesden te mig. een
onle water, van 68 gr. loft naas-
stijf en tuintig grinnen, van deke
krijstallen, op.

Wissere Zuarnaarde heeft een
grote s'chuldchap, tot koolstofhuur.

A. Stel een ontbinding van de
kalkwater, aan de lucht, dan
zal hij ras een huid bekomen, gelijke
het kalkwater; na dien de kalkwater
arde, zo ras hij ^{aan de lucht} niet -

(*) hier bij valt het volgende aan te
merken. Men doet men de kiesten
oplossing, met de water, dan komt
er, na het bijvoegen van een klein
gans in haar bereikende te worden
ook draagt men het nogt der volgende
uit, dan worden zich de kiesten
af, in de gedaante van bagte
geley. I.

(*) hierna tulle ik haar onder de
loogkisten, en hebbe haar, in mijn che-
misch handboek, beschreven, onder
den naam, van bagte. I.

met koolstofhuur verdigt is, in het
water onoplosbaar wordt.

B. Wanneer men de lucht, der uitad-
ding, door een genaeschicht, of
door een glazen pijp, in een loog
van kalkwater in water laat gaan,
zo zal hij oogenblikkelijk melkachtig
worden.

C. met een loog van kiesten
van arde, mengt men wat water, +
melk met koolstofhuur verdigt is,
dan zal de kalkwater onmiddellijk
worden ter neder geslagen.

D. kiesten met koolstofhuur
worden, het koolstofhuur kiesten
wordt de ontbinding, in de arde,
worden, dan het hij, het saane
koolstofhuur kiesten (natuurlijk)

bonate of barytes) of ook white vit.
doek wordt bij, door de schikking,
ge beulking, afscheiden, dan noemt
men haar, door kent der vaaraardigde
koolstofhuise Rubraarde.

E. De koolstofhuise Rubraarde is
smakeloos, in water onoplosbaar, en ook
geene verwanding der witte, in de
blauwde kluisen der plantgewassen.

F. De koolstofhuise Rubraarde we-
ret ontled, als men haar, aan een 2,
waare hitte, blootstelt. Haar kool,
stofhuise schiedt zich af, en laat de
arde over, in die vorm, waarin hij,
onder No. I. is beschreven. (ij)

G. De koolstofhuise Rubraarde we-
ret, door sterke huisen, ontled, ge-
lyk door Rubra, salpeter en Reut-
huise-

素
一
分
酸
中

(ij) deke alleen beproeft worden,
dat de Rubraarde haar koolstofhuise
der Rubraardige lot, doch stermt men
haar, met een tinte deel koolstof
en glas, men de van sterk, de wort
de Rubraarde welkome bijtende, en
lost zich huise op in water. De kool
ontroeft hier, dan het koolstofhuise,
in gedeelte huise-stof, en stierend
het huise een onvolkomen koolstofhuise,
in, of huise in een koolstofhuise,
+ geen maar het huise met de Rubraarde
Ramenhangt, en zich van van licht
dat afscheiden. I.

huise. met de huise laatste brengt
hij Reuten deort, die in water Reer
gevaar zijn.

5. met Rubraardhuise-verbondene Rubra-
arde-

aarde noemt men Dubardelkruine Roka,
aarde, of Dubardspaat.

A. men doe, bij een ontbinding van
kruine Dubardaarde, wat Dubardkruin-
de, de Ral'er een weinig dehin,
kruin verschijnen, + welk is de Duba-
delkruine Dubardaarde.

B. De dubdelde ontbinding wordt ge-
booren, wanneer men Dubardkruin
doet, bij koelstetkruine Dubardaarde,
of bij een loog van Salpeterkruine,
of Rautkruine Dubardaarde.

C. De Dubardelkruine Dubardaarde is
een van de onoplosbaarste Ral'eta-
ndigheden, welke de kruinkruine ma-
kelt. Dient hij, om ontbonden te
worden, 43000 maal de dubel van
wordend, als haar eigen gewicht keel,

op-

opt.

D. de Dubardaarde heeft, tot het Ruk-
delkruin, een sterkere Verwandschap,
dan eenig ander lichaam.

E. De Ruk eigenschap veroorzaakt, dat
kruine, ofte ook Salpeterkruine en Ruk-
thruine Dubardaarde, de voortreflijkste
en aandeentlijkste beproedingsmiddele
Rupe, van het Dubardkruin, en van het
Rukstetkruin. men doet eenige
Ruppen Dubardkruin, in een kan met
onverzuimd water, vallen, en stige
daar bij eenige Ruppen, der boven-
genemde Dubardaarde ontbinding, zo wel
er aanstonds een meder-ploffing plaas-
te hebben.

F. Dubardelkruine Dubardaarde wordt,
door koelstetkruine Ral', ontbond. men
koo-

Kooke deelsde, met drie maal de veld
gewicht koolstofzuur kali, in water,
do kal het koolstofzuur in de rubaar-
de, en het Rubaralkuor in het kali,
overgaan. Door afwasching schiet
men het Rubaralkuor kali, van de veld-
+gebraagte koolstofzuur rubaar-
arde.

Strontiaan. (2)

1. Strontiaan heeft, in Rijn kuisleeren
taeltand, en bijtanden smaak, maakt
planten kleiner groen, en de eenigt
al in met water. (a)

2. in kookend water lost hij zich
gemakkelijk op, en schiet, na het
afkoelen der ontbinding, aan, in
geregelde kristallen. De Rijn
slurrijdige platen, kubusvaten, of

pe-

parallelogrammen, met lengte met
bodem en breedte van een duim loept,
en meer breedte kleiner is. een onv
water smelt van deze kristallen, in
een temperatuur van 50 gr. maar
vijfentwintig gr. ^{van} Een de lichte
blootgesteld zijnde, ondergaan hij de
de veldanderingen, als die der rubaar-
arde.

3. Kleinere strontiaan trekt het kool-
stofzuur sterk aan, gelijk men bewijzen
kan, door groeven, overeenkomstig met
die groeven, welke mij, met betrekking
tot de rubaar-arde, vernoemd hebben, ook
is deze arde, in der aard, aan de
veld, de gelijk, dat alles, wat mij
van de veldgemelde geteeld hebben, in,
vgelijks van de strontiaan geteld.

4-

4. Het kenschetkund oordeel schied dezer
beide aardea. is voer naamlijk, liet de
verschillende formen der knijstallen,
en auct de verschillende outbindbaer-
heid der dulle, kenbaar; wanneer de
verschillende aardea, met het hulpe
Reis, tot —

(R) ik bekien mij van dezen naam,
naar Dr. HOPE, die de eerste maal,
die de eigendommeljkheid dezer aarde
kent (hoewel hij reeds, voer dien tijd,
door Dr. CRAWFORD was bekend ge-
maakt) en de wiet de merkbaarige
eigenschappen dezer aarde, als die
der Arkarische ontdekte. men hier
zijn verhandelingen, in het derde deel
der denkingsche transcriptien.

(a) wisom telle ik den stontiaan on-
ser-

der de loogrenten en niet onder de
aardea. I.

tot een middenpunt worden gebracht.
het Reist, 't welk den stontiaan tot
basis heeft, bekit deke bijzondere eigen-
schapp, dat het in Wjngest oppelst,
aan de stam een hege Karndrijer,
ode Reiser geeft.

De orlenige aardea hat ik op haare
plaats, dertijl bij deken storkonungen,
door een essetbeginnen, met licht,
tot het onderwerp eenen Graaf, worden
gegronnen. men vindt dekelde opge-
teld en beschreven, in het trakboekje
van den heer PARKINSON. (6)

ACHTTIENDE VERDEELING.

over de metaalen in 't algemeen.

de geshigtigste eigenschap, die alle
metaalen gemeenschappelyk bezitten,
is hunne betrekking, tot de zuurstoff.

I. versige metaalen worden, door
hunne enkel blootstelling aan de
opkruingslicht, verduurd, bij de gewo-
onlijke temperatuur der lucht, gelijk
bij het arsenicum, en bij den kwik-
steen, plaats heeft.

2. Andere metaalen worden, in de
koud, door blootstelling aan de lucht,
verduurd, doch niet, zonder een
merkelyke Vermindering der tempera-
tuur. Wanneer bij voorbeeld koper,
ijzer, zink en tin gelykend worden ge-
maakt, de sterken bij hunne meta-
lische glas, en worden in ofjken,
van verschillende kleuren, staand.

3. andere metaalen worden niet verduurd,
ook niet, door de Verhoogde warm-
te, der lucht en der verhoogde tem-
peratuur; gelijk het goud en de plati-
na.

4. maar deke (en alle andere noch li-
chter) worden door de zuuren geoxydeerd.
Dit sterken is het -

(b) behelde zijn de volgende: zink, koper,
andere, beryll, waarde, ijzer, waarde en agne,
staarde. Die hunne eigenschappen be-
schryven, in mijn 1ste. handb. d. Chemie. I
band. I.

het salpeterig zuur en het geoxydeerd
zuur, verduurd, het goud,
en koper verduurd het ofjke op ijzer
staand, door verduurd zuur, geoxydeerd,
geoxydeerd, het metaal trekt de zuurstoff

aan, uit het water, waarop dan, het
zuid ontstaat ijerstijde, door het be-
vriezen, wordt opgelost.

5. alle metalen, die door de lucht
& verzuurd worden, ondergaan de
zelfde verandering, necht spoedig,
en, in het zuurstofgas.

6. Verschillen metalen worden
door water gestijverd, zo niet, in de
zelfde temperatuur der lucht,
als in een kooptere. Dit wordt
ijerstijkel, & welk men bevestigd
heeft, met water, door de ontleding
van het zilver, gestijverd en de wa-
ter-damp, die onder gloeiend ijzer
loopt, wordt, met groote snelheid,
ontleed: wordende het ijzer, door de
acht en twintig procent zuurder.

an-

Andere metalen, geest goud, zilver
&c. worden, onder geen temperatuur,
door water gestijverd.

7. alle metalen nemen, bij gelegen-
heid der oxidatie, toe in gewicht. Dit
kan men, door een ijzer waspen ijzer,
draad bekijken, & welk men een tijd
lang, in een oppenkop heeft gegesid,
zo men er maar voor zorgt, dat'er
geen aisch, of stof, in valt.

8. De metalen houden de zuurstof,
in een verschillenden graad, te rugge-
venige tijden, bij voorbete die, van
het kalik zilver, bekomen, door eenen
enkele oxidatie, zijn metallischen
toestand, mederom te rug. Doch ande-
re, bij voorbete, die van het ijzer,
en, hebben de bijvoering, van een

an-

ander lichaam, 4. stelt de Rijnstap
sterker aantrekt, van zij kunnen
deen, van noeden. Derhalven moet
er kruitkool worden bijgevoegd,
als men een ijzerstijde wil ne,
kruisen.

I. De metalen worden, door el,
kanderen, uit de Rijnsten neder,
geplagen, doch niet onder de gide,
ante van kalken, gebijt kruitkool
door de loogkanten gebesint, maar
niet een metallischen glas. plaatst
men, bij sterken, een gepolijste
ijzeren plaat, in eenen Salpeterkruis
ontbinding, van koper, zo sterck,
ijnt het koper, op het ijzer, als een
metaalen aantrekt. in dit geval
trekt het ijzer de Rijnstap niet

koperen

koperen aan, en daar geen metaal in
Rijnsten opgelost blijven kan, zonder
niet Rijnstap stercken te zijn, zo
wordt het koper nedergeplagen.

NEGENTIENDE VERDEELING

het Goud.

I. het goud smelt in een matige hitte.

2. Rijnstap goud wordt niet geotijde,
wanneer het, van de werking der hitte,
in eenen sterke hoogte temperatuur,
wordt blootgesteld. (1)

3. het Salpeter, Salpeter en Rijnstap
grypen het goud niet aan, helpvint,
door het van mede te koken.

4. het goud wordt opgelost, door een
sterke menging van Salpeterkruis en

Rijnstap

Zoutkruis, of door grofzijdurd zout,
kruis. ien den goudblaasje in het
laatstgenoemde gegooid, wanneer 't
reuk in een staat van gale bekoord,
wordt daar in ontbonden.

5. Het Salpeterkruis goud sterkt
het vel van grofzijdigheid, en laat reuk
kristallidieren. (D) v. d. t.

(C) deze sterkteking geldt alleen
stelling, met betrekking, tot de goud,
one kruisen, der schikkinge: heb,
beide KUNCKEL en BOIJLE het
goud, maanden lang, aan de hitte
der glasblazers vmetorden slootge,
vuld, zonder eenige verandering te
bespinnen. Doch, door het brandglas
van TRUDAINE, word het goud,
in een glasachtig lichaam, veranderd.
ene

ene sterke elastische schok men,
anderd het goud ingelijkt, in een ge,
nperklevig zijde. V.

(D) er bestaat geen Salpeter zout,
kruis goud. want als het goud ont,
bunden wordt, in een mengsel van
Salpeterkruis en zoutkruis, dan zijn
de kristallen toch noch zoutkruis g,
oud, derlijft het Salpeterkruis, in dit
gestel, in de gedaante van salp,
erig kruis, ontganeft. I.

6. Dit zout wordt door de loog,
kruisen gadecomponerd. een oplos,
ving van ruider ammoniak, schiedt
er een gouden zijde uit af. een
deel het ammoniakel sterkt nich
met het goud en maakt een sterbin,
ding, die in een maatige hitte, met
ene

een geweldigen slag, wegbrandt, en
daarom Vondergoed genaemd wordt. men
legge daar van maar iets op eene
spatel, en houde hiulke los in een
maatig vuur, zo zal 'er een wit,
barsting volgen. (6)

7. De ontbinding van het goëd wo-
rdt ook, door verschiedene brand,
baare Helpstandigheden, die de vuur,
stof van het goëd aantrekken en het
daardoor onoploslyk maaken, ontled.

A. Menne een lang dun stuk hout,
skool, in een vlakken schoal, gepeld
met een verdünne goëd ontbinding,
en ytel behelste vleet, aan het konn-
slicht, zo zal het goëd wederom het
ytel en op de kool, in een meta-
llische gedaante, worden aangelte,
gen.

gen. behelste verandering heeft ook
plaat, onder het konnelicht; wanneer
men deke ontbinding plaatst, in een
warmte, van 212 gr.

B. men besogtje een stuk, van
een witten taffen brand, met deke
ontbinding, en yteke behelste in wa-
terstoffguk, zo -

(6) men kan het vondergoëd ook be-
komen, als men het goëd, uit Rijn ste-
inst, nederplaat, door kali, en het
vaort, met ammoniak digereert. het
is den kunstbeginners niet geraa-
den, zich te waagen, aan de bereiding,
van dit zo gevaarlijk preparaat, om
een hitbarsting verschriklyk is. I.
voornamlyk moet men soordichtig
Rijn, in 't droogen des bekinkdels,
en-

en dikke stormlichten, in eene war-
mtē, welke die van het bloed niet
te berouwen gaat. Voorts moet men
alle wijking met harde lichaamen
vermijden, en 't gedroogde geeder
voerdichtig in een flesje doen, 't
melk met eene enkele kerk, en niet
met een glazen stop, moet worden
gehoosten. V.

So als hier het helpe ontalke,
kelt, het eene ontbinding van goud
in kwaderkruis, dan dat het goud ge-
reddeerd, en de band der guld mo-
den, met een kamelhaaren pen,
wel, kan men de ontbinding ook
kostelijk aanbrengen, dat de helde, na
de redictie, bepaalde figuren
vertoont. (C)

C.

C. Helpe graaf kan ook, op eene
andere manier, harhaard worden,
door phosphorwaterstoffgas, in plaats
van gemeen waterstoffgas, te nemen.
Mensch, men voortgelijke geeder,
meer van nabij, te leven kunnen,
hoe kan men doen ook naarbin-
de verhandeling, of het der tra-
den, van meerkruis PULHAM-
E, Londen 1794. en de schrijft
van den graaf RUMFORD, in de
philos. transact. 1798. p. 449.

8. Wanneer men een stuk tin do-
opt, in eene salpeterigkruisere ont-
binding van goud, dan wordt het goud,
afzijde goudkleinig nedergeklagen,
't melk merkwel, het geeder van
Calvilt, bij het smelten van gro-
ot-

ot gebruik, genoemd wordt. luttelke
beintkil bekomt. men, door eene go,
idontbinding te mengen, met eene
oplossing van tin, in koutkier. (D).

9. het goud wordt, door den aether,
uit zijn oplossingsmiddel getrokken,
doch deelske lost vervolgens het
goudstijde wederom op, en verschijft
luttel eene ontbinding van goud, in
aether.

10. Kwa-

(C) Dat deude groot gelukken, dan
moet de goudontbinding hier vanda,
dijg zijn, en in het geheel geen stij
kier bevatten. ten dien einde damp
men de goudoplossing tot droogmen,
leest toe uit, en lost het kout m,
derom op, in ongeschakeld water. T.

(D) Dat het goudspierpen van CAS-

SIUS niet uitvallen, dan moet men
de ontbinding, van tin in koutkier,
in, met de sul salpeterkier vler,
mengen, dat zij met de oplossing,
ene vechoue wijanode kluis ges,
en ook moet de goudontbinding, in
deke praef, met de sul water,
vloedend zijn. Die de uitlegging
deker bemerkking in mijn vijfstem
handboek der Chemie T. sul. art
tin. T.

10. Kwaalkalica vleringen di,
ch, met het geid, de niet lang den
vroogen, ald langt den matten vler,
men kigenere maar en geid vler,
in eene kute oplossing van kwa,
alkali, van dat het deelde vler vler,
nen.

TW-

TWINTIGSTE VERDEELING.

De platina.

1. De platina is een wit metaal, in kleur, maar het zilver, gelijke, + welk zij eeten in doortonder scheide, nle zwaarte, gelijk alle andere met, nalen, vone ontroeft.

2 onder alle metalen laat zij zij, ik het behoorlijkst smelten. Meer en blaaspijp staat zij, voor mid, sel van keiserstap, doch waar in kleine massen.

3. Zij wordt niet gestijveerd, wanneer zij, een tijd lang, gloeiend aan de lucht word blootgesteld.

4. Zij is in geen vloeis ontbindbaar, van alleen in het salpeterig zoutk, ier, en in het gestijveerd zoutk.

5.

5. Icke ontbinding wordt, door de loog, zouten, outlud, gelijk oet, door de ont, binding der zoutkure ammoniak, nle, ke zaatje, op de goudoplossing, geen slerking heeft. (e)

EEN-

(e) het zoutkure ammoniak staat de platina, als een zwaarste zout, neder, + welk, uit zoutkure ammoniak in platinaatje bestaat. Door gloeien in het vloeis vloeis het zoutkure, het ammoniak en de keiserstap, blyken, de de platina alleen, in een vloeis, en metalachtigen toestand, te slyg.

EEN EN TWINTIGSTE VERDE-
ELING.

het zilver.

1. het zilver is een metaal, + welk

kei-

Zijn bekendst, door de samenkomende
nende inwerking des vuurs en den
licht, gelykdeerd wordt.

2. Het Zwavelzuur werkt op het
kalk, stigt het kalk, met behulp
der warmte, en lost het ten deele
op.

3. Het salpeterzuur lost het kalk,
op, bij welke gelegenheid zich salpeter
ontwikkelt: tenzigt, na
het behoorlijk verdikken der ontbinding,
gezegelde kristallen aanschie-
ten is het ^{zuur} ~~zuur~~ gebott, dan is
oplossing ongekend, doch, in andere
gevallen, heeft bij een groene te-
leur. (†)

4. Het koolzuur werkt niet op het
kalk, doch scheidt het deele van

en-

andere zuuren af. Wanneer men
verschillen koolzuur giet, in een vat,
verontbinding, zal er een geronnen,
vondel, in een groote menigte,
neder vallen, het koolzuur zuur,
en is. Dit wordt, door het licht, ont-
leed, want aan de koolstralen blo-
otgesteld, wordt het, van tijd tot tijd, do-
skerden in een maatige hitte ge-
smolten, geeft het een halfdeer, van
ijende massa, die de vastheid van
hoorn heeft, en daarom lient (bornea,
of hoornkalk) genoemd wordt.

5. een ontbinding van salpeterzuur
kalk, scheidt de daarbij zuren van,
ter zwart. men gebruikt haar der,
halder, om menschenhaar te kleuren,
in melk gestal bij der verdien, en

me-

met grootste onkrachtigheid, moet geb-
ruikt worden, denijl zij zeer bijtend
is.

6. Wanneer de Salpeterzuure zilver-
ontbinding, door

(f) Wanneer naamelijk het zilver
met koper bedekt is. I.

zilver van zilver verdikt wordt; zo ver-
schijnen 'er regelmatig kristallen;
deze smelten in de hitte en geben,
in formen gegooten, den bekenden hel-
schen steen.

7. Salpeterzuur zilver wordt ook
door andere metalen ontled. deit
wordt de open platen van een kop,
een plaat, op welke een weinig van
ontbinding gebragt is, met zilver
opentoozen. doet men wat klinkhilt
ver-

ter in een glas, + melk met lute
ontbinding aangesuld is, en laat men
dat glas, een tijd lang, onaanroerd
staan, zo dat zich het zilver, in een
schoone gestalte, nederlaan, met een
gelijkenis, naar de takken booms, mel,
ke daarom de boom van Diana gena,
end wordt.

8. men precipitere Salpeterzuur
zilver met kalkwater en drooge het
afgewaschen behinkhel. Dit mengsel
men vervolgens in een glas, met stein,
of ammoniak, zo dat 'er een kwart
goeder gebooren worden, van't melk
men het weg afgiet, in de kwarte ma,
wa in de licht te droogen. Dit is de
kanmerkenswaardige ontbinding, welke
men zonder zilver noemt, die door de

ringste slijding detoneert. is dit
poeder een maal bereid, zo moet men
het met wagen, om het behde in een
ander glas over te brengen, maar
men moet het in dat glas laten sta-
an, maar in het gedroogd is in de
bereiding deker halfstandigheid
meest men veel voorzichtigheid geb-
ruiken en niet minder, in het
zoen der poedren met behelde.

al is dit poeder vogtig, zo detoneert
het toch, met de minste slijding.

J. Potaschalkalium, gelijk ook het
Potaschwaterstoff, merken op het
kilder. beide deze halfstandigheden
maken het Bitterhart, wanneer
het aan haare merkning is blootge-
teld. het gewoone beilag op het
Rit

Ritler ontstaat niet een gelijksoortig,
e oorzaak.

TWEE-EN-TWINTIGSTE VER- DEELING.

het Kalkkilder

1. het Kalkkilder is het eenigt me-
taal, + milk, bij de gewoone temperatuur,
in het dampkring, slaabaar is.

2. Wanneer de warmtegraad in
het behde, op ongeveer 40 gr. onder
mil, valt, zo neemt het een snelle
gedaante aan, Dit is een kalker,
die alleen, op een hooge noorde,
lyke breedene, wordt waargenome,
en. waarom in deze gemesten de
kalk, alleen door middel van kon-
stige slijmengen, in een snellen staet,
geb-

gebracht kan worden.
3. in een hitte van ongeveer 600 gr.
kookt de kralik, en gaat in damp over,
men kan haar hier om, door het
laten, over drojken en haer, van het
bijmengsel van andere metalen, haer,
niet niet welkomen, verwijderen.

4. is het kralikhelder, kinder, so wordt
het, in de gewone temperatuur der
licht, niet gestijdeerd, doch kookt men
het in een glas, met een zegen lang,
in held, so gaat het over in een geel
lactig rood stijde.

5. kralikhelder wordt door kookend,
salpeterzuur opgelost, en geeft een wit
kroet, 4 melk, door afwaspeling met
kookend water overgaat, in een geel
poeder, mineraal turpith genoemd.

ハ
ン
シ
ン
ト
ハ
ン
シ
ン
ト
ハ
ン
シ
ン
ト

6. het kralikhelder wordt door sal,
petruszuur ontbonden, waar bij zich
salpetergas ontlact. De eigenschap,
per dekker oplosling zijn hier versch,
illende, naar maate de ontbinding,
mit of zonder hitte, is volbragt. Zijn
de helder, in het eerste geval, met
wel meer kinder sof verbonden. Word
dit salpeterzuur kralikhelder, tot 200,
ogwordend toe, uitgedrupte, en dan
zonder verhit, so gaat het over in een
blinkerend rood stijde, 4 melk stief
een weinig kinder met zich verbond,
en houdt. (7)

7. kralikhelder is de basis van een
nieuw slag poeder, 4 melk onlangs do,
an den heer HOWARD, ontlect
is. om dit poeder te bereiden, moet

men honderd grainen kwik (of eene
 grootere ekenredige hoeveelheid), die niet
 boven de vijf honderd grainen moet gaan,
 met behulp van hitte, in anderhalf
 uren salpeterkruis, oplossen. Deze
 ontbinding geeft men, na dat het koud
 is gestonden, bij twee ouden alcohol in
 een geschikt glas, en verhitte rietk,
 of matiglyk, tot dat'er eene opbruissch-
 ing ontstaat. Men gaat ter een witte
 damp op, uit de oppervlakte van het
 vliet; en bij het ophebben der werk-
 ing, en tegenwerking, wordt allengs,
 kend een wit poeder rekergetlaagen.
 Dit kwiksel moet onmiddelyk, op een
 liltneipapier, opgehak met, met over-
 gehante water wel afgevalschien en
 gedroogd worden, in eene warmte, wel
 te-

te die van een waterbad niet te
 boven gaat. Het onmiddelyk afvalsch,
 en het poeder is voltrekt noodkran,
 kelyk, whyl het van de tegenwerking
 van 't salpeterkruis blijft blootgest,
 etc, en aan 't veldde noch wat sal-
 peterkruis is blyken hangen, waar
 door het van de werking des licht,
 onderworpen blyft. Dit honderd gr-
 ainen kwik, bekamt men ongeveer
 honderd en twintig, of honderd en
 lertig, grainen geeder (phil. transa,
 St 1800 p. 214.) Dit geeder heeft de
 eigenschaps, van, in eene maatige
 hitte, of, door eene ragte wrijving,
 te detoneren.

8. Het kwikselker wordt, door Roux,
 kiler; niet ontbonden, maar het kan
 me-

DRIE-EN-TWINTIGSTE VER-
DEELING.

het IJzer.

1. het ijzer wordt, voor de vlesing
een licht, met behulp eenen ster-
keste temperatuur, gestijveerd, en
wordt acht-en-twintig percent 2,
waarschen. het op beide manieren be-
komen stijve is zwart.

2. ook voor water wordt het
gestijveerd, zo niet in eenen gewo-
nen, als in eenen sterkeste temper-
atuur.

(h) in het blytend sublimaat bedient
sich het zwartste zwavel, met
een volkomen knikdijksche stijve,
doch in de calomel, met een onvol-
komen. hier door gebeurt het

ook

ook, dat het zwartste zwavel met
blytend kalk, of loogzwavel, een roo-
den, of oranje-kleurigen, nederslag
geeft, doch het zwartste zwavel
tegen een zwart. I.

een licht. ijzer-stijve, met water
besogt, wordt zwart en gestijveerd.
ook geeft de damp des waters, by
kruis-stof af, een glajend ijzer, ter-
wijl de waterstof van door krij gema-
akt, een onsterben den toestand bekent,
gelijk als reeds eerder hebben gezien.

3. het ijzer wordt voor de meeste
kruisen aangegrepen, is het zwart,
elkruis geconcentreerd, van zwart
het, zonder hulp des blytend, hier 2,
mak, op het ijzer. Doch is het zwart,
kruis, van wordt het ijzer zwart,
voor

door de ontleding van het water, geotij,
leerd, en het verkalkel wordt van
vanden, door het kuis, ontboden. als
deke oplossing naar behooren oer,
likt is, van geeft hij het kuisli,
in ijden, 4 melk de volgende eigen,
schaffen berit.

A. het schiet aan, in regelmatige
krijtallen, van een groene kleur,
die een kansen trekkenden smaak
hebben, en in water zeer licht ont,
kindsaar zijn.

B. int deke verbinding wordt
een ijdenstijde nedergevlagen, do,
or loogruiten en rarden; dat in
kleur verschilt, naar mate van
den aard, des nederstaanden mid,
delt.

C.-

C. Wanneer het ijden, 4 melk in
dit reit berit is, vander geotijde,
end wordt, da wordt het ijden,
in ^{mel} kuisli, onoplosbaar, en ge,
eft een berit, dat een meta,
al, om ontbindbaar te zijn, naar,
tot een keken graad, geotijleerd
moet worden. enkele blootstelli,
ng van de licht is in staat, door het
een ijdenstijde te precipiteren, wa,
vande deke merking vooral me,
lijk voortgebracht, als men een mel,
ig geotijleerd kuisli kalis, bij
eene ontbinding van dit reit, ve,
gt.

door den heer Prociët is ontdekt,
dat de verschillende graad der ver,
ruising des ijden, in zijne verbou,
lin-

lingen, met het Indischkruis, de groen-
slag, den veldrijke veldrijke,
velden, van het rood. Volgens
dezen veldrijke veldrijke veldrijke,
den, zijn er twee veldrijke veldrijke,
en van Indischkruis ijzer, het groene
en het roode. in het groene bevat
het ijzer twee-en-twintig deelen,
in de honderd, kruisstof, en in het
roode, acht-en-veertig. Wanneer
het groene rood veldrijke is, valt
het in veldrijke veldrijke: tenzij
de oplossing in water een blaauw,
groene kleur heeft, door galnoten
kruis niet veranderd wordt, en, door
het blaauwkruis niet wordt neder,
gevlagen. het roode daarentegen is
in veldrijke veldrijke, doch niet
veldrijke

vatbaar voor kristallikatie, geslende
het, met het galnotenkruis, een zw,
antea, en met het blaauwkruis, een
blaauwden veldrijke. het groen veldrijke,
kruis ijzer kan men in rood veldrijke,
dezen, door het een langen tijd, aan
de licht, bloot te stellen, ook door
veldrijke veldrijke en door veldrijke
veldrijke. van het rood in groen
overgaat, als men er Indischkruis,
toegak bij deete. het gemene veldrijke,
veldrijke ijzer is een veldrijke
veldrijke veldrijke gebalten.

D. het Indischkruis ijzer kan, enkel
door hitte, ontleid worden. wordt
het uit een veldrijke Retort gekel,
telleend, van gaat het Indischkruis over:
tenzij het ijzer-stijde in de Retort
te

te rug blijft.

4. ook het zout en salpeterzuur
werken op het ijzer, en wel het
laatste, als het geconcentreerd is, de,
en hevig, zo dat het zuur een vol-
komene ontleding ondergaat. De op
deze wijze bekomene verbindingen
vaaten zich niet krystalliseeren, en
zijn, gelijk het zwavelzuur ijzer, in
een dubbelen toestand, te weten,
in den groenen en in den rooden:
der Schillende denelden, naar den
trap der oxydatie, van het ijzer.

5. het ijzer kan ook, bij wege der
dubbelen verwantschap, met het blaauw-
zuur verbonden worden. (i) Wanneer
men derhalven blaauwzuur kali en
zwavelzuur ijzer —

(i)

(i) ook het blaauwzuur dat in het
vervolg gehandeld worden: T.

ijzer, afzonderlijk opgelost, met
elkander. Vermengd, zullen het
blaauwzuur en het ijzerzijde een
ne voorige verbindingen vermaa-
ten, en zich met elkanderen ver-
eenigen. Het schoon blaauwzuur,
dat is blaauwzuur ijzer.

A. blaauw ijzer is bijna onoplos-
delijk in water.

B. het ontbindt zich niet in zuuren.

C. het wordt, door eenne gelijkende
hitte, ontleed, het blaauwzuur wordt
vernietigd, en het ijzerzijde blijft
te rug.

D. het wordt door zuivere loog,
zouten en aarden ontleed. Deke
ver-

Verbinden zich met het blaauwkleur,
en saaten het ijerstijde alleen. Wanneer
dit blaauwkleur ijzer, met kiese kalk,
gedigend wordt, zo verdwijnt de schone
blaauwe kleur, en men bekomt blaauw-
kleur kalk.

E. Wanneer het blaauwkleur kalk sterken,
ge wordt met wittekleur ijzer, in 4 melk
het metaal, zo weinig, als mogelijk, verhin-
dend is, dan bekomt het blaauwkleur ij-
zer, 4 melk thans ontstaat, een wit-
te kleur. Het witte dat steeds bla-
auwder worden, als men het aan
de licht blootstelt, denijkt het ijzer
meer dierstaf tot zich trekt.

F. men kan een sympathetische
inkt bekomen, door met een pen te
schrijven, die in blaauwkleur kalk
ge-

gevoelt is, hier van zal geen letter kin-
nen worden geloken, tot dat het
papier, met wittekleur ijzer, worde
verogtigd, wanneer de letters een
verlindende aan de kleur zullen aan ^{nel} ~~men~~,
men. Deke groef kan men ook om-
keeren, door met het wittekleur ij-
zer te schrijven, en de letters, met
blaauwkleur kalk, leestbaar te maken.

G. Wanneer wittekleur ijzer, met
een aftrekkel van galnoten, genees,
ge wordt, dan bekomt men een witte
stof, 4 melk een nieuwe verbin-
ding van het ijerstijde met het
galluuskleur is (G) deke vereeniging
is de grondslag der inkt, denijkt de
andere, daar bij te voegene hellekalk,
zigheden, door waarbijk worden ge-
di-

ligt, om het orlenige, met het water,
gemengd te houden.

A. men schryven op papier, met
een galneeten aftrekkel, zo zal men
de letters niet eerder kunnen leze,
en, dan, wa dat men eene ontbindi-
ng van Indarckivier ijzer heeft aan,
gemend. Deze groot kan edeneens,
als de soenige, worden omgeteend.

B. de verbinding des ijzers tot inkt,
wordt, door kindere en koolstofvrije
loofdeerten, verstoord. men bestrijkt
maar de letters, die met de gewone
inkt geschreeven zijn, met een loo-
ghaartig rogt, zo zal de zwarte kleur
verdwijnen, en de letters hollens
bruin worden, deelt 'er allen een
ijzerotijde, op het papier, dat orlenig
den

den.

C. letters, op beide zijde uitge-
sicht, kan men, door een galnoe,
taftrikkel, wederom leesbaar ma-
ken.

D. de inkt wordt, door de meeste
kinderen, ontleed, die het ijzerotijde,
van het galvievier, door middel van,
een sterkere overwandeling, aft-
rekken. Van hier kan men de
inktplekken, door verdund zout-
is en door eenige planteviering,
wegnemen. ook zal 'er, wanneer
meer, bij eene verkadigde Indarckel,
kiviere ijzer-ontbinding, noch meer
der rivier giet, geen bepinkdel
geschopen worden, door het kerven,
gen met een galneeten aftrekkel.

E.—

E. als de inkt oud wordt, zo om-
dergaet zij een ontleding, gebulte-
lijk. Door

(k) niet met het gallisch huijs, al-
leen, maar mogelijk met de oer-
ige bestanddeelen der galnoeten,
te sluten, met de kamertrek kende
stof (tannin) en met de 4de partikel
stof. I.

Door een voortgelette stigmatis van
het ijzer, en mogelijk ook ten deele,
door de ontbinding van het galnoet,
inhuijs, of deszelfs uitwaseming.
hier door worden inktvlekken ij-
zer vlekken, welk onmiddelijk ont-
staan, wanneer men een inktvlek
in linnen, met heup wast, deslyf het
loogloot der heup, rich dan, met het
gal-

galnoeten huijs, veruigt en een
entel ijzerzijde oerlaat: (l)

E. de inkt wordt, door oerhuid
hout huijs, uit leed, het. Veruigt het
gallisch huijs, ter slyf het leed ontzete,
ende gesloen hout huijs het ijzer ont-
bind.

7. ijzer wordt ontbonden door water,
+ melk met koalfstof huijs versadigd is.
Wanneer men wat ijzerzijdel, met
dit water, in een glas doet, en het
rommelen omkruist, dan wordt dit
water, met het ijzer, veruigt. Loke
oplossing wordt, door koken, sliden,
om ontbonden, en ook, door een ge-
dulte, door een enkele blootstel-
ling, aan de open lucht.

8. ijzer verbint rich met zwavel.

A. een laag uit ijzer spijfel, Zink, zilver en water, in een behoorlijke evenredigheid gemengd, dat van het zilver zuiver.

B. een mengsel uit een deel ijzer spijfel, en drie delen Zinkzilver, naauwkeurig gemengd, en in een glazen bijk gesmolten, dat zuiver, en brandt, op het oogenblik der vereeniging, met een helder licht.

C. Dit Zinkzilver, bevestigd zijnde, ontledt, met de grootte zuiverheid, het zuiverstofgas.

D. Wordt naar den zin Zinkzilver of Zinkzuur opgegoeten, dan bekomt men Zinkzilverwaterstofgas. VIER-

(1) het slechtbaar geotijdeerd zilver, zuiver, dat is, water met het geotijdeerd

24
銅

zilver Zinkzuur, bevestigd, is be-
stend alles der kinshijk, tot het uitvallen,
zilver, dan ink en ijzer spijfel. I.

VIER-EN TWINTIGSTE VER- DEELING.

het koper.

I. het koper wordt, door de lucht, geotijdeerd. men herkijtt maar het zilver, van een geotijdeerd koperen stang, zo het het zilver der verschillende kleunen bekomen, die zich, naar den graad der hitte, richten.

2. het koper ontledt het water niet, zelfs niet, met behulp der hitte (20)

3. het herkijtt zich, met sterk Zinkzilver, wanneer het kokend heet, is, en geeft een blaauw zilver, +

Wilt Analetheer koper (blauwe)
 tonaal) geneesind wordt.

A. Dit kristallid is rich regelm
 natig, en is in water in oplosbaar.

B. Leuke oplossing wordt, door
 sterc, en door koolstofzuur loog
 reuten, ontled, hier eerste het ge
 koper bekintel medenom oplossen
 wanneer men dit sleikbaar water
 ammoniak, bij een Analetheer koper
 een ontbinding degt, zal men een
 bekintel bekomen, 't welk, door de
 bijdraging van meerder stic loog
 t, medenom ontbonden wordt, en
 een schoone glanzrijke blauwe oplo
 sing waerstelt. (a)

C. het Analetheer koper wordt, door
 het ijzer, ontled, men legge maar in
 een

ene ontbinding van het hout, een
 gepolijst stuk stert, 't welk het, binnen
 kort, met koper, in een metallischen
 toestand, in den edertrekken. A.

(a) wilt ch met behulp van zinnen
 wanneer men koper in zoutkeer op
 lost, dan ontbindt 'er rich water,
 stopgah. I.

(a) het zinder byten kati lost het
 koper stic niet op, die doet alleen
 't ammoniak en de koolstofzuur kati. I.

4. koper ontbindt rich gemakkelijc
 in salpeterkeer, bij welke gelegenheid
 salpetergah geboren wordt. het int du,
 de verbinding slootkomend hout, bekint
 de wonderlinge eigenschap, van met tin
 te detouneren.

5. het koper is oplosbaar in zoutkeer,
 met

met behulp van warmte.

6. Door vlijndige verkruten geeft het Spaansch groen. (a)

7. Koper verbrandt zich met kwikzilver, een mengsel uit drie deelen koper, vijfdeel, en een deel kwikzilver, in een glazen pijp gesmolten, verbrandt noch schoon, dan ijzer, met koper, verbrandt. (b)

VIJF-EN-TWINTIGSTE VERDEELING.

het lood.

1. gesmolten, en aan de werking des licht, blootgesteld lood, wordt, met een dunne huid van loodtijde, overtrokken. Stelt men het lang aan de hitte bloot, zo gaat het over

in-

in zijden van verschillende kleu-
ren. Doch deze zijden kan men,
waarlijk, door in eerstbeginne,
en, deuring in het merk worden
gesteld, dat -

(a) wordt het Spaansch groen, van
nieuw, in overgehouden zijde, ontbon-
den, dan bekoont men, na dat die de-
elstof getrokken is, door het uit,
dampen ledhelde, een groen meta,
Uitschouit, 4. welke een alkijnkuis
koper is, en gewoonlijk getrokken,
of getrokken, Spaansch groen ge-
noemd wordt. I.

(b) Dit is een vlijndig, als met het
ijzer, een waare verbranding, maar
enkel een ontwikkeling van licht, die
[niet alleen in kuis-Hofgash maar] in
glij

gelijkt in galloenten, die tot de adu-
m haaling ongetekent zijn, gebeurt
die daar van de verklaaring in
mijn handboek der st. w. 839, 840
I.

Dat die o'ijden maar, in een
kleinen graad, verschillende zijn.
men moet dit deke lood'ijden
maar nodanig onderdoeken, als men
de, bij de droogsten vindt; te weten
menie of rood lood, met liet en
kalkergit.

2. de lood'ijden, gesien hierna 2,
merkt of, als zij, het worden gena,
akt. worden zij, in eenen randen
netent, gedestilleerd, van gesien zij
kiesstoppel, 't welk noch lichter
gebeurt, als zij met zwavelkies
word-

worden behandeld. (2)

3. Van alle kiesmen blinkt het
salpeterkies het sterkst op het lood
en, g'ruimende de ontbinding, ont-
kult die salpeterguk.

4. het deit een zwavelkies ontle,
den het salpeterkies lood en gesien
een bekwaamlijk oplosbaar kieskies,
en een zwavelkies lood.

5. de lood'ijden ontleden het kies,
kies natruim. menig tulin deelen zijn
gebruikene menie, met een deel
kieskies, een maak daar uit, met
water, een deeg, dat wat droog is.
het natruim, zal worden afgehe,
den, en het kieskies zal diek met
de loodkalk verbinder. maakt men
dervolgens het natruim uit, een
word-

droogt en smelt men het overblijfsel,
end mit mengsel, van bekomt men
het. Rogenaemd mineraal gel. (r)

b. wordt het lood bij sigerseld aan
de dampen van wijnschijn, van wordt
het tot een witte kalk overgevoerd,
die echter weder een koolstofmin
van een schijnbaar voortbrengel is.
wordt het in gedestilleerden wijn,
zijn opgelost en gekristalliseerd,
van bekomt men —

(a) intusschen blijft noch altoos een
gedulte koolstof vast, met het suiker,
al, verbonden, en laat zich van al,
leen van afscheiden, voor het bijvoeg,
en van koolstof, in een gelijkende
hitte. I.

(r) een deel keiterheit wordert, tot
zij-

zijne ontleding, ten minsten hier
leuker menie. I.

men schijnbaar lood, of loodkristen.
dit schijnbaar lood, en, over 't alge,
meen, alle ontbindbare loodkristen wo,
den, door zwavelwaterstoff, ontled.
hier voor worden letter, die met al,
ijndien lood gekraaken zijn, leedbaar,
wanneer zij, met zwavelwaterstoff,
worden overgetrokken.

ZES-EN-TWINTIGSTE VER-
DEELLING.

het tin.

De eigenschappen van het tin
moet men, aan het bledin, onderhoe,
ken. het bledin bestaat uit ijzeren
platen, die met tin overtrekken zijn.
I.

1. het tin smelt, in een maate, ge hitte, en als die, bij aanhoudendheid, voortduert, gaat het over, in een graauw poeder. Dit doet met kleinste glas gemakten; dan doet, om men een wit email.

2. het tin, van eenen rochtige licht, blootgesteld, wordt niet geest, ijdeur: Van wegen deze eigenschap gebruikt men het, tot het tinnen van ijzer.

3. het tin wordt, door alle de organische en minerale zuren, opgelost.

4. met overhield roet zinn werd men beheld, als men het eerst met knikkilster amalgameert, hierna vervolgens, met een de deel gestijdeerd roet zinn knikkilster

(Vid-

When cast, trachel, als by koud worden.

C. uit de licht trekt het de rochtigheid van.

D. het is oplosbaar in wijngeest en in loogwater, doch niet in zuren.

E. wanneer, bij de hulp van ontbinding, men in water, gestijdeerd roet zinn geest, vloed wordt, dan ontstaat er een neerslag, 't welk, door de overmilde phosforoglysten, niet wederom kan worden ontbonden. (2) 2. plant-

(X) waartoe noch het columbium en het tantalum behooren. I.

(y) deze gehele afdeeling vindt men uitvoerig bescreven, in mijn Nijdt. handb. d. chem. In de deul pag. 440-508. I.

(2) het planten extract, in zijn geheel genomen, kan niet, voor een eigendoms

me-

melijk, naast het handdeel, der plantge,
massen, aangeheven worden, want het, op
deze wijze bereide extract, bevat ook
rouwe en slijmige deelen. In alle extracten,
arten behoort zich intusschen een bij-
sondere stof, extractijfstof genoemd,
die in water oplosbaar is, doch warm
de kuisstof aantrekt, en daar mede
overgaat, in een hardachtige huls,
tandigheid, die niet meer, in wa-
ter, ontbonden kan worden. Bij het
uitdampen van een planten afkook-
sel, verschijnt 'er, op de oppervlak-
te, een hardachtige huid, die niet
andere, dan de harde extractijfstof
is. Het slijmig worden der extract-
en ontstaat niet, door de extractij-
fstof, maar door het slijmelig kali,

4 melk in alle uittrekdeelen, in een
grootere of kleinere hoeveelheid, be-
vat wordt. I.

2 planten slijm,
deze half tandigheid is, opgedroogd
rijde, onder den naam van gom,
bekend. De arabische gom kan daar,
van ten voorbeeld dienen.

A. de gom is bros, droog en zonder om-
tak.

B. met water geeft zij een slijmerig,
ge ontbinding.

C. door alcohol wordt zij niet ont-
bonden.

D. de ontbinding in water wordt,
door goudlands lood extract, nederge-
geen.

kruiden die bestaat ter nook een
andere Vijn, die veel minder kle,
slind, is, en in de Spruiten en jon,
ge planten, gelijk ook in de Rassen
der boomen wordt gevonden, van
welke dezelde een Samenstelling
geheelte uitmaakt, ook kan men de,
dezelde bekomen, door althea wortel
en kalfpitten, in water te kneeden.
De ontbinding derzelde in veel meer,
der kluisende, van die der gommen,
in wortel, aan de lucht blootgesteld,
rijnde, rijnde.

3. Rijk en Rijkrijnde.

1. De Rijk is, in water, zeer oplos,
baar, doch niet zo zeer in alcohol.

2. Wordt de Rijk niet gemaakt, zo
kne-

wordt hij op; Damp uit, en laat een
kool achter.

3. Wordt hij, met Salpeterrijnde, niet
gemaakt, dan der Rijk rijnde, men
doe een ontle mitte Rijk, in
een Retort, gite daarop des on,
van Salpeterrijnde, en der hitte de,
dezelde, van het een groote menin,
gite, van Salpeterrijnde, worden lode,
maakt. Wanneer alle de Rijk
opgelost is, trekt men ter, door de
tillatie, en aandel Rijk af, van
Rijk, in het onderlijnde doot,
krijtallen te voorlijnde komen, die
men van nieuw in water met op,
lossen, en doen verschieten. Deke,
ten: tweedemaal, der Rijk rijnde,
allen, worden, op Rijkrijnde, gite,
og-

ogd, en bekitten de volgende eigen-
schappen.

A. Zij worden gemakkelijk, door water,
ontbonden.

B. Zij hebben alle eigenschappen
van een zuur, en worden zuur,
zuur, of zuuringzuur, genaemd.

C. worden zij gebleid, dan bekennt
men een kool.

D. Zij verbinden zich, met loogdo,
uten, tot middenkanten.

E. Dit zuur bekit de eigenschap,
om, met de kalkaarde, een onoplos-
bare verbinding te maken. men
laate, in een glas met kalk water,
een of twee druppelen ontbonden zuur,
kerzuur vallen, zo zal er onmidde-
lijk een beknitsel, naar den bodem
van

van het glas gaan. het zuuringzuur
scheidt zelfs de kalkaarde, uit zijne
verbindingen, met andere zuren; waar,
door een precipitatie veroorzaakt
wordt, wanneer men hetzelfde vallen
laate, in een oplossing van zwavelzuur,
ine, of zwavelzuur kalk.

4. natuurlijke plantzuren en zuren,
achtige zuren.

natuurlijke plantzuren zijn de Rod,
anige, die, natuurlijker wijze, in de
planten en in haare vruchten, be-
staan, en, tot melken afscheiding, leid
alleen uitpersing, of andere eenko-
idige handgruopen, noodig zijn.

A. het Citroenzuur. Dit vindt men,
in een ongebonden toestand, in de lime,
de-

senen, hevelst steeds, met slijm en af-
traakstoffen verbonden. men kan het,
welke ruisder bekomen, door deke kap,
gen met kalkgeader te herindigen;
maar door een niet bekint del gebo-
ren wordt, bestaande uit Citroenruis
en kalkaarde. op dit bekint del, na
dat het niet is uitgevassen, geeft
men hier verbond Indadelruis, dan
del vich het delde, met de kalkaarde,
verbonden en het Citroenruis van
worden: ruisende het delde, na een
behoorlike verdamping, in geengelde krij-
stallen, vandschieten. dit ruis lost
sich licht in water op en kan tot
alles gebruikt worden, waartoe citre-
nkap dienstig is.

B. gallisch ruis [of galnoten ruis.]
dit

Dit ruis wordt, in de galnoten, op-
worden: bekomen men het delde,
door een aftrekkel, van galnoten, a-
an de lucht bloot te stellen. en men
toont sich aldan een schimmelige
ruis, op de oppervlakte des aftrek-
kels, en na dat het delde del, een
maand lang, gethaan heeft, verkten
sich, aan de binnenste oppervlakte
van het glas, gele krijstallen. deke
moeten, om te van alle vorende
stoppen te beschrijven, in alcohol word,
en opgelost, en het delde, tot droogwer-
den toe, worden uitgedroopt.

ook door sublimatie kan men dit
ruis bekomen. men doe gethoeten ga-
lnoten in een Retort, en phatri-
de op het ruis, van del het gal,
list-

huidhuid, in der hoogte stijgen, en zich,
in de hals der Retort, tot een vast
zelfstandigheid verdikken.

het Gallushuid vorkend, tot zijne
ontbinding, vier-en-twintig maalen
de steel koud, en driemaal de steel
kookend water. koud alcohol best
daarvan op, drie stude, dan zijne
gerucht; doch het gemakte de steel,
als het selde mengt. beide ontbin-
dingen maken het attractiel van
lakmees rood, en geelen, met een
ijeroplossing, een diep rood.

C. het appelhuid. dit huid is aan-
wezig, in het sap van appelen, prun-
en van andere vruchten.
ook vindt men het, met citroenschil
en met andere huiden, gemengd. men-

men bekamt dit huid, met de sap,
van, tot droogwordend toe, uit de dam,
van en van van alcohol bij te roey-
gen, ⁴⁻² melk' het huid oplost en
het slijm blyden wat. bij beide ontbin-
dingen, van citroenhuid en appel-
huid in alcohol, voegt men kali, tot
verdrigen toe, en wascht het blyd,
inkel af, met kookend water, dan
dat het appelhuid opgelost worden
en het citroenhuid overblyden. de
ontbinding der appelhuid kalk wor-
dt door kwadelhuid ontled.

Dit appelhuid kan niet gekrijsta,
liken worden, en geeft, over
4 afgaen, der Heilbaare midden,
Racten.

D. het slijmthuid en zijne stoffe
bin-

— 171 —

bindingen. Dit kuis bekend men,
het den geboonen wijnsteenroom,
als men dien, in kookend water,
ontbindt, en daar de langte krijgt
bij doet, als er opvinding plaats
heeft. hier door dat eenen snoplos,
lyke wijnsteenruine kalk bekinken,
die men, edeneens als de citraen,
ruine kalk, door middel van kook,
melkuis, kan ontbinden. Vangt men,
en die ontbinding uit, dan bekomt
men gepulveerde kristallen.

Het kuis is, in water, gemakke-
lyk ontbindbaar. het verbindt hi,
ch met loogruiten, en is het kuis
daar mede melkamen der kuis, dan
bekomt men een kuis, 4 melk
nich gemakke-lyk in water ontbindt,
70-

doek het melk, do men daar meer,
der kuis bij doet, tot kuis ontbin-
ding, twintig maalen de melk water
verderd. het is van het kuis met
den geboonen wijnsteenroom, bekinken,
nde deken insgelijke, uit wijnst,
ruine kalk, met een oker vlee-
dig kuis verbanden. Vangt men
hier verder wederom de melk kuis
bij, dat het oker vlee- dig kuis der,
kuis is, dan wordt het kuis melk,
rom gemakke-lyk ontbindbaar, ten o-
ijf het van ruine bekwaant op,
loosbaar wordt, door het kuis weder,
om oker vlee- dige te maken.

Es. het kuis kuis. dit bekomt
men, door sublimatie, uit de kuis,
kuis. het kuis komt door, in een
70-

drooge gedaante, en wordt bij de
droogsten gekoogt, onder den naam
van berkacbloemen, die klaanblyke,
lyk diinne eigenschappen hebben.

F. het diinnegruis. Dit wordt
natuurlyker wyze gevonden, in
het Ras der diinnegplant, als een
deutyt'it welk uit kali, met olier,
schot van diinn, bestaat.

5. stette olien.

1. de de bekamt men, door het
uitpersen van der schudene pla
nt delen, als van olivden, amand
els, kijnlaad en andere.

2. op de de wyke bekomen, dijn dijn,
genoonlyk, met plantenschijn, stenne,
engd.

3.-

3. dijn stenne mengt sich niet met
water, of alcohol.

4. dijn stenne mengt sich met de loogte,
uten, en maaken daar suke deipen.

5. diinne eigenschappen stenne,
voor kooking met metaalstijden, bij
doorbult met die van loed. het stijn
verbindt sich met het stijn, waardoor
de olien droogend, en voor de vche,
sterkent, geschikt worden. (a)

6. vluchtige aetherische en olievendige olien.

I. de de olien hebben een doordringen,
den reuk, en een scherpen smaak. 2.-

(a). met alle olien laaten sich, door
koken, met loedkalken, ijd droogen. men
stint'er, die steds stettelyk blyven. 1.

2.-

2. Door een geringe warmte, worden zij vlijtig gemaakt.

3. in alcohol zijn zij oplosbaar.

4. Zij vermengen zich niet met water, doch laten zich daarmede scheiden, door middel van kúiter, in een geringe hoeveelheid, verbinderen. (b)*

5. als men salpeterzuur op deke olie giet, vooral zo zij dooraf, met een vlijde, of met een sterke verdakte zuur, zijn vermengd gevonden, barst het mengsel uit, met een geweldige effluum. Deke proef kenischt enige voorlichtigheid, denzij de brandende olie zich sterk uitbreidt.

6. Verscheiden kinnen detoneeren, wanneer zij, met geestig deerd hoëtheit, of kali, gemest worden, en vlijtig

gen in brand, als men ze in geestig deerd hoëtheit giet. (b) Priëpelt.

7. Melendijke olie verdikken zich, als zij, een tijd lang, aan de lucht worden blootgesteld.

8. de kampen gelijkt, in stule op, richten, van de melendijke olie, doch wordt, door het salpeterzuur, niet in den brand gestoken, maar wel in een zuur veranderd, 4 melk bijhoudende eigenschappen bezit, en daarom kampen, of zuur genoemd wordt.

7. karsen.

De karsen zijn verdikte sapfen van verscheiden planten, welke men, onder 4 algemeen, bekennt, waarvan de eerste batten gekniet worden. gom, to-

Kopal, of Schellak kunnen daar van ten
doorbuts kinnen. (c).

1. Zij zijn droog, splijterig en brandba-
ar. 2. Zij -

(b)* in een geringe hoeveelheid zijn
zij doorbuts in water oplosbaar, en
geven ons daar door de veldruikende
overgehaalde water. I.

(c) geen van beiden is een eigen-
thijke hars. een beter voorbuts ge-
sien mastik, vlierook en de Rhijnische
hars. I.

2. Zij worden gemakkelijk opgelost in
alcohol, en in vliedlijke olie, doch niet
in water. uit hoere oplosingen
in alcohol, worden zij, door water,
overgeplagen.

3. Zij zijn de voorwaarde bestaande
de

Deelen van de Smurdsels (lieta) en
sterkessen: ook zijn zij van een iet,
gebruik gebruikt in de geneeskunde.
gemakken zijn harsen, met etz,
naltin, of gemakkelijk stoppen, kerne,
en daar voor, ten dele in alcohol, en
ten dele in water, oplosbaar.

8. het vetmeel.

De geboene Hippel is een klein beest,
aan doorbuts, van het vetmeel: men vindt
daar in de volgende eigenschappen.

1. Het is maar ontbindbaar in water,
als het veldde vliet is, tot 160 gr. stij-
gt de temperatuur tot 180 gr. dan stelt de
ontbinding tot een dikken slijm.

2. Het wordt vliedbaar, als de vliet,
voor salpeterdruer, in vlieringdruer, vliet,
der-

leerd.

3. wordt het gedestilleerd, dan geeft het een rein, 4. welk het brandiglijmig is, is het. volgens heeft men ontdekt, dat het in aard niet verschilt, dan het arijum.

4. Dit Retmool maakt een archivaal, gedulte uit der Helpstardigheid der ter, die van andere moolsoorten, gelijk ook van de aardgelyk en van stule worden. Door [diergelyke Helpstardig, kuden sijn te maaken, of te rassen, en te] waschen, met water, wordt het afgescheiden.

5. het wordt rein, als het aan de licht wordt blootgesteld.

I. bluisende stappe.

I.-

I. men bekant de bluisende stappe (den bluis) als men tarwemool, tot een deeg, kneedt en daar van, door herhaald afwaschen, al het Retmool afscheidt, tenzij het tiffend met de sijn, ges gekneud wordt.

2. Hij is sterktragtig, en uit elkan, deren getrokken wordende, krimpt hij wederom, als sterktragtige gom, te Namu. Sterk sterkt wordende, krimpt hij te Namu, en uit een Retort gedestilleerd, gude, geeft hij, gelijk de dierlyke stoffen, vlieg loogruit.

4. in reinere loogruit is hij oplosbaar, en wordt, uit dekke, door reinen, nedergelagen.

IO. de sterktragtige gom, of

ca-

Caoutchouc.

1. Deze Stoffe is brandbaar.
2. Hij is niet oplosbaar in water.
3. Door terpentijnolie wordt hij onoplosbaar.
komen ontbonden.
4. Haar eenigst ontbindmiddel is de ether; doch wanneer deze daar toe gebruikt zal worden, moet men hem afwaspelen. Dit geschiedt, door een vles half met water en half met ether te vullen; waar op die vles ondersteboven moet worden gehouden, om het water, 14 welk het Ruberpte vliegt, te doen vliegloopen. op deze manier gaat de helft van den ether verloren; het overblijvende is veel sterker, dan voorheen.

II.

II. De Koitstikelen.

1. Deze hulpsterkheid is de grondslag van het koit, en is in de veel grooter overvloed aanwezig, dan het koit harder is.
2. in het water is deels onoplosbaar.
3. Door het stuur geeft hij een bijzonder stuur, het brandig koitstuur, dat men onlangs aanmerkig met het wijkstuur, gekonden heeft. in de Retort schijft een Ruberte koitstof te rugge.

II. De Sterkstof.

De sterkende stof is, in de gewassen, met verschillende andere stoffen verbonden, en na de gewartheid der hulpstoffen, vordigheden, maar mede hij vereenigd is, wordt hij, door verschillende middelen, on-

ontbindbaar. Hij heeft vloeibaarheid
tot alvins en tot tinszijden, maar om
ook de kelder ontbindingen, de afte-
kels der stoffen, in water, en
der plaan.

1. men doe een oplossing van tins,
welkine alvins, bij een afkookkel
der met ras, met water. De alvins
zal rick, met de kleinende stof, ver-
binden en een gekleurd perikkel,
of een lak verschaffen.

2. men doe wat salpeterruis tins,
bij behulpde afkookkel; het tinszide
zal de kleinende stof aantrekken, en
daar mede des ontbindbaar bekken,
kel gelien.

3. gelijkaartige groeven kan men, met
en conchenielje aftrekkel, nemen,
mel-

melke, schoon 4 een dierlijk voortbre-
ngdel is, haare kleinende stof, op
eene middelste wijze, aan een pla-
nte te danken heeft.

4. op deelen grond, dat de alvins de
kleinende stof aantrekt, berust de
zelf gebruik, bij het vlerken: zijne
basis dient het doek, en het kleinende
begindel, tot een tusschen middel.

13. Het was.

1. Het was smelt licht en is brandbaar.
2. gul was smelt, door het gestijdeerd
ruisruis, gelukt.
4. over het geheel genomen komt rick
het was inleucht, als een verhandde
dette olij.

uitkomsten, der van zelfs gebeurende
ontleding, der planten, en kansen
dalen.

de nijniging. De verschijningen
en uitkomsten dier nijniging moe-
ten nauwkeurig onderzocht worden,
& niet getuigen kan, door middel
van een toetel, gelijk aan dat, & ald.
LAVOISIER, in het derde deel
zijner beginzelen, heeft beschreven.

De eigenschappen des alcohol, kan
men, aan den nijnigst, zodanig als
dezelde gewoonlijk in de winkels
gebonden wordt, beproeven. of men
verandere dier nijnigst, in alco-
hol, waardoor, dat men zo lange droog
loogheit in denkelken nijnigt, als die
daar droogtig in wordt, en weder hand
het

het alcohol daar van, met eenen zachte
warmte, aftrekt.

1. het alcohol is aanmerkelyk lichter,
dan water.

2. het verbindt zich scheidelyk, met
water, waarbij warmtestryf wordt toege-
markt. hier door moet dezelven eenen ver-
mindring van ruimte volgen: kullende
men ook onderzinken, dat, wanneer
een pint water, en een pint alco-
hol, na kinne vermenging, wederom be-
keerd zijn, zij geen twee pinten ruimte
in nemen.

3. het is brandbaar. gebeurende zij-
ne verbranding ontstaat er koolstof,
dier gas, en eenen koolpulver water,
die zwaarder nijnigt, dan de alcohol in
den beginne. een kinrijke toetel,
die-

31
die dit bestijft, is te vinden in LAV-
OISIERS' beginselen, tab. IX. fig. 5.

4. alcohol is het best oplossend middel
der harsen en der vliedende oliën.

5. Door destillatie, met koudanige kuis,
en, die de kuisstoppe licht water dra-
gen, wordt het alcohol in rether ver-
anderd. Dit geschied, gelijke deelen kuis,
dikke kuis en alcohol, die voorrechtiglijk
gemengd zijn, met het kuis, bij kleine
gedructen, in den alcohol te gieten, do-
or destillatie, den nitriolischen ae-
ther. op dezelvde wijze kan men
in gelijke rether, door salpeterkuis
en kuis, bekomen.

De Aether.

I. de aether is zeer licht: zijne eigen-
schap-
152

zonnelyke bukte is merklijk meer,
der, dan die des alcohol.

2. hij vermengt zich niet met water,
en worden hij beiden gescheid, dan
zal, als alles in rust gekomen is, de
rether steeds boven drijven.

3. hij is zeer vluchtig. eenige drup-
pen op de vlakke hand
gegoaten, verdwijnen oogenblikkelijk.

4. gedurende de uitwaersteming, wordt
er een aanmerkelyk graad van kuis
voortgebragt. Dit kan men, op het
vluchtigste, toonen, als men den del
van een thermometer, bij herhaaling,
met aether bevochtigd, en hem aan
de licht blootstelt. Verd. 2. n. 12.

5. bij een temperatuur van 104
gr. bestaat de aether maar, als
guk-

31
gas. men stulle een glas met water,
er, van die warmte, teere het om,
in een schaal met water, tot den,
zelfden graad warm gemaakt. Van toen,
ge men wat ether, door middel een
kleine beneden gestootene glazen pijp,
onder het glas, zo dal de ether naar
bodem stijgen, en nook, gedruisende
zijn opklimmen, in gas overgaan.

b. insgelijks wordt de ether in gas
veranderd, door de vermindering der
drukke, van de lucht. men giete
in een glazen pijp, die ongeveer het
driemalen lang en een halve duim
dik is, een theelgel deel ether,
en stulle die van weder met wa-
ter. men spijte het volgeend, met
den duim, het open einde der pijp,

keere de ble om, en plaatse haer
in water. brengt men in deken
tafel onder een Recept op de
lichtpomp, en pompt men de lucht
uit; Van dal de ether in gas over-
gaan en al het water uit de pijp
drijven. laat men die lucht vlie-
den om binnen, van dal het gas zijne
vlugtoeffelijke gedaante weder om
bekomen.

7. het gas, door de verdichting,
ing van een ether, gebooren, is
brandbaar. men stulle een kleine
sterke phioel met Rijnstoppag, en
laate daar enige druppel ether
in vallen. bij het aanraaken der
vlam een Rijnstok, dal er een
leidnichtige uitbarsting volgen.

het-

Het Aijnachtig Kruis.

1. gemeine, door oerhaaling gekruiste
aijnachtig, is een geschikt voorbeeld,
van het aijnachtig Kruis.

2. Het aijnachtig Kruis kan men,
voor het van de wortt bloot te stellen,
sterkerken, denijl het water onder
beskrift, van het vlieden Kruis.
dit is deit een middel, om het kelde
af te scheiden.

3. Het aijnachtig Kruis heruigt hi,
ok met loogrenten, aarden, en o'ijden
van metalen.

4. Wanneer kali, met dit kruis her,
kadijd, en tot droogworden toe uit,
gedampt wordt, van kuyt het roit
eene zwarte kleur. doch best men
het roit van minste op, en damp

men het van wederom uit, van be,
komt men het ro wit, als aijnachtig
kali. (P)

dit roit trekt de rochtigheid der
licht sterk aan, en is in water her
metbaar. door een sterk kruis wo
rdt het ontledt; waar door koolst,
kruis gade en koolst/waterstof gade
wordt losgemaakt; terwijl er in de
Retort, koolst en koolst/kruis kali
te rug blijft. Wanneer -

(P) van allen, wanneer men in hije
merk maring is, en de kruitstaf te
sterk uitdamp, bekomt men een roit,
dat er vort bruin uitthint. I.

wanneer dit roit, met de helst
Rijst geligt, aan vortdelkruis, gade,
stilleerd wordt, van gaat het vort,
ker-

ker zuur geconcentreerd oter, en het
tham.

Abijukzuur. (e)

1. Het zuur heeft een heel scherpen
smak, en een prikkelenden reuk.

2. Het is heel vluchtig, en wanneer
het het wordt gemaakt, dat het,
bij het aanraken, van een brandend
papier, zuur, en brandt, als alcohol.

3. Het smeekt zich, met loogzouten,
en wanneer die ontbindingen worden
uitgedampt, het geeft men geen zwarte
kleur. het is daarom waarschijnlijk,
dat de verandering, van het abijuchting
zuur, in abijukzuur, afhangt, van de
sterkere afcheiding der koolstof. (f)

4. Door een enkele distillator
kan men het zuur, uit het abijuk-
zuur

zuur koper, afscheiden.

5. Het abijukzuur verduikt; op 38 gr.
van zakt. en wordt wederom vloeij-
baar, op 59 gr.

6. met alcohol gedestilleerd geeft het
den Rijnaether.

Het abijukzuur verbindt zich ook,
met de oxyziden van lood en koper.
lood, het smelt door den damp van
rijnaether verduikt is, tot een wit
oxyzide, of lieder, dat dilt in koolstof,
zuur lood is veranderd, en loodwit ge-
noemd wordt, geeft, voor zijne ontbin-
ding in rijnaether, en voor zijne krij-
stallificatie, het abijukzuur lood-

(e) tusschen beide zuren heeft voor,
zeker geen ander onderscheid plaats, dan
dat het een met water verduikt, en
het-

het ander geconcentreerd is. I.

(*) geschiedt deke verdamping met een sterk vuur, dan wordt het Rokit ook Rulant. de daaruit gemaakte gelijgetrekking is deis selveh. I.

lood, of den loodkruiter. Dit Rokit laet zich niet ontleden, zonder bijsteeging van Rulandkruiter. het koper geeft, op dezelvde manier aangevraeten, het spaandehgroen, 't welk in wijnachtig opgelost, het wijnkruiter koper, een krystallikerbaar Rokit, waarvult. uit dit Rokit kan het wijnkruiter, door een enkele destillatie, wederom worden afgeschieden.

VIJF-EN-DERTIGSTE VERDEELING.

Dierlijke helpstandigheden.

I.

I. de Dierlijke gelij.

de Dierlijke gelij kan, uit de meeste welke deelen der dieren, en ook uit hien gebeente, door lang koken, getrokken worden. Hij is de grondslag van de vespes, vleeschvanden &c. hien verdende kracht naar van afhangt. in warm water ontbindt hij zich gemaklijk, doch stremt, koud geworden, tot eenen samenhangende helpstandigheid, die in water wederom opgelost kan worden. van den invloed der licht blootgesteld, wordt hij Ruit, en geeft, tot droogwordens toe uitgedaemt, de vespes, de lijn, de vesch, lijn &c.

2. het wit.

het wit van het ei kan tot een door,

de

buis, van al het dierlijk eiwit, die
enen.

A. het eiwit is in kookend water
oplosbaar.

B. in zeldene loogkanten kan het on-
tbonden worden, doch wordt, door de
kruisen, uit deelsde mleden om ne-
dergeslagen.

C. in een temperatuur van 100
gr. stremt het, tot een vast licha-
am, gelijk ook, door kuisen en
door alcohol. Dit stremfel is al-
leen, door loogkanten, oplosbaar, en
terwijl buiksel geschiedt, wordt 'er
ammoniak ontdekt.

D. aan de lucht blootgesteld, gaat
het, tot sneretting, over.

E. eiwit, in een Retort, met

verdund salpeterkuis, aan een dra-
chte warmte blootgesteld, geeft stik-
stofgas, 't welk niet uit het kuis, ma-
ar uit de dierlijke helpstandigheid
voortkomt.

3. De snerdelachtige stof.

De snerdelachtige stof is de grondslag,
der spierige of snerfzige deelen, der
kuisen, en blijft, met de eiwitstof,
snerbonden, terwijl alle ontbindbare
deelen, door water, worden wegge-
sphen. men kan haar ook, uit gero-
men bloed, bekomen, als men het, op
een deek, legt, en 'er de lang water
op giet, tot dat het snerdelig deel alleen
ter rug blijft.

I. De snerdelachtige stof is, door water,

mit ontbindbaar, dan alleen, door de
lang aandurende hitte, van den
papinivanechen; digester, die haar
oplosbaar maakt.

2. Zij is, door kuisen en kuisere
loogzouten, ontbindbaar.

3. met sterken salpeter-kuiser geeft
zij een stikgas, dan enige andere
kuiserlike hulpstandigheid.

4. Van is niet onderscheid rich deke
of dat, hier door, dat zij, door enkel
aanraken der lucht, in een hitte
van honderd en twintig gr. stalt,
en dat zij, in koud vloeibaar ammonia-
sak, onontbindbaar is. ook is haar
markt selachtig; terwijl het is niet
niet en sapprig is.

4-

4. de kuiserlike olie.

de kuiserlike olie, is, van den groenen,
den, door in onderscheiden, dat zij,
in de gewoone temperatuur des da-
gkrijngs, oder + algemeen, vast is:
terwijl zij, elkan deren, in de ster-
kere eigenschappen, gelijk zijne.
tot de kuiserlike olie kan men ook
bruyen, de boter, de talk, het spek,
het smeer, het walckot &c. deke alle
bestanden van bijender kuiser, het sel,
kuiser, genaemd. dit bekamt men, als
men sijngewruden ongesichte talk,
in gesmatten olie, reert, de selkuisere
kalk sterdamelt, en haar, met kuiser,
kuiser, destilleert.

en merkwaardig voorbeld, van het
ontstaan der kuiserlike olie, uit het spi-

inachtig gedult, der dieren, is de
verandering van het vleesch, in een
halfstandigheid, die heel naar het
malbeet gelijkt. om deze verande-
ring te kenmerken, behoort men niets
te doen, dan een stuk vleesch
van een dier, in een klein te ste-
ken, die doorscheiden gaten heeft,
in deksel, onder de oppervlakte,
van een sluitend water te brengen,
wanneer behouden, binnen weinig
maanden, die verandering zal onder-
gaan. noch spoediger kan Rodanig
uitwendig worden, door vleesch,
met sterk salpeterzuur, te digeneren,
en de ras die verandering is daerom
steld, het zuur, met water af te was-
schen. het op deze wijze bekomen

Wohat wordt gebruikt, door het bloot te
stellen, aan de werking, van het ge-
stijvend Rautzuur gas.

5. de dierlijke zuuren.

ik zal van geen denkelsde spreken,
het blaauwzuur uitgezonderd, daar dit
waarschijnlijk het enige zal zijn, 't
welk, tot een verandering van onder-
zoek, zal verstreken.

het blaauwzuur wordt geboren,
wanneer dierlijke bestanddeelen, aan
eene hooge temperatuur, worden bloot-
gesteld. men droogt bloed, en mengt
het, met een gelijk gewicht van kool,
stapzuur kalk, om daar mede te
doen van een smeltkroes te stellen,
en deksel in het zuur te plaatsen,

deze kroes moet toegevoegd zijn, en met
de hitte moet zo lang aangehouden wor-
den, tot dat'er, uit het mengsel, ge-
ne stam meerder te voorschijn komt
door deze bewerking wordt het blaauw
kruis geboren, en scheidt zich af
het kali. Hieropgens wordt het blaauw
kali, door herhaald bijgieten van water,
veelsoortig uitgeleegd, en met een ontbin-
ding van Potaschkruis ijzer en van alu-
minium mengd. De nu het hier door geboe-
ren bebindel, met Zinkkruis, wordt af-
geblasphen, dan bekomt men een schoone
blauwde droefstof, die, uit de verbinding
van het blaauw kruis met ijzeroxide,
voortkomt. De eigenschappen van het
blaauw kruis ijzer zijn reeds voorheen
beschreeven.

het.

het blaauw kruis kan ook, in een af-
geschieden staat, worden bekomen, door
het blaauw kruis kali, met Potaschkruis,
te destilleeren, in een ontvanger, die
met water is aangevuld. Deze ont-
vanger moet, door middel van ijs,
koud worden gehouden, om dat het
blaauw kruis ongemeen vluchtig is.

115-

TWEEDE DEEL.

handleiding, tot het onderzoek der
minerale materialen, en der min-
erale zelfstandigheden, in
het algemeen.

Het zelfstandig en nauwkeurig
onderzoek der minerale materialen, en
ook het algemeen, der zelf zelve
stoffen, is een der moeilijkste onder-
werpen, der scheikundige arbeiden,
en verdunde een uitgebreide ken-
nis, der eigenschappen van menig-
schiklige lichamen. 'er wordt derhalve
alhier een langere en opmerkzame
bestudering der wetenschappen ge-
verderd, om in staat te worden, om
een nauwkeurig, en in 't klein
gaaude bestemming van 't gehalte
der

der bestanddeelen van lichamen, aan
de hand te geven. indertusphen is tot
die proeven, die betrekking hebben, op
een gewoonen toestand des levens, die
sterkte nauwkeurigheid noodig.
Het is voldoende, de verbindingen der
lichamen, in 't algemeen, te kennen, om
bij hun gebruik, een nuttig oogmerk
te bereiken. hier om zal ik de re-
ken, eener zeer nauwkeurige ontledi-
ng, hier niet ^{bekend overhalen} voordragen, maar alleen
die proeven, waar uit men leeren
kan, de bestanddeelen van natuurlij-
ke wateren te ontdekken, onder, ook
het nauwkeurig ^{hooggraad} quantitatief gehalte
derzelve, te bepalen. ^{dit spreken}

EERSTE AFDEELING.

het onderzoek der minerale
wateren.

het water wordt, vergehend, in den
natuurstaat, volkomen reinder ge-
maken. Zelfs, wanneer het, als re-
gen, neder valt, ontdekken de velen,
kinderige probermiddelen (reagentia)
zoort in, de reukende zelfstandigheden, he-
del in een geringere hoedanigheid.

Doch is het helde in de zachte zingering,
end, en door afscheidene laaggen der,
Bilke, heugedrongen, en komt het dan
mliden, in de gedaante van bronwater,
te voorschijn, de hal men onder vinden,
dat het met vele reukende dingen ver-
mengd is. het gemaklijkst middel, om
ofter de bestanddelen, van een water,
te ontdekken, verschaffen de zogen,

aan-

rende probermiddelen, welke zijn
zelfstandigheden, die men, bij het wa-
ter, doet, om, uit de daar door ver-
de. verschijnensdelen, oter de natuur
der zouten en der overige bestandde-
len te ontdekken. giet men bij door,
buit een lakmesaftrikkel in een
water, en wordt de kleur daar door
roodachtig, dan besluit men, dat het
water, een niet verbonden zout, bevat,
en geschiedt dit noch, na dat het wa-
ter gekookt is, de bekiest zultes, dat
roodachtig een zout valt, en niet zout-
achtig is. doet men daar nu reukzout,
ne khaarsaarde bij, en ontstaat daar
voor een nederlag, dan kunnen wij
dit water besluiten, dat het, in dit water
aanwezig zout, geheel, of ten minsten

ten-

ten deele, Potasdelkruure bij. in de
eerste plaats zal ik de probermid,
delen, welke men in het algemeen,
bij het onderdecken der wateren, be-
gint, op tellen, en daarna toonen, be-
men, voor bijzondere onderdeckingen,
bestanddeelen des waters niet be-
men; die doorheen in 't algemeen on-
dekt waren.

I Lakmasafttrekkel, kooleninsoop, &c.
• Daar het aftrekkel van lakmas hier li-
cht bederft, zo houd ik, in het prober-
kistje, altoes wat droog lakmas. het
aftrekkel daar van wordt bereid, voor
wat lakmas in een mortier te stooten,
het welke bevochtigd in een klein papje te
binden, en het in obergelieft water te
kan

hangen, + melk de blaasinte kleur
daar uit zal trekken.

Wanneer het aftrekkel te deel in het
roode salt, zo kan men welken, door
middel van een of twee druppels van
winnickgutt, verhelpen. Doch men
moet daar van, voltrekt niet meer,
den bij doen, dan noodwendig is; denlyc
anderzins de geveligheid van het ge-
beermiddel, maar voor, denlyc.

De kooleninsoop kan men niet gema-
kelyc kinder bekomen, de ichte sa-
men, van de der saltichte, daar
door onderscheiden, dat de eerste, door
de bijdoezing van sublimaat oplossing,
groen, doch de andere rood wordet.
• Men ichte bekomen, dan heeft
men een der voortreffelycke prob,

beermiddelen der künsten, 't welk is
en een, als het aftrekkel van lak,
mees, wordt gebruikt.

papier, met het lap van Radix (Re-
thige) gesluisd, dan, tot het halfde on-
merk, gebruikt worden. in dit op-
stel moet het papier niet gepland
zijn, of men moet het, wanneer het
gepland is, soort of waschen, denij-
de alvies, die het planer water beket,
de blaauwe kleur rood maakt.

• in het philosophisch magazijn. Vol. I.
p. 180 vindt men meerdere Voor-
schriften van poederstoffen, die, door den
hoo WATT, zijn uitgeboden.

De lakmeesontbinding is een groter
middel der meeste onderbonden kün-
sten.

I.-

1. Wanneer, bij het onderkuk, het onge-
kookte, en niet het gekookt water,
rood wordt, of wanneer de roedheid,
voor bijhanging der ontbinding, bij 't rood-
de water, verschijnt, door het koken de-
rijnt en 't wederom blaauw wordt,
dan kan men besluiten, dat het die-
in slijg, en waarschijnlijk koolstof-
stuur, is. Dezelvelwater-stopgad, in water
opgelost, wordt, door het lakmees,
ook rood, 't geen niet meer plant be-
eft, als dat water gebruikt wordt.

2. om te besluiten, of de voortgebre-
gte verandering, naar men het
wilt, dat de roodmakende oorzaak
van slijg hier is, aan het koolstofde-
is, of aan het Dezelvelwater-stopgad
moet worden toegeschreven, moet m.

en waar wat kalkwater bij doen is
er koolstofzuur aanwezig, dan zal
er een nederlag volgen, + welke
dik, met opbreijsching, in wat bij
gedroogd koolzuur, wederom zal oplee-
sing. Kalkwaterstoffak kan teffens,
in hetzelfde water aanwezig zijn, +
welk, door in 't derzelfd aan te mel-
lene probermiddelen, bevestig kan wo-
nden.

3 4. met lakmees gekleurd papier, + mel-
k, door 't aanmelkend koolstofzuur,
rood is gebleeden, bekomt zijne kleur
wederom, als het gedroogd wordt, terwijl
mineraale en salte zuuren het, bij aan-
houdendheid, rood doen blijden. Doch
zullen deze zuuren zodanig werken,
dan moeten zij ook, in een geringe ma-
te

met hoefdelheid, aanwezig zijn.

II. Door sijnachtig roodgemaakte lak,
meesontbinding; de gestroopte tin-
stien van onreinheid;
Cinnama tintuur; en pap-
ier, met deze drie stoffe,
is gekleurd.

alle deze probermiddelen kunnen
tot hetzelfde oogmerk.

1. Door sijnachtig roodgemaakte lak,
meesontbinding, of lakmeespapier,
door sijnachtig roodgemaakt, beko-
men, zo door zuuren, als door koolstof-
zuur, loogwater, en aarden, de bla-
uwe kleur wederom.

2. Cinnama papier en tintuur, wor-
den, zo wel, door koolstofzuur, als

door de kindere loogkanten, roodachtig bruin: gelyk ook, door de kindere, maar niet, door de met koolkruin de, menigde, aarden.

3. het rood aftrekkel van brasilienho, uit, en daar mede gedermd papier, worden, door loogkanten en aarden, bla, aart: ook wanneer de laatstgenoemde, door een overmaat van koolstofkruin, is, zijn opgelost. Doch, in het laatst getal, dat de verandering onbespeur,baar zijn, als het water gekookt is.

4. koolenwiroop wordt, om dezelvde reden, geveen; gelyk ook papier, 't melkt met koolen of Radjshap, gek, luid is.

III. Galappel tintiein.

De galappel tintiein sicut, oder 't al, geveen, tot het ontdekken van het ijzer, denijl het daer mede verbonden eenig Rubarte kleur aanneemt, die, na de menigte des ijzers, lichter, of diep, gekleurd zal zijn. gebruikt men het probeer middel, door, en ook na het koken of uitdampen, dan kan men zien, of het ijzer, door kolenstoffkruin, van of het, door een der stoffe kruin, is, opgelost worde gekonden.

I. indien de merking alleen plaats heeft, door en niet na het koken, dan is de koolstofkruin het ontbind, end middel des ijzers.

2. toont die merking rich, de vel na, als voor het koken, dan is een mineraal kruin het vchier vogt, waar

in het ijzer ontbonden is.

3. Wordt 'er, voor het koken, een gul poeder nedergeflagen, en doet de galappul tinether noch thans eenne donkere kleur in de vloeistof ontstaan, van 't ijzer, de witte koolstofkies, als in een mineraal kies, opgelost geslutt, gelijk dikwijls gebeurt.

IV. Rusadalkies.

I. Het Rusadalkies ontdekt, door eenne kleine opbruinsching, de tegenwoordige, is, van het koolstofkies, 't bij het kuisch strij is, het bij het, door loogkuisen en aarden, in water is vastgemaakt.

2. is 'er kalk aanwezig, het bij kuisch, of verbonden, de dat 'er, door het bijvoegen van Rusadalkies, na verloop

van eenige dagen, een wit beknit, het volgen.

3. De 'er zich 'nhaarsende in het water magt bekniden, wordt deelsde oge, nablijkt, als een poeder, nedergeflagen.

4. Salpeter en kuisch kies med, kuischten, worden, met hulpe der hitte, door Rusadalkies, ontled, en houdt men eenne kuisch, die, met eenne ontbinding, van kuisch kies, maniak, bevestigd is, bosken het glas, de kuisch 'er witte wolken ontsta, an. om te onder vchiden, of salpeter kies, van med kuisch kies, de oorzaak deels verschijnhet bij, kuisch in 't verloop door vaste regelen bepaalen.

V. Salpeterkruis en Sal,
peterkruis.

Wanneer beide kruisen een opb,
midsching veroorzaken, dan ontb,
ken zij, een een als Zwavelkruis,
koolstofkruis gas. men heeft het
peterkruis aangehouden, om daardoor
hepatisch water, + melk Zwavelkruis,
kruis, te onderscheiden, van dat gene,
+ melk alleen Zwavelwaterstofgas in,
houdt. in het eenst geval ontstaat,
door het bijvoegen van Salpeterkruis,
een beintkel, een tiffens een kruis
stinkende ruik, terwijl, in het andere,
naar een enkele traubelheid ontstaat,
met een geringe walchelijkheid, in den
ruik.

VI.-

VI. Kruisingkruis en Kruisingkruis
middenkruis.

Dit kruis is het beste beproefmiddel
der kalk, de melk + de kruk, uit alle
keere verbindingen, af te scheiden.

1. Wanneer een water, in + melk het
Kruisingkruis een neder slag heeft
overnakt, door het bijvoegen van water,
+ melk met koolstofkruis overnakt is,
melkagtig wordt, dan kan men vast,
stellen, dat 'er Kruising kalkaarde aan,
melk is, of Kruisingaarde, die men een,
ter, tot hier toe, nooit Kruising, in de
wateren, heeft aangetroffen.

2. in dien het Kruisingkruis melk voor,
doek niet, na het koken, een beintkel
maakt, dan is de kalkaarde, door koolstof,
kruis opgelost geweest.

3-

3. Do de bekinking, na het koken de-
lyt, van is de kalk, met een vast
zuur, vermenigd. ondertusschen ster-
pende de overledigheid van een
mineraal zuur, heidamig en dat dan
ook zijn moeg, dat door het zuuring,
zuur een neder-sloffing worde daar-
gesteld, al is 'er kalkaarde tegenwoor-
dig; derlyl enige zuren het zuuring
zuur ontleden, en andere de zuur-
ringzuure kalk ontbinden, so dat de be-
le dich niet sterken kan.

De gewulde beparlingen raaken ni-
et het zuuringzuur-kali en het zuur-
ingzuur ammoniak, welke men licht
bekomen kan, door gewulde loogheit,
en met zuuringzuur te verledigen, en
zij zijn deswegen, als beproefmiddelen,
do-

boten de zuivere zuren, sterkisbaar.

het door SCHEELE aangehouden
zuur ammoniak berinde ik ind,
gelijk, en een kragtig beproefmid,
del, der kalkaarde te zijn. het wordt
ind, wanneer men koolstofzuur
ammoniak met zuur zuur vermenigt,
en daar op let, dat het zuur een stei-
nig de overhand hebbe.

VII. Zuivere loogheiten en koolstofzuur,
en loogheiten.

I. De zuivere loogheiten staan alle
aarden en metaalen, zij mogen in vasten,
of in vluchtige schiedogten, opgelost
zijn, ter neder. doch daar toe behoort,
o een betere graad van verduining,
want 'er kan in water, en hier
of

of vijf honderte deel van zwaveldeels,
are aluinaarde, een weinig wijn, kon,
der dat zich vult, door vaste loog,
rouwen, laat ontdekken. Daar men
de loogrouwen te stule vult, en
den neder slaan, ziet men licht, dat
zij in het gebruik, geen voldoen onder
niet geden kunnen. Int de kleur
des neder slaas, of deelde die, des
waters, meer of min, nader, kan
intusschen een goetend oog neder
aardelen, of het beinkt het meer of
minder metaal deelen in zijne men,
ging besat.

2. Ruisere vaste loogrouwen ont,
leden in gelijke alle rouwen, die
ammoniak, tot hien grondslag heb,
en, waar dan de reuk en de mitte

De

damp, die ontstaat, als men een
met rouwen bevestigde rouwen in
de nabijheid brengt, geneesbaar ge,
tuist.

3. Koolstofdeure kali en natrium
behalten de eigen schappen.

4. Ruisere ammoniak slaat alle aard,
achtige en metaalachtige rouwen ter
neder. (9) rouwen de eigen schap,
dult het noch van alle rouwen,
die ontbonden koper bevatten, een
blauwe kleur mede.

5. Koolstofdeure ammoniak behoudt de,
eigen schappen, behalven dat het
de talkaarde, uit haare verbinding,
en, niet vordrijft. om dit te siet,
en, of deure aarde, in een ontbinding,
tegenwoordig is, of niet, met men begi,
en

nen, met wat koolstofkieser ammoniak,

(9) de zouten, wier grondslag kalk, of kalkerzout is, worden, door bijten, de ammoniak, niet ontlied. I.

in behelde, te doen, tot dat 'er geen beking meer plaats heeft; hierop moet het nogt doorgehegen; en daar nog wat kieser ammoniak bij worden gedaan. ontstaat 'er dan op nieuw een beking, van kan men vaststellen, dat 'er kalkzout tegenwoordig is.

VIII. Kalkwater.

Daar de hardheid van kalkwater, die men in een proefkastje hebben kon, niet slerbruikt is, moet men

ieder, die hijs met het nemen van proeven, wil opheiden, dat helpt bij, rieden: waar toe boden niet aanleiding gegeven is.

1. Kalkwater wordt voornamelijk, als een proefmiddel, gebruikt, om het koolstofkieser te ontdekken. men vormt, op de vloeistof, die men meent, dat behelde bevat, met een deel kalkwater. is 'er koolstofkieser aanwezig, 't zij vrij, 't zij gebonden, so dat 'er een neerslag volgt, 't welk, zoan 'er eenige druppelen koolkieser in te laten vallen, wederom met opbuisping wordt opgelost.

2. Kalkwater toont insgelijks het door, zijn van sublimaat, door een tichelpje, onkleunig behinkdel. 't dat een vloeistof

rijt op aarde, dan bekomt men een,
door water hier behoorlijk oplosbaar,
bevat, bestaande uit kalk en ar-
senik. Wordt dit mengsel met
olie versuimd, en op gloeyende kool,
en gelegd, dan geraadt het kich,
door den bekenden kniefloeksteen,
van het Rottelkruid.

IX. Ruisene Galedaarde en haare
ontbinding in water.

I. een ontbinding van Ruisene
Ruisaarde is noch merkbaarder,
van kalkwater, om de tegenwoordig-
heid, van het koolstofkruis, te ontdek-
ken, ook is zij draagbaarder en
geschikter, om dat men, uit de knief-
tallen dezer aarde, welke men,

in -

in het proberkastje, bij der hand, he-
eft, altoos onmiddelyk de oplossing der
Ruisaarde kan bereiden. tot het ontdek-
ken van het koolstofkruis, wordt de ont-
binding der Ruisaarde evenwel ge-
bruykt, als het kalkwater. Ruisende, van
niet helder tegenwoordig is, op behulp de
rijke een bekinking selgend, die kich,
door stadiend Ruiskruis, met op Druisfel-
ing, laat oplossen.

2. de oplossing der Ruisaarde is inel-
gelijke een zeer gelykig probermid-
del, van het Ruiselkruis, en van der,
helder verbindingen, door met dit kruis
en ruder slag te maaken, + melk, do-
or Ruiskruis, onontbindbaar is. Ruisene
Strontiaaarde bekit, als probermid-
del, behulpde eigenschappen.

X.-

X. Metaalen.

I. onder de metaalen zijn, het zilver, en het kwikzilver, de tegensienende middelen, op de kwikzilverbindingen, gelijk ook, op het kwikwaterstopgah. Doet men een weinig kwik in een glas, met water, 't welk met witte haren bevangen is, zo word derzilver oppervlakte, met een zwart huidje, onttrokken, 't welk, door schudden, wederom afvalt, in de gedaante van een zwart poeder. om dezelve reden, bekomen het zilver al dan een nonspige kleur.

2. men kan zich, van de metaalen, ook 't algemeen, als onderlingen proefmiddelen, bedienen, welke op de wandel, bij voorkeur, gegrond zijn.

ligt men, bij voorkeur, een gepolijste ijeren plaat, in een ontbinding van kwikzilver koper, dan wordt die, met metaal, onttrokken, en zo gebeurt, in gelijkoortige gevallen, een gelijkoortige berinking.

XI. Kwikzilver ijzer.

dit is het enigste kwikzilver metaal, het zilver intgekondend, 't welk, als proefmiddel, gebruikt kon worden. tot dit oogmerk wordt het gebruikt, om de tegenwoordigheid, van het kwikwaterstopgah, aan te toonen, van 't welk, het water dikwijls een geringe helderheid bevat.

• heeft men vermoeden, dat eenig wat, in dit glas bevat, van vermengt men het-

het, met een weinig kruiden ontbonden
Rulandkruis-ijzer [in een flesje] + melk,
wel te gebruiken, wordt weggehet. Wordt
er ijzerstijve nedergelegd, dan volgt
meer uit, dat het water kuisstogge
kevat heeft.

XII. Rulandkruis - Salpeterkruis - en
shijakruis Rildes.

Deze oplossingen kunnen, te samen,
in een gelijken graad, tot behelpe oog,
merk, gebruikt worden.

I. Bij zijn voorwaambijk geschikt, om
het Rulandkruis en behelpe Rildes
gen, te ontdekken: denijf het Rildes
rich, van het Salpeterkruis, ontdekt,
en rich in de plaats daar van, met
het Rulandkruis, samenigt, waer door een

Ho-

slakkelig beinckel ontstaat, + melk
wordt mit is, doch dat, aan de konnel,
tealen blootgezet, enst blaasachtig
en naderhand Rulandachtig wordt. in
tusschen kan 'er ook, door andere re-
deen, een beinckel ontstaen.

2. De ontbinding des Rildes is
Rulandkruis, wordt naamelijk ook, door
koolstofkruis en loogkruis, ne-
dergelegd. Doch men kan deke mer,
king voorkomen, met vooraf eenige
mispelen van het Rildes, waer in het
Rildes ontbonden is geselvt, bij het de-
gt te doen.

3. het Salpeterkruis - en het shijakruis
Rildes worden ontled, door Ruland-
kruis, en door Rulandkruis. Dit kan
verhindert worden, met vooraf

en-

enige Driften, van Salpeterkruis, of
alkalisch, waaraan de, bij te slaan, en,
na dat het bekniktel Riek geket heeft, bij
de heldere afgecoote vlei-stof, de Rik,
derontbinding te slaan. ontstaat 'er
dan nogmaals een nederslag, dan te,
oft men neder, om Rantkruis, of een
rijner sterbindingen, te ster meden. om
de ongeuisheid te sterrijken, of men
het bekniktel, van de Rantkruis, dan wel
aan het Rantkruis moet toevoegen, de
bekint men Riek, van de Rantkruis
Rikderontbinding, die alleen, voor het laet,
Hgeraande Ruis, wordt aangevan.

4. de ontbindingen des Rikders worden
ook, voor Rantkruiswater-stoffen, en Rantkruis,
sterbindingen, ontled; waar door dan een
roodachtig, bruin, of Rantkruis bekniktel
ont-

ontstaat. het Rikder Ruis, in den beginne,
ook wit Ruis, en nederhand vpedig te,
vuis of Rantkruis worden. het Rikder is mede,
van oplosbaar, voor Salpeterkruis, 't
welk geen plaats heeft, als het, voor
Rantkruis- of voor Rantkruis, is voortge,
bragt.

5. de ontbindingen des Rikders worden
ook, door de i-straetide stoffen neder,
gillagen, in welk geval het bekniktel
steds roodachtig bruin, en in Salpeterkruis,
is ontbindbaar is.

XIII. Salpeterkruis lood en alkalis, Ruis lood.

I. het alkalisch lood is, van deke Ruis,
het sterkenbaerste, en wordt, voor Rantkruis,
Rikder, en voor Rantkruis, nederge,
en.

en. Van daar wij betere proefmid-
delen bezitten, dan beide beide, zal
ik mij, over hien gebruik, niet bre-
veilig uitlaaten.

2. Het azijnzuur lood is ook een proef-
middel, van het zwavelwaterstofgas, en
der zwavelloogzeiten, die een zwart be-
driktel geven. houdt men een glas,
op 't melk letters, met azijnzuurlood,
zijn geschreden, boden weinig water,
+ melk zwavelwaterstofgas bevat, zo
kullen zij oogenblikkelijk zichtbaar wor-
den.

3. Azijnzuurlood wordt ook gebruikt,
om het onlosbare zoutzuur, en
delzaam behandel van het water, te
ontdekken. om zeker te zijn, of het,
welke tegenwoordig is, wordt weinig omki-

chtigheid verrijcht.

a) de onlosbare, worden zij loshou-
ten, die men snermeden kan, moeten,
met azijnzuur, of met azijnachtig zuur,
worden verrijcht.

b) de zwavelzuur zeiten moeten, door
azijnzuur, of door salpeterzuur zwavel-
zuur, en de zwavelzuur zeiten, door azijn-
zuur zilver, of door zwavelzuur zilver,
voorhan worden afgescheiden. de de-
opgegeven stoffen zal, zo zij borate,
zuur bevat, [door bijvoeging van azijn-
zuur lood] een bedriktel geven, dat,
in salpeterzuur, oplosbaar is. Kullen
de de zigenommelijke zwavel-
zuur bedriktel zijn, I, 3.

XIV. Salpeterzuur zwavelzilver, met af

kon-

Ronder hitte, bereid.

Deze, ~~of~~ eene scheidende wijze, bereide ontbinding, wordt dikwijls, als een Groeber middel, gebruikt. Van de, wijl andere haaken beter, aan het oog, merk, veldaan, dan ik dienstig worden, aan, het Salpeterkruis knik hilsker niet, onder het getal der Groebermiddelen, aan te nemen. om dezelvde reden heb ik ook, de geestrijde Routhkruis knik, of het sublimaat, achter gelaten.

XV. Routhkruis, salpeterkruis en abijn, kruis veldaan.

Deze ontbindingen zijn voortreffelijke Groeber middelen, van het veldaan kruis, en van zijn verbindingen, waarmede hij een wit bedinksel geeft, 't

melk, in verdund Routhkruis, onoplosb, van de. Hij worden intusschen ook, door kwalitatieve loogrouiten, ontlied, doch het bedinksel, 't melk deze geven, laat zich, in verdund Routhkruis en salpeter, kruis, met opbreiessching, ontbinden.

2. phosphorkruis rouiten geven ook een bedinksel, 't melk zich in verdund, kruis, doch zonder opbreiessching, on, 't bindt.

XVI. blaauw kruis kali en blaauw, kruis kalk.

Van deze is het blaauw kruis kali het voortreffelijkste, als hijde een zeer opdoelig middel, om het ijzer te ont, dekken, met welke ontbindingen in kruis knik hilske, in gevolge der dubbe

te de wandphag, en Gerliner blaas
bekindeld geeft. om deze werking te
steel te bekerden te maaken, is het
raadzaam, daarop, in de kuisstap,
waar in men ijzer stermeed, en me,
inijz Roethiur te driippen, om de on,
kerbenden warden en loogkanten, die
door handen moeten rijen, te sterkeed,
igen: waar door de ontdekking, van
ene kleine heerdulheid ijzer, hou
worden verhienderd.

I. Wanneer het water, na dat het
gekookt en gefiltreerd is, met het blaas,
intheur kate, geen nederslag geeft, mo,
et men het ontbindmiddel van het
ijzer, door Rodanij een, houiden, + met
te licht sterkeed, wanneer het water,
schijnelijk koolstofhiur is.

2. gebruikt het bekinkdel met gekookt
water, dan is het oplosfend middel en
stelt hiur, welke natuur, door na,
ene groefmiddelen, befaats met won,
den.

de beste manier, om hiurder blaas,
intheur kate te beviden, is die van
W. HENRIJ, beschreuen in het hier,
de deel van NICHOLSONS jairstaal.

XVII. ontbinding der Ruip in alcohol.

deze ontbinding gebruikt men, om de
sterkschillende hardheid, van het water,
te ontdekken. met ondergekookt water
gemengd dijude, brengt hij gene sterkeed,
lesing te vlegge; doch mengt haar met
koud water, dan wordt het helder, meer
of minder, kalkagtig, naar dat het water,

meer of min, minder is. ook kan een
groeffend oog, uit de meerdere of geringere
melkachtigheid, van het water,
met een voldoende Diktheid, onder
de getaltheid van het helder, oordelen.
deze verandering komt hier uit voort,
dat het loogheit de olie doet laat, om die,
of met een andere, in 't water door,
handen zijde, helpstandigheid, tot welke
het een grotere scharvendekap heeft, te
verbinden. dit ontleden alle kinnen,
en alle aardachtige en metaalachtige
soorten, de huf, en zijn de oorzaak,
van de hardheid des wateres.

XVIII. alcohol.

Wanneer alcohol, in eenen gelijke toe,
diktheid, met water gemengd ~~is~~ of dan

worden alle handten ter ondergellag,
en, die het [eenstijgenseide Vogt] niet
kan ontbinden.

XIX. Sulfaat ammoniak.

Inde en andere verbindingen der
Sulfaat, gelijk ook het, met het Sulfaat,
waterstoffgas, verbanden water, kan
men gebruiken, om lood en arseenik
te ontdeken, met wier moeite het
een Proef, en met wier laatste
het een gel bekinkkel maakt. Van
daar men, in natuurlijke wateren,
geen lood, noch arseenik, vindt, ho
wel ik, door een andere gelegen,
heid, spaaren, het gene, dat ik over
het gebruik, van dit proefmiddel,
te zien hebbe.

kel-

Deel van de lichamen, die in minerale
wateren gevonden worden en de
middelen en deelden te ont-
dekken.

zuuren in 't algemeen, aftrekkel van
lakmeest/iroops van vialsen. I.

borazuur, azijnzuur lood. XIII. 3.

kooldioxydzuur, aftrekkel van lakmeest.
I. I. en 2. kalkwater VIII. I. Waarsaam,
de in water ontbonden. IX. I.

kwikzuur, salpeterzuur en azijn,
zuur vilsen. XII.

salpeterzuur, zwavelzuur. IV. 4.

phosphorzuur, ontbindingen van
waarsaamde. XV. 2.

zwavelachtig zuur, door hien zuur en
de vernieling der kleur in lakmeest

en van 't aftrekkel van roode roo,
den. ook door het verbeid des zuurs,
na verloop van eenige uren; na
dit in bruinsteen is bij gebruik ge-
slust.

zwavelzuur, de ontbinding van hien,
sine waarsaamde IX. Waarsaamde lood,
ten XV. azijnzuur lood. XII.

looglouten in 't algemeen, kleunen
uit het groeiend Rijk. II.

ammoniak, door hien zuur en door
hijne groeven middelen. II.

waarsaamde en loone verbindingen, door
zwavelzuur IV.

kooldioxyde lichaamen in 't algemeen,
door opbruiven met drar bij gebruikte
zuuren.

azijn in kooldioxydzuur opgelost, door

nederlag van alkali koken in door
zuivere loogwater. VII.

ijzer door koolstofzuur ontbonden.
galnoten tinctuur. III. I. blaauw
kalk. XVI. I.

ijzer in zwavelzuur opgelost. de helft de
proevenmiddelen. III. 3. XVI. 2.

zuivere kalk. water met koolstofzuur
schudde. het enkel blaauw daaren
met uitgeredende licht. zuuringzuur
VI.

kalk door koolstofzuur ontbonden. het
bekinkhel door kooking der dekt. zijte
nde loogwater VII. zuuringzuur.

magnesia door koolstofzuur opgelost. het
bekinkhel door koken, 't welk oplosbe
ar is, door herkend zwavelzuur.

zuivere loogwater. tinctuur. tinctuur

ngen. XII. ~~en zuuringzuur VI.~~
zuivere kalk. schilderontbindingen.

XII. en zuuringzuur VI.
zwavelzuur lichamen in 't algemeen. ont
bindingen van zwavel IX. en XV.
alijnzuur lood.

zwavelzuur chloride. ontbindingen
van zwavel IX en XV. een nederlag
door koolstofzuur lost zich niet op, in
alijnzuur; doch wordt, door het te
koken, oplosbaar, in zuivere vaste
loogwater.

zwavelzuur kalk. ontbindingen
van zwavel IX en XV. zuuringzuur
VI. en, door loogwater voortgebracht,
bekinkhel lost zich niet op, in herkend
zwavelzuur.

de ~~de~~ geprijste metaalen X.

de rijk, wanneer men daar Indiel
of houthoud of giet. Salpeter liuiv V.
Indiel water tofgad. lak moestant bind,
ing I. gepolijst metaal X. alijak
lood VIII 2.

[Het beproeven der minerale
wateren, door indamp,
ging.]

De beproeven, de regelen te beken-
kennen, die noodig zijn, tot eenen vol-
komene en nauwkeurige ontleding,
der minerale wateren, kan deels
vinden, in het eerste deel des opus,
de la physique et chimie van BEIG-
MAN, en in KIRWANS Gravelle, over
de ontleding der minerale wateren.
Daar intusschen dit hand-
ta

te bestond is, om, zo op reike, als ande,
rind, de plaats van uitveriger merk,
en te bekleeden, die men beschouwt
met rijk kan seken, zo zal ik kort-
lijk aantoonen, hoe men de minerale
wateren, door eenen, deel merden rek,
en, hoewel niet van alle uitkonden,
ingen beproeven kan delijke, door het
indampen naamelijk, kan beproeven.

De wateren, die men, tot de uitwaas-
ning, gebruik, dienen van Rodang eenen
staf te zijn, dat de bestanddelen van
het water daar niet licht op kunnen we-
ken. Voor andere merken ik de onder-
glaasde, telemaal gebakene wateren, van
de heeren WEDGEWOOD. Van daar
kanne opperflakte niet volkomen effen
is, in de drooge massa thich naar de
ste-

sterk aan kan heften, dan men de, 'er
niet geheel en al, van scheiden kan, de
meest het water, als het tot op een derde
der dampst is, met alles, 't qua rich niet
licht reeds mozt hebben vastgehut, en
eene kleine glazen schaal worden over,
gebracht, in welke het, ten vallen, tot
droogwordens toe, kan worden uitgedamp,
pt. (d)

A. De drooge hulsstaudigheid wordt
der volgende opgemets, nauwkeurig ge-
moogen, en ongedruet, ter hoogte van
een duim, met alcohol overgooten. het
voegt, dilt enige uren lang gestaan
hukkende, en van tijd tot tijd gelukkig
rijnde, met alles, op een doorkijghel, ge-
gooten, het daarop overblijvende, met
alcohol afgewasphen, en ^{ilkeinig} ~~stom~~
1/5

worden gedroogen.

B. bij het gemen, dat onopgeleest is geb,
leiden, voege men acht maal de stul
D. waarte van koud, overghaald wa-
(r) den deit, chen leiden wijke it,
naar WESTRUMBS aanleiding, in
Dijne kleine phijdsche verhandelingen
I. del 2. stuk: en naar de aanlei-
ding van LAMPADIUS in Dijn handboek
voor de ontleding der minrale licha,
amen. p. 346. I.

(d) eene hies glade uitdampings p'
nal van Jonellien Helboet het best aan
het oogmerk, I.

Water: 4 melk, dikwijls ongesch,
id, na einigen tijd, gewiltreud moet
worden, het der hies van gewigt 1/5
rdt ~~1/5~~ kend.
C-

C. het ondergeschudene looke men,
met ongeveer vijf honderd maal de
stul water, gebuivende en stierde
uier, en filtrere het daarna.

D. het nu noch ondergeschude wordt
gedroogd en gebroogen, en is, noch in
water, noch in wijngeest, ontbindbaar;
kruft het eene bruine kleur, die het
aan velen van ijzer aanduid, van
bevoegde men het met water en
kette het, enige minuten lang, in
den Sonnen schijn.

I. de ontbinding in alcohol (A), kan
van der volgende reuten, of de hel,
de alle bedatten. Reithuise kalk,
Reithuise kalk en kalkaarde, of de
ontbinding derre aarde met salpeter
zuiver. Dit vlijt best oer l. + alcohol

Ry-
ok-

Reithuise ijzer op, als dat metaal, teek
gelykdeerd is, 't vlikt men het de rood,
rechtig bruine kleur ontdekt.

I. om de gaardheid, en haardheid,
der bestaandheden, te ontdekken, nam,
pe men behelde, [alcoholische ontbin-
ding] tot droogwordens toe, uit, gite
naar op de helst, van 't gelykt, Reithu-
ise, en plaatse dit, in eene maati-
ge hitte. de salpeter in Reithu-
ise worden als van uitgevreesden,
en Rijn kenneijk, aan de kleur Rijn,
ner dampen, want by het eerste Rijn,
ge behelde onvrijbleuig en by
het laatste wit.

2. om te ontdekken, of de kalk, of
kalkaarde de grondslag Rijn, leidt men
met zacht hitte aan, tot dat geen ro-
ok-

of meer opstijgt; waarna men het
stuur ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~, om het onder,
souden ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ uit te ~~der~~
hien op, moet, op de uitgedroogde
massa, een dubbeld gewigt van oster,
gekwaad water, worden gegooten; 't
welk de ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ talkaarde en
+ kinderen, doch de ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ kalk
zal te rug laten. Beide beide ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~,
~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ worden afzonderlijk
onthed, wanneer men de, met drie
of viermaal de sul, koolstof ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~
li kookt. De koolstof ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ kalk en
talkaarden, welke men hier door
bekomen heeft, worden afzonder-
lijk, in ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~, ontbonden en
afgedampt. Wanneer het gewigt der
gedroogde ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ om ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~,
hee

hee sul het alcohol, ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~, had
ontbonden.

De tegenwoordigheid der ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~,
welke intusschen een ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~
geval is, ontdekt men, wanneer
er een beïnkkel volgt, na dat men
~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ heeft, met een
a gebulte der alcoholische oplos-
sing, die vooraf, met vijftig of zes-
tig maal de sul ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ water, was
verdiend.

II. De ontbinding in water (B) kan
verschillen ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ ~~der~~, en der,
welke schiding van elkanderen, is
eene heel ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ ~~der~~.

I. de ontleidig ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ ontbinding kan
men, door kristall ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~, beproef,
en. ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ ~~der~~ ~~men~~ ~~der~~ men het
No-

voegt uit, tot op de sulzet, met eenen Ra-
chte waarmte, die niet boden de 80
of 90 graaden gaat. Hierbij men
er, gedurende de uitwaasping,
terwijl het vocht noch heet is, eenige
krijstallen, in de gedaante van een
sluipje, dan moet men die afnemen,
en de op glaspapier droogen: zijnde
dezelde kalium natruim, (kalium,
kalit). de overblijvende, allengskens
koud wordende ontbinding, zal men,
gelijk krijstallen gesien, die, door hien-
ne gedaante en eigenschappen, ken-
baar zijn. Doch, ho'er onderscheidene
kaliten, in een en dezelfde ontbin-
ding, voorhanden zijn, dan valt het
ten hoogsten bezwaarlijk, dezelde ge-
neefraam van elkanderen gescheiden,

te

te bekomen, om, met zekerheid, over
hinnen aard te onderscheiden.

2. de natuur der kaliten moet hier,
voor probermiddelen, onderzocht wor-
den.

De tegenwoordigheid van een onder-
bonden loogloot kan men, door de ge-
kleinde papieren, en die der kaliten,
door de probermiddelen, ontdekken.
het valt planten loogloot of de potas,
ch kan men, van het nijnstoppelijk, of
natruim, onderscheiden, door verpadi-
ging met kalium natruim, en door uitdang-
ping, tot droogworden toe: zijnde het
kalium natruim door het smeltba-
arder, van het kali. het helpde kan
niet worden, door over verpadi-
ging met nijnstoppelijk, 4 melk, met
het-

het natrium, een zeer oplosbaar zilver
zout, doch niet met het kali.

Hij is, in de ontbinding, medden
keuten aanslechtig, zo moeten beide, in
al de natuurs van het zilver, als
der balen, bepaald worden. men
lette daar bij op de regelen, die voor
hem, bij de aanmelding der prober
middelen, gegesden zijn, hier wederka
sing alhier overtoellig reik zijn.

III. de oplossing, met kookend water
gemerkt, bevat helder iets anders, dan
Antistelluine kalk.

IV. het onderschat (D) wordt sterkelyk
en, met overghealden wijnstijn gedi
gerend, welke de talkaarde en de
kalk ontbindt, doch de klieaarde en
het, in een hoogen graad, getijdeerd is,
her

ker, onontbonden laet. men dampen
die ontbinding uit, tot droogwordens
te, en zo hij enkel antistelluine kalk
laet, dan zal men een helpstaandig
heid bekomen, die geen vechtigheid
uit de licht aantrekt: doch is in
talkaarde in gelyk, dan zal die stof
je van zilveren stoffen worden. om
de talk van de kalk af te scheiden,
handele men, gelijke bij No. I.

het onderschat, 't welk, door ondergek
alden wijn, niet kan ontbonden wo
den, kan klieaarde, klieaarde en
ijzer besatten. de beide laet te zijn
in roesthuur, oplosbaar, uit het melk
het ijzer, door blauwthuur loogheit,
doch de klieaarde, door een vast lo
ogheit kan worden nedergeblagen. (+)

(+) beter is het, beide met kalk neder
te slaan, en het bekniktel, met Reijder,
denn loog, te koken, door 't melk de
kleinere wordt opgelost: terwijl het
ijerzijde op het Meisepapier blijft.

TWEEDE AFDEELING.

het onderzoek der mineralen.

het schikkingdig onderzoek, der delfstoffen
vaste stoffen, is, met veel meerder
aangiften, bekt, dan dat der minerale
vloeistoffen. Het kon dit voor mij een
dergelyke onderneming zijn, de ik,
in dit klein handboek, alle regelen
wilde te samen brengen, die behooren,
en, tot een volstandige ontleding der
der lichamen, in hunne beginnende.
mijn oogmerk is hiervan alleen, in om

+.

+ algemeen, een aanleiding te geven,
waar door men, van de bestanddeelen
der minerale lichamen, zich ten minne,
in de schul kennis kan verschaffen,
dat een voortbeginnende in staat zij,
aan dezelde hunne behoerlijke plaats,
aan te wijzen, en dat bij bepaalde tijden,
of jaartijden, in 't algemeene leden, al,
of niet, men niet kan zijn. (ii)

De groote verscheidenheid van
mineralen, welke ons de natuur,
in de samenstelling dezes aardbols
aanbiedt, is, door de meermalste schrij-
vers, tot de volgende wisselende algeme-
ne klassen gebracht: 1. aardin. 2.
vloeistoffen. 3. brandbare delfstoffen. 4.
metallen en hunne zotten.

act.

Aarden.

Van deze Rodanig een bepaling
te geven, dat dezelde verhouding
past, op deze lichamen en op

(n) al wie zich, in de kunst, van min-
erale lichamen te ontleiden, zo veel
als mogelijk is, bekwaam wil maken,
die liede, met opmerkzaamheid, de mee-
nigsteldige verhandelingen hier onder,
in de schikkundige verzamelingen v.
an KLAPROTH. Beiträge zur che-
mischen Kenntn. der Mineraln. T. I.
II. en III. T.

op geen andere, is een dwaar
stuk, 't welk tot hier toe niet vol,
ragt is (v). ik kan te verre meuten
uitrijden, zo ik alle bepalingen, die
men, aangaande dezelde heeft gemaakt,
onde-

onderzoeken, en de daar tegen gemak-
ke betekeningen welke vermelden. Daar
ik mij niet in staat bekijnde, een ken-
merk der aarden daar te stellen, tegen
't welk niet valt in te brengen, zal
ik, uit de voorhanden zijnde bepa-
lingen, een niet vinden, die het best,
aan het oogmerk, voldoet.

" het woord aarde (Regt de heer KIR-
WAN) betekent een lichaam, 't welk
is smakloos, zonder reuk, droog, b-
roos, en niet brandbaar; niest sig
indammelijke huante niet gaat booken
hier, dat is, dat nooit vijf maalen
huander is, dan water, en dat den
vlijenden borst niet kleurt." na
dat hij hier enige aanmerkingen
bijgevoegd heeft, betrekkelijk, tot den
sch-

Scherpen smaak van eenige aarden,
en tot de oplosbaarheid van andere,
want hij dit voort. „Daar er int
sphen toch eenige grenzen, tusschen
de aarden en de kouten, vastgesteld
meeten worden, zo konde ik het de
enstig naar aan te vangen, alwaar de
ontbindbaarheid nauwelijks bepaald,
aar is. Derhalven zullen de kouten
atoom eindigen, en de aarden een
begin nemen, daar het, ter ontbin
ding noodig water, het op te lossen
1000 maal en ontstrijpen moet. om
dich echter eerder te schikken, na
ar de betekenis der woorden, in 't ge
meene lesken, zo mag men, aan zulke
lichamen, die honderd maal zo veel
water, als hien genigt, tot ontbinding
vor-

worderen, en de overige, onder andere
kintuigen. Al-

(*) Zo zal mijl maar met de kalk, die
ontiaan, en de barijt, onder de
aarden, tellen, kunnen wij eenen
bestemde bepaling van aarden geven.
Zie mijn Tijds. Handb. d. Chem. 1596.
ff. I.

vallende, eigenschappen der aard,
en behitten, in een uitgetrokken
kint, deelen naam tekenen.”

De onvolrijke of primitieve aard,
den hien de Rodanige, die niet eerder
ontled kunnen worden. Rodanige
zijn Kalk, talkaarde &c.

De Ramengestelde aarden bestaan,
tot twee of meer grondarden, die
schikking met elkanderen verbond,
en-

en zijn. Dikwijls neemt men ook,
in 't dagelykche leden, een steeni-
ging met een kuis, een aarde. Bij de
orkende de Zwitserlandse kalk, de
chiene kalk. &c.

Routen.

onder deze rekent de heer KIR-
WAN, alle Helpstandigheden, die men
der, dan turehonderd maalen haar
gerijgt aan water, tot haare ontbinding,
van nooden hebben. Hoewel deze
beschrijving geschiedt alle kimmer-
ken, van de klasse der Routen, gree-
graan amvat, om tot eenen volkomenen
bepaaling te dienen: zo is hij toch,
tot ons tegenwoordig oogmerk, te
kenne.

7702-

„onder de brandbare zelfstappen
(merkt de zelfde schrijver aan) zijn
alle de Rodanige begrepen, die van
een nijnstappelyken oorsprong zijn, en
wier hoofdeendardheid de brandbare
heid is.” een bepalingwaard, wel-
ke den diamant en de metaalen uit-
spiet, hoewel hij ook, voor de stob-
randing, vatbaar zijn.

De metaalachtige Helpstandigheden
zijn, door haare uitwendige kente-
nen, zo wel bestemd, dat zij geen
andere bepaling van nooden heb-
ben. Die metaalen, van welke
de natuier haar eigen metallisch
bestaan gegesken heeft, ook wan-
neer zij, met een ander metaal,
of half metaal der mengde zijn, he-
ten-

ten merkelyke, of gedegene metaal,
kan. Zo lang zij echter met een
mit metallisch zilveren verbonden
zijn, gelijk doorgaans plaats grijpt,
dan worden zij vererft genaamd.
het lichaam, + welk het metaal in
zeker toestand brengt, wordt geheel,
het metaal te vererften en de ver-
binding van beiden het een ert.
Dit vindt men gewoonlijk in de
koperertten het metaal gezuiverd,
en het zijde verdelgens met sul-
fel verbonden. Van het koper kan
men aldan zeggen, dat het, door
sulfel en zilverstof, vererft is, en
de verbinding zeken drie lichaam,
en het koperert.

ma-

manier, hoe men een mineraal
moet onderzoeken, miens te
namenstelling onbekend is.
Wanneer men een mineraal licha-
am, tot zekerheit, wordt voorgele-
gd, zonden dat zij een zijner best,
andere kennen, zo moet men
vooreerst zien, tot welke der bo-
ren vermerde klassen, het te be-
gen zij. om vooraft een algemeene
kennis, van zijne natuur, te hebbe-
n, en men, tot de ontbinding, in
zijne bestanddeelen, overgaat.
I. om te weten, of het onbekend
mineraal zout bevat, moet men kond,
en graven, of een andere bepaal-
de heerdheid daarvan, tot een fijn
poeder gebracht, in een glas doen, en
het

het met lentig maal de stiel water,
in een temperatuur, van 120 of
130 gr. dik wordt schieden. na dat
het herholgens, take in een lang,
keeft sel gestaan, quite men alles
uit, op een filterpapier, dat voor
af gebogen en op een trecker
gelegd is. het vocht doorgeleopen zij-
nde, drooge men het papier, in
een hitte van ongeveer 212 gr.
en meng het nauwkeurig af, na
dat het droog is geworden. is dat ge-
wicht merkelyk minder, als het ge-
wicht des anders, voor de digestie,
met het filterpapier te nemen, van
kan men vaststellen, dat er reuk
ontbenden is, en dat de vermindering
des reukarts zijne heftigheid vermindert.

de.

in stule gevallen is het raadzaam,
bij herhaaling, kookend water op het
goud te gieten, indien men ster-
makt, dat het aansluitend reuk, tot de
bedwaartige oplosbare behoort.

ontdekt men, bij het onderzoek, dat
het lichaam stiel reuk bevat, dan moet
men den aard en het gehalte bestemmen,
men, volgens de regelen, die, in 't
sterk, willen worden opgegeven.

II. de tweede klasse, naamelyk die, der
aardachtige lichamen, wordt gekend,
door de helder onsmeltbaarheid, in wa-
ter; door de afsluikigheid des smakes,
door de onderbrandbaarheid en door de
eigenomnelijke verhaarte, die nooit tot
5 mag gaan. de verhaarten en min-
era-

eraal, na dat het op de beoogenemelde
manier gedroogd is, in water niet
wordt opgelost; de behulpde, na,
Eyd lang, op een glazig ijzer-gelid
te hebben, niet, of ten minsten in
geen aanmerkelijken graad, versterkt
wordt, kan men besluiten, dat het,
noch tot de heuten, noch tot de brand,
bare lichamen, behoort.

III. De enige overige klasse, met
welke mi noch over middeling pla,
at, kan hebben, zijn de ertsen, van
welke de aarden, door bloot wagen in
de hand, onderscheiden kunnen wor-
den, dertijl de ertsen stude, Puharden
Rijn. De er noch eenige tulijel, over
bluf, moet men de hiderstatijel
wagen. De handelwijze, om dit

te doen, dat ik hier beschrijven, doch
de gronden, op welke dezelve steunt,
kan ik hier niet uitvoerig melden. men
hangt het mineraal, aan een fijn ka,
ar, of aan een dunnen draad, aan een
schaal en slugt het in de licht. ste,
llende, dat het dilt slugt 250 gruin,
en, laat men het over volgen, zo als
het aan de schaal hangt, in een
glas met water trinken, + welke is,
van een temperatuur van 60 gr. zo
dat de schaal, met het gericht, een
overnigt bekomen, waarom in de scha,
al, aan welke het mineraal hangt, zo
dual grinen gericht geworpen worden,
als noodig is, om het evennigt weder,
in te herstellen. stellende dat hilt,
ke 50 grinen beloopt, lost men het eig-

eigendommelijke geslacht des lichaams
kennen, wanneer men 't geslacht, 't
de behelste in de lucht had, deelt,
door 't geslacht, 't geen het, in het
water, heeft verhooren. in dit
gestel is het 250, gebuut door 50, ge-
lyk aan 5. Dat is, een lichaams,
't melk van hijnne verhaarte, in de ver-
melde edelmoedigheid verhooren heeft,
is sijn maalen verhaarte, van water.
het moet deit eenig metaal bevat,
en, hoewel niet sul. Wanneer men
mineraal, op deke wijze gesoegen,
bestonden werst, sijn, het of het
en maalen, verhaarte te hijn, dan
water, kan men vaststellen, dat
het metaal bevat, en deit, in de klapp
der ertken, geplaatst moet worden. (3)

IV. De brandbare lichamen worden
meer door kenbaar, dat zij, op glijend
ijer gesoegen, geheel of ten dele der
branden, of dat zij, met goud van
salpeter gemengd, in een glijenden
kras, gelyc, ontpleffen, deke pro-
de heeft inthelphen ook plaats,
met verschidene metallische ertken,
die een aanmerklijk gebuute brand,
stof bevatten: doch deit hijnne in,
eigendommelijke verhaarte sul groter
is, van die der brandbare lichaams,
en, kan men deit meer door ge-
makkelijk, van elkanderen, ondersch-
iden.

thans wil ik de bysondere regelen
opgeven, dienende tot een nauwkeu-
rig onderschik der lichamen, welke
tot-

tot een der boven vermeldde klassen
behooren, zonder mij te willen onder-
nemen, dat ik, in dit handboek, alles
verhaamt hebbe, 't welk betrekking
heeft, tot het, in 't zijne gaande,
onderzoek. I. —

(7). De onderzending leert, dat
deze groep hier bedrieglijk is, en
dat men niet een geringte hard-
heid van metaal zijde, 't geen dit
slijft by de aarden is, niet kan
ontdekken. I.

I.

I. onderzoek der Reiter,
ten.

I. een Reiterontbinding, op de pro-
be aangewendene manier bekom-
en, danpe men langzaam liet een
la-

laute die allengskens kaaid worden.
men zullen er waar schijnlijk kristal,
en verschijnen, die een schijnlijk
e, bekend met de gedaante der Reiter,
en, gemakkelijc dat kunnen erken-
nen. Derlijt 'er intusschen, in de
lyde ontbinding, verschillende so-
orten bestaan kunnen, die zich
niet, met geringe deidelijc-
heid, kristalliseren, 't moet men,
tot de groebermiddelen, zijne toek-
icht nemen, om dien aangante,
tot een deidelijc kennis, te komen,
2. Voor eerst zoekt men tot Reiter,
onder een der volgende klassen te
brengen.

(a) Reinigen, of Reiter met een
oververhaging van Rein. de
ten-

kent men, door kinne merkking,
op de blaauwe plantenkleinen.
Dere aard die Ruinen ontdekt
men, door de boden beschouwen
probermiddelen.

(b) loogkanten. Deze doen rich te
kennen, door kinne merkking, op de
blaauwe plantenkleinen, en door
andere, boden aangehouden, eigen,
schappen.

(c) Kanten met metallische grond,
gen. met een ontbinding van het
Kalkkieser Kali gemengd, geven zij
een overvloedig beknickel. om den
aard van het metaal te ontdekken,
laat men alles, door blaauwklein
li, neder, verkalkt als dan het be-
knickel, en handelt, volgens de me-
ge-

gelen, die ik, in 't voorvolg gesien heb,
om metaalen van elkanderen te sch-
ieden.

(d) kanten met aardachtige grond,
lagen. Wanneer een loogkant,
met blaauwklein Kali, geen neder-
slag geeft, maar het deelsche verschij-
nt, als men daar toe Ruinen, of loo-
lyt of klein loogkant, gebruikt, dan is
er, in die oplossing, een verbinding
aanmerklijk, Men eenig klein, met een
der aard. of indien, na het op-
kenden, men het voortkoezen een
beknicket, door het blaauwklein
kali, door een der andere loogkanti-
ten, nach eenig beknickel wordt te
nede gebragt, so kan men vastste-
llen, dat 'er teffens, aardachtige
en-

en metaalachtige keuten, in de op-
 lossing aanmerklijk zijn. in het eerste
 geval doet men naar de loogkeute-
 ge ontbinding bij, tot dat de keute
 oploest te merken, en nu gemaakt
 te hebben, tot dat het beintikel de
 de geest huyt, waeracht en droogt
 men het helder af. de aarden onder-
 deukt men, volgens de regelen,
 die in de naastvolgende stude-
 lang, aan de hand hebben gege-
 ven worden. in het tweede geval
 merkt men met blaauwkleur, de
 lang'er eenig beintikel door de
 niet wordt. men volgens gaat men
 de hulden gebonden slecht af, en
 verdoet het beintikel, met sijn
 water, + niet, bij het iserig af,
 ge

geintikel, wordt gemaakt de geest hel-
 der gebonden oplossing wordt nu
 stender bepraefd met loogkeute, en de
 nedergeplagene aarden worden, tot
 stender onder-deuk, bewaard. door
 de keute aantyte merklijk worden de
 aarden en metaalen, dan elkander,
 en, gescheiden.
 (e) middelenkeuten met loogkeutige
 grondlagen. de keute worden
 noch door blaauwkleur, noch door
 koelstefkleur loogkeuten, ten neder-
 geplagen. inthouwen kan het truff-
 en, dat keuten, uit de keute klasse, en
 et metaalachtige, of aardachtige keu-
 ten, in een schiedvagt, waerachtig zijn.
 in dit geval wordt de merklijk be-
 keutbaarlijk, en ik kan geen man-
 er,

er, om hier in te bepalen,
aan de hand gesien, buiten de volgende
waars de metalen, door blaas in de
ine ammoniak, en de aarden, door ko-
el stof kuis ammoniak, zijn ter neder
geslagen, van welke men de stoffe
stof, in een temperatuur van 180
gr. of in een noch hogere, om te
te zijn, van de ontleding, der talk-
rdige Ruiten, welke het koolstof,
kuis ammoniak, in een koude liich,
gesteldheid, niet verrikt. men schijnt
is de alsdan de vlijtichheid, door pils,
tramen af, en kookt die, tot drooghe-
rdens toe, niet, om het gedroogde 2,
it verdolgens, aan een hitte bloot
te stellen, die in staat is, de ammoni-
omakale Ruiten vlijtich te doen wa-
nde-

rdere: terwijl de Ruiten, die een
het loogloot inhouden, niet te vlieg-
ge blijven. het is waar, dat men,
door dit te vlijten, niet kan vanto-
nen, of 'er ook oorspronkelijke am-
moniakale Ruiten aanwezig waren.
doch zulke kan men ontdekken, niet,
bij de Ruiten, die onderzocht zullen
worden, voor hinnen ontbinding in
water, wat vlijtich kalk te vliegen,
waar-door zulke Ruiten hien eigen-
aartigen reuk zullen voortbre-
gen. de groeiende en delf brane
loogruiten kan men onderscheiden, door
bij de ontbinding wat vlijtich kuis te
doen, 't welk met de eerste, doch
niet met de laatste, op den grond 2,
al vallen.

is men keken, ten opzichte van de
grondlagen der Ruiten, zo kan het
kieslicht ontdekt worden. Ruit,
Ruitte ontlaasende wijst het Ruitdel,
Ruit aan; Salpeter Ruit Ritsler het
Ruit Ruit: tenzij men de Ruiten, die
salpeter Ruit bevatten, kent, door het
kiespopen Ruitdel, 't Ruit plant
kijft, wanneer men de, met wat
koolstof gemengd, in een gleijenden
smeltkroes gooit.

II. onderzoek der aardem en stenen.

Wanneer een mineraal, welke te
amenstelling wij willen kennen kan,
nen, aan de ontleding des waters
medelst wat, en Ruiten zijn eigen
sch-

schaffen Ruit, welke aan Ruitdelde
ene plaatte, onder de aarden, aan,
wijken, zo leidt het onderzoek ons
naar Ruiten, om de natuur der
aarden na te spooren, uit welke
het is te Ruiten gesteld; of, met
andere Ruiten, hoe Ruit een,
Ruitige aarden het Ruit, en Ruit
die Ruit mogen. Van Ruit aarden,
als Ruit, Ruit, Ruit, Strontiaan
en Ruit, kan men een, of
meerdere, of Ruit alle, in de Ruit,
Ruiting Ruit; Ruit bij Ruit
naar een Ruit Ruit Ruit Ruit,
en kan, voor het Ruit de Ruit
des Ruit Ruit Ruit. Ruit
het algemeen is het niet Ruit,
meer. Ruit Ruit Ruit Ruit Ruit,

in een mineraal te vinden. de onlan-
ge ontdekte kinkonaarde, glijcinois,
nde &c. komen hier hetzelve door.

de steen, dien men schikkingig end,
enkeken wil, moet tot een fijn poe-
der worden gebracht, waarbij staat
te letten, dat de mortier, uit een
hardere stof, dient te bestaan, dan
de steen, die tot poeder gebracht zal
worden; deszyl anderhins licht icty
den kinnen worden afschraafd, wa-
ar door de uitkomst, van het onder-
hant, ontkent den kinnen worden.
tot kleine steenen is een mortier
uit widgebody compositie volden-
de: Doch tot den harde steenen moe-
et men'er een keppen, van agaat,
of van gehard staal. (ij) ook moet
de-

de steen, de wil door, als, na dat
toeten, gesloogen worden, opdat, de
dehelle war door een ster munde,
ning van pisaarte bekomen moegt
kikken, de helle bettenid den kinnen,
in worden benekend. is een steen
den del waarlijk tot poeder te brengen,
en, de glouje men den kinnen dooraf
enige maalen, in doofte hene be-
uotling in koud water, dan zal
dehelle brae worden en licht tot
poeder te brengen sijn.

de schikkingige probermiddelen,
van welke men, tot het onderhant
der steenen, gebruikt wil maken,
moeten de kinnen, als mogelijk sijn,
om de helle radanig te bekomen, is
boden aini gensegname aanleiding

gegeven.

met betrekking tot de ontleding
der steenen, kan men dezelve alhier
verdeelen: 1. in de lodanige, die in
salpeter of zwitkrans, 't welk met
stijf of twemaal de deel water verdund
is, gekud, of ten deele, met opbruis-
ing, oplosbaar zijn. 2. in de kalken, die
in zure vloeien niet opgelost kunnen
worden.

I. —

(ij) de beste worden gemaakt uit
gracielste steenen. I.

I. aardes, of steenen, die, in verdund
salpeter of zwitkrans, met opbruis-
ing, ontkindbaar zijn.

A. wanneer men, door een greuf,
ontdekt, dat het te onderzoekene min-
eraal, met een van zure vloeien,

op-

opbruischt, dan bereent men een
bepaald gedeelte van hetzelfde, na
dat het, tot een fijn poeder, is gebr-
agt, met een der genoemde vloeien,
tot het opgegeven gehalte verdund,
in een zachte warmte, gedurende
tullen, of drie, vuren. aldan bepa-
lt men het verlies aan gewicht, filtre-
ert de ontbinding en neemt men
het met oplosbare olie.

B. in de bekomene oplossing kan kalk,
talkaarde, klinkaarde, bakstaarde, of
strontiaan aanwezig zijn. om het be-
toeven der beide laatste genoemde te on-
tdekken, verdund men een gedeelte
der ontbinding, met twintig maal
de deel water, naar den maat gerek-
end; om hier voort wat kwadde vloeien,

of-

of noch te der wet Wadell huur natruim,
bij te doen. Valt er hier door een
bekindel naar den grond, dan kan men
valttellen, dat er Waar arde, of Stro,
stiaan, of ook beide aanmerkig zijn.

C. om te ontdekken, welke van beide
beide aardes, in de ontbinding, bestaan,
of behelke, zo hij beide in deze oplos-
sing bevat zijn, van elkander
te scheiden, legt men er zo lang
Wadell huur natruim bij, dat er geen
bekindel meer geboren wordt.
Van goet men het abgt nly, en droogt
het bekindel, nu dat het op den voorzij,
gedukt is afgeeft. Ver volgens di,
gerust men dat, met viermaal zo
veel gedigt, aan huur erde Wadell huur
kali, + melk, in een te ind kende keel,
veel

shulheid van water, is opgelost, ge-
vende twee of drie uren, in een
maatige hitte. Van dat er een die,
kele ont binding van begin plu de,
gen, en men dat Wadell huur st ro,
tiaan, of Waar arde, of een meng,
dat van beide, [op den bodem van
het glas, als bekindel, bekomen]. hier
op goet men Ver volgens sal pe ter,
huur, huur eigen dom mel ijke Wad,
ante is 1,4 met een zo veel water
Ver huur, dan dat rich de st ro nti,
aan, doch niet de Waar arde, ont,
binden. om hoort te bepa alen, of
in st ro ntiaan, voor het huur zij
opgelost, met die oplossing, tot droog,
worden toe, worden uit ge damp t, en
die gedroogde st ap pe in al cohol worden
on-

ontbonden. ~~bevat~~ nu dit alcohol sal,
petroliene stontiaan, van met de
de branden, met een donkere bloed,
roode slan.

om de Rubraarde, van den ston-
tiaan, te scheiden, kan men insgelijks,
op de volgende wijze, merken. Bij
eene sterker ontbinding der
de arden, in eenig Ruis, verge men
blauw Ruis kali, + melk, wanneer het
Ruiser is, geen onmiddellijken
slag het een geborenen worden. idd,
oh, men het eerst, na sterloop van
enigen tijd, zich kleine en onoplos-
bare kristallen, aan de oppervlakte
van het glas, zien aandetten. De
Ruis de blaauw Ruis Rubraarde, die
voor stijgen, wanneer de lucht er
en

een stijgen loop bij huft, tot dat al
het Rubraarde sterker is, in loofstef Ruis
Rubraarde overgaat.

De beide manieren, om den ston-
tiaan de Rubraarde te scheiden, grondt hi,
oh, op de sterkere sterwardchap der la,
atje, tot de Ruisen, van der ^{*}uofte.
Wanneer dult beide deke arden, in
eene ontbinding, te samen Ruis, dan
verge men daar bij wat, van de opley-
sing, der Ruisere Rubraarde, tot dat
daar door geen schinkel meer
sterkt wordt. De Rubraarde zal
Ruis hier van het Ruis metten ma-
ken, en den stontiaan een neker,
saan. De stontiaan ontbinding, moet,
in beide gevallen, geen oertellig Ruis,
in bij Ruis hebben, des Ruis de
Ruis

merking der kleeaarde Ruis, ^{stroom}
men.

D. de oplossing (B) kan men noch,
na dat men Rubidum natrium be-
eft bijgevoegd, kalk, talkaarde, klei,
aarde, of enig stoffe, bevatten.
om dat stoffe af te scheiden, doet
men daar blaasruis kali bij, tot
dat er geen bekniksel meer sel-
gt. als dan filtert men de ont-
binding, en bewaart deksel, tot
een nader onderzoek.

E. Rijn kalk, talk en kleeaarde tef-
pens, in een loog, aanmerkig, zo sel,
ikt men op de volgende manier.

a) de varen-gemaakte loog wordt,
door bijgevoegd koolstofruis kali, gepre-
cipiteerd, en het afgewaspen nu
ker-

beslag met gevoegd. Dit moet nu, met
de gemelde aarden, met koolstofruis
ruisruis, bestaan. b) de kleeaarde
kan men, van de rest scheiden, als men
het bekniksel, met een ruisruis kali,
ontbinding, digerent, welke de klei,
aarde, doch niet het overige, zal ont-
binden. c) bij deze ontbinding der
kleeaarde doet men verbind Ruisruis,
zo lang, tot dat er niets meer ^{er} wordt
nedergelegen. dan klaart men de vloer,
ijst af, wast het bekniksel behoo-
rlijk, met ongekocht water en dro-
ogt het. het selde selvolgens, in een
kraal, gegleid, en met gebogen Rijn-
de, wijst de hoedukheid der kleeaarde
aan.

F. de talkaarde en de kalk kinnen,
1000-

door de volgende proef, van elkander
en gescheiden worden. men damp-
de, door salpeterkruis, of kruitkruis,
welke ontbinding, tot droogwonder
niet toe, uit. men mengde het gedroog-
de, in quite bij het zeldde, in een
glazen ^{uit dampen} waspanneschaal, met meerder
sterk zwavelkruis, als des helfts gemigt
bedraagt. Van plaatse men die scha-
al in het handbad, om het kruis te
doen uitwaassenen: wantende het vli-
de, op het laatst, sterk worden aan-
gehit, om al het aankleefend zwavel-
kruis te verdrijven.

men mengde hier volgens de gedroog-
de, stoffe en eigenere bereide, met
telkensmaal 20 deel koud water, 14 welk
de zwavelkruis talt zal ontbinden;

door de zwavelkruis talt overkaten,
die op een doorkijgel gebragt, en, met
ene geneegsaame heerdruk van koud
water, moet worden afgewasschen. Hier,
volgens wordt bereide, door ene goud-
de hitte, uitgedroogd, wanneer men het
gemigt der aanmerkende kalk kan byte-
nemen, door, van dat der zwavelkruis ka-
lk, 59 ^{ten honderd} per cent af te trekken.

de talkaarde wordt, uit hare zwavel-
kruis verbinding, het best afges-
cheiden, door koolstofkruis kali, in ene
hitte van ongeveer 212 gr. het bekijn-
kdel moet, na dat het wel gewasschen,
gedroogd en een vier lang gealijene,
niet 4, gesloogen worden, waardoor de
zwavel der talkaarde, die in den
steen bevat vliet, zal rangenaken w.
nde-

nden.

G. Zijn er alleen talk en klieverde
in de ontbinding aanwezig (dat er
geen talkaarde tegenwoordig is,
meest men, als er, door het bijvoeg,
en eenen loog van klieverde ammoniak,
geen beïnkkel ontstaat).
Zan kunnen deze aarden, van elka,
nederen, gescheiden worden, door
koolstofkieuze ammoniak, bij de koe,
de loog, te zamen. Hetzelde zal de
klieverde oplossen, die vervolgens
verdampt, gewasphen en gedroogd
wordt. De in de ontbinding overblij,
vende talkaarde kan daaruit, door
koolstofkieuze kali, worden nederge,
lagen, welke beïnkkel met de volge,
ne glout, om'er het koolstofkieuze uit,
te-

tedrijden.

H. Het onoploslijk overblijfel (A)
kan klieverde kiedelende, en metaal,
ofziden bevatten, welke laatste zo
keer met kieuze of overladen zijn
kunnen, dat zij de werking van het
salpeter en kieuze nederstaan.

a) men voegt hier bij geconcentreerd
kieuze, en dampet het mengsel uit,
tot droogwordenis toe. op de droogworden,
deze massa giet men, van nieuw, wat
van dat kieuze, en kookt hetzelde noch,
maal, tot droogwordenis toe, uit, + mel,
k drie of viermaal moet worden her,
haald. hier door zal ook de klieverde
de met het kieuze verbinden, en,
door eenen kleinen kiedelende, licht
in water oplosbaar worden. men
wel-

verschilt derhalven de Pustelkruise klein,
aarde met het onopgeloste. De kleinste
wordt door koolstofkruise Kali afge-
scheiden, gewasphen, gedroogd en
gewoogen.

b) het zijde, + melk meestijft eitel
ijzer is, wordt van de keiwaarde, op
volgende wijze, afgescheiden. men
giet het onoplosbaar gebulte (a)
in een smeltkroes, met wit was,
waardoor het, in der kind Pustel-
kruise, ontbindbaar gemaakt wordt.
Dan blijft de keiwaarde ruider, en
wit, te rieg, welke men daarop
wacht, gloeit en smelt.

2. steen, die in der kind salpeter
of kruitkruise onoploslyk zijn.

de

Deze steenen moeten tot geender ge-
stooten worden, waarbij men het met
boden gegruken doorschrijft in acht mo,
t nemen.

I. men mengt hondens quinen, of een
andere keiwaarde, naar melgevallen,
met driemaal 20 stul gewigt, van die,
der droog Kali. Dit mengsel wordt ge-
dron in een kroesje van Rildher, of
platina: moetende daar wat water bij,
gidaan en het kroesje met een dekel
worden geslet. derhalven wordt het
mengsel allengskens het gemaakt, en
wanneer het oprijft en wit oerkoos-
ken, met een staaf je van Rildher, of
van platina, aankoidend geroerd. Wan-
neer nu het doog uitgedaamt en het
mengsel droog is geworden, derhalven
men

men de hitte, tot de 20, dat het kroes,
je niet fructe, te sluiten, als het van
Zilver is: met welke hitte gebieden,
ende een half, of een geheel uur,
wordt aangehouden.

De den schijn van de, die, gebieden
deur bevestiging, overkomen, toonen
niet, enigermaate den aard aan, van
het mineraal, + welk men onderzocht.
als het mengsel zeer slechtbaar wordt,
kan men vaststellen, dat de steen veel
kiesende bevat: Blijft het deelsde licht en
ondoorzichtig, dan moet men andere
redenen onderstellen; en heid het
Zich, als een rooog poeder, + welk
Zich in uitgebreidheid, merkelyk heeft
uitgezet, is welk een teken, dat 'er
een groote voorraad van kiesende

aan-

aanledig zij.

heeft de gesmeltene massa een don-
ker groene of bruinachtige kleur, dan
toont zulke aan het Zilver, van een
ijzerstijde. is die kleur glinsterend gro-
en, vooral de Zich deelsde aan het
water meelut, dan is 'er magnesium
stijde; en is deelsde gulgroen, dan is
'er Chromium stijde aanwezig.

K. Wanneer nu de kroes van het steen,
in zamen is, moet deelsde van be-
ten steen worden afgescheid, en met all-
es, wat daar in is, in een poëchinnen,
of glazen schaal, vol met water, ver-
den gelegd, + welk ongeroerd en ver-
minnd wordt, tot dat het geheel men,
ghel is losgegaan. het water ontbindt een
groot gedeelte der verbinding, der te- en
kle-

Kluisaarde, met het kali, en dikwijls het
Iks geheel en al, wanneer het, in een
geroegname kerkalheid, genoemd is.
L. Bij de ontbinding (K) en bij het
overblijvende, 't welk aan de ontbin-
ding tegenstand biedt, doet men, in het
heldre glas, konthinor. De eerste por-
tie van dat konthinor zal een sterkachtig
bedriktel verschijnt, 't welk uit de
aarden zal bestaan, die door het kali
ontbonden waren. Voort ontstaat er
een opbruissching en 'er verschijnt een
bedriktel, 't geen edere spoedig wederom
verschijnt, als het geboreen wordt. ten
laetsten wordt noch dat dul, 't welk aan
de werking van het water tegenstand
doed, ontbonden, 't geen stilletjes gelij-
iedt, als het kluisaarde, in, met opbruiss-

Sch-

ching, als het kalkaarde bevat.

M. uit de verschijning, die de wer-
king van het konthinor verschijnt,
kan men de besluiten opmaken.
neemt die ontbinding een groenper-
roode kleur aan, van betekent hi,
Iks magnesium oxide: tenzij een
orangerode kleur ijzer, en een ge-
adgule chromium aanduid. De afwe-
zigheid van alle kleuren berijpt, dat
de ston geen metallische bestandde-
len bevat.

N. hooft er een volkomen oplossing
plaats gehad, dan roept men de heldre
volkomen droog uit, in een glas. Doch
wederstaat een gebulte aan de ont-
binding, dan moet heldre, gelijk ver-
ken, met kali, geflooid worden als

de

de blaauwe massa begint te droogen,
en, men neemt bij de handig aan, van
een plijm, en moet aldaan recht af-
tig geroerd worden, tot dat alles ter be-
gen droog is.

O. (a) de uitgedroogde stof moet, in een
maatige warmte, met drie of vier maal
zo veel, of ook meer, gedestilleerd water,
gedigereerd worden. (b) het geen, dat,
op den doorrijgdoek blijft, wassche men,
bij herhaaling af, tot dat het afstrijgend
water, in het salpeter-kleur-kuiser, geen
behinting meer te rige brengt: maetside
al het afstrijend rogt, bij het gefiltreerde,
worden gedaan. (c) het geen, dat op den
filtreerdoek blijft, drooge en gleege men,
in een kros: rijkende het gemigt daar
van, de heerdheid der kuiserde van. is
del-

delde kuiser, dan moet bij volke,
men mit rige: doch heeft bij eeni-
ge kleur, dan ontstaat riltke, uit
de bymenging van eenig metaal-tijde
hier van kan rige, door een digestie
met Ralithiur, bekrjrd worden, waarna
bij van minns genastken, gyleid en
genbogen moet worden.

P. de ontbinding (O), die, door het bij-
gekomen wasserwater, tot eene aanderlij-
ke menigte, is aangeroerd, moet ster-
volgeve uitgedampt worden, tot dat 'er
niet meer, dan een pint, overblijft.
der volgeve rogt men daar koolstof-kuiser
kali bij, en rijket de blaustat, geduere
de eenige minuten. den nederlag,
die door het kali veroorzaakt wordt,
kiet men rijkende, waarna het rogt
vo-

wordt afgegoten, en 4 beinckel, na bij
bevaling, met warm water te zijn afge-
lost, op een filterdoek wordt uitge-
roogd.

Q. Het droog poeder kan klinkaarde, kalk,
aarde, talkaarde, Puhanaarde en stronti-
aan, behalven de metaalrijden, bezittingen,
die van elkanderen, volgens de reeds
opgevoerde regelen, gescheiden kunnen
worden.

R. men onderzouke nu de oplossing
(D), nadat er koolstofrijke kali is bij-
gedaan, om te ontdekken, of er een
rijke, en melk een, in den steen bevat
wordt.

a) ten dien einde strobacht men het
overblijfsel kali, met koolstofrijke, en fel,
+ met de koolstof.

b) men scheidt een deel van dit rogt,
met een ontbinding van koolstofrijke Puhana-
aarde. Volgt er een overblijfsel beinck-
el, + melk in den steen koolstofrijke en,
oploslyk is, dan is de tegenwoordigheid, van
het koolstofrijke, beinckel. en vindt men,
nu niet noch, dat er klinkaarde, strontiaan
of kalk, in het beinckel, bevat wordt, ho-
lyft in dien steen een ontbinding van
koolstofrijke, met een, van beide drie
aarden, plaats gehad.

c) wanneer, uit het beinckel, van een
ontbinding van koolstofrijke Puhanaaarde, bij
dit rogt, een beinckel ontstaat, + melk,
zonder opbreiwing, in koolstofrijke, ontbi-
ndbaar is, dan erkent men daar uit
de tegenwoordigheid van het koolstofrijke;
en vindt men vervolgens in dien steen
kali.

alkaarde gemengd, en, nadat er Potasch, zilver is bijgevoegd, worden de beide ma-
ar alleen met de talkaarde ontbo-
nden.

in beide gevallen kan men de beide
de manier van werken volgen; de
wijl de onderscheiding alleen noodig is,
wanneer hij, gelijk in het laatste geval,
alleen, door de tegenwoordigheid, der
talkaarde, wordt veroorzaakt.

c) bij de ontbinding (a of b), welke
schieden door zilver opgeloste metaal,
lotijden bevat, voegt men zo lang een
ontbinding van gekrystalliseerd kalijstof,
zilver kali, tot dat er geen behintel meer
der volgt. hier door worden de stoffen
van het ijzer, het chromium, en het
nickel nedergevlagen: ter wyl het magneti-
um-

umzijde en de talkaarde, zo bij aan-
wezig zijn, opgelost blijven.

d) talkaarde en het magnetiumzijde kan
men, van alkanden, gescheiden worden,
wanneer men, bij hunne ontbinding (c),
Potaschkali, in water opgelost, voegt, (zie
verf. 13 F): wordende hier door het mag-
netium, oech met de talkaarde, neder-
gevlagen. het behouden magnetium moet
vervolgens, met een krijsten toegang
der licht, gealvineerd en geboogen wor-
den. de talkaarde kan weder hand, door
een ontbinding van zilver kali, wor-
den nedergevlagen: waarop hij gestaffsch,
en, gedroogd en geglaaid wordt.

e) het chromium zijde wordt, van de
stoffen van het ijzer en des nickels,
afgescheiden, met de alle drie, bij een
hand-

laaling, in Salpeterkruis, te koken, tot
dat het mengsel droog wordt. hier door
wordt het Chromium gekleurd en oplos-
baar gemaakt, in kuiser kali, 't welk de
beide andere stoffen niet ontbindt. uit
deze scheidings met het kali, wordt
het Chromiumoxide losgemaakt, door
in kuiser kali bij te doen en de vloe-
stof zo lange uit te dampen, dat de vloe-
stof groen wordt. Voegt men dan hier bij,
een ontbinding van kuiser kali, dan
zal het Chromiumoxide zich afscheiden,
deelt de tot zijne scheidings noodige vloe-
stof, door het kuiser kali, is vlieg-
noemen.

f) het oxide des ijzers en des nikkels
worden scheidings, in kuiser kali opgelost,
en daar bij wordt zo lang ammoniak ge-
voegd.

Voeg, tot dat het deuidelijk de overhand
heeft. het ijzeroxide wordt hier door
nedergevlagen, en droeft gedroogt en
gevoegen. door het overaligend ammoniak
blijft het nikel ontbonden, van
't welk ook de blaauwe kleur zijn
oorsprong heeft: deze wordt afgeschu-
den, als men de ontbinding, tot droog,
wordens toe, uitdampst en het kuiser
niederom ontbindt.

hierbij moet ik opmerken, dat scheid-
den, teamen, die, in scheidend salpeter
en kuiser kali, niet oplosbaar zijn, door
een meer gemakkelijke scheidingswijze, als
die gene, die onder A, beschreven is,
ontleed kunnen worden. hier toe beho-
ren de scheidingswijzen der Potaarsche, des
stroontiaans, en des kalk, met kuiser kali in

kon-

Zonderheid met zwavel-, Arsen- en phosphor-
kieser. De verbindingen des zwavel-
kiesers met de zwavelzuren, den strontiaan
en de kalk; de Arsenispaathkiesere kalk
en de phosphorkiesere kalk worden ge-
lamendlijk dits, in de natuurs-
vassingen, en zijn te lammen, het laatste
uitgeroomen, in de boden der melde kieser-
ren, onoplosbaar. men kan de ook, ook
4 algemeen, uit andere tekenen. de
verbindingen des zwavelzuren en des
strontiaans, hebben een grootere in-
genommelijke zwavelzuren, dan de overige,
naar een geringere, dan de eersten.

Hij bezitten voorts een genogelde
kristalline gedaante, en zijn meer of minder
doorschijnend: ook hebben hij eenigen
glans en een aanmerkelyke hardte,
die

die echter voor het mes wijkt. de ver-
bindingen der talk, met de gemelde kieser-
ren, daer nich, door gelijksortige tek-
enen, kennen, doch zijn niet te zwavel-
door de mineraalkieserigen strontiaan
deze uitplendige kenmerken deden, te-
nen, nids tot genogelde samen-
gen, kieser. samenstelling.

in de plaats, van het smelten met ke-
li, kan men een lichtere manier, van
onderzoek aanpakken. men stoot het
te onderzeken mineraal, tot poeder, en
digenere het, gedruende een of twee
uuren, met drie of vier maal de deel
zwavelzuren van kool, of kiesere kali, in een
taankende menigte, van ongekocht wa-
ter, in een bijna kokende hitte. het
met de aarden verbonden kieser-
de

betreft de stoffen, en in het kali
overgaan; tenzij het koolstofzuur
het kali verlaat, en zich met de
aarden verbindt. men bekomt da-
ar door eene verbinding der zu-
uren, van den steen, met het kali,
+ welk opgelost blijft, en de kool-
stofzuur aarde, die eene onoplosba-
ar bezinksel is. met de ontbinding
maakt men, volgens I de proeven,
om de natuur der zuren te ont-
dekken: tenzij men de aarden van
elkander afscheidt, volgens de
merken bij B. & C.

T. onder mijne, tot de ontleding
der behaaren, opgegeven Noor-
wistien, heb ik de manier, om de
glycine te ontdekken, in af te ph.

iden, niet opgegeven, de glycine
aarde hier verdraam voorkomt. is de
klierende en glycine in een mi-
nuten tij, door zuiver kali, van
den nederlag (E. a.) gescheiden word,
en; de glycine beide beide aarde,
en ontbindt.

men moet daar al dan een tee,
ruikende meeninge van eenig tijt bij
voegen, om het kali te verdrijven, en
daar noch koolstofzuur ammoniak
bij voegen, tot dat de reuk geneesdraam
aanrijft, dat het beide een aanmerklijk
overrijft heeft bekomen. de klierende
wordt al dan afgescheiden, doch de gly-
cine, die in koolstofzuur ammoniak,
ontbindbaar is, blijft opgelost, en kan,
door kookend, uit de ontbinding, worden
ned-

nedergeflagen.

I. Het aardrijn van het kali, + welke
in de aardrijn in enige tinnen outdelt is,
traant men, door het, tot goeder gebragt
mineraal, met sterk Rindelhüer, bij
herhaaling, te loeken, tot droogworden
toe. Verhelgen doet men de drooge
stof met water af, giet noch wat
Rindelhüer bij dat vocht en verdikt het
delde, naar behooren. Vertoonen hi
ch daar nu aluinkristallen in, de
is zulke een outdijfbaar beelje,
voor het bestaan van het kali, de
de aluinkristal nocit, denken bij de
ging van het plantenloogheit, bij
tallidest.

de bij uitdijfken een mineraal te,
li kan bevatten, met weinig, of in 't
ge

geheel geen klieaarde, in welke geheel
geen aluinkristallen bespeurd worden,
de moet men, als zulke plaats heeft,
een weinig klieaarde, door Rindelhüer,
in ontboden, bij degen, is daarenteg,
in de steen de hard, dat lehelde, aan
de slinking van het Rindelhüer, med,
verhaert, dan moet de delde, op die ma,
nier, als bij I gezegd is, met roetruim
gesmolten worden, + geen de mel de ki,
del-, als de klieaarde, oplost. het
gesmolten lichaam wordt dan sterker in
water ontboden en met Rindelhüer af,
verdundigd, voort, tot droogworden
toe, dit gedamp, wederom in water
opgelost, en gefiltreerd, om de klieaarde,
af te schiden. thans verdikte in,
en de oplossing, die in de eerste pla,
at,

at, gedan dat krijtallen van Potasch,
der natruim en der volgende gekrijd,
tallid de alim, indien-ter in het
mineraal, kali is aanvuldig gendryt.

het met de Potaschkeimere kliaarde
sterenigd kali kan, van die aarde, ge-
schieden worden, met daer bij de lan-
ge enre ontbinding, van deindere
Potaschaarde, te doen, tot dat er geen
keindkel meer volgt. De kliaarde
sal, met de Potaschkeimere Potaschaarde,
gedaumentlijk nederstallen; en het kali
dat opgelost blijft: kiernaende de kelpen
van die thaan gekend worden, door de
prokuraiddelen, borlen aangewaken.
het natruim kan men, in een minera-
aal, op de volgende wijze, ontdekken,
men behandelt den steen, met Potaschkeimere

gelijk bij U, waer na de kelse wordt dit
geboog, en daer de lang ammoniak gien,
et bijgevoegd, tot dat het beindeld ophe,
idt. Derdolgens filtert men de ont-
binding, en dampet die uit, tot droogwer,
dus toe. eindeljk moet de hitte der,
meerend worden, om het Potaschkeimere
ammoniak uit te drijfen, waardoor het
Potaschkeimere natruim dat overblijfen, t,
melk, dit kijne eigenschappen, kenetijk
is.

III. de ontleding der brandbare kelpstappen.

Kelden is men een nauwkeurige
ontleding, der brandbare kelpstappen,
van nooden, om uit derdelder aanmen,
ding, het grootst mogelijk nist te trekken.

in tusschen is het nu goed, eenige
algemeene regelen op te geven, om het
goed behouden, waare Reinheid te be-
houden.

I. Reinheid.

Deze moet, door destillatie, uit een
glazen retort, geheel slüchtig gemaakt
kunnen worden. Blijft 'er eenige stof,
te stof te ruig, de moet welken, als
iets onreiner beschouwd, en, naar
de vooren opgegevene regelen, be-
handeld worden.

2. steenkoolen &c.

I. het gehalte, der bituminöse stoffen
in de koolen, laat men beproeven, door
dezelde, uit een ijzeren retort, te
destilleeren, en het product te sner,
de

Samelen.

2. het gehalte der aardachtige of meta-
lische bestanddeelen vindt men, door koo-
len, in de donje licht, of op een glas
ijzer, te verbranden. het gas, dat on-
sterkend blijft, moet men, als een on-
reinerheid, beschouwen, die, volgens de
vooren opgegevene regelen, ontled t,
en worden.

3. het gehalte der koolstof wordt bestemd,
wanneer men onderzoekt, hoe veel salpe-
terreer kali men van rooken is, om
door een gegesken gemigt van koolen,
ontled te worden. ten dien einde sner,
ke men duisend grain, of meer
volkomen Reinere salpeter, in een kraes,
en de ras behelde glasit, gooit men da,
en bij het fijn Geesken van koolen, in kle,
ine

ine gedaante, niet meer, dan van twi-
genen teffens. Zo ras de stam,
die door het bijgevoegd koolpoeder ver-
dukt wordt, ophaalt, doet men 'er ver-
sch koolpoeder bij, tot dat 'er geen ver-
king meer plaats grijpt. Het gehalte
der koolstof, in de koolen, staat in een
Rekene eden verhouding, met de menigte,
die gescheiden wordt, om een bepaalde
hoeveelheid van salpeter te alkalise-
ren. Daar nu 12,709 deelen kool-
stof nodig zijn, om honderd deelen
salpeter te alkaliseren, zo valt
het gemakkelijker, uit de hoeveelheid,
van den ontbedden salpeter, de men-
igte van koolstof, die in een bepa-
te geslacht van koolen begrepen is,
te bestemmen. met dit alles blijft de

De manier, van ethelike Drukkingen,
die, van de kolen uitvinderen KIRWAN,
ook niet onbekend waren, onder de
die het bekende boek van de Delftse
deelen der mineralogie.

De graphit, of het potlood, is een an-
dere brandbare bestandigheid, welke
onderzoek dikwijls van nut zijn kan, om
de haare zuiverheid te oordeelen. Men
zet men haar op gloeiende kolen, van
welksoort zij een menigdel, bij het ontbin-
den, des ontbedden salpeters, een ijzer,
zijde vinden, dat meer, dan een tinke
kul, van het geslacht, des graphits, bed-
raagt. een mineraal derhalven, 't welk
de men dit ken teken veldout, en 't welk
een glanzenden potlood, treuk, op het papier,
in achterlaat, is graphit.

IV. ontleding der metallische
ertzen.

De klasse der metaalen beslot een
ho groot getal van voor-mengsen, dat
het onmogelijk is, voor de ontleding
der ertzen, een algemeen voorschrijf
te geven. Doch enige algemeene re-
gelen, door welke de natuurkundige
in staat zijn, om de samenstelling der
lichaamen dieser klasse te oordelen, en
eten noodzakelijk aangeleiden worden.
De ertzen der metaalen kunnen, op
een twintigjarige wijze, ontleed worden,
te witten, volgens een natten, en ook
gens een droogen weg, het eerste ge-
schiedt, door kinnen en door andere af-
schrakbare ontbindmiddelen, en kan, door een

gene gevolgd worden, die, volgens geb-
rek aan een oven, en aan een sterker
noodigen taktel, der hinderd worden, der
twintig weg in te slaan.

er bestaan geen ontbindmiddelen, die
in staat zijn, om alle metaalen op te lo-
open. Dit werkt het salpeterkinn met
op het goud, noch op de platina: terwijl
het salpeterig kinnkinn, + welke beide
metaalen ontbindt, op het zilver gene
werking heeft. men moet derhalven
de oplosvingmiddelen veranderden, naar
maate der geartheid der ertze, die men
onderdeekt.

Voor de goud en platina ertzen is
het salpeterig kinnkinn het eigentlijk on-
tdel, van ontbinding. een gegaderde
keerdulheid dieser ertze digereeren en,
met

met het kwik, zo lang er iets word opge-
lost: deke ontbinding van de men, tot
vroeg wordent toe, int, om het oerzichtig
kwik te verdrijven, waarna dezelde we-
derom in water ontbonden moet wor-
den. de bijvoeging, einer ontbinding,
van tin in kwik kwik, wijst de tegenste-
ndigheid des gouds aan, door een plotsel-
ingachtigen nederlag: ter wijl de platina
wordt nedergeflagen, door de bijvoeging
van kwik kwik ammoniak; Dijn er goud
in platina teffens, in de oplolving aan,
miedig, dan kunnen hij, door het laatste,
noemde middel, van elkanderen geschei-
den worden: denlijc hetzelde alleen de
platina en niet het goud, doet nederfal-
len. insgelijc kan de platina, door de,
de ontbinding, van andere metaalen, we-
den

den afgescheiden.

er goud, in eine ontbinding, met
verschillende andere metaalen, hoer,
handen, zo kan het, van de meeste der-
zelve, afgescheiden worden, door daar-
eene sterke vlammende oplolving, van kwik
breid groen kwik kwik ijder, bij te
doen. de eenige metaalen, welke dit
kwik neder slaat, Dijn goud, zilver en
kvik zilver.

om het zilver, uit Dijn wateren, te
scheiden, is het salpeter kwik het eig-
entlijk ontbindmiddel. het zilver kan,
door kwik kwik natrum (gemene kwik)
nedergeflagen worden: bevattende ijder
houdend zilver, van radanig een med,
vlag, vijftendertig zilver zilver.
Daer ter intusschen ook lood, in de ont-
bin

binding, die kunnen aanleiding zijn, om
het metaal ongelijk, door het kuisen,
raut, wordt nedergelegd, zo is het
kuisen, in de ontbinding, die vooral ge-
en oerontelg kuisen met bevatten, een
geschikde koperen plaat te steken,
die het zilver, in een metallische
gedaante, niet neder slaan, zo het is de
ontbinding aanleiding is. het raute kuisen
zilver is ook oplosbaar in ammoni-
akgeist, ook met raute kuisen Lood.

De koperen zaden worden ontled, do-
or de zaden te kuisen, met schijfmaat ha-
ar gewicht, aan geconcentreerd zwavel-
kuisen, tot dat men een drooge stof
bekomt, uit welke het water het zwavel-
kuisen koper ontbindt. het raute wordt om-
thand, door, in zijne verdiende ontbinding,

ing,

ing, een gepolijste ijzeren plaat te
steken. thans wordt het koper, in
een metallische helpstaandheid neder-
gelegd, die van het ijzer afgetrock,
in een geboogen maet worden.
wordt in zilver, onder het koper,
stermend, zo kan men salpeter kuisen, als
schied. vragt, aanmerken. een gepolijste ko-
peren plaat zal hier het zilver ontdekken,
en.

ijzeren kan, in een raute raute kuisen,
opgelost worden. is het ijzer te veel
getijkerd, om oplosbaar te zijn, dan
menge men het, met een agtste deel
van zijn gewicht, aan koelstof, en ge-
eije het vater neder, geluisende een
kuisen, in een smeltkroes: dan wordt
het ijzer ontbindbaar.

ver-

Verholpen moet die ontbinding der
deur worden, met tien of twaalf maal
zo veel water, 't milk vooraf, door loo-
ken, niet van alle licht, gehinderd is;
dit vogt moet, in eenen niet geslootene
stelsel, des of recht tegen laag, worden
slaggelikt. is er, in deere ontbinding
phosphonisch ijzer aanmelzig, dan zal
het zeldke, gedurende dien tijd, bekien-
ken: vervolgens gaat men het vogt af.

deere ontbinding kan het o'zijde van
ijzer, magnesiüm en zink besletten,
die te raken, door koolstofdeur natr-
ium, worden nedergelagen. van deere
wordt het zinko'zijde door kuisder ammon-
oniak opgelost: ondergehaalde schijn ont-
bindt het magnesiüm, en laat het ijzer,
o'zijde over. het laatste gaat men, en

deere van een uur, en trekt van,
van het gemit, van het zeldke, 25 percent
af; van dat het overblijft het gemit van
het ijzer aan wijden.

tinertden. tot hier toe heeft men
noch geen manier ontdekt, om, langst
den ratten slag, welke met een goed
getalg, te ontleden. het aan vreden
van het tin in eenen ertse toont de gien,
prachtige nederslag, die geboren wa-
rdt, als men, bij eenen ontbinding der,
zeldke, in kuisder, deegt eenen oplossing
van goud in koningswater.

Loosertden. deere worden, door eenen
ontbinding in salpeterdeur, welke met
eenen zo veel water derdeind is, ontled.
is daar zeldke in aanmelzig, van blijft
het zeldke onopgelost. deere ontbinding

(*) ten
honderd.

staat

Maakt men, met Koolstofzuur natruim,
naar benzenen. houdt dit beknikkel
kistder in dich, van kan behelde, door
kuisder sleutbaar ammoniak, ontbonden
worden. het overblijvend ammoniak looht
men, met onopgehaats water, uit, zoo
wt, giet men 'er sterk Indisch zuur bij,
en drijft teffens, met behulp van zuur,
het Koolzuur geheel en al uit. slijgt
men van het Indisch zuur lood, en trekt
men 70 procent af, van het gesticht, van
slijst het overige de hardheid aan, van
het lood.

het knikhelder wordt, in de ertden, waar
in men het vormaakt, ontdekt, door de
helder, met de helpt van haar gesticht, van
ijder stiksel, of kalk vorming, het een
aardse restant, over te haalen. is 'er
kati-

knik aanmerkig, van klont die op een
stodikt rich in de Reispunt.

Zinkerts wordt getigeneerd, met
salpeterzuur, tot droog worden 'er uit,
gekocht, weder opgelost en van nieuw
uitgedampt. hier door wordt het ijzer,
zo het tegenwoordig is, in stinkend sal,
peterzuur onoploslyk gemaakt, 't welk
thans het zink alleen zal ontbinden.
by deze ontbinding sorge men een
overmaat, van kuisdere ammoniakgest,
die het lood en het ijzer, zo 'er noch
iets van aanmerkig moet sijn, zal neder sla,
an; ten slijt het zink, door het overblijvend
sigend ammoniak, ontbonden zal worden
gehoeden, welk metaal daarop, door een
zuur, zal haaren worden ondergeschlagen.
antimoniumerthen. men doet een

gegevens oerduidbaar daarvan op, in
drie of vier delen konthiër, en een
deel salpeterdiër. hier door wordt het
opruygas opgelost, en de daar mee ver-
bonden kwadrel achtergelaten. door
verbinding met water, wordt het anti-
moniumotijde nedergeflaggen, en het ij-
zer blijft, met het kalikdilsken, opgelost.
lood wordt, door kwadrel diër, ontdekt.

de arsenikentien worden, met een
deel salpeterdiër, en anderhalf of
twee delen, konthiër, gekigerend. men
dampst alsdan de oplossing uit, tot een
dikke, en giet daar water bij, van welk
het arsenik neder vallen. hier van kan,
in 't verschot, het ijzer, door ammoniak,
worden afgescheiden.

de kersmütthen worden, door digel,
ti-

ten, met waastig verdund salpeter diër,
koperd. door bijvoeging van water,
wordt het otijde nedergeflaggen en ges-
chied welk in den beginne niet sel,
komen, van dampen men de ontbinding
uit, wanneer, door eenen minde bij-
voeging van water, het overige ten ver-
den wordt nedergeflaggen.

kobaltentien. deze ontbindt men
in salpeterig konthiër, en doet daar
koolstof diër kalij bij, van welk men
het arsenik en het ijzer, afgeschei-
den worden. voert, siltmen men
die ontbinding, en voeg daar onder
wat koolstof diër kalij bij, van welk er
een groenachtig rood bedinkt del neder-
vallen, 't welk kobaltotijde is. het
ijzer en het arsenik kan men, van

elk

alkalinen, of schieden, met het arsenik,
voor het, vluchtig te maaken. Dat 'er
kobalt aanwezig is, kan men beproeven,
en, als de ontbinding eenen eethen in
Kontkieser, eenne groene sympathetische
inkt geeft.

nikkelenthen. men lost dezelde op in
Salpeterkieser, en streeft, bij die ontbin-
ding, hiër ammoniak, in 'todenig en
gehalte, dat het een aanmerkelijk over-
schiet heeft. hier door kunnen andere
metalen worden wedergeleggen: doch
het nikel zal opgelost blijven; bekomenke
men het zelve, door de ontbinding, tot
droogwordens toe, het te dampen, en de
droogen masse geneepraam te verhitte,
is, om het Salpeterammoniak te doen vli-
en.

mag-

magnesiumenthen. de zaden en her,
schillende metalen, die in eenen
kodat zijn, worden, in de eerste plaats,
afgeschieden, door stendend Salpeterkieser,
& melk op het sterk gezuurd magnesi-
um niet werkt. Men hetzelve ¹⁰⁰ digerent
men die enthen, met sterk Kontkieser, dan
zal het zelve het magnesium zijde oplod-
den. Door de werking eenen matige he-
tte, zal 'er gezuurd Kontkieser optim-
men, & melk, van zijn eigentijken melk,
kennelijk is, en melks dampen het be-
gint lakneepapier eenen verkleuren.
het het Kontkieser wordt het magnesium;
door kool, of kieser natruim, als een wit
zijde wedergeleggen, & melk, door geroijen,
in een smeltkroes, want wordt. men
kan magnesium in enthen hermaaken, want

meer behoudt, of alleen, of met Potasdel
kieser gelykend, kieser-aflicht gesien.
het magnesium zijde wordt van ijzer,
zijde, door een ontbinding van kieser
kali, + geen met het zout, doch niet
het laatst, oplost, afgescheiden.

insgelyk kent men de magnesium,
zelen, uit de kleur, die hij aan de
borst mededeelen, wanneer men de te
kamen, door de schafpijp, begraapt. men
kan beken, onder magnesium.

uraniumzelen. de te lost men
op in sterkend salpeterkieser, + melk
het uraniumzijde opneemt, doch het
ijzer onaangetroefd laat, of in sterkend
Potasdelkieser, + geen op de delfde manier,
en dal vloten. mocht er echter eenig
ijzer in de ontbinding gekomen zijn,

do kan men het zeldde daar niet nederstaan,
door zink. vervolgens gaat kieser
kali in het zout, om daar door het zink
in uraniumzijde te doen nederstaan,
waar niet meer dan kan ontbinden, do,
or sigelste, met kieser ammoniak,
+ melk het uranium onaangetroefd la,
at. wordt dit laatste in sterkend zink,
melkier opgelost, dan bekent men, door
afdamping, citroengule krijstallen.

is er koper aanwezig, dan wordt het,
zeldde, teffens met het zink, door het
ammoniak, ontbonden. is er insgelyk
loog tegenwoordig, dan geeft het zeldde,
met het Potasdelkieser, een zout, + melk
minder ontbindbaar is, dan het Potasdel,
kieser uranium, van + melk men het,
gedurende de afdamping, in de wotte
pla

plaats, kan afgeschieden.
ting enthen. De geschikte be-
handeling verhoudt schijnt de digel-
tie, met het salpeterig kruitkruit, te
zijn. Deke best de aarden en de
andere metaalen op, en laat den hien,
gsteen over, onder de gedaante van
een gul oetje, + melk rich, van het
uranium oetje, daar door ondersche-
idt, dat het, door bijvoeging, van st-
ig ammoniak, mit wordt. om dit oetje,
de, tot tingsteen, te reduceren, meng,
+ men het, met een deel gedroogd bl-
ad, dat hetzelve glijend worden, en
stapt hetzelve daarna, in een kleiner
kruis, tot volworden, die dan noch,
ten minsten een vier-lang, aan de
sterkste hitte, moet worden blootgesteld.

maljbaerenthen. Zoo een herba,
alke distillatie met salpe. in, wor,
ot dit oetje in een kruit, veranderd,
+ gun der volgers, in salpeter kruit,
onoploslijk is, en daar door, van de an-
dere metaalen, het ijzer uitgebondend,
wordt afgeschieden, van welke laatste
het, door kruitkruit, of door kruitkruit,
meest verlost worden. De ontbinding,
in kruitkruit, is schaar, als zij loeid
is, en ongetrouwend, als zij het is. De
oplossing in het kruitkruit, is alleen bla-
aure, wanneer dat kruit het gemaakt
en geconcentreerd is.

ontleding der enthen, lange
den droogen weg.
tot de ontleding der enthen, lange den
droogen weg, volgens welke al kruit,
ke

De men de stellingend, te beschrijven,
aange. haare samenstelling, teke-
net, wordt een hier samengestelde
tafel gevonden. een proberorden,
met mijsfels en knecken, in vooral
noodzaaklijk. Doch is dat sulke hier
niet ^Bouder beschrijven, denlijc men
hier-orden, in ieder handboek, onder-richt-
ting vindt.

tot de redicteer den ertien wordt
dorangans gebonden, dat zij gevoest wor-
den, om deelde liest, den haare knedel,
en andere stichtige bestanden, te
proberen. het hulpe kan ook bereikt
worden, als men de, met salpeter gemen-
g, in een kneck gooit. het knedel hier
kali, 4 melk hier ontstaat, moet ietijf,
looge, en het zijde, tot redicteer proefden,
be-

behandel worden.

naar sulke metaalen de knedel of de
sakt met zich kneden hebben, dat de
hittu alleen niet in staat is, deelde te
knecken, de is een bijvoeging, van bra-
vane stoffen, noodzaaklijk. opdat hier
de ge-redicteerde metaalachtige deelen, rich
knecken en een geregelde massa iet,
maken, in plaats van, als knedel, rich
voor het geheel mengsel te verspreiden, me-
et men naar enige smeltbare dingen bij-
voegen, door welke het ge-redicteerd me-
taal, tot vlijen gebracht, door hante en
rich, op den bodem van den kneck, ver-
knecke. de mengsel, die van dit oogmerk,
te vlijen, naemt men vlijende (pluise)
hier looghoude en aardachtige bestan-
deelen, ten oogmerk, hebben, rich met
het

het zilver te verblijden, dat eenigeantijke,
met een metaal vereenigd is, en 't welke
de herstelling van het zilver verblijden
kan, de lang het niet, van het zilver, ge-
schieden is.

De ertsen van verschillende meta-
alen, en de onderscheiden ertsen, van
een en hetzelfde, worden verschei-
den vloeidels. Voor ieder geval
de verschillende regelen op te geven,
kan te veel ruimte worden: waarom
kanv naar alleen iets van de vloeide-
ls zal zeggen, die het gemaklijkst ge-
maakt worden.

De zwarte vloed, welke door ons be-
kend is, is zeer bruikbaar. twee delen
kalkenduit, 4 een vooraf wel in een
kroes gedroogd is, een deel kruitdruive

kalk-

kalk in een half deel kruitdruive
of vier honderd delen vloeide-
lertien borst, twintig delen kalk en vijftig kruitdruive
of twee delen gestooten glas, een deel
borst en een half deel koolen, schikken
zich insgelijks zeer goed, tot een vloeidel.
wanneer nu de ertse gesoort is, en het
geval welke vereischt, mengt men dikkel,
de zeer nauwkeurig, met drie of vier,
maal de deel vloeidel, doet het mengsel
voort in een kroes, en bedekt het
met koolstof, waarna de kroes, met een
dikkel met gestooten, en het zilver gebiet,
erd moet worden, om denkelken der vloed,
geest, in een minderen, aan de noodige hit-
te bloot te stellen. Iken-then worden
wel meer hitte, dan andere, denzelfdij
zich, zeer bruikbaar, herstellen vloeide-
lertien.

zilver-

Kilber en lood hebben veel minder stroom
dan zoodan.

De vluchtige metaalen, als kwik, zilver,
arsenik en antimon, kunnen, gelyk
men licht begrijpt, op de gemelde wijze,
niet behandeld worden, en moeten, met
brandbare stoffen, niet een anderen re-
tent, worden gediëstillend.

Wat de aanleiding betreft, tot een
herdane ontleding, kan ieder loont
van zeld, zo lang de zatten, als
lang de droogen weg, zo wijke ik den
lezer, tot het volgende deel, van de nieuw-
erhalge het heeren KIRWAN. (h) DE-
(h) den Duitschen Lezer wijke ik
tot KLAPROTHS werken aangeha-
ald classisch werk. Noemt tot WES-
TRUMBS kleine phijlosofisch chemisch
che-

che Schriften, deel II. hoofd. 2. p. 221. en
deel III. hoofd. 2. p. 319. VAUQUELINS aan-
leiding in SCHERERS algemeene journal
der Chemie, deel III. p. 410 en tot LAMPA-
DIUS handboek van de chemische ontle-
ding der minerale lichamen. Jaarboek
1801. T.

DERDE DEEL.

Aanleiding der scheikundige pro-
ceduur, tot herkennen
nuttige oogenken.
EERSTE AFDEELING.
proceduur, tot het ontdekken van
stergiften.

Wanneer men hermaakt, dat een plo,
the-

bleeft stoffen, door eene voortdurende,
of door eene toevallige vergiftiging, in
schoonheert, door het getuigenis, of
an een geneesken noodwaarschijft, om de
vanig eene verduking te bevestigen,
of te wederleggen. Dit wijst kan ook
gestorverd worden, de oorzaken der
nadere merkingen, die, door de te,
geen meandigheid van vergiftige stoffen,
in de stoffen, voortgebracht worden,
aan te wijzen. Inskalken het van het
grootste nut is, de onderscheidte en
gebruikbaare manieren van stoffen te
kennen, hoe men zich hiernaangaande, door
proceden, de nodige onderrichting zal
kunnen verschaffen.

De vergiften, die eenighens klaar
en bestemd, door schikkinge middelen,

8. het arsenik zijde wordt, door een
kepraalde destillatie met salpeterde,
in, tot droogwordens toe, in een klein
kennelsteld, 4 melk men arsenikde
in noemt. Dit geschiedt ook, door een
klein koutkuis. (P)

9. Wanneer het arsenik zijde, met
eeker van salpeter, gemengd, en in
een glasjenden smeltkroes afgebrand
wordt, van bekant men een kout,
4 melk uit arsenikde en kali
bestaat, en arsenikde kali gena
md wordt.

10. arsenik zijde verbint sich, met
harte loogdanten, de melk lange den
droogen, als den watten vlieg.

11. Wanneer het met Pulverel geded,
tillend wordt, van ontstaat 'er Pulver,

mel-

de kleur, en 'er blijft te rug, een
blinkende roode verbinding, Redd,
gas, genaemd. als 'er water, + melk
met Indielwaterstofgas overloopt is,
bij de arsenikontbinding van No. 6.
gedaan wordt, dan ontstaat 'er een
geel beinktjel.

12. men bekomt een schoone groe-
ne Venstap, die, naar kaanen niet,
vinder, schiedt groen genaemd wordt,
wanneer een ontbinding, van arse-
nikozijde in kali, bij een Indielwater-
stofgas ontbinding, gedaan wordt.

men zie schiedt Chemische proeven. DB-
(ii) het wit arsenikozijde verhoudt
Rich, als een waar kuis, ik beschor,
ijt het, als een onvolkomen arseni-
kuis, onder den naam van arseni-
ka-

31
mede gefuld, een deelde boden, met
een wit sluitend bektel, gelietend
meest worden. waarna de troes,
gebruikende een iis, in een glas,
waars kuis, met glazien.

2. dit metaal heeft een donker
witte kleur, en is gelintend van
bruik. aan de licht blootgesteld, ver-
valt het nal in een kwartachtig brok,
in poeder, de wijt het verkalst mer,
st.

3. dit metaal is, in kuisen, ontbin-
debaar, en niet + lichtst zw + salpate,
vuis. door loeghanten ver valt het
in een wit poeder.

4. het kwart magnesium, of de zogen,
amde broingten, laat de kuisstof wa-
anen, wanneer het alleen, in een
Ret-

Retort, wordt behandeld. gemakkelijker, en in een grooter omvang gekuurd. Het is, als het met Borax, meer dan mengd wordt.

5. Het geeft zijne kuisstof aan het Zoutkuis ofder.

6. Het Zout magnesium bevat de slecht kuisstof, om in salpeterkuis opgelost te kunnen worden. Doch doet men daar een stuk kuis bij, en sterkt het meer dan het mengsel, zo zal het zijde worden ontbonden.

7. met een borax gesmolten, geeft het eene blaasde Ham. geschiedt het door de blaaspip, van wel het kuis met gedeelte der Ham die klein sterken, den, doch beheldt het toch, door den kuisstoffen onttrek, die Ham, ^{den}

gekend kunnen worden, bij dit het sel, isbaar rijk. Rottkuis en kuis moet komen waarschijnlijk alleen in het lich, nam, met oogmerk om te rooden: terwijl lood en koper, teestelligen wijze, langzamerhand verschillende wijzen, in ons lichaam gesaaken kunnen, onder de spijden en dranken. de voortdurende werking der kuisen laatster kan dikwijls, ongevoelig, wel minder snelle en geweldige, doch echter niet minder doodelyke, uitwerkingen, op de gezondheid, en op het leden veroorzaken, als die der heftige vergiften: terwijl kuis werking rich, met doodelyke gevolgen, onder een groot aantal kuisen, uitbreidt.

1. manier om het arsenik te

ontdikken.
Wanneer de oordrak, van een snellen
vood, in geseelge van doorgaande taakellen
naar ingesoomen ardenik wordt toegeschreven,
dan moet de stof, die in de maag bekiet
is, wel onderhoekt worden. ten dien en-
nde bindt men de beide maagmenden dicht,
en na dat dekele, van het lichaam, ge-
scheiden is, leedigt men haar in een
aarden of glazen kom, en wachet men
haar kinder dit. van enige zijne groot-
te Inwaarte sal rich het ardenik, naar
den grond beegden, en kan, door herhaate
afgieten van koud water, en afspelen
der andere helftandigheden, afgeschei-
den worden. het afgespelde moet niet
weggeworpen worden, so lang men niet
welkomen beter is, of 'er ardenik aan,
re-

velidig zij. men sal het in den bol in den
kom vinden, als een wit, geel, 't
welk men lang^{de} heldig herbaria etc, op
een filtreerpapier droogt en schikt,
andig beproeft.

A. men kooke wat van dit geel, in
et enige onsen overgehaate water,
in een florentijnische fles, en filt,
naar de ontbinding.

B. bij deke optelling sege men een
kerkeluid water, dat met Rutshelwa,
terstoppad heldadig is. is 'er ardenik
aanvelidig, dan sal 'er een getal bekien,
khal selgeat, 't welk rich noch raffer
herstooren sal, als men enige drupp,
en alijkiner in het drogt laet vellen.

C. een gelijke werking selgt, als
men 'er Inwadel ammoniak bij doet -

D. Bij een ~~meisje~~, van de ontbinding
A, heeft men enige Druppelen, en een ~~klein~~
kle ontbinding, van koolstofzuur kali,
en daarop enige Druppelen van deene R,
welke ~~zuure~~ koperontbinding: dat zal de
tegenwoordigheid van ~~arsenik~~, uit het ge-
elbruin beknikdel, kenmerkelyk worden.

E. men sterke het, door een der ~~verm~~
elke ~~proeven~~, bekomen beknikdel, op gelyc,
ande koolen, dan dat'er ~~vooreerst~~ een
Rustelruik ontstaen en daarop zal de
kneptloekruik volgen.

F. de beknikdel, te ~~proef~~, om het aan-
sleken, van ~~arsenik~~, te bekniken, is dekke,
ge ~~reductie~~, deslyf alsdan ~~rijne~~ kentek,
en een duidelyk en ontwijffelbaar ~~rijne~~.
ten dien einde menge men twee duelen van
het wit, uit de maag opgemets beknikdel,
met

met driemaal de deel genlyc van Rustelruik
Meld; of wanneer men dien eint heeft, met
twee duelen gedroogd koolstofzuur. kali (of
staalkent) en een deel ~~goud~~ van hout,
kool. Noort, neemt men een ~~ruime~~
glazen ~~pijp~~, van acht of negen duimen
lengte, en een ~~del~~ de van een duim
dikke, die aan het een einde gestaten
is, welke einde men, ten lengte van
een duim, met leem bekleedt, dat men
wel droogen laet. Noort, doet men het
mengdel in de ~~pijp~~, en opdat ~~van~~ van
it uit, aan de inwendige oppervlakt ~~van~~
lyken hangen, magt men haar met een
slede eint, op dat het beknikt deel wel
schoon moge ~~rijne~~. Dit bodende der
pijp stopt men ~~loos~~ dicht met ~~papier~~,
en sterkt het bekleed beneden einde,
met-

mit een sterk koolvuur, by welke gele-
genheid, men zich niet magt, om den op-
klimmenden damp niet in te ademen. is
er nu arsenik voorhanden, de zal het
in het bodembul der pijp stijgen, en de
oppen vlak te dekhelde, met een klein glas,
rijk oeltraektel bekleeden. thans hier,
branke men de pijp, om het gerediveerd
metaal van de pijp af te schudden. legt
men daar van iets op een gleijend ijzer,
de zal er een dikke rook in den hoogte
stijgen, en men zal een sterken reuk
van knoflook bespuiven. het omschiken
van arsenik kan dan sterker bekluden
worden, wanneer men daaraan iets,
tusschen twee gepolijste, koperen plaat,
en, ligt een hielke, om het uitvallen te
beletten, om ringt met koolpoeder,
wa-

naarna men de planten, met ijzer rood
te kameu bindt en niet glijend maakt,
is nu die rige slooten R. of Hardigheid
arsenik, dan zal op het koper een
witte vlak te reig blyden.

G. ik moet hier noch aanmerken, dat
het nit arsenik zijde, noch de witte
dik op het koper, noch den knoflook,
niet veroorzaakt, dan wanneer die
gleijing gelyk, met blyseging een
brandrook R. of Hardigheid. men beklu-
ite dehalven niet, er is geen arsenik
aanwzig, wanneer een nit peeder, op
een gleijend ijzer geligt, geen knofloek-
kenik veroorzaakt.

de beroemde oelieden Dr. BLACK
schrijft, dat de, tot ontdekking van
arsenik, noodige proeven, met een

ent

in het gres, van het wit goud, genoo-
men kunnen worden, geslende beide
kleine heerdulheid, met den steenicht,
en bloed, in een glazen pijp, sterkt,
zo veel metaal, als nodig is, tot een
onttuingend bestijt, van zijn aardige.

is de heerdulheid van het arsenik, in
de maag, zo gering, dat het helder in
het water opgelost blijft (wanneer het
een waarschijnlijck is, dat 'er de dood
niet door is veroorzaakt) dan walsche
men het gres, dat in de maag bevat is,
behoorlijk uit, filtreere het helder en
sepsende het, met de tegenwoordige mi-
delen van het arsenik, B, C, D, en E.

2. ontdekking van het Corrosief
of bytend kwikzilver sublimaat.

Cor-

Corrosief sublimaat (gestijdeent kwik,
dus kwikzilver) is, na dat arsenik, het
geleddigste der metallische Arziften.
men verdampelt het, met de in de maag
bevatte stoffen, op de aangevordene maag,
in, te behandelen. alleen met men,
van het sel ontbindbaar is, dan
arsenik, en ongeveer achtig maal de
sel gebestilleerd water, als het hebaar is,
tot zijne ontbinding verkerd, hier toe
niet meer water gebruiken, dan volstre-
kt, nodig is, in het helder drooghaldig,
tot het onderzoek, bevaaren.

bekomt men, bij vele gelegenhed, een
poeder, 't welk men, bij het onderzoek,
bespuunt, geen arsenik te zijn, de kan
men, niet de volgende eigenschappen ont-
decken, dat het sublimaat is.

A.

A. men doet een kleine hoeveelheid
van het zand daar iets bij te brengen,
in een met leem bekleedde Gijp, Rodam,
g, als bij de behandeling, van het arseniek,
geheg is. Door het gloeyen, zal men het
sublimaat. daar aan kennen, dat het boven
in de Gijp stijgt, en de binnenste opper-
vlakte derkelders met een blinkende kor-
st overtrekt.

B. men lost een andere gedult op, in
gedestilleerd water, en men merkt wel
op, de reuk van dit reuk, dat water kan
ontbinden.

C. in de waterige ontbinding geeft men
wat kalkwater, dan zal er oogenblikkelijk
een oranjegeelachtig bekleed ontstaen.

D. in een ander gedult der ontbin-
ding laat men eenige druppelen, van een
per-

strijke ontbinding van koolstofzuur
kalk, vallen, de zal 'er een wit bekleed,
kalk ontstaen, + melk, bij een ander
bijgaen van kalk, met een oranjegeelachtig
zal weder vallen.

E. het koolstofzuur natruim. werkt er,
meer.

F. Dadelwater maakt een donkergeel,
ind bekleed, + melk gedroogd en sterk
sterk, zonder knoflookreuk, geheel
sterk.

het geneldig merkend mineraal stoffen,
waar van wij, tot hier toe, niet gespro-
ken hebben, is de koolstofzuur Dadelwater,
die echter waardebyneemt niet,
als Rodam, zal voortkomen, en dat bij,
van deken kant, niet genoegzaam bekend
is. ter plaatse, waar bij gebonden wordt,

be-

behoort meer rijk van, als hangt
tegen de ratten; een dier is hij, buiten,
trijfel, men nakeelig, voor het mensche-
lyk leden. Hij wordt outdikt, door haar,
in de ratten, op te lossen, welke outbin-
ding, door het bijdoen van de ratten,
een onoploslyk beknidel geeft. Zijn
er ook andere middelen, als de
giften, gebruikt worden, dan worden
de ratten, door het water, 't welk men
gebruikt heeft, om het geen, dan in de ratten
bevat was, af te speelen, opgelost, en wor-
den, met het bijdoen van de ratten, door
een overvloedigen neerslag, outdikt.

3 middelen, om koper, of lood,
te outdiken.
Koper en lood gemaakt dikwijls, onder
vee-

veelheid, deentij men deke metaalen gebr.,
inkt, tot het waaken, van ons kunstgere,
schap.

Mermaakt men koper, in eenig doot,
zo kan men het outdiken, met er een
outbinding, van de ratten ammoniak, bij te
voegen, waar voor een schoone blaauwe
kleur gebooren wordt. is de outbinding,
te sul verbinden, dan verbikte men de,
de ratten, door uitdampen, en bevat hij een
aanmerkelyke overvloed van ratten, gelijc
die ratten, waar in men ingelegde gro-
aten bebaart, dan moet er de sul meer,
der ammoniak worden bijgedaan, als noo-
dig is, om het ratten uit te ratten.

Dikwijls heeft men het lood, in de ratten
een overvloed. Dat het, voor de geke,
vrij, nadert, kan worden, in water
ge-

gevonden, dat in looden vaten [of bakken]
leesthand was, gelijk ook in pomp vaten,
om dat men dit metaal, tot het maken
van pompen, gebruikt: diel heeft men
ook bevonden, dat er, bij plegtige wijzen,
afrijken lood was gedaan, om den hel,
ster gebreken te bedekken.

Het lood kan men ontdekken, wanneer
men, bij een koudheid van vordagt
water, half lo sul water doet, 4 melk
met zwavelwater stoffig vordagt is. is
er lood aanwezig, dan wordt het, door
ene donkerbruine of zwarte kleur, om-
thekt: zijnde deke groef, oder 4 algen,
een ten uitersten merkzaam. diel wor-
et ook het lood, door zwavelammoniak,
of kali ontdekt: melk merkking, van
die van het boelgenelde, diel gelijk 40

omg ev.

om het in wijn opgelatte lood te ontde-
ken, heeft de heer HAHNEMAN-
N een probemiddel ontdekt, 4 melk,
onder den naam van hahnemanns wijn,
geerde, gebruikt wordt. men bereidt
deke groef, met, in een kleine ph,
roch, het tien grünen zwavelkalk, die
langt den droogen weg bereid is, en
trentig grünen wijnthendruine kali (wijn,
stuurroom), te samen te schieden: waar-
na men het melk vol water doet, het,
deke melk tekiert, en dan noch, gedie,
evende tien minuten, ten degen schiedt.
als het geerde bekonen is, giet men
de stuiptaf helder af, en berhaant de,
deke, in een sel geslooten glas, tot
het gebruik. is dit rocht vresch bereid,
van-

Van wordt het lood door een Donkerbruin
 bekinktel aangemeden. Verder trekt
 ten beugle, dat'er lood in den wijn
 bevat wordt, wanneer'er, door het
 bijdoen van Roodelkuis natruim, een
 bekinktel te nige wordt gebracht.

TWEEDE AFDEELING.

Regelen, volgens welke men de kuis,
 herheid, van chemische preparatiën,
 van welke men zich, in de gene,
 skunde, en tot andere oogmerk,
 en bekint, kan bepaalen.

1. ZWAVELZUUR. *acidum Nitrosilicium*
 der londonse apothek. *Nitricolalicum*
 de eigendommelijke kuis van het Zwavel-

Nel-

selkuis met Rijn I, 850. ook met het,
 Rode stekomen hilder blyden, als'er
 overgehaald water wordt bij gegooten. en,
 tjaat'er, door het verdunnen, een bekink,
 kel, dan trekt Rulke ten beugle, dat
 er Roodelkuis lood, of Roodelkuis kulk,
 in bevat is.

het ijzer ontdekt men, in het Roodelkuis,
 als men een herkind gedeelte van het,
 Rulke, met kuiser loel, topkuis natruim
 herladigd, en daar blaauw kuiser kali bijdoe,
 gt, 't welk de tegenwoordigheid van het
 ijzer, door een berliner blaauw bekink,
 kel, aansigt. of het wordt, op het
 bijdoen van een galnooten tintkuis, 't
 dat men het kuis, gelyc doorhen, herde,
 dij, huyt, door een roodachtige, of
 Rulante kuis, aangemeden. koper wordt

ant-

ontdekt, met in een, op de Rijkse wij,
ze, verladigde ontbinding, die sene
ammoniakgeest te gieten, en lood door
Rohdelammoniak. het laatstgezeend me,
taal wordt insgelijks, steeds nedergebla,
gen, wanneer men Rijkse oplossing, met
Rohdelkieser, verduint.

het Rohdelkieser kali, of natruim, wen,
dt ontdekt, wanneer men het verduind
kieser, met ammoniak, verladigd, het,
Rohdel, tot droogworden toe, uitdampst,
en als volgend, door een verduind
kieser, het Rohdelkieser ammoniak niet,
drijft. het Rohdelkieser kali, of natruim,
blijft te rug, en wordt, door Rijkse
ontbindbaarheid, en door andere kuen,
erken, ontdekt.

SALPETERZUUR en SALPETER

IGZUUR. acidum nitrosum pharm. lo.,
ad. aqua fortis. het Salpeterkieser moet
volkomen ongeteerd, en zo helder, als
water, zijn. men moet het helder op een
donkere plaats, bewaren, op dat het geen
nitruim, ontbinding onder kinde.

deze kieser zijn des Rijkshijls, door
Rohdelkieser, of door Rohdelkieser, verduint,
cht. het Rohdelkieser wordt ontdekt, wan,
ner men, in een gedeelte van het Salpe,
terkieser, 4 melk des verduind is, sal,
peterkieser, of Rohdelkieser Rohdelkieser,
vrijpelt, welke, met het Rohdelkieser,
een wit en onoplosbaar bebindel geeft.
het Rohdelkieser ontdekt men, door Salpeter,
kieser Rijkshijls, 4 melk een bebindel ge,
ft, dat in een besonne wit is, doch, door
blootstelling aan het konnenlicht, geteerd
rd

rd wordt. ook kunnen die beide ruisen
teffens overledig zijn. als men dit ster-
maakt, sterkt men, in de eerste plaats,
met de koutruine. Rubanaarde, La lang,
tot dat er geen bekniktel meerden gebo-
ren wordt, waarmede het Rubakelruin
is afgescheiden, vervolgens laat men
het bekniktel rich op den grond zetten,
en gaat het heller velt Noordichtig af,
om Maar nu het salpeterruin ruisden
bij te doen. verschijnt 'er, van vinnid,
en bekniktel, dan geeft ruisden ruis,
ruis te kennen. het koutruin wordt
inegelijker, door het bijdragen van Rubakel,
ruis ruisden, ontdek.

De eigendommelijke Rubante buken
ruisen is I, 550.

3. ZOUTZUUR. *acidum muriaticum*

ein

den, pharm. land. giest van kout. dit
ruis bestat gewoonlijk ijzer, 't welk m,
en kent, van de gele kluis: ruisde het
ruisden ruisden ruisden ruisden. ruis,
ke wordt, op de ruisde ruisde, als bij het
Rubakelruis is aangevonden, ontdek.

het Rubakelruis kan, in het ruisde, ontdek
worden het het bekniktel, 't welk gebooren
wordt, wanneer men, bij een sul van dit
ruis, 't welk, met ruis of ruismaal de
sul ruisden water ruisden is, een ont,
binding van koutruine Rubanaarde ruisde.

De eigendommelijke Rubante, van dit
ruis, is I, 170.

4. AZYNZUUR. *acidum aceticum* P. L. ra,
ruisde of geconcentreerde ruis. dit ruis
is ruisde, door Rubakelruis, of door
Rubakelruis ruisden. het ruisde
ruis

ruis ontdekt men, met de dampen van
het azijnzuur in de reuk, die, als het
in ruis is, geen onangename aan-
doening der neus, maar men, in het
tegenwoordig geval, het zwavelzuur licht
ontdekt kan. Het zwavelzuur wordt
ontdekt, door ruisde reuk; het
koper door een verdunding met ruisde,
re ammoniak; en het lood door zwavel-
ammoniak.

De eigendommelijke reuk van dit
zuur moet ten minsten zijn 1,050

5. AZYNACHTIGZUUR, *acetum*
stillatum. P. L. onzerhalde azijn
wordt de azijn uit koperen vaten ge-
tillend, zo kan het niet missen, of het
wordt, door dit metaal besmet. En
at men zich van looden slangen, tot

afkoeling, dan wordt er ook een groote
leed mede ontboden. Het eerstgenoemd
metaal wordt ontdekt, door de ontbin-
ding van ruisde ammoniak, tot de oer-
verdunding toe, bij te gieten. Doch het
lood door zwavelammoniak, of door water,
het melk met zwavelwaterstoffak verdu-
digd is.

het is niet ongebruikelijk, den ruisde,
en smaak des azijnzuurs te sterkenken,
met van zwavelzuur bij te doen. Dit zuur
wordt onmiddelijk, door de ontbindingen
der reukende ontdekt, die een niet be-
riuktel veroorzaken, als de azijnzuur
met het helpe der valsch is.

6. BORAXZUUR. *Sedatix* Reut van
HOMBERG onder valsch boraxzuur
maakt, door vijfmaal zijn gewicht aan al,
lok-

loof, geheel en al ontboden worden, en
wanneer het aangestoken wordt, met een
groene vlam branden. Het witte bor-
stkleur schiet aan, in kleine rechte-
ge schobachtige kristallen, van een
glinstrende rilsenachtige kleur. Zijn
eigendommelijke herkaante is 1,480.

7. WYNSTEENZUUR. Dit kleur be-
vat dikwijls zwavelkleur, om hetwelk
de te ontdekken, ontbindt men wat
wijlsteenkleur in water, en giet er
wat alkali-kleur lood bij. Van dat is een
behindel ontstaen, + melk, als het
kleur kinder is, door eenige druppels
kleur salpeterkleur, of door wat alkali-
kleur, geheel en al melken omgeelst
zal worden. Blijft er een gedeelte
omgeelst, dan is zwavelkleur daar

van-

van de oorzaak. ook geeft de zwavelkleur,
van zwavelkleur, als het wijlsteenkleur,
er met zwavelkleur versalvat is,
door mede een behindel, + melk, door
een aderslijgend loothuur, niet omgeelst
kan worden.

8. BARNSTEENZUUR. Het barste-
enkleur wordt dikwijls versalvat met
zwavelkleur, en met dezelver verbinding,
en, ook met wijlsteenkleur; en volgens
anderen, met loothuure ammoniak.

Het zwavelkleur wordt ontdekt, door de
ontbinding der zwavelkleur. Het wijlsteen-
kleur door koolstofkleure kali, + melk.
een moeilijk oplosbaaren wijlsteen ge-
eft. is er voort loothuure ammoniak
aan de zijde, dan ontdekt het salpeterkleur
rilsen dezelver kleur: kenneende hetwelk,

de-

de ook geschieden, door een ontbinding van zuivere kali, + melk een sterken ammoniakruik draakt.

Het zuiver barusteinzuur is een wit kristallijnzout, van een zuurachtigen smaak, oplosbaar in tweentwintig maalen ten 20 graden koud, en acht maalen ten 20 graden het water. op een heet ijzer geworpen, verslingt het, zonder asch, of iets anders, onder te laaten.

9. BENZOEZUUR. *florae benzois.*
P. L. Het zuur is gewoone stervalkschijning onderwerpen. Het beste heeft een glanzende witte kleur, en een eigen, zonnelyken aangenaamen reuk. in een aardvulke menigte kokend water, of alcohol, lost het zich geheel en al op: terwijl het, op een gloeiend ijzer geworpen, een witte asch laat.

ligt, niet onderlaet.

10. KOOLENSTOFZUUR KALI.

kali preparationum. P. L. Het zuursteende, uit, + melk in den koophandel voorkomt, bevat gewoone Indischzuure en zuure kali, keisarde en kalk. is het zuiver, dan moet het zich, in tuben, wel zijn geacht van koud water, ten stellen, oplossen: mogende, alles, wat onopgelost blijft, als suuren, worden aangezien. Dit wijst ontdekt men, dat, bijna het vierde gedeelte, uit een ijzervormd bijmengsel bestaat, en meer, endels Indischzuure kali uitmaakt. om den aard dezer stervalkschijning te ontdekken, losse men een deel op in sterken alcohol, get zuur, dan blijft de keisarde onopgelost liggen. Voegt men, bij een gedeelte

deurte der loog, salpeterzuure Rookaanwende,
van kal riek het Rookalkzuur kali, door
een overlodig bekinkdel, ontdekken.
bij een ander gedulte vaege men salpe-
terzuur trillen, om de Rookalkzuure Rook,
in te ontdekken; en eindelijk, bij een
derde gedulte, Rookzuurzuur, of Alci,
zuur ammoniak, 't welk de kaltraarde
aanwijzen kal.

de loog van koolstofzuur kali (aquia
kali P. L.) wordt op behelpde wijze
bepreugd.

II. ONTBINDING VAN ZUIV- ER KALI. aquia kali puri. P. L.

deurte kan, met betrekking tot Rookalk
en Rookalkzuur, door verdadiging met
salpeterzuur, bepreegd worden: 't welk
ook, door de groeken middelen geschiedt,
der

deur kan, die bij het koolstofzuur kali
vormet Rijk. een welkomen Rook
ontbinding van kali moet door Rijkneud
Rijknen, als 'er een overlodige on-
tbinding van Rookaanwende wordt bijgevoeg-
gd. Volgt 'er een bekinkdel, 't welk
riek in Rookzuur Rookalkzuur, met opbrei-
sching, oplost, dan toont het helder 't alen,
vleken van koolstofzuur: doch is het
ontbindbaar, dan wijst het Rookalkzuur
aan. een overlod van koolstofzuur
blykt ook, uit het opbreiessen met
Rookzuur Rookalkzuur. 't 'er eindelijk
kalk aanweldig, de volgt 'er een overlod-
bekinkdel, door met een Rijkpunttel,
of met een glazen Rijk, licht, in
de ontbinding, te blaasen.
deurte ontbinding wordt te sterk ge-

maakt, dat een velle wijnmaat ach,
tien onken truygenicht vliegt. Dit is
een sub Aluivstof met de helpt, van
kinder droog kali, bestatten.

12. KOOLSTOFZUUR NATRUM.

natrum preparatum. P.L. koolstofzuur,
in natrum wordt nooit vlij, van kool-
thuur, of zwavelthuur natrum, gebonden.
men ontdekt kalk, door ity van dit
natrum, met kinder salpeterthuur te
sterkadijen, en man moetest salpit,
in thure zwavelthure bij te doen, om het
zwavelthuur te ontbekken: waarna'er
salpeterthuur wordt bijgedoeg, om het
koolthuur te toonen. Koolstofthuur kali
ontdekt rich, door een neder slag, man,
neer men wijnthuurthuur, bij een sterke
ontbinding van natrum doet. want

dit

Dit thuur geeft, met het kali, een velle,
waarlijker oplosbaar loot, dan met het
natrum.

13. ONTBINDING VAN HET KOOLSTOFZUUR AMMONIAK.

ammonia P.L. de eigen dome melij,
te zwavel van dit loot is 1,150. Door
het bijdoen van thurea volgt een op,
bruisfching, en met alcohol maakt het
een dik stremdel.

14. KOOLSTOFZUURE AMMONIAK. *ammonia preparata P.L.*

Dit loot wordt, door hitte, geheel en al
vervluchtigd. Blijft'er ity over, als
men het op een glazend ijder loot, dan
heeft men koolstofthure kali, of kalk,
te stercken. heeft men het ammoni-
umk in verder gekoegt, dan is het te

dit

vermecken, dat deke onreinigheden.
Maar onder gemengde Rijn: waarna men
het altoos in vaste klompen koopen mo-
et. Zwavelkruer en Routhkruer Rouit,
en, Kali, en ijker worden ontdekt, als
men het ammoniak met salpeter kruer
verkegigt, en van de reeds gemelde,
naar toe geschikte, prokermiddelen
aanwendt.

15. ONTBINDING VAN ZUIVERE
AMMONIAK IN WATER. *aq. ammonia*
simple *purae* P.L. bytende salmiakgult.
het vlieg loogrouit is, in Rijn kruerentten
teustand, maar als een yad aanwuchig,
het melk, voor water verdikt wordt,
en de oplossing van hetdelde in water
is de eenige form, onder welke het,
tot nuttige oogmerken, aangewend kan
worden.

worden. Deke ontbinding moet, be-
halven het vlieg loogrouit, nict anders
behalten. het moet Rijn, van alle
koolstof kruer, het moet met het water,
in de grootst mogelijke verhouding,
verkegigt Rijn. De tegenwoordigheid
van andere Rouiten ontdekt men,
als een deel deker ontbinding, met
kruer salpeter kruer verkegigt wordt
en overvolgens de prokermiddelen
van het Zwavel- en Rouitkruer naar
worden by gebragt. het koolstof kruer is,
het Rijk kennen, niet een bedenkdel,
als men dit middel, met een ontbin-
ding van Routhkruer kalk, vermengt:
want dit aardachtig Rouit wordt, door
kruer ammoniak niet nedergeslagen.
het eenig middel om de sterke deker

ont-

ontbinding te bestemmen, bestaat, in de
bepreding der eigendommelijke harte,
die in een warmte van 60 gr. van
fahr. van 0,905 tot 1,000 moet gaan.

16 GEEST VAN HARTSHOORN.
liquor Volatilis Cornu Cervi, P. L. die
de wordt vervaardigd, door de ontbin-
ding van herten ammoniak, met gebede-
tillen hartshoorngeest, te vermengen,
om den prikkelenden reuk des laatste
reukden te versterken, op dat behalve
eene grootere bijmenging van water,
dit kunnen vervaardigen. dit bedrog
wordt ontdekt, met 'er alcohol bij te do-
en: want do 'er aldan geen storende
el volgt, dan is de vervalsching be-
ken. ook blijkt milke, wanneer de
geboore opbrei/sching met herten geest
pla

phats heeft. deze geeft heeft een
eigendommelijke harte van 1,500.

17. ZWAVELZUUR NATRUM.

natrum Nitrosatum. P. L. in dit
middekent moet noch het herte, noch
het loogruut, de overhand hebben, 't welk
herte, door het loss van herten, ontde-
kt kan worden. ook moet het met
geene aardachtige, of metallische so-
uten, vermengd zijn, melke eerste,
door koolstof herte kali, en hier laat-
te, door blaas herte kali, ontdekt wo-
den kunnen. het herte natrum
wordt ontdekt, wanneer men de lang-
salpeter herte herte aan de bijmengt, tot
dat het herten ophoudt, en daar ver-
volgens salpeter herte herte bij doet: of
noch eenvoudiger, door een ontbinding
van

Van Zwavelkruis kilder. Zwavelkruis kali
wordt, door zijne mindere oplosbaarheid,
gekend. Door het orlonige loopt het
Zwavelkruis natruim weinig gekar, om
hoorbiedachtelijke vervalscht te worden,
derwijl het een de goedkoopste kanten
is.

18. ZWAVELZUUR KALI. Kali di,
trisolatum. P. L. gedistilleerde wijn,
steen. De zuiverheid van dit loot
wordt op dezelvde wijze beproefd, als
die van het orlonige. De geringe prijs
van dit loot bekaant het insgelijks, als
or een hoorbiedachtelijke vervalsch-
ing.

19. SALPETERZUUR KALI.
nitruim purification P. L. Salpeter.
Salpeterkruis kali kan niet, zonder groo-
te

te moeite, van alle bijmenging, van kout,
kruis natruim, beproefd worden. is deke
bijmenging gering, ho bekaant men sich
naar niet orlon te becommenen, dan
allen, bij schuikindige praecten, die een
grootte nauwkeurigheid vorderen. om
het koutkruis natruim te ontdekken, doet
men daar bij salpeterkruis kilder, tot
dat er geen schuikel meer gebooren wor-
dt. Dit laatste wordt vervolgens
afgehoet, gedroogd en gesloogen: waar
van dan ieder hondert grainen, tulin-en-
shentig en een halde grain, koutkruis
natruim aanduiden.

Zwavelkruis kali, of natruim kunnen,
door salpeterkruis, of door koutkruis
kruis-aarde, ontdekt worden.

20. ZOUTZUUR NATRUM.

ke-

keukenzout. Het keukenzout wordt de
den vrij bevonden, van aardachtige zout,
en, vooral van zwavelzure kalk en mag-
nesia, die, met het ruis zout vermen-
igd zijn, en aan de kristallen bijten
kleuren. De aarden staat men we-
der, voor koolstafzuur natruim, van
welke men de talkaarde en de kal-
kaarde, volgens de boven gezegde
voorschriften, kan afzonderen.

21. ZOUTZUURE AMMONIAK
ammoniak muricata P.L. salmiak alk.
Dit zout, op een glijdend ijzer gelagd
wordt, kan behouden, door een waate,
ge hitte, geheel vervluchtigd worden.
meermalen bevat het zwavelzure am-
moniak, 't welk op deze wijze niet
ontdekt kan worden, tenzij 't zeldse

ind-

in gelijke verhouding. om derhalven te
sluiten, of 't koolstafzuurde zout voor,
handen zijn, doet men daar zwavelzure,
of salpeterzure, 't waerwaarde bij, welke
het zwavelzure, door een overvloedig
en onoplosbaar bekneld, kunnen aan-
wijzen.

22. AZYNZUUR KALI. kali aceta-
tum P.L. het azynzout of azynzure kali
is, in een gelijk gewigt, van alcohol,
oplosbaar, en laat zich daar door, van
andere zouten, scheiden, die in alcohol
onoplosbaar zijn. het azynzure kali
(ontkinderbare azynzure) wordt het waer-
schijnlijkst, tot deke verhouding, ge-
reikt. Dit kan ontdekt worden, door
het bijdoen eenes oplossings van azynzure,
zure, die een overvloedig bekneld ver-

oor-

oorhoeken kal, als dat sterkgat komt aan
n. alhier is. ook wordt dit wijntuig
komt ontdekt, door het beknickel, het
melk ontstaat, wanneer men daar de
ijukleur lood, of koutkuiser kobaltende,
bij doet, waarop dan een beknickel ont-
staat, 't melk in alhierkuiser, of in
salpeterkuiser, ontbindbaar is. koutkuiser
kuiser verbindingen ontdekt men, door
dezelvde proevenmiddelen, wanneer
daar door een beknickel gebooren wo-
rdt, 't melk, door kuiseren, niet oplost,
zelijk is.

23. WYNSTEENZUUR KALI.

kali tartarizatum P.L. licht smeltbaar
aan wijntuig. dit komt geeft een
oder vloedig beknickel, als in wijntuig,
alhier wordt bij gedaan. het enig kal-
it.

dit, 't melk daar waar alhierkuiser wijntuig,
de mede sterkgat biju kuiser, is koutkuiser,
kuiser natruim, 't melk ontdekt wordt,
door een beknickel met koutkuiser kuiser
aarsaake, dat door koutkuiser koutkuiser
niet opgelost kan worden. (0)

24. ZUUR WYNSTEENZUUR KA-

LI. tartarizatum purificatum. wijntuig,
room. de enige helpthandigheid, waar
mede dit komt sterkgat kan worden,
is koutkuiser kuiser. om te beproeven, of
dit aanmelkig bij, gaat men, op ongeveer
eene halde onse, van deke krijstul,
len, tot gader gebracht, twee of drie
onden ondergeschied water, waarna men
dit mengsel, een tijd lang, aanhoudend
schiedt, en, gedruisende een of twee
uren, stil laat staan. daar nu het
kuiser

Wakdelkieser kali oplosbaarder is, dan
de wijnsteenroom, terwijl hetzelfde ook
licht getend kan worden, uit den reuk,
tenen smaak, en door den reukslag,
die geboren wordt, als men 'er reuk,
kieser kookaarde bij doet, zonder dat
hetzelfde wederom, door kookkieser opgelost
kan worden; zo zal, aangaande de
vervalping des wijnsteenroom, door dit
kieser, geen twijfel meer overblijven.

25. VERBINDING VAN WYNS-
TEENZUUR NATRUM MET
KALI. *natrum tartaricum P.L.*

rochelle of veigrette kieser. Wakdelkieser
natrum is het eenigste kieser, waar
mede dit vervalst kan worden, wa-

(a) wakdelkieser natrum kan waermede
niet verbonden zijn, terwijl 't zich daar
me-

mede ontdekt: maar wel wakdelkieser
kali. T.

wordende reuk ontdekt, out, bij
ene ontbinding van hetzelfde, wijn-
kieser lood of kookkieser kookaarde te
doen. het eerste geeft, wanneer 'er
wakdelkieser lood voorhanden is, een reuk-
slag, 't melk in wijnkieser; en het
laatste een, dat in wakdelkieser, onontbin-
baar is.

26. ZWAVELZUURE TALK-
AARDE. *magnesia vitriolata P.L.*
L. is vromdeit. Dit kieser kan sterker
sicht worden met glauberkieser, 't melk,
met het is vromdeit, deel gelijktijd be-
eft, wanneer het, op 't oogenblik,
dat het kristallijzen melk, deel wor-
dt doongeraerd. bestaat het kieser
ge-

geheel en al uit roodachtig glauber zout, dan
kan men het bedrog ontdekken, want hier
is van geen beknidel in overzigt wa-
rdt, door koolstofzuur kali. is maar
een gedulte van het mengtel glauber
zout, dan valt de ontdekking niet zo
gemakkelijk, doch kan echter plaats ge-
ygen. Want naar twee leeren kinderen
Kobalduur magnesia, tusschen de bestig
en de stertig drooge koolstofzuur ge-
den moeten, als deksel, door kool-
stofzuur kali, ten volken ontled is,
zo moet men het zout door den valschet
houden, als het merkelyk minder geeft.
of men slaat, om het Kobalduur natruur
te ontdekken, alle talkaarde, met behel-
p van warmte, door kinder ammoniak,
neder, giet het vogt van het beknidel

af

af, pilt want het, en na dat het tot droog,
gubend toe, hetgedampt is, gant men
het, waar door het Kobalduur ammoniak
dat stroomgen, doch het Kobalduur na,
truur valt over blyden.

De zoutzuur talk en talkaarde wor-
den ontdekt, als het zout in de lucht
stochtig wordt. ook door een nederslag,
met salpeterzuur dilsel, nadat, door
salpeterzuur talkaarde, alle Kobalduur
en talkaarde is afgeschieden. de kalk
wordt ontdekt door kinderzuur.

27. ZWAVELZUUR KLEIAARDE.

alun. Welkome kinderen alun moet, noch
ijzer, noch koper, bevatten. het eerste
wordt ontdekt, wanneer men, bij een
ontbinding van alun, blaauwzuur kali
doet: doch het laatste, door een overlo,
ka-

halving met zuiver ammoniak, waar
door een blaauwe kleur gebooren wordt.

28. BORAXZUUR NATRUM. borax.
is het boraxzuur natrum verdund,
van is dikke waarschijnlijk gedron, door
alvin, of door gesmolten konthium nat,
rum. om dit te ontdekken, lost men
de borax op in water, een steradigt
het overaligend natrum, met salpeter
zuur. vervolgens verge men, bij die
steradigle ontbinding, salpeterzuure kal,
aerarde, om het zwavelzuur zuur te
ontdekken, en salpeterzuur zilver, om
het konthium natrum van te toonen.

29. ZWAVELZUUR YZER. ferrum
nitroclatum P.L. groene nitrocl. De
dit zuur koper moet bevatten, 4 stek
duidelijk het eenigt bijvoegsel zal zijn,
wa-

waar door het vetbaar is, de kenninge m,
en het met zuiver ammoniak, tot dat het
door door veroorzaakt behin. Dal heb,
ken opgehouden, wanneer in een scho,
one blaauwe kleur dal verschijnen. De
in toevaltiger wijze een slijmig koper,
onder dit zuur gemaakt is, kan men
het dulle aflouken, en het zuur zuiver,
en, door in zijne ontbinding een stuk
zuiver geslijst stont te stecken.

30. GETARTARIZEERD SPIES-
GLAS. antimonium tartarizatum P.L.
braklijntien. een ontbinding van dit
zuur geeft, met adijonzuur lood, een bek,
in d'el, 4 stek, in steradig salpeterzuur,
in, ten stellen oplosbaar is. enige slij,
inige drieffen zwavelammoniak geben
onmiddellijk een goedkleurig zwavel spie,
staf-

glasachtig bekleed.

31. GEOXYDEERD ZOUTZUUR KWIKZILVER. Hydronijris miniatius P.L. bytend kalikkilder, sublimaat. Wanneer men eenigen grond heeft, van in dit zout arseniek te hermaaken, so kan het bedrog, op de volgende wijze, ontdekt worden. men ontbindt een klein hoeveelheid, van bytend sublimaat, in gedestilleerd water, en voegt daar bij de oplossing, van koolstapfleur ammoniak, tot dat er geen bekleed meer gebooren wordt. Wanneer nu, bij deese gefiltreerde ontbinding, eenige kleinige druppelen van koper ammoniak (p) worden gevoegd, en daar door een groen bekleed gebooren wordt, van bestat deese sub-

li-

limaat arseniek.

32. VERZOET ZOUTZUUR KWIKZILVER. Calomel P.L. het Calomel moet, ten volen, met kalikkilder, veradigd zijn en geen bytend sublimaat bevatten. Welke kan men beproeven, wanneer men een deel Calomel, met een twee-en-dertigste gedeelte Routhine ammoniak, in dertig delen gedestilleerd water kookt. Dat men nu, bij de gefiltreerde ontbinding, koolstapfleur kali, en selgt er van geen bekleed, van is het Calomel rein. Wanneer dit preparaat, in een aander sijtel, met kuiser ammoniak, geseu, pen wordt, so moet het geheel zwart worden, en niet oranjegele kleur laten blijken.

33. KWIKZILVER. Hydronijris P.L.

li-

sluimig helpsthandighken Dije, aan de deele
der valckingen onderhe dig, als het kulk,
kitalen, + welk voortkomt, mit Dije in
geschap, en dercheidene geringere me-
tallen, volkomen opgelost te houden: hij
nke deele verbinding zo sterk, dat hij
helps, met de kulk, overgaan, als de
kulske wordt overgehaald. De overwinning
der kulk wordt doorgaans kenbaar, int
haar donker uithicht, waar door hij,
aan de lucht blootgesteld, mondijg, en
met een stijpe, als met eenne huid, over-
stogen wordt, gelijk ook, voor haer an-
weldien aan glas, en door het ontstaan
van een zwart poeder, als hij met water,
in een glas geschud wordt. menigmaalen
is hij, met -

(p) dit wordt gemaakt, door wat opaan,

Wk-

Wk groen, met bijtenden ammoniak geest,
te digereeren. H.

mit lood en tin, herontreining, en is
hij met kink of met bit miltk der wa-
lscht, dan kan hij maar van noch deel
meer aannemen. om het lood te ont-
dekken, schiedde men de kulk, met
wat water, op dat het metaal gestijde,
ind worde. Ten giete men dat
water af en digereere de kulk, met
wat Rhij. Rijn, + welk met Rabelwa-
ter een zwart stijpe dal gesien. of
men voege, bij de de ontbinding, in a-
Dije, wat Rabel Rijn water, waer
door Rabel Rijn lood dal worden reide,
opgelagen, + welk gedroogd sijnde, twee,
en dertig deelen der hondend, van
dit metaal, bevatten moet. is 'er maar

ke-

deur weinig lood, in een groote menig-
te van koolik, doorhanden, zo lossen
men daar van iets op, in Salpeter-
zuur, en giet daar Distilleerwater bij.
Van dat is een donkerbruin schik-
sel volgen, en zich wederlossen, zo
men 't, eenige dagen lang, laat staan.
Door deze manier van werken kan
een deel lood, van vijftienduizend
tweehonderd en drie-en-twintig deelen
koolikhelder, afgeschutten worden. (a)

Het bismit wordt ontdekt, wanneer
de zonden warmte bereidde Salpeter-
zuurbinding, in gederstilleend water, gegoot,
en wordt, alwaar zich van een wit
besinksel zal openbaren, als dat metaal
aanwezig is geweest. Het tin wordt
op een gelijke wijze ontdekt, door
en-

een sapper ontbinding van goud, in
Salpeterig Distilleer, 4 deelen een
pietperkleinig besinksel maakt. Het
zink ontdekt men eenvoudig, wanneer
het metaal wordt heet gemaakt.

34. ROOD KWIKZILVER OXYDE.

Hydragrijniet sublimatus P.L. Dit wordt
helder verwaldicht gevonden, denij men
betrachtelijk een zelfstandigheid zien,
den kan, die tot dit oogenek past.
is het goud bereid, van wordt het,
door de hitte geheel en al vlieg gema-
akt.

35. ROOD KWIKZILVER OXYDE D. DOOR SALPETERZUUR BEREID.

Hydragrijniet nitratell Reiser P.L. rood
precipitrat. Dit wordt gemakkelijck
voor menie verwaldicht. men ^{kan} dit
be-

bedrog ontdekken, Wanneer men 't met
Wijnruis digerent, en, bij de ontbinding,
Kwaderwater, of, Kwaderammoniak doet,
't welk zich met het lood verbindt,
en een mondfig, donker schijnend te
wolge zal brengen. ook moet het zich,
voor hitte, geheel en al laten verthe-
chtigen.

36. WIT KWIKZILVEROXYDE.

Met Hydronijne alba. P.L. witte pre-
cipitaat. dit wordt waar schijnlijk
het meest, door loodwit, dan valscht,
ook kan ook met kalk vermengd zijn.
het lood ontdekt men, gelijk in het voorig
gedal; en de kalk, met bij de stobie-
nde ontbinding wat Kuningruis te
doen.

(9) men luke het kuren ACCUMS

Ho-

voortreffelijke verhandeling over de ver-
werking der kwik in NICHOLSONS
journaal. H.

37. ROOD GEZWAVELD KWIKZILV-

ER. Hydronijne Sulphuratus Reiben
P.L. gemaakte cinnaber. deke Reib,
standigheid wordt onder bloedig met
meer de valscht, dat op de boden aan,
geleiden manier, ontdekt kan worden.
ook kalk en draakbloed zijn daar
dikwijls mede ingemengd. de kalk ont-
dekt, voor het gebruikten ontdekt, als
men daar wijnruis bij doet, en wanneer
men in de ontbinding Kuningruis ge-
oit. het draakbloed wordt niet
verthechtigd, als het heet wordt. ook
zal het deels het alcohol kleven, wan-
neer saar mede het cinnaber wordt

ge-

gedigend.

38. ZWART ZWAVELKWIKZILVER. *hydrargyrum cum sulphure P. L.* minerale meer. De kruk en de krukkel zijn, in deke menigving, zo innig met elkander verbonden, dat men zelfs, voor een krogrootglas, geen metaalbell, etje ontdekken kan: terwijl het goed insgelijke geen stek bekamt, als het daar mede wordt gebruikt. De kruk, loking met gebrand elpenken wordt ontdekt, voerhier alsdan niet alles door het stuur stroomt; of men kookt het met kali, om 'er de krukkel uit te trekken, en stelt het volgens de rest bloot, aan de hitte, waardoor van alles ~~het~~ slagen moet.

39. GEEL KWIKZILVER OXYD-
E-

E. *hydrargyrum nitrostatum P. L.* meermaal hierbith. Dit bereiddeel moet geheel stroomt; en wordt het gedigen, end, met gedistilleerd water, dan moet het de geen krukkel meer aan nemen, 't welk, voor de krukkel krukkel, ontdekt kan worden.

40. GESMOLTEN SALPETERZUUR ZILVER. *argentum nitratum P. L.* helpe steen. Het water schijnlij, het bij de kruk, tot deke krukkel, end, is salpeter meer krukkel, 't welk, voor de krukkel krukkel, aan de kruk kan zijn, en dat, in een geringe kruk, stroomt, ook weinig betekend. men ontdekt krukkel, voor, bij een ontbin, ding in water, ammoniak, tot de kruk, krukkel, te doen, 't welk het krukkel, 70-

door een donkerblauwe kleur, ont-
dekt men het. (r)

41. WIT ZINKOXYD. *Resinatum Cal,*
tinatum P.L. Zinkbleemen. Het Zinkoxyd,
ijde kan, met kalk, desvaldicht worden,
door 't melk, door opbrengelen met
Whijnzuur, en door het bekinkdel, 't geen
zuuringzuur daar in veroorzaakt, ont-
dekt wordt. Het lood wordt ontdekt,
wanneer men, bij de Whijnzuure ontbin-
ding, Zwavelwater, of Zwavelammoniak
voegt. Het ardenik, waar aan men dit,
wijls de merkzaamheid, dan dit middel,
kruft tegevochten, werkt insgelijck,
door het Zwavelwater, 't melk men, bij
de ontbinding in Whijn, voegt, ontdekt,
in melk geval het bekinkdel een gele
kleur heeft. legt men het kleine voort,

op-

op gaeijende koolen, dan ontdekt men
erft een kwarsdeligen rein

(r) is het zilver koperhoudend, dan
wordt de heldere steen door 't leggen
groen. I.

zuik, en daar in den knoploek,
zuik van het ardenik.

42. WIT LOODOXYDE. *Cerul/a*
P.L. loedwit. Dit wordt geheelig ver-
locht met kalk, 't geen ontdekt wordt,
door bij de ontbinding, in Whijnzuur,
Rouder wormte bereid, zuuringzuur
te voegen. de koolstofzuure zwavel-
arde wordt door Zwavelzuur natruis
ontdekt, wanneer men dat bij behelpe,
met overgehaald water. Des verdunde,
ontbinding, voegt. Zwavelzuure zwavel-
arde, of Zwavelzuur lood, worden, door

hi-

hinnne onoplosbaarheid, erkend, wanneer men het lood wit, in onbegraafden wijn, wijn, ontbindt.

43. AZYNZUUR LOOD. *Acetata P.L.* loodliker. Wanneer het wijnliker lood, met wijnliker kalk, of met sukkeraarde, omvallet moet zijn, dan zal het witte ontdekt worden, men, bij de herkende ontbinding, kuising, lier te den: doch het witte, wanneer men, bij een stenk met water herkende de ontbinding, kwakliker, of een ontbinding van kwakliker natrum vragt. wijnliker lood moet rich ten vollen in onbegraafde water ontbinden, en alles, wat rich aan die oplossing onttrekt, moet als een onkuisheid beschouwd worden. (S)

44. GROEN KOPEROXYDE. *Spaan,* dit groen. dit ozyde wordt kuisen lier, of gebonden, deylt het met stukken koper, met minningtongels, en met een, lere onnigheids, gemengd is. kuisel duse onoploslike helpsthandigheden be, loopen, kan men ontdeken, wanneer men een deel Spaanschgroen, met twaalf of veertien maal 20 deel onbegraaf, den wijn kookt, het met oplosbare behinken laat, en het deylde herdelgend vliegt. *Wk-*

(S) dit gaat niet zo; want het kuiserit wijnliker lood laat tijd lang, aan de lucht is blootgesteld gebleeft. T.

Kwakliker koper wordt ontdekt, als men het Spaanschgroen, met water, kookt, in de ontbinding afdampt. al dan *Wk-*

zullen de Whijnduine Krijstallen zich
eerst afzonderen, en wanneer de ont-
binding verder wordt uitgekookt, zal
eerst het Zwavelzuur Koper Krijstall
rijke verschijnen. ook wordt hetzelfde
ontdekt, wanneer men, bij de wateragt-
tige ontbinding, Zwavelzuur Zink aan de
voet; terwijl hetzelfde als dan een oer-
stendig beintel doet geboren word,
en. Nijntweeduur Koper is een
andere der salping, die Romeijnen
doorkomt, en ontdekt wordt, wanneer
men wat Spaanschegraan, in oerghaard,
den arijn, oplost, en daar arijnduine
of Zwavelzuur Zink aan de bij doet: hiit
leude is als dan een beintel geboe-
ren worden, 4 melk, in Zwavelzuur,
ontbindbaar is.

45. GEKRYSTALLIZEERD A-
ZYNZUUR KOPER. gedyllend
of gekrijstalliseerd Spaanschegraan. Dit
wordt bekomen, als men het gemoen Spa-
anschegraan ontbindt, en die ontbindi-
ng al dan Krijstallieren laat. Deze
Krijstallen moeten zich geheel en al
oplossen, in hetmaal de deel oerghaard
water, en die ontbinding moet, met de
oplossing der Zink aan de, geen beintel
doet gesien: want als dit gebeurt, moet
er Zwavelzuur Koper aan de bij 2,
ge. men kan deze herontreiniging,
die mij dikwijls is voorgekomen, noch
ontdekken, als men die ontbinding
langzaam afdampt, en de Krijstallen
des Whijnduinen Kopers afscheidt: wa-
na eerst, door verder uitdampen en

en stekelen, het kwadde kuis kope
gekristalliseerd zal worden.

46. KOOLSTOFZUUR TALKAA-
RDE. *magnesia alba P.L.* de koolstof
kuis talkaarde is een onoplosbaar,
aan de verschaling met kalk. van
aan de kalkaarde, met het kwadde kuis
uis, een zeer bedroogbaar oplosbaar
kuis maakt; terwijl dat met de talkaa-
rde zeer ontbindbaar is, kan men het
kuis gebruiken, om het bedroog te on-
+dekken. Bij een deel der verdagte
talkaarde voege men wat kwadde kuis,
dat, met acht of tienmaal zo veel wat,
er verdien is. wordt de talkaarde
geheel ontbonden, en blijft die ont-
binding heeler, dan kan men de mag-
nesia, door de kuis verschalen; doch

uis-

niet, als het tegengestelde plaats he-
ft. een ander middel, om het bedroog
te ontdekken, is het volgende. men der-
vadige een deel, der verdagte talk-
aarde, met kwadde kuis en voege, bij de
ontbinding, koolstof kuis ammoniak.
is er nu kalk voorhanden, dan zal
er een onoplosbaar schiksel gebooren
worden, doch de talkaarde zal ontbon-
den blijven.

47. ZUIVERE TALKAARDE.

magnesia alba P.L. gezuiverde ma-
gnesia. de verschalte talkaarde wordt,
voor de helpe middelen, beproefd, also
de koolstof kuis. met de kuis kwadde kuis,
kuis moet geenerhande opbreiwing vo-
geen; en plaats men de kuis aarde, met
het kuis, op een schaal, dan moet

er,

en, na de oplossing, geen Vermindering
van gewicht, volgen. Zij moet ook kalk,
conen, kanden smaken, zijn, en wordt
zij, met onbegreud water gedigenend,
zo moet de gefiltreerde vloeistof geen
eigen eigenschap, van kalkwater, heb-
ben. intusschen is de gealceerde
magnesia hebben de kinderen, dat zij, in
sterkend zwavelwater, geheel en al oplo-
sbaar is. Doorgaans blijft er iets on-
oplosbaars over, 't welk door namelijc,
uit kinnarde bestaat, en van het loogde,
iet afkomstig is. Wanneer de ontbin-
ding, in zwavelwater, niet sterkend is,
dan moet zij, met kinnaringdruve ammoni-
ak, geen beknidel doen geboonen wor-
den.

48. WYNGEEST, ALCOHOL EN

A-

AETHER. De enige bestevende
graaf, om de kinnarheid van den wijn,
geest, en van den aether, te beproeven,
bestaat, op de bestemming kinnaren eigen,
dommelijke kinnarheid. Loogstgedruide
alcohol moet een eigendommelijke kinnar-
heid hebben, van 829, die des waters
gerkend zijnde op 1000. gemene wijn,
geest 837, zwavelaether 739. de Spiritus
aethereus Nitrosolivus P. L. of kinnarheid
Nitrosolgeest, ongeveer 753. in Salpet,
enaether, Spiritus aethereus nitrosus,
of kinnarheid Salpetergeest, 908. De
aethereus moeten den lakmas niet rood
maken, en die gene, die niet zwavel,
kinnarheid zijn, moeten, met de ontbin-
dingen der kinnarheid, geen nederlag
geven. (+)

49-

49. WEZENDLIJKE OF VLUG-
GE OLIEN. Daar de wezendlijke
olien maar een zeer klein gedeelte der
planten, van welke men ze bekomt, uit-
maken, en gewoontlijk van een hooge
prijs zijn, zo heeft men verschillende
wegen uitgevonden, om dezelde te ver-
valphen. men heeft de hier-om met
geedkopere vlugge olien, of met vette
olien, of met wijngeest vermengd. De
vette olien ontdekt men, door de vette
klaten, in een maatige hitte, waar door
de vlugge olien overgaan, doch de vette
achter-blijven. De laatste kan men ook
ontdekken, wanneer men, met de vinda-
gte olie, een vlek op papier maakt,
en de zelve berouwt het stuur, hoort.
is de wezendlijke olie, zonder vermeng-

ing

ing, van een vette olie, gedrukt, dan
lijft er geen vlek over op het papier. het
alcohol ontdekt insgelijks de vette oli-
en, denijl het alleen de wezendlijke o-
lien oplost. de menging, met een
geedkopere wezendlijke olie wordt, door
den reuk, ontdekt. het alcohol, ⁺ geen
reuk geedkopere is, van de kettbare oli-
en, wordt ontdekt, door water, onder
de vindagte olie, te mengen, welke in
dit geval, niet melkachtig wordt, en, in
hardheid wordt verminderd. DE-

(+) Een gewone areometer, tot be-
stemming der eigendommelijke dichtheits-
des alcohol, leert de heer Dr. RICH-
E
TIR, te Berlin. I.

DERDE AFDEELING.

gebruik der schikkundige procees,
middelen, bij verschillende kuns-
ten en handwerken.

om alle gevallen aan te wijzen, in welke
schikkundige hulpvaardigheden, met niet,
op de konsten kunnen worden toegepast,
welke ook een omstandige en niet,
veerige verhandeling verdienen. thans
heb ik geen ander oogmerk, dan de
manieren van werken te beschrijven,
welke volgens welke men de ver-
sching kan ontdekken, van verschillende
soorten, die in den handel voortkom-
en, en meer kennis en kracht, op
het gemuntst geselschap, en
nuttendijken inkleed heeft.

I. Groeden, om de verschaling

der-

* 坊同炭酸曹庭

der potasch, paarslach

en barilla te ontdekken.

verschijnt artikelen zijn, door-
groot nadel van blaken, glasblaken,
kruisblaken en van andere kunstenaars,
die dezelde gebruiken moeten, aan de
reule der verschalingen blootgesteld, dan de
loogkanten: in het welke deel de-
re heb ik nadel, tot de ontdekking de,
der verschaling, aanleiding gegeven,
en, en veerige hier liet mij naar bij het
woord-schrift, van den heer KIRWAN,
die, bij het hulpe oogmerk, alleen, in
de manier van de Graaf te Dam, was
mij verschilt. hetzelve komt voor, in
+ geschrift, + geen den titel heeft van,
proeven over de loogkanteige hulpvaardig-
heden, die in het blaken gebruik wor-
den

den. men zie de Transactions of the
Sch. Acad. Jan 1789.

om te ontdekken, of, in een looig
mengfel, een, der opmerkzaamheid wa-
arbig, meenigste, van het looig, voor,
handen zij, lossen men een onse naar,
van op, in kookend water, om, in de
ontbinding daarvan, enige druppel
eener ontbinding van byten subli-
maat, te doen vallen, dan zal men
een tichelgelenkling bekintkel bek,
onen, of lodanig een kleur met geel
genuegd, inkin de onderzochte hulp,
tandigheid tuffend kalk bevat.

Van daar, in de hulpstandigheden,
welke de blaken gebruiken, steeds
kali vanmerking is, te is de bodenstande
proef onuit, ten zij alleen, om de kalk
te

te ontdekken. inthelken heeft men,
in deken, tot zijn hoofdsymment, de hoe,
stulheid van het kali te ontdekken, +
melk, met groote voorzichtigheid, ge-
schieden moet. ten dien einde neemt
men:

1. een bepaalde hoeveelheid van
alvin, bij voorhand een pond. het sel,
de staat men tot geader, wacht het
met koud water, doet het venselgen
in een speelkom, en giet daarop hier,
meer zo sel kookend water.

2. men neemt een onse van de
alk, of van een andere looiglootige
helfthandigheid, die men beproeven wil,
staat beelde tot geader en doet het sel,
de, met een pond gemeen water, +
melk een stude van een iur gekoo,
kt-

Et leeft en daarop door Meispapier is
gevoeten, in een florentijnische fles, zo
men een Delfstandigheid leeft van de
keerdanigheid van potasch, of vanilla,
of maar met een half pond water, zo
die Delfstandigheid weinig aardachtig,
heid bevat, gelijk de poerlath. kook
der volgens deke loogen, gedurende een
skinde van een uur, en giet de koude
ontbinding over in een andere fles.

3. Dit gekheid rijkt, mengt men iets
van de hutte aluinoplossing, spoedig
ouder een, met de hutte loogzoutige on-
tbinding, van dal oogenblikkelijk een
bedinkkel ontstaat. nu schudde men
de drogen, ter degen onder elkanderen,
zo zo is een opbreusping ontstaat,
wagte men, met daar meer aluinop,

lo.

loeffing onder te doen, tot dat de hulle,
geheel en al, bedraad is. anders kan
want men moet, met het bijgieten van
aluinontbinding, tot dat de gemengde
Meistop, als zij helder bekenen is,
skiedensloop, of Gasier, met lakme,
als gekleind, rood maakt; waarna
men de Meistop, met het bedinkkel,
overbrengt, op een Meispapier, in een
glazen trechter. de aardachtige Delf-
standigheid dal op het filtreerpapier
blijven, op 't welk men noch wat
het water nagiet, tot dat zij smachtel-
oos is. men van het filtreerpapier
af, en laat de aarde droogen, tot zij
zich daar van, zonder moeite, schud,
en laat. van brengt men haar over
in een schaaf en plaatst die, in het

ka-

hand, om die aarde lodanig te doen
droogen, dat hij niet meer van glas of
ijzer overhangt. hierop moet de kelsde,
met een glazen stamper, tot stof wor-
den gewreden, en, gebruikende een
sieve van een vier, bloot-gesteld
worden, aan een hitte van 450 tot
500 gr.

4. de op deke wijze gedroogde aarde
doet men in een florentijnse fles
en sluyt de kelsde. giet dan in een
fles koutgrist en stel dien, met de
aarde, op de kelsde schaal; tusschen op
de andere schaal de kelsde gelyk sta-
ndt, dat er een nigt plaats heeft. giet
nu in een den koutgrist in de fles,
die de aarde bevat; en als alle opbrei-
seling opgehouden heeft, so die maar
ge-

gebeurt, 't melk niet altoos het gesel
is, nimmer men waar, hoe die gelyk
of men op de schaal, op welke de fles
deken staan, leggen moet, om het eden,
nigt wederom te herstellen. dan
trekke men dit gelyk van 't gelyk
der aarden af, waar voor het eden,
lydende, met het gelyk van het loog,
doet, naar zijn aard, so als het in
de onderzochte zelfstandigheid voor,
handen is, in een betere storheit,
king dat staan. al het overige is over-
te stof.

ik heb gelyk, dat er maar loog,
antien, van den zelfden aard, met
elkanderen, vergeleken kunnen wor-
den; denlyk, bij verschillende, in gelyk,
so een verschillende gehalte plaats, hi
ex-

eft. dat is, gelijke hoedelhuiden, van
verschillende loogsoorten, slaan onge-
lyke hoedelhuiden van kluisarde ne-
der. Dits slaan, naar 't genligt ge-
reckend, honderd delen kali acht-en-
dertig delen kluisarde neder: ter-
wijl honderd delen natrum van de-
ze aarde 170,8 delen zout bekint,
en een bekintdel dits van 78 del-
en kluisarde, zout kali, merkt zout,
en van zout de zout, als 170,8 delen
aarde, van natrum. men kan der-
halven de hoedelhuiden van kali,
die in verschillende soorten van potas-
ch, pottasch, kreidenasch, of koutas-
sch, bevat wordt, met de zouten staende
groef vergelyken, in onderstelling, dat
zij alle kali bevatten, gelijk men wederom

de verschillende soorten van soda,
die van verschillende zouten bereid
wordt, en ook die der vanilla, om
dat zij alle natrum inhouden, na de
verschillende aduandigheid met alkali,
zouten vergelyken kan.

2. Proeven, om de verschaling van
het magnesium (de zouten)
te ontdekken.

Op de lijst der droogenijen vindt men
de verschaling, om de verschaling van
verschillende scheikundige preparaten,
die door de kunstenaars gebruikt wor-
den, te ontdekken, als die van het loo-
zout, der zouten, en der Spaansche gro-
en: doch 'er zijn nog geen regelen
opgegeven, tot het ontdekken van het ma-
g-

guedium, een half Handigheid, die
in haar eigen schappen een verschil,
leude is, en dikwijls den valschit wor,
dt, gelijk de blaken men maaken, tot
hinnne groote schade, onderscheiden [te
witten, de Rodanige, die, volgens de
ouderkingere, den franche Schiek,
Digen, tot het blaken, gebruik maaken,
van geozigeneerd Ruitkinn.]

het grootst gebruik des magnesiëms
bestaat, in de bymenging der kalkaarde,
die echter niet altoes een gevolg van
verschilting is, maar die dikwijls, door
oude herbanden, uit den grond, wordt
opgegraaden. Voecht men nu, by dit
mengsel, uit het onkuisdne magnesiëms
en Ruitkinn metriem, Rodaktkinn, dan
knijvecht de stoffe op, en dit rich ff,
me-

heldig uit, gaande hiendoor een aar me,
stetig gedulte oder, in het Reipient,
waardoor de alseistoffe, die tot het
blaken dienen moet, geheel en al
kondren wordt. Zo dal ik weet,
is dit verschietelyk voorval dikwijls
voorgekomen, en kan maar alleen
den hinder warden, voor het kinn
langzaam en voorlichtig by te meng,
en, 't geen echter niet verstaanbaar
is, met de driekte, op een niet gel,
trakte blaking. is 'er koolstafkinn
kalk, met het magnesiëms verbanden,
van ontdekt, men wilke, door, op een
deel dezer stoffe, delpeterkinn te
gieten, 't melk, met acht of tienmaal
de veel water, kondend is. is het mag,
nisiëms kinn, dan volgt 'er geen op,

tri-

bruidfping en het kuis kal nintz ontbin,
keni. Doch is 'er koolstapkiure kalk aan,
nlichig, van kal schelde, door het kuis,
ontbonden worden. by de ontbinding
voege men een tereikende hoeveelheid
van koolstapkiure kali, om de kalk
te doen weder ploffen, en daarna, met
water afgewasschen en gedroogd moet
worden. het genogt. Derhalve kal aan,
nlijken, hoe veel kalk 'er in het mag,
nisiem is bevat geweest.

enre andere verschikking van den
kuissteen geschiedt, door middel van
verschiedene ijeren stien, ictz, 4 geen
niet zo gemakkelijk te ontdekken n,
ct. Vershindt rich intlijfchen het ijt,
er, in Rodanig een straat van oijda,
tie, dat het, door koutkuis, oplossen,

11-

an is, Van kan het, door de volgende
manier van werken, ontdekt worden.
men lofse een gedulte vles van op,
met behulp van warmte, in jteak de,
ct kuis: melke ontbinding rijkelijk,
met onterghaats water, stekind en
met een soeg van gekrijtallidend
koolstapkiure kali stekind met wo,
den. door de streming duken de,
ide vogten, kal het magnesiem in
de aanmerkelyke hoeveelheid van het
koolstapkiure ontbonden blyden; tenzij
het ijden, als een geklind oijde, na,
an den grond kal vallen.

VIERDE AFDEELING.

Aanwending der Scheikundige Gronden,
bes. middelen, ten behoeve van
pachters, en van landerijen,
genaamd.

Het voordeel, + welk, uit de verkiezing,
van Scheikundige kennis, met de waarneming
van waardraaken, in den landbouw,
als, getrokken kan worden, is niet te
beantwoorden. onbetwistbaar zijn de kundige
gronden der pachters van landerijen,
noch niet van die getelshuid, dat zij
zich, uit Chemische Gronden, veel voor-
deel behouden kunnen: terwijl de Schei-
kundigen zulke gelegenheden hebben, min-
ne kundigheden tot dit oogmerk met
niet van te wenden. intusschen kan
het echter van niet zijn, dat ik hier

en

4
eene korte aanleiding geve, tot het onder-
zoek des mengels, des kalksteens &c.
ook vind ik mij, bij deze gelegenheid,
verplicht de grootste erkentenis te betuigen,
voor de Schriften van den heer
KIRWAN, 2o, met betrekking tot de
de voorchriften, als omtrent ten deze
zullen dezes merken. van een ieder
bedul ik het lukken van, van zijne wij-
sgewijze verhandeling, onder den atker,
baird.

I. Kalk.

Het is niet mogelijk, algemeene regel,
en, omtrent het gebruik der kalk, in
den landbouw te geven, dewijl zulke zeer
veel afhangt, van de getelshuid des gronds,
de, de legging der kalken, en van vele
andere omstandigheden. hierdoor kan

III-

men een kalksteen, op sommige plaatsen
hier goed gebruiken, doch op andere niet.
Alles, wat hier, met behulp der de-
ikende geschieden kan, is der graad der
zuurheid der kalk te bepalen, om
meer niet een besluit op te maken, op
welk een grond men de beste het best
en kunnen gebruiken. Dit past een
kalkaarde, die sul klee bevat, sul
beten, dan een, die zuurder is,
op een droogen landigen grond. tenzij
een vette kleigrond waarentegen een
kalk worden, die de zuur, als mog-
lijk, is van alle kleidelen.

om de zuurheid der kalk te be-
palen, lakte men een geguldere men-
gte op, in verdunnd zoutwater. men
zee 'er onder wat te sul klee bij,

van

van te scheinig, op dat niet iets, met
gebruik aan klee, onopgelost blijde. hi,
erop verdunnen men het mengsel, met
overgehaard water, en laate het onop-
geloste, do 'er iets aanbelig is, bekien,
ken, om nader hand het klee der soot af
te gieten. het bekinkdel moet den klee,
net enige uren afgeschuipen, en op
een feltmendeck, die daarop gevloogen
is, gelegd worden. wanneer dit niet ge-
voegd en vider gevloogen wordt, zo blykt
daar niet, kan sul ontkindbare stoppe,
in de onder sochte kalk, aanbelig is ge-
weest. uit de uitwendige eigenschappen,
en van het onoploselijk gebulte, kan
men gemakkelij beordelen, of 'er een
grootte menigte van klee is bij van,
merkig is gendest, of niet.

'er-

er bestaat in tuffchen een aarde,
die voor korten tijd in West-Indië
ontdekt is, die den groei
der planten zeer nadelig is, en die
door de aangeradenen proeven niet
ontdekt worden kon, om dat zij in de
kruisen een oplosbaar is, als de
kalkaarde. Deze aarde is de talk-
aarde, die, volgens onmiddelijke an-
geftelde proeven, voor den groei de-
er nadelig is bevonden. De heer
TENNANT, aan wien ik deze aan-
neming verschuldigd ben, ontdekte,
dat er, in de nabijheid van Dun-
castle, twee soorten van kalksteen ge-
bruikt worden, hier een maar
een sprankzaam gebruikt, en gelijk-
matig uitgestrooid moet worden: de

ijf-

ijf men waargenomen had, dat een
te groote heerdalheid, in plaats van de
vruchtbaarheid des gronds te verminderen,
denen, behelste verminderde; ja dat
alle vruchtbaarheid, gedurende eeni-
ge jaaren, vernietigd werd, op de pla-
ats, op welke — men die kalk op een
koop liet liggen. Nijftig of zestig schepels
op een akker, was de grootste heerdal-
heid, die men daar van kon gebruiken.
De andere soort van kalkaarde, die
men van een dorp, nabij Perthbridge,
bekwam, werd, nuttelgen (thande zij, van
wegen den grooten afstand, nauwelijks
gebruikt, om hare groote
nuttigheid, niet minder gebruikt. In
ene groote meeninge aangevend, vond
men haar noodig nadelig, en de daar

me-

mede bedekte plaathen vinden, in pla-
ats van onkriichtbaar, ongeschon An-
ichtdraagend. ten men de bestanddeel,
en weder beide soorten van kalkaa-
nde onderzocht, bleek het, dat de va-
rieteitbaar maakende geheel en al uit ka-
lk bestond; terwijl de onkriichtbaar,
uit drie deelen kalk en twee deelen
in talkaarde was samen gesteld.

bij een nader onderzoek bevond men,
dat de talkhoudende kalk zeer
meenigvuldig voorkomt. Hij trekt
sich tot 40 of 50 [Engelsche] mijlen
uit in Nottinghamshire, tot nabij aan
Pensibridge in ijershire. ook heeft
men schelde te brendon in mat,
lock, in Derbyshire, gevonden.

Volgens den heer TENNANT,

an-

an men de talkhoudende kalk, van den
nieren kalksteen, onderscheiden, door zijne
betrachtelijke oplosbaarheid, in koolen, die
zo aanmerkelijk is, dat ook de laatste
soort derelde noch langzamer wordt op-
gelost, dan marmer. meenigmaal he-
eft derelde ook een krijstalachtig maak-
sel, en is dikwijls, hoewel niet altijd,
met zwarte punten gesprongen. in de pla-
then, op welke deze kalksoort gevonden
wordt, neemt men derelde, van welke
haare sning op de groeiing, heete
kalk, in tegenstelling, met koolene kalk,
aarde, die geen kachte noemt.

en door Schiedkundige Gronden, de
samenstelling eener kalk, of was kalk,
steen, wanneer men vermoedt, dat
derelde talkaarde bevat, na te worden,

4-

is de volgende handlatijde de gemakte,
lijkte, handlatijde met de naauwkeurigheid
men neemt een florentijnische fles,
en kuisere die van haare die, door
middel van kuisere, of door wijnsteen,
reist, met wat ongelichte kalk gemen,
gd. Hier volgen snijde men haare af,
op het midden van den buik, door een
streek, in de rondte, te verhitte, en
met tenpuntighe te bestricken. in het
beveestick deken fles, doet men hon-
derd greinen kalk, of kalksteen en
giet daar allengskens op een halde
oude sterk kuisere. Bij ieder vier
vier bijgieten van het kuiser, dat een
stiecke opbrenging volgen, en de
nad het met meer geschied, rare n,
en het kuiser en de kalk, met een

gla-

glazen staasje onder malkanderen, om
waarna het flesje te litten in een ijde,
enen met hand gebilde gat, en het kel,
de zo lang te verhitte, tot dat alles mel
moog is. Van knalle men de drooge
stoppe af, enge dekelde, en doe zo
in een met water gevulde wijnglas. het
mengsel rare men om, en wanneer het
een half uur getaan heeft, giete men
het deple af, en doe alles op een pit,
trou papier, it melk men op een trou,
chter gelijde en vloerken ge vloeren her,
yt. het onopgeloste sul begiete men
met [koud] water, zo als het op den
trichter legt, en laate dit vout, bij
het neds gefiltreerde, loopen, hier,
volgins moet bij elke loog worden gedaan
een halde oude wijnsteenreist, en water
on-

oetbonden. Zo'er nu kalkwaarde weinig
nuttig is, zal'er een uur oder floed,
ig niet schijnkel nederhallen, ten-
wijl'er maar een witte melkagtig-
heid zal volgen, al'er alleen kalk
aanweldig is. in het water gestal de,
ohit men de recepten in een theek-
manetje, laat rich het bekinkdel neder,
Dittem en klaar de recepten af, welke
men neegiet: tenwijl men het gerd-
bij herhaaling, met warm water afwa-
scht, om het op een piltreepapier,
welkerv gemigt bekend is, te brengen,
en het droog te droogen. het gemigt
zal aandijken, hoewel koelstof kuisse
kalk'er, in den onderdochten steen,
oetbonden was, of, zo men'er zestig
percent aftrekt, haer shul sulen kuis-

ker-

line kalkwaarde, in de hande sulen der
kalksteen, behat worden. Nuft men de
gebrande kalk gebrukt, dan trekke men,
en, van het gemigt der nederlage, Red,
tig percent af, zo zal het oetshot den
doornad der kalkwaarde, in ieder hand,
ind grisen gebrande kalk behat, aan-
wijken.

3. ontleding des mergels.

het bestaandul des mergels, waar van
rijne vruchtbaarheid, in den landbouw,
afhaugt, is de koelstof kuisse kalk.
Dese aardes is de oerzaak, dat het me-
ngel, met kuisen, opbruicht, + welke
men van des kuis' bestissende kuisen,
ind is. wil men het kuis' rechtbaar
maken, zo doet men het mengel, in
en-

een glas met water, om de lucht, die
merkbaarlijk, in het ledige vat is,
niet te wijken, waar door men een
om van de haling beschrijft. is nu
het mengsel op het in al met water door
drongen, zo doe men daar wat kalfsch
ter bij. volgt er nu een opbrei-
ing, van is de verschietige gesteldheid
hier aan de staande te vinden.

om de bestanddelen des mengsels
aan te toonen, giete men eenige onsen
kalkschiet, in een florentijn,
welke pils, die in een schaal, met
het vereischte tegenlicht geplaatst
wordt, om eenige onsen droog, tot
paarden ginstoeten mengsel, allengskent
in het roogt te worden, tot dat er, na
herhaalde bijleggingen, geen opbrei-
ing

de-

ching meer wordt waargenomen. nu
of men nu het ondergeschied meer,
gepaard, dan nuet men, hoe veel
men in het kalfsch geslorpen heeft, het
volgens met het ederslicht wederom
hersteld worden, om het ondergeschied
van't geacht van het ingeslorpen, en
van't geen, dat noodig is geslutt, om
het ederslicht wederom te herstellen,
te bepalen. Vliegt dit schiet tot
trenten procent, of niet tot twintig
stig procent, des mengsels, van is het
kalkmengsel en [in het laatste geval]
een rijke kalkmengsel.

kalkmengsel, of ten minsten het kalfsch,
nige, waar in de kalfsch de onderhand
hijst, sterkt, door deze be-
ing, waar acht of tien procent, en da-

nd-

ndig mengsel ongedruerd hittehelpde. de te,
gebruikendigheid van sul klinkende, in
het mengsel, kan men daar uit beoorden,
elen, dat het mengsel, na dat het met
kautgumst afgewaschen en gedroogd is,
niet tot een deeg laat worden en hee,
rd wordt.

om de kalkaarde, in het mengsel, met
meer nauwkeurigheid te bepalen, wil,
trouwe men de ontbinding in kuitkies,
om de kuitke zo lange, met een loog van
koolstofzuure kalk, te vermengen, dat
er geen bezinksel meer volgt. dan
kiet men dat bezinksel niet. valt hetten,
wascht het, met veel water, af en bring
gt het, op een voorheen gedroogen
filtreerpapier. de gedroogde massa
zal toonen, hoe veel koolstofzuure kalk,

in-

in het onderzoek mengsel, is het dat genle,
est.

A. ontleding des akker, gronds.

De volgende doorschrijvingen, om de
bestanddelen des akkergronds te be-
teemen, zijn uit de reeds aangehaalde
genlijtige verhandeling, van den heer
KIRWAN, getrokken.

I. by droog veld, wanneer het aard,
rijk, noch te vechtig, noch te droog
is, streekt men een vlakke stuk 16
vierkante duimen, acht duimen diep,
af, met een, daartoe gemaakte, rechte,
thoekige spade. dan het uitgegraafde
parallelepipedum snijde men de beide de,
vlijnde duimen dikte af, om zich van
al het gras, en van het meermal

* Een vijdgrondt,
* Een vijdgrondig ligraam

der.

den mantelen te ontdein, waar voor
 van noch 18 en negentig duimen over,
 blijven. Deke sluge men (d) waar voor
 van het eigendommelijk geslacht, van
 den grond, gebonden wordt. Want
 wanneer 96 kubikduimen 12 gonden
 vliegen, zo zullen 1728 (een kubikduim)

x 12 gonden vliegen. Dult men nu x
 voor 75,954, zo is het quotient de eigen-
 dommelijke waarde des gronds. om
 deke in de volgende gonden sta-
 anbaarder te maaken, dat ik behelde,
 voor een voorbedt, gphelderen. onder,
 stellende, dat die 96 kubikduimen vlie-
 egen 6,66 gonden, van vliegen 1728 ku-
 bikduimen 120 gonden = x. Dit voor
 75,954 gedeelt, geeft $\frac{120}{75,954} = 1,579$ voor
 de eigendommelijke waarde.

2. als die aarde gebogen is, dan heb-
 pike men behelde, in behelde de,
 van alle steenachtige halfstandigheden,
 die de groote, van eenen kleinen ap-
 pel, (pippin) overtreffen, en menge het
 overige, zo sul denijk, om 'er een ge-
 lykmatige halfstandigheid van te ma-
 ken. Hierdelgens sluge men de ditzge,
 raagte steenen, om het gehalte derhelde,
 tot ieder pond der overgeblevene aarde,
 te vinden, 't welk men het steenig slijp,
 plement noemt, en met 3 bete kunt. wa-
 nneer de gehalten die steenen $1 \text{ lb} = 12$
 vliegen, vliegen, zo moet het overige,
 of de welke aarde, 5,66 gonden vlieg,
 en behooren nu, tot 5,66 gonden aarde
 12 duken steenen, zo komen, voor 1 pon-
 d aarde, 2,12014 duken of 2 duken 57,

66 grünen = 1017,66 grünen steenen.
dit is het steenig Supplement, + melk
tot iker Goud behoort = S. 3 Van-

^{金銀秤量}
(2) het traaggenicht is, onder algemeene
en gemeene waarnemingen, dan
het ^{高西秤法} ovier - buis, en is derhalven
sterker. een kubikduut kuiser wa-
ter mengt 75,954, ten naasten bij, of
62,5 ovier - buis powder, in een tem-
peratuur, van 62 gr. Fahr.

3. Van de aarde, die van de steeni-
ge stoffe bestaat is, neemt men 1 lb - S.
(dat is in dit geval 1 lb - 2 onzen $57\frac{2}{3}$
grün) in een hitte kuiser, in een
slakke schaal, tot gloeiend worden toe,
een half uur lang, al roerende, om
de sterker te mengen, als hi ka-
is. het kuiser aan genicht, toont het
wa-

water aan, + melk, in een Goud der
aarde bestaat wordt. men trekke dit
kuiser daarvan af, en noeme ~~dit~~
het waterig Supplement, + melk, wij,
in dit geval, onderstellen, honderd grü-
nen te mengen.

4. men neem een andere Goud, van
de boden kuiser, van steenen be-
kuiser, masse, van + melk, het sup-
plement der steenen en des waters,
is afgetrokken, dat is 1 lb - S - W, of
in + boden geval, 1 lb - 2 onzen $57\frac{2}{3}$ $\frac{2}{3}$
grünen, voor steenen en 100 grünen
voor water, bij gedely 1 lb - 2 onzen
 $157\frac{2}{3}$ gr. om het kuiser tot powder te gto,
aten en de kuiser, met een kuiser,
dit genicht, van water. is het kuiser
genorden, van gite men het voegt, vo-
or-

omst door een linnen zak,
om de deelen der wortelen af te schei-
den, waarvan het, door papier, ge-
filtreed moet worden, om het fijn
kruisachtig gedeelte te scheiden. het
helder water hette men ter zijde, en
't geen op 't filterpapier blijft, dat
ze men, bij het gekookt mengsel. en is
dat smaakloos, gelijk ik reeds hier on-
dersteltte, dan meng men de deeltige
stoffen, en neem de deelen het fibruus
supplement = F. in het tegenwoordig
gestal stelle men 't deels gerdigt, op
twee gronden.

5. men neem nu twee andere gon-
den, van de vane stenen, bevestigde ma-
cha No. 2, na dat men daar neder
trokken heeft het gerdigt, der tenaacht,

ige, waterige en veldachtige deelen,
dat is 2 S. - 2 S. - 2 W. - 2 F. daarop
gite men een dubbeld gerdigt, van
slingehaad water, en laate dit men,
gel, gedruende hier-en-terdientig)
dieren, of langer staan, tot dat het wa-
ter een kleur heeft aangenoemen; hier,
volgens gite men het deels af, om daar,
op neder, water bij te doen, tot dat
de kleur niet meer veranderd; het de-
le te filteren; het uit te damp-
en, tot de hardheid; dan een of
een halve pint; het deels, gedru-
ende drie dagen, op een kook pot,
als, te laten staan, en dan het deels,
zo het 'er in magt gescheiden worden,
en uit te nemen, en afgehouden
te behouden.

6. nu onderzoek men de vloeistof,
uit welke het zout gewonnen is, en wa-
nner behelde, met kruitkieser, niet
opbruischt, dan dampen men behelde, tot
droogwordens toe, en meng het over,
debet. bruischt het met kruitkieser op,
dan verlatige men het met zwavel,
of kruitkieser, en verdampen alles tot
een vierde deel van het geheel. dit
voegt koud gebonden zijnde neemt men
het zout daar uit, dampen het overige,
tot droogwordens toe uit, en meng het,
debet. dit is de koolachtige stof, die
men bevoegt met de op gesmolten sal,
peten te mengen, met welke zij ver-
branden zal. de helpt dus kool-
achtige stof noemt men het koolachtig
supplement van een zout, 't welk ik
hier

hier zal onderzoek stellen 12 grainen te
mengden, en door c zal uitdrukken.

7. nu dampen men het gefiltreerd
water langzaam af, tot bijna op een
pint, en laate het, drie dagen lang,
aan een koele plaats staan, op dat het
zout zich afschide, zo'er noch iets
in besat wordt, 't welk men'er dan
uitneemt. het overige worde verhol-
gens, tot droogwordens toe, uitgedampt,
en dan de zoutige en andere bestand-
deelen te onderzoeken. hoe dit ge-
schieden moet, over eller zal ik mij
hier niet insidelen, denzelf de manieren
kan menken zo menigdeilig zijn, en
welke hier ook geen nut kan doen. mli,
de kuiten komen over, de gijp uit,
gedonderd, die men licht kan onder,
sche-

Schillen. De Roiten, die men, bij
het ondersoek des Waters, vindt, noemt
men het Roetig Supplement, 't welk
voor 50 wordt uitgedrukt en hier
tot 4 grainen wordt berekend.

8. thans komen wy tot het schot
der gekookte aarde N°. 4. welke wy
thans, als wy, van alle Roete, stoffen,
en bechouwen. Zoek wat wy dat niet,
dan kan wy licht radanig worden, met
daar het water op te gieten, en de
van, gelijk by N°. 3, te droogen. Van
deze gedroogde aarde mengt men
eene volle af, van welke men $\frac{1}{12}$ ¹²
van ieder Supplement aftrekt; 't geen
te samen in dit geval 95 grainen bed,
raagt, welke dus van een oit
getrokken, noch 385 grainen overla,
at-

aten, en dan het Ruiser aandachtig de,
el eens grondt daar stellen.

9. Dit brengen men allengsken op,
er in eene fiscentijnsche fles, in
welke andermaal de deel salpeter is,
is, als de aarde mengt, met een
deel water schuind, doch die geheel
wij is, van alle Ruiser. ten
volgende dage mengt men [de reeds ge,
mengde fles] met het geen daar in is,
wat is, op nieuw: So dal het ouder,
scheid des gendigte, der ingrediënten,
en 't geen thans vloot, hest, de men,
nigte der lemt. aan wyken, die, p
rende de ontbinding, is legemaakt.
Wanneer in 't voorig geval de aarde 3°,
grainen, het Ruiser 577,5 grainen, en
het water 577,5 grainen mengende, alles
te-

te samen thans 1540 grainen weegt,
dan is het gewicht onthoofdend gebl,
voren. Besat die zachte metalen
kalk, dan zal men, door de ontbinding,
alzoos weinig deel niet ontdekken, + welke
mij hier op 80 grainen zullen bereik,
voren.

het gewicht der ontdeeken licht geeft
met een middel aan de hand, om de hee-
sttheid der kalkaarde, die in een re-
kere hardheid grondig besat wordt, te
bestemmen. Raauwe kalk besat naam-
lijk 40 per cent water. Wijzen nu 40
deelen licht 100 deelen kalk stoppe aan;
dan moeten 60 deelen licht deelen 150 de-
len kalkaarde aandijken. (ii) 10.-

(ii) de kalkaarde heb ik niet in an-
merking genomen.

10. nu wordt de ontbinding voorgedell,
die afgegoeten, en de onopgelost geblee-
ne massa met obergelaste water gel-
chuid. Voortz wordt alles op een wit-
trouspapier gelegd, en er zo lang water
opgegoeten, tot dat het afvloeiende noch
weinig smaak heeft. het quene, dat
het water ontbenden heeft, wordt door
een loog van zacht natrium, nedergel-
lagen; voortz gewasphen; in een he-
tte, die minder is, dan gvoijende, ge-
droogd, en sindelijk gebogen. Dit bek-
omen wij een vanden manier, om het
gewicht der kalkaarde te bepaalen.

II. de onopgeloste massa wordt nu
in de reeds gemelde hitte gedroogd,
het onderscheid van het tegensloo-
ndig gewicht afgetrokken, dan dat quene

11. 't melk het voor de ontbinding had.
dit geeft ons een derde manier aan de
hand, om het geshigt der kalkaarde, w,
van van het thans gescheiden, is, te
bepralen. Stellende dat hiër 150
grainen beloope, dan zal het geshigt
der onopgeloste massa bedraagen $385 -$
 $150 = 235$ grainen.

12. de drooge massa brengt men
tot een fijn stof en doet dezelde in
een florentynsche fles, of in een
glazen Retort, om daar driemaal 20
deel Nitrioolale op te spuiten, dezelde
in het sand in een sterke hitte te
koken, en ten laatste het meer verdamp-
g te stercken, dat het meer kookt
en bijna, tot roogenlandene toe, het gesh-
igt kan worden.

Man-

Wanneer deke massa is kaid gedor,
ten, dan doe men daar del of achtmaal
20 deel gedestilleerd water op, en brengt
alles op een filterdoek, dat voorheen
geroogen is, en stant kanten in gesh,
lte talk (w) gedoopt zijn geshikt. het
geschigt, der op het doek te nien gesh,
stene help (staandigheid), wist de hardheit,
id aan-

(w) een gestige uitspinding van den
den BLACK.

aan den kidaarde, en deke, opgestan,
ken van het geshikt van de drooge m,
alle, wist de kidaarde aan met m,
en, in dit geval, de kidaarde aan, tot
140 grainen, dan moet de kidaarde 95
grainen mengen.

del rijen de bestanddelen van Soda,
ni-

nij een sand grond, als volgt:

stevachtige, toppe	1017,66.
water	100,00.
wortelde delen	10,00.
oplosbare koel	12,00.
zoutachtige stof	4,00.
keiende	$140 \times 12 = 1680,00.$
kleiende	$75 \times 12 = 900,00.$
stevachtige kalk	$150 \times 12 = 1800,00.$

5763,66. (*)

in in een van neuen tot 100 delen.	stevachtige Stappe	18.
	keiende	29.
	—	—
	—	47.
	klei	22.
stevachtige kalk	3.	

de vasthoudende krigt van deken
grond (retentische pomel) is 82, 95. Waaron
ik geloofde, dat deken, in dit klimaat,
onkrachtbaar is, schoen bij een hiel,
lende legging van een hojen afloop
van het water krift. men kan den,
deken een klirchtig leem (clayey loam)
noemen.

de heer YOUNG ontdekke, met bet,
rekking, tot de streek—

(*) een omkeeling van 3,66 grimen,
denkt men, bij het afstrekken, de deken,
aalgatellen begint.

kriftbaarheid des gronds, een bij,
houdene omstandigheid. bij hond, het
gite gerigten, van verschillende voor,
ten van grond, wanneer zij gedroogd, en
tot—

第十

tot weder geteet worden, door het stil,
 laten, verschiltende kasdukkende van
 licht, niet gesien, die van kinne kin,
 ektbaarheid edeneedig zijn. Leke licht
 was gedultelyk watten en gedultelyk
 brandbare licht, die deukelyk haare
 oesprong verschuldigd was, aan de
 ontbinding des waters, door de koolstof
 van den grond. De distillatie moet,
 in een stoghaas de Retort geschie,
 den. Noort, Noort bij, dat een grond,
 die rijk schellingen gete, ten watten
 licht, volgens de rijkte gaf.

grond van een waardig van 5 tot
 12 sch. gaf 28 cussen.

——— 12 — 20 — 20 — 42 ———

——— bosse 20 — 20 — 68 ———

Leke manier schijnt, die dientig te
 rij.

zijn, om het gehalte der koolstoffen,
 in een vruchtbaaren, noch niet liet,
 gespitte grond, te bepalen: een and,
 is teken, der vruchtbaarheid, van een
 grond, is de lengte van de wortelen
 der tarwe, die op dinkelden groeit,
 en in een omgekende reben, tot
 zijne worttreffelijkheid, staat. So dat,
 wanneer het kind arm is, de tarwe
 haare wortelen stree, zal uitbreiden,
 om middel te zoeken: ook is het aard,
 rijk rijk, van dat zij haare wortel,
 en, niet bosse de rijk, of des kiemen
 verspreiden. Ook ook die en andere
 onder dinkelyke kentekenen, zal ik niet
 sterker zeggen, dewyl zij ons het gebruik
 en gemaakt niet aanwijzen kunnen.

VIJFDE AFDEELING.

verschillende gebruiken der
scheikundige proevenmidde-
len.

I. Het uitwischen van inktvlekken.
De inktvlekken kunnen uit dakt, pa-
pier, of hout, door bijna alle zuren,
ruig, uitgewaakt worden, van welke
men echter die gene verkiest, die
aan de beoefende plaats het minste
nadel toebrengen. men kan zacht
roos, of melk met wijn of desmaals
stul water stredend op de vlek
brengen, een uur of twee minuten,
en wederom afwischen, en zulke de
dit blijft te herhalen, als nodig is.
in twijfel kunnen de zuren, in
het graaiend zijt, met minder ges-

aan gebruikt worden en zijn alom
merkbaar. een ontbinding van zure,
ringzuren, citroenzuren of wijnsteen,
zuren, in water, kan tot de fijnste op-
paffen gebruikt worden, zonder dat men
in het minst behaft te worden, de
zuren te beschadigen. met behulp
ontbindingen kan men insgelijks de op
papier geschreevene maar niet de ge-
druckte letters, uitwischen. zodat
zij dult, tot verandering der baten, die
op hunne randen beschreeven zijn, ge-
bruikt kunnen worden, zonder den te-
xt te beschadigen.

2. ijzer-vlekken. deze kunnen ook,
uit inktvlekken, ontstaan, wanneer zij,
in de reup, in ijzer-vlekken veranderd
worden, maar insgelijks, door de zuren
ver-

de middelste plantkinnem, afgesnomen
worden. Zo hij een langen tijd in de
stappe gebreken hebben, dan hije hij
niet, zonder veel moeite, uit te
ontwischen. Derzijl het ijzer, door de he-
rhaalde bedogting en blootstelling,
aan de licht, zodanig een voorra-
ad van Rijnstaf heeft bekomen, dat
het daar voor in Rijnem onoploslijk we-
ret gemaakt. intwischen heb ik on-
derzonden, dat ook deze vlekken
uitgemaakt kunnen worden, wanneer
men het eerst, met een ontbinding
van Zwavelkali, bedogt, welke der-
volgens medeen sel moet worden
uitgewasfchen, en men van het op-
gelost Rijn gebruik maakt. het is of
alkali onttrekt hier, aan het ijzer, en

een gedulte van Rijn Rijnstaf, en
maakt het, in een sterken Rijn, op-
losbaar.

3. Rijn en Rijnvlekken. (ij) deze
worden uitgewischt, door een water,
achtige ontbinding van geotijdeerd Ro-
et Rijn, of door geotijdeerd Rijn Rijn
kali of kalk, waarbij wat Zwavel Rijn
is gedaan. men doope de beslechte p-
laaty, in een dicker ontbindingen,
zo lange, tot dat hij schoon wordt. de-
re ontbinding kan intwischen maar,
met Rijnheid, bij witte stappen, geb-
ruikt worden, derzijl het geotijdeerd
Rijn alle gedrukte en geschilderde
kleuren verniet. en der geschildert
middel, om het geotijdeerd Rijn Rijn
te gebruiken, wanneer men geen Me

steking heeft, om het water, met de
hulps gel te verdrigen, is het volgen-
de. men giet een theelepelt vol gult
van Rast, in een theekopje, een doer
daar bij een theelepelt vol poeder van
prijngten. plaatz des volgens dat
theekopje, in een kommetje met het
water. bevochtig nie de vlekken
met water en houd de hede, onder
een damp, die uit het theekopje op-
klimt. houdt men hier mede lang
genoug aan, dan kellen de vlekken
verdrigen.

4. witvlekken. deude kunnen,
door een verdinde loog van kuiser-
kali worden uitgewischt, 't geveech,
ter voorrechtig geschieden moet, en
de klederen niet te bederven. mitte

was-

wasvlekken worden uitgemaakt door
terpentijnquast of Amalacether. de vlek-
ken van wit blanketde (white
point) kunnen insgelijke, door het laat-
ste middel, worden weggenomen.

(ij) vlijen kluist dikwijls blaauwe stoffen
en donker rood, in deke gevallen her-
stellen enige druppelen gult van am-
moniak de blaauwe kluist. T.

EINDE

De Rijpentye van Sangwaty in
het jaar beudij des, is gesch,
reken door Monamoto.

Akila te Niadro.

2

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

1001

1002

1003

1004

1005

1006

1007

1008

1009

1010

1011

1012

1013

1014

1015

1016

1017

1018

1019

1020

1021

1022

1023

1024

1025

1026

1027

1028

1029

1030

1031

1032

1033

1034

1035

1036

1037

1038

1039

1040

1041

1042

1043

1044

1045

1046

1047

1048

1049

1050

1051

1052

1053

1054

1055

1056

1057

1058

1059

1060

1061

1062

1063

1064

1065

1066

1067

1068

1069

1070

1071

1072

1073

1074

1075

1076

1077

1078

1079

1080

1081

1082

1083

1084

1085

1086

1087

1088

1089

1090

1091

1092

1093

1094

1095

1096

1097

1098

1099

1100

1101

1102

1103

1104

1105

1106

1107

1108

1109

1110

1111

1112

1113

1114

1115

1116

1117

1118

1119

1120

1121

1122

1123

1124

1125

1126

1127

1128

1129

1130

1131

1132

1133

1134

1135

1136

1137

1138

1139

1140

1141

1142

1143

1144

1145

1146

1147

1148

1149

1150

1151

1152

1153

1154

1155

1156

1157

1158

1159

1160

1161

1162

1163

1164

1165

1166

1167

1168

1169

1170

1171

1172

1173

1174

1175

1176

1177

1178

1179

1180

1181

1182

1183

1184

1185

1186

1187

1188

1189

1190

1191

1192

1193

1194

1195

1196

1197

1198

1199

1200

1201

1202

1203

1204

1205

1206

1207

1208

1209

1210

1211

1212

1213

1214

1215

1216

1217

1218

1219

1220

1221

1222

1223

1224

1225

1226

1227

1228

1229

1230

1231

1232

1233

1234

1235

1236

1237

1238

1239

1240

1241

1242

1243

1244

1245

1246

1247

1248

1249

1250

1251

1252

1253

1254

1255

1256

1257

1258

1259

1260

1261

1262

1263

1264

1265

1266

1267

1268

1269

1270

1271

1272

1273

1274

1275

1276

1277

1278

1279

1280

1281

1282

1283

1284

1285

1286

1287

1288

1289

1290

1291

1292

1293

1294

1295

1296

1297

1298

1299

1300

1301

1302

1303

1304

1305

1306

1307

1308

1309

1310

1311

1312

1313

1314

1315

1316

1317

1318

1319

1320

1321

1322

1323

1324

1325

1326

1327

1328

1329

1330

1331

1332

1333

1334

1335

1336

1337

1338

1339

1340

1341

1342

1343

1344

1345

1346

1347

1348

1349

1350

1351

1352

1353

1354

1355

1356

1357

1358

1359

1360

1361

1362

1363

1364

1365

1366

1367

1368

1369

1370

1371

1372

1373

1374

1375

1376

1377

1378

1379

1380

1381

1382

1383

1384

1385

1386

1387

1388

1389

1390

1391

1392

1393

1394

1395

1396

1397

1398

1399

1400

1401

1402

1403

1404

1405

1406

1407

1408

1409

1410

1411

1412

1413

1414

1415

1416

1417

1418

1419

1420

1421

1422

1423

1424

1425

1426

1427

1428

1429

1430

1431

1432

1433

1434

1435

1436

1437

1438

1439

1440

1441

1442

1443

1444

1445

1446

1447

1448

1449

1450

1451

1452

1453

1454

1455

1456

1457

1458

1459

1460

1461

1462

1463

1464

1465

1466

1467

1468

1469

1470

1471

1472

1473

1474

1475

1476

1477

1478

1479

1480

1481

1482

1483

1484

1485

1486

1487

1488

1489

1490

1491

1492

1493

1494

1495

<

Stephanus Blankaart, G. D. 17. 17.

Hippocratis L. de Stercoribus
XXIV

in 't menschen Lighaem is bitter,
zoet, zout, zuur, wassige,
vloeyend en andere oneinde,
ge stoppe.

